เล่ม ๑
ตอบฝรั่ง เรื่องสังคมพุทธ
สมณะโพธิรักษ์
๕๐.-

ตอบฝรั่ง เรื่องสังคมพุทธ

เล่ม ๑

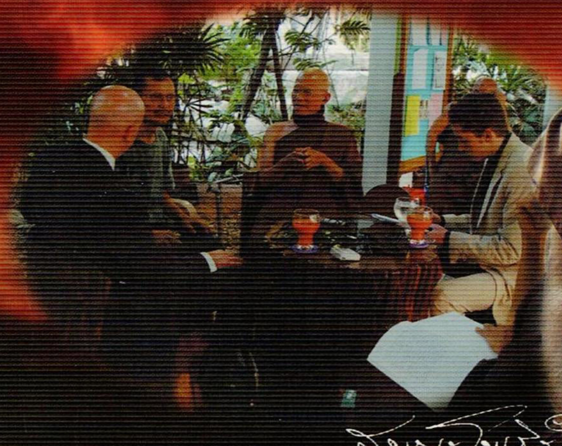

สมณะโพธิรักษ์

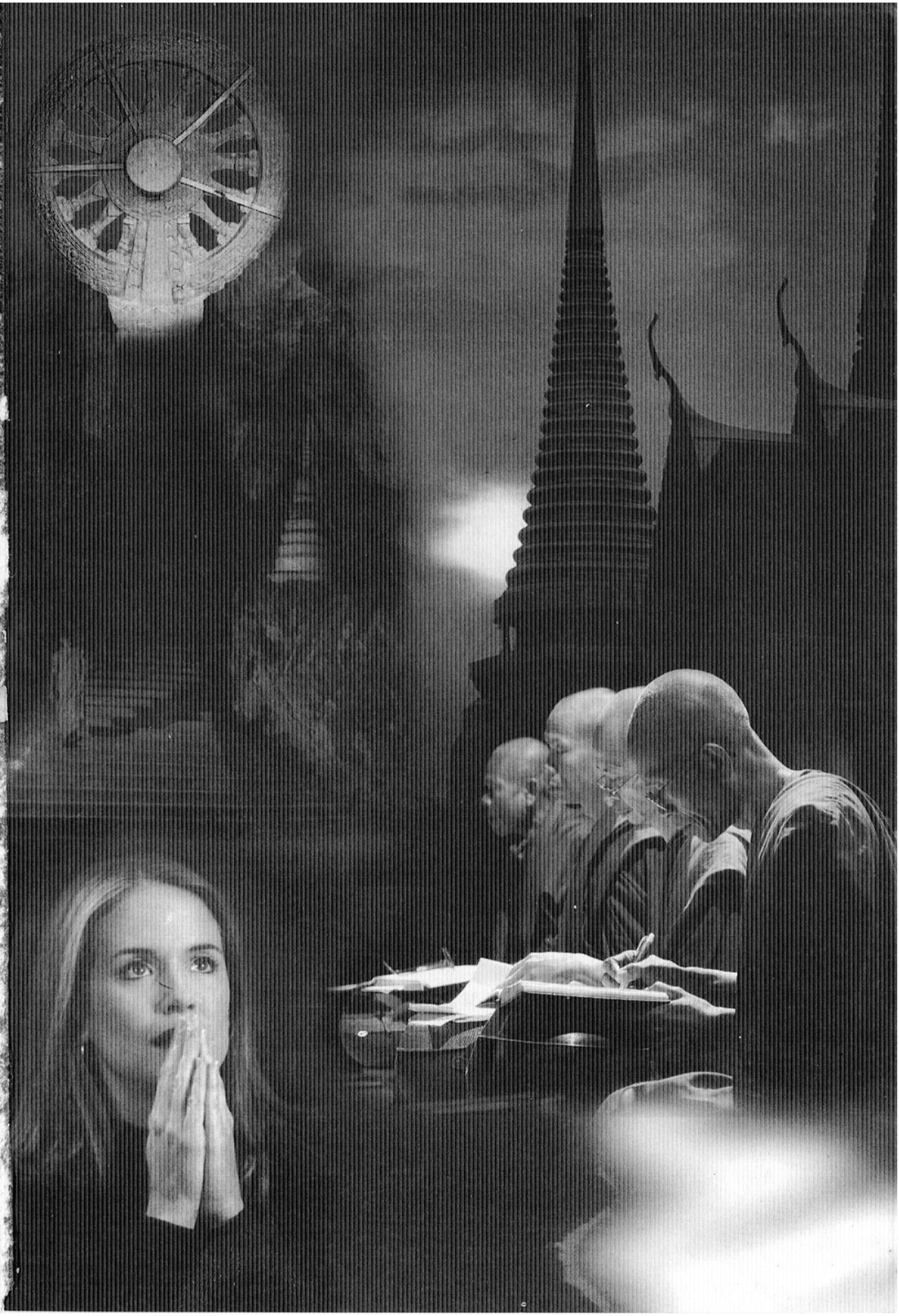

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๔-๓๗๔-๐๗๕-๙

ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ

สมณะโพธิรักษ์

ปีที่พิมพ์ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๗

จำนวนพิมพ์ ๒,๕๐๐ ฉบับ

จัดพิมพ์ บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด

๖๔๔ ซ.๔๔ ถ.นวมินทร์ คลองกุ่ม บึงกุ่ม

กทม. ๑๐๒๔๐ โทร.๐-๒๓๗๕-๘๕๑๑

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นางสาวลัดดา ปิยะวงศ์รุ่งเรือง

๕๐ บาท

สารบัญ

เล่ม ๑

๑. ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม

๑๑ กิน อยู่ หลับ นอน
๒๙ ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม
๔๒ สั่งสมกรรม-สร้างอิทธิพล
๕๘ วินัยของสมณะ
๖๘ สตรีกับการปฏิบัติธรรม

๒. ผู้นำกับการงาน

๗๕ ผู้นำกับการงาน
๘๗ สืบทอดผู้นำ
๙๒ หลักธรรมสำหรับผู้นำ
๙๖ อโศกกับพลังธรรม
๑๐๒ บารมีโลก บารมีธรรม

๓. สังคมบุญนิยม

๑๒๖ สร้างคน สร้างชุมชน สร้างสมดุล
๑๔๙ บุญนิยม ต่างแต่ไม่ขัดแย้งกับ ทุนนิยม
๑๖๑ เคร่งครัดแต่ไม่เคร่งเครียด

คำนำ

หนังสือ **"ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ"** นี้ เป็นการตอบฝรั่งจริงๆ ที่ **ดร.ฮาวเวิด เลียร์ (Howard Lear)** สัมภาษณ์อาตมา ตั้งแต่ยังไม่สำเร็จเป็นดอกเตอร์ ขณะที่มาศึกษาพักอาศัยเป็นอยู่ร่วมกับชาวอโศก สัมผัสการดำเนินชีวิตของชุมชนปฐมอโศก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขารัฐศาสตร์กฎหมายระหว่างประเทศและการทูต(สัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ)

ดร.ฮาวเวิดสัมภาษณ์อาตมาหลายครั้ง แล้วอาตมาก็นำเอามารวบรวมเรียบเรียงลงในหนังสือพิมพ์ ***"เราคิดอะไร"*** โดยใช้หัวเรื่องว่า **"เมื่อฝรั่งทำวิทยานิพนธ์ชุมชนปฐมอโศก"** มีบางส่วนบางเรื่อง ที่ตัดออกไปบ้าง และมีบางส่วนที่อาตมาเจตนาอธิบายขยายความเพิ่มเติมในส่วนที่เห็นว่าน่าจะเติมให้เป็นความรู้และความจริงบริบูรณ์ จะได้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นแก่ผู้อ่าน

เพราะถึงอย่างไร เท่าที่ ดร.ฮาวเวิดสัมภาษณ์ไปแล้ว ก็ได้ส่วนที่ต้องการไปแล้ว นำไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์สำเร็จไปแล้ว และได้รับปริญญาดอกเตอร์แล้วเรียบร้อย วิทยานิพนธ์ฉบับนั้นก็ได้ข้อมูลได้เรื่องราวเนื้อหาไปแล้วเท่าที่ทำได้ในคราครั้งนั้น

ดังนั้น ในการรวบรวมมาพิมพ์เป็น"หนังสือเล่ม"อีกทีนี้ อาตมาจึงเล็งเห็นประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นที่ตั้ง ที่น่าจะได้เนื้อหาสาระเพิ่มเติม นอกจากจะได้รู้เห็นแง่มุมในการมองปัญหาของชาวต่างประเทศ ที่มองเราโดยเฉพาะเราเป็นชาวพุทธ และเป็นชาวไทย ส่วนเขานั้นชาวต่างชาติ นับถือศาสนาก็ต่างกัน วัฒนธรรมก็ดี แนวคิดก็ดี เป้าหมายชีวิตก็ดี วิถีการดำเนินชีวิตก็ดี ของเขาก็อีกอย่างหนึ่ง ซึ่งในหนังสือนี้ก็ยังคงเป็น*"คำถามเดิม"* ตามมุมมองของ ดร.ฮาวเวิดทั้งสิ้น สำนวนก็ของแท้ของ ดร.ฮาวเวิด ไม่ได้

แก้ไขตบแต่งปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคำถามของ ดร.ฮาวเวิดเลย เพียงแต่อาตมาอธิบายขยายความ เฉพาะคำตอบของอาตมาเท่านั้น ก็จะมากขึ้น ละเอียดขึ้นและลึกขึ้นอีก กว่าที่ได้ตอบ ดร.ฮาวเวิดไปบ้างเท่านั้นเอง

ถึงกระนั้น ก็ต้องขออภัย ดร.ฮาวเวิด หรือแม้แต่ ดร.ขวัญดี อัตวาวุฒิชัย ผู้เป็นล่ามให้แก่อาตมา ที่มีคำความเพิ่มเติมมาจากที่ได้ตอบคำถามไว้เดิม แต่ขอยืนยันว่า ไม่ผิดไปจากความหมายที่ได้ตอบไว้แล้วแน่ๆ มีแต่เพิ่มสิ่งที่ควรได้รู้ เพื่อเป็นประโยชน์ ยิ่งๆขึ้นเท่านั้น

เมื่อเป็น"หนังสือเล่ม"ขึ้นมา ก็รู้สึกว่าชื่อเรื่องเดิมที่เคยใช้ในหนังสือพิมพ์ *"เราคิดอะไร"* ว่า **"เมื่อฝรั่งทำวิทยานิพนธ์ชุมชนปฐมอโศก"** นั้นดูจะเป็นชื่อที่อยู่ในวงแคบไปหน่อย และไม่ชี้บอกให้รู้ว่า เนื้อหาของหนังสือนี้เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เกี่ยวข้องกับสังคมพุทธ อาตมาจึงได้ตั้งชื่อขึ้นใหม่ว่า **"ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ"**

หลายประเด็นในหนังสือเล่มนี้ ที่ความเป็นพุทธยืนยาวมาในประเทศไทยกระทั่งปัจจุบันนี้ ได้ขจัดความคลุมเครือ ให้กระจะกระจ่างขึ้น และคงมีบางประเด็นที่คำตอบของอาตมาทำให้งง ขัดแย้ง ขัดใจท่านผู้อ่าน ก็ต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้เป็นอย่างมาก กรุณาอ่านทบทวนดีๆเถิด แม้จะขัดแย้ง หรือขัดใจ แต่อาตมาก็ขอยืนยันว่า ที่เกิดอาการเช่นนั้นได้ก็เพราะ นั่นคือ *ความจริงชนิดหนึ่ง* ที่ชี้บ่งถึงอะไรเกิดขึ้นในศาสนาพุทธ!

ช่วยกันศึกษา และช่วยกันปฏิบัติพิสูจน์ศาสนาพุทธกันให้ได้คำตอบที่เป็นสัจจะ เพื่อยืนยันแก่โลกด้วยเถิด อาตมาสงสารมนุษยชาติ

"ตอบฝรั่งเรื่องสังคมพุทธ" ยังจะมี เล่ม ๒ อีก หากท่านผู้อ่านได้ประโยชน์จาก เล่ม ๑ นี้ ก็โปรดคอยอ่านเล่ม ๒ คงอีกไม่นาน

สมณะโพธิรักษ์

๒๒ พ.ย. ๒๕๔๖

ชีวิตนี้มีปัญหา.. ณ ที่นี้ ขอเอามุมมองของคนต่างประเทศ ที่ต้องการรู้ในแง่มุมที่เขาอยากจะรู้ซึ่งเป็นการมองปัญหาอย่างชาวต่างประเทศเขามอง หรือเป็นความอยากรู้ตามแบบที่คนต่างประเทศอย่างเขาอยากรู้ อาตมารู้สึกว่ามุมมองปัญหาของเขาต่างจากคนไทยเรามองไปอีกหลายรูปแบบ หากนำมาถ่ายทอดสู่กันฟังก็น่าจะดี

คุณ **Howard Lear** อายุ ๓๒ ปี ชาวอเมริกัน เชื้อสายยิว จบ**ปริญญาตรี** สาขารัฐศาสตร์และการสื่อสาร **ปริญญาโท**สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบันเป็น**นักศึกษาปริญญาเอก** สาขารัฐศาสตร์กฎหมายระหว่างประเทศและการทูต (สัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ) กำลังค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ตามที่คุณฮาวเวิดได้ตั้งหัวข้อไว้ว่า**"การศึกษาในเรื่องการสร้างชุมชนที่ดี"** โดยศึกษาเปรียบเทียบ ***ชุมชน NEVE SHALOM*** ที่อิสราเอล กับ ***ชุมชนปฐมอโศก*** ที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งคุณฮาวเวิดเลือกแล้วจากชุมชนต่างๆที่มีกันในหลายประเทศ

โครงการวิจัยที่**คุณฮาวเวิด**ทำเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์นี้ เป็นโครงการร่วมของ ๒ มหาวิทยาลัย คือ **มหาวิทยาลัย HARVARD** และ**มหาวิทยาลัย TUFTS** [Boston, Massachusettes] ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากในอเมริกา ทุนที่ได้รับชื่อ ๑.Fletcher Fellowship ๒.Leon Lowengard Foundation Fellowship

คุณฮาวเวิดเริ่มมาอยู่ใน**ชุมชนปฐมอโศก** ตั้งแต่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๘ เพื่อศึกษาและเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยโดยร่วมเป็นอยู่กับชาวชุมชนและสัมภาษณ์บุคคล บันทึกเสียงเก็บไว้ ส่วนที่นำเสนอในเล่มนี้ เป็นบทสัมภาษณ์อาตมาเกี่ยวกับสังคมชาวอโศก

[วิทยานิพนธ์ของ **คุณฮาวเวิด** เรื่อง **Global Alienation and Community System Response** เสนอต่อ **The Fletcher School of Law and Diplomacy** ผ่านเรียบร้อยแล้ว และ **คุณฮาวเวิด**ก็จบปริญญาเอกแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๒]

ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม

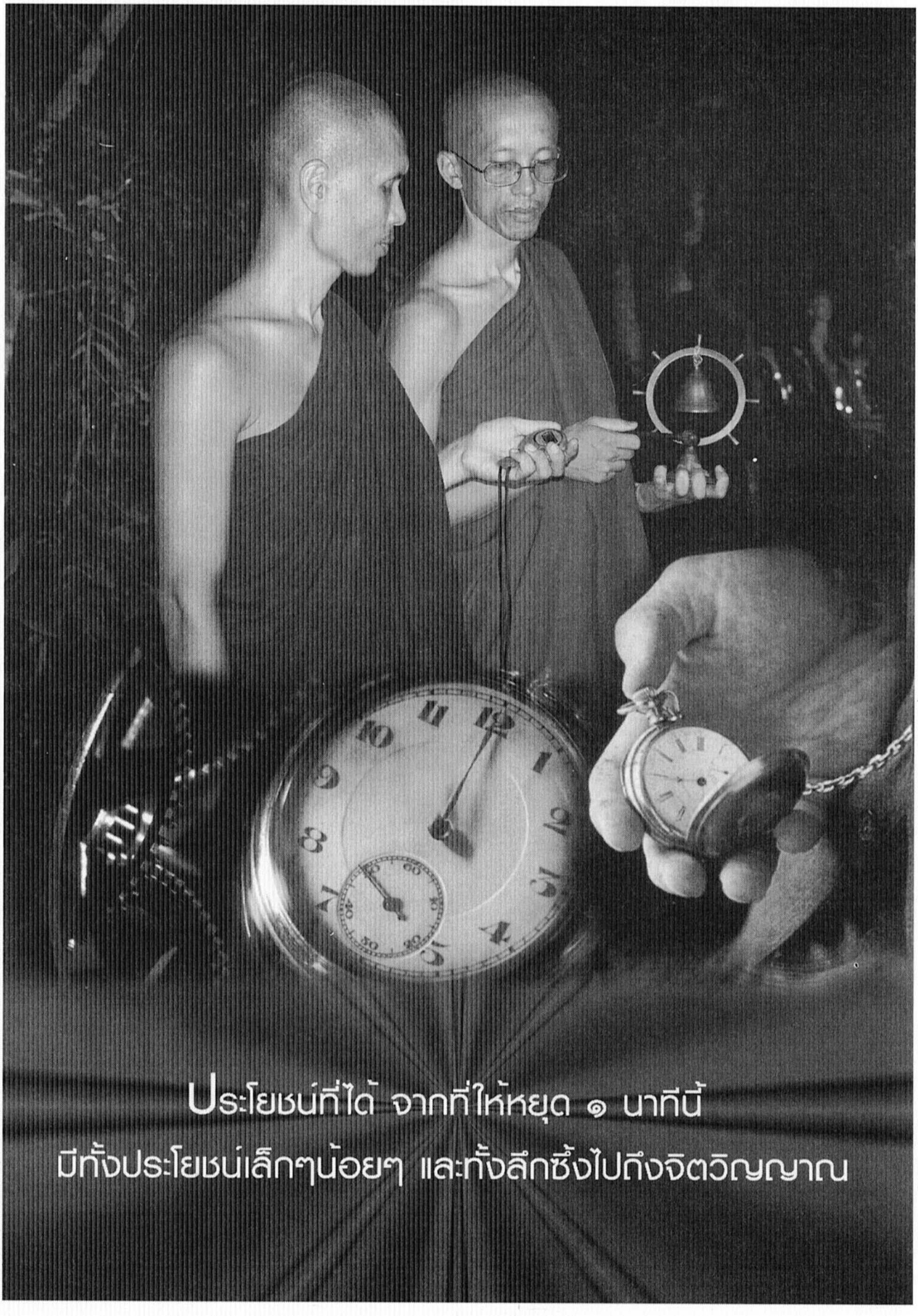
ประโยชน์ที่ได้ จากที่ให้หยุด ๑ นาทีนี้
มีทั้งประโยชน์เล็กๆน้อยๆ และทั้งลึกซึ้งไปถึงจิตวิญญาณ

• กินอยู่หลับนอน

ถาม : ***ผมจำเป็นจะต้องพูดอันนี้ก่อน เพราะว่าคำถามของผมดูเหมือนมันจะไม่ค่อยดูดีหรืออาจจะไม่เหมาะสมนัก ที่ผมต้องพูดนำก่อนนี้เพราะว่าผมทราบดีว่านักหนังสือพิมพ์ที่มาสัมภาษณ์ท่านเพราะเขาต้องการถามอะไรเพื่อที่จะเอาไปทำให้เกิดความสนใจอะไรมากขึ้น แล้วก็มีความคิดอะไรล่วงหน้ามาแล้ว ซึ่งไม่ใช่เป็นลักษณะเดียวกันกับที่ผมจะถาม***

ผมขอถามตอนนี้เลย คำถามค่อนข้างจะเป็นเรื่องเจาะเกร็ดลึกๆ ผมได้ทราบในขณะที่ผมอยู่ที่ปฐมอโศกนี้ และทราบว่าสันติอโศกก็เหมือนกัน คือ มีการหยุด ๑ นาทีตอนเที่ยงตรง ทุกคนจะต้องหยุด หยุดเหมือนนั่งสมาธิสงบเงียบไปชั่วขณะ ๑ นาทีนั้นทำเพื่อประโยชน์อะไร

[ณ ที่หลายแห่งของชาวอโศก ทุกพุทธสถาน เป็นต้น และบางกลุ่มชุมชนที่ยังไม่มีพุทธสถาน ตอนเที่ยงวันทุกวัน จะมีสัญญาณบอก แล้วทุกคนจะหยุดนิ่งเหมือนทำสมาธิ ๑ นาที เราเรียกกันว่า "หยุดเพื่อสันติภาพ"]

ตอบ : ประโยชน์ที่ได้ จากที่ให้หยุด ๑ นาทีนี้ มีประโยชน์หลายอย่าง ทั้งประโยชน์เล็กๆน้อยๆ และทั้งลึกซึ้งไปถึงจิตวิญญาณ

ประโยชน์เล็กๆน้อยๆ ก็เป็นต้นว่า ให้รับรู้กันว่า นี่เที่ยงวันแล้วนะ ซึ่งเท่ากับเป็นสัญญาณบอกเวลาให้รู้กันว่า เวลาขณะนี้เที่ยงวัน นี่เป็นประโยชน์นิดหน่อย

เมื่อทุกคนได้ยินสัญญาณนี้ ก็จะหยุด ใครทำอะไรอยู่ก็หยุด อยู่ที่ไหนก็หยุด แม้แต่เครื่องยนต์บางอย่างเดินเครื่องอยู่ หากเครื่องยนต์นั้นหยุดตอนนั้นก็หยุดได้ ไม่เกิดการเสียหาย ก็หยุดด้วย

และในขณะที่ทุกคนหยุด สงบเงียบลงไปในบัดดลนั้น จะเกิดสภาวะสงัด เงียบเชียบลงทันทีทันใด ก่อให้เกิด"ความสงบสงัด"แม้แค่รูปธรรม ทั้งเสียงก็สงัด กิริยาอาการของทุกคนทุกอย่างก็สงบ เป็นต้น ภาวะความสงบสงัดแม้เพียงรูปธรรมแค่นี้นี่แหละ มีผลต่อความรู้สึกของทั้งตนเอง และทั้งของผู้ได้มาพบมาสัมผัสขณะนั้น สามารถทำให้เกิดสะดุดความรู้สึก หรือฉุกคิดอะไรต่ออะไรได้หลายอย่างสำคัญๆ ซึ่งลึกซึ้งแปลกดีชนิดหนึ่งทีเดียว นี่ก็เป็นประโยชน์ที่ได้โดยไม่ได้คิดมาก่อน

หรือใครที่ทำอะไรติดต่อกันมายังไม่ได้พักได้หยุดเลย ก็ถือเป็นการได้พักได้หยุด ๑ นาที ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพแน่นอน แม้ ๑ นาทีนี่ก็เถอะ ยิ่งถ้ามีสมาธิดีๆจะเป็นประโยชน์มาก สุขภาพร่างกายควรได้พักสลับกับการทำงาน นี่เป็นประโยชน์พื้นๆธรรมดาๆ

นอกนั้นก็เป็นการได้ฝึก ฝึกทั้งผู้ที่จะให้สัญญาณเอง ฝึกทั้งทุกคนที่สามารถรับรู้กันได้ เพราะเราไม่ได้ใช้เครื่องอุปกรณ์อัตโนมัติเป็นเครื่องบอกสัญญาณ แต่เราใช้คนเป็นผู้ดูแลควบคุม หมายความว่า ในแต่ละสถานที่จะมีผู้ช่วยกันเอาภาระดูแลการให้สัญญาณนี้ ดังนั้น ผู้ที่จะให้สัญญาณก็ต้องมีสติคอยระวังเวลาเที่ยงวันนี้ให้แม่นยำอยู่เสมอว่า เที่ยงวันจะต้องคอยเปิดสัญญาณให้ได้รู้กัน และทุกคนที่ได้รับสัญญาณก็จะระลึกรู้ตัว เป็นการเตือนสติกันว่า เราจะต้องมีสติสัมปชัญญะรู้กาละเวลาขณะโอกาส ให้รู้ตัวทั่วพร้อมอยู่เสมอ ให้มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอๆ ถ้าเผลอ มันก็จะผ่านไป ไม่รู้ว่า *"อ้าว!..เที่ยงวันผ่านไปแล้วเหรอะ?"* มันจะตกหล่นได้เท่ากับสติตกแม้แต่ในเรื่องหยาบๆแค่นี้ ทั้งๆที่ต้องผ่านเที่ยงในขณะหนึ่งของวันทุกวัน เราก็หัดกำหนดฝึกตนโดยใช้จุดนี้ เราจะต้องสำคัญกับตัวเอง สำคัญกับสัญญาอันหนึ่ง

ถาม* : *ในช่วงเวลา ๑ นาทีนั้น มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะหรือไม่ ที่ทุกคนจะต้องคิด

ตอบ : หมายถึงทางด้านจิตวิญญาณ ก็ต้องมีแน่นอน ที่สำคัญก็คือ จิตวิญญาณของแต่ละคนจะได้ฝึกทำ“ความสงบ”ให้กับตน แม้จะชั่วขณะเล็กน้อย ก็พยายามทำให้จริง ให้สงบอย่างดี สงบได้เร็วได้สนิท ได้อย่างมีสติสัมปชัญญะปัญญา โดยเฉพาะทำให้*“สงบถูกแบบของพุทธ”* แม้จะเป็นความสงบในขณะนิ่งๆอยู่กับภวังค์ เป็นการทำ“เจโตสมถะ” และต้องสามารถใช้จิตสงบนี้เป็นประโยชน์พิเศษอื่นได้ด้วย ฝึกทุกวันๆก็จะชำนาญเชี่ยวชาญ จิตจะมีประสิทธิภาพมีอานุภาพ

เป้าหมายสำคัญในการหยุด ๑ นาทีนี้ สำคัญลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีกคือ *มีการกำหนดลงไปในจิต มีความมั่นหมายในจิตใจ เนื้อหาที่เราเจตนาอย่างมุ่งมั่นที่สุดนั้นคือ เราเตือนตัวเองว่า เราจะอยู่เพื่อสร้างสันติภาพให้เกิดทั่วโลก* นับจากตัวเราเองเป็นคนที่หนึ่ง เราต้องทำให้ได้ แล้วจะต้องทำให้เกิดแก่ทุกๆคน ทำใจให้สันติ..ให้มีเมตตาเกื้อกูลกันและกันให้จริง เพื่อเป็นการย้ำยืนยันความมั่นคงในเป้าหมายแก่ตน และเป็นการเตือนความตั้งใจจริงของตนให้แน่วแน่ถาวรเด็ดเดี่ยวกระปรี้กระเปร่าอยู่เสมอ

และแล้วเราก็พยายามนำอารมณ์ความนึกคิดที่มุ่งมั่นต่อสภาพของ “สันติสุข”ดังกล่าวนี้ ตามแต่ใครจะสามารถทำให้เกิดให้มีขึ้นในจิตในใจตนได้ ***ส่งแผ่กระจายไปทั่วจักรวาล*** ผู้ใดมีประสิทธิภาพสามารถทำใจในใจได้แค่ไหนก็พึงฝึกพึงทำให้จริงให้ดียิ่งขึ้นๆๆ

พลังจิตที่มีเจตนาเป็นความปรารถนาสันติภาพก็ดี จิตที่เป็นอารมณ์สงบสันติของแต่ละคนที่ทำได้นั้นๆก็ดี การพยายามแผ่พลังสันติที่มีนั้นๆ ออกไปทั่วจักรวาลก็ดี ก็จะเกิดพลังงานชนิดตามที่กล่าวมาสั้นๆนี้ขึ้นจริง แพร่กระจายออกไปสู่บรรยากาศจักรวาล

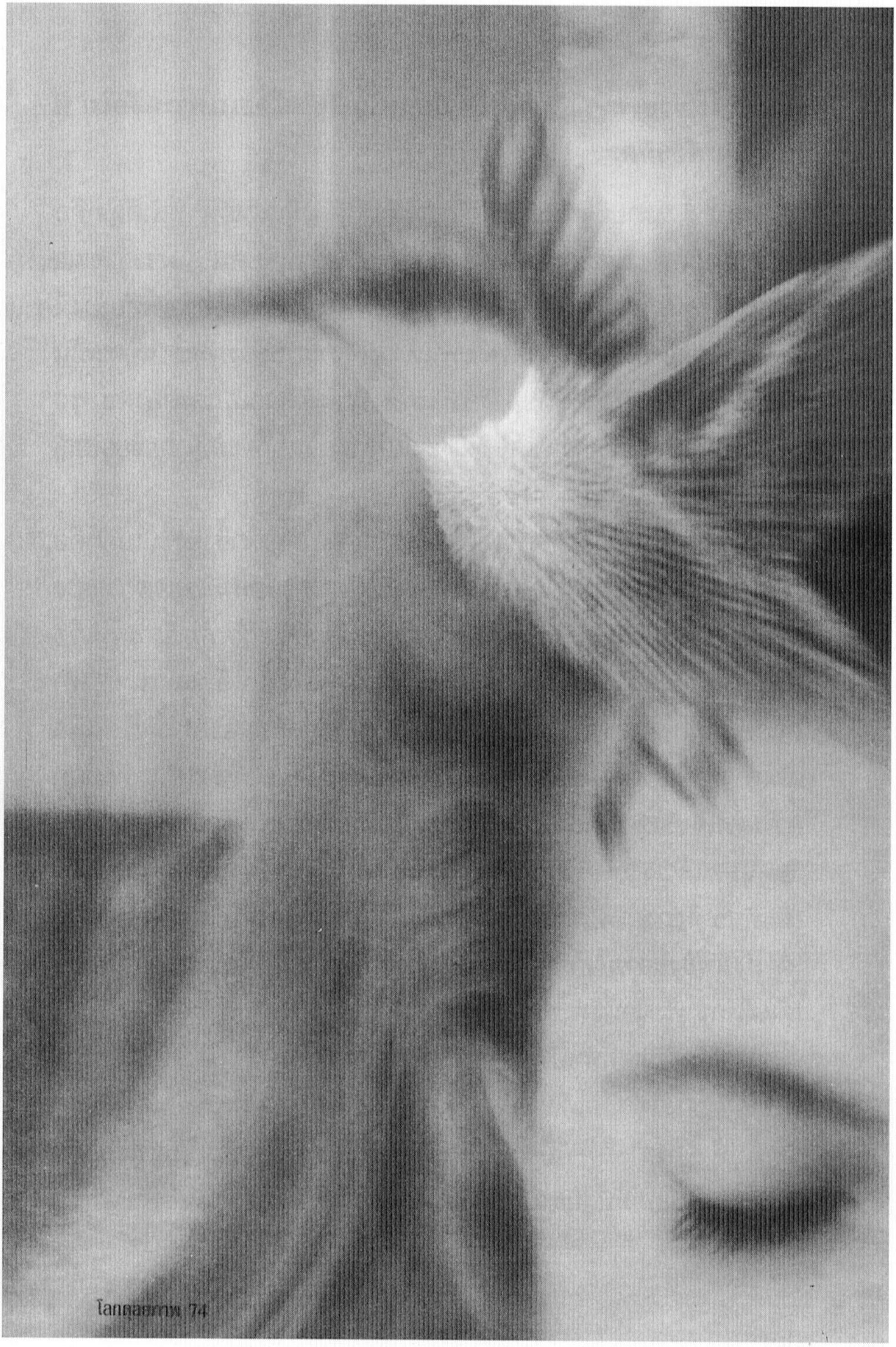

จะเกิด“**พลังสันติภาพ**”ที่ร่วมกันทำในขณะเวลาเที่ยงวันเดียวกันนี้ เท่าที่มีจริง จะมากหรือน้อยก็ตามที่มีจริงนั้น ซึ่งรวมกันขึ้นจากทุกๆคน ของหนึ่งนาทีนี้ ในทุกๆเที่ยงวัน พลังสันติภาพที่มีสภาพมุ่งหมายตรงกัน ของทุกคนที่ทำและตรงกันในเวลาเที่ยงวันเป็นหนึ่งเดียวกันจากแต่ละแห่ง เช่น คนที่สันติอโศกก็ทำ คนที่ปฐมอโศกก็ทำ คนที่อยู่ทุกๆพุทธสถาน ต่างก็ทำ แม้แต่ในที่บางแห่งของชาวอโศกที่ต่างก็ทำ ที่ร้านขายอาหารมังสวิรัติ เชียงใหม่ หรือชาวอโศกกลุ่มย่อยในที่ต่างๆ แม้แต่ส่วนตัวเฉพาะตนที่เขา ทำอยู่ที่บ้านของเขา เป็นต้น *จึงเกิดเป็น“พลังรวม”ซึ่งเป็นเนื้อหาแห่ง “สันติภาพ”ทั้งนั้น เป็นหนึ่งเดียวและในเวลาเดียวกันด้วย*

ประสิทธิผลชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นย่อมเป็นอานุภาพ ซึ่งเป็นจริงตามที่มี สิ่งนี้จริง จะมากหรือน้อย แต่ก็เป็นสิ่งดีแน่ๆ ต้องเกิดแก่โลกแก่มนุษยชาติ เพราะเราทำความเกิดความเป็นจริงนี้ให้แก่โลกอยู่จริงตราบที่เราตั้งใจทำ

ถาม : มีบางคนอธิบายว่า ในช่วงเวลานั้นจะต้องนึกคิดถึงความทุกขในโลกนี้ด้วย อันนี้เป็นความจริงหรือไม่

ตอบ : ด้วย..***จริงๆอย่างสำคัญ***เลย เพราะเราต้องการจะให้เกิดสันติภาพ เราก็ต้องรู้ความทุกข์ของโลกของมนุษยชาติทั้งหลาย เพื่อจัดการและแบ่งเบาความทุกข์ของโลกของมนุษยชาติอย่างถูกสภาพของมัน เราต้องนึกถึงความทุกข์ของสังคมของชาวโลกเสมอๆ ศาสนาพุทธนั้นต้องคำนึงถึง“ทุกข์”เป็นเป้าหลัก เป็น“สัจจะอันประเสริฐ”ทีเดียว*(อาริยสัจ)* เพราะพุทธไม่ใช่ศาสนาแห่ง*“สุขนิยม”* ไม่ใช่ศาสนาที่จะหมกมุ่นหรือมัวคิดอยู่แต่ในเรื่องของความสุข โดยเฉพาะจะหาแต่สุขใส่ตน มีคนค่อนว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่ง*“ทุกขนิยม”*เอาด้วยซ้ำ ซึ่งเรื่องนี้ต้องเรียนรู้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ต้องมีความรู้ในเรื่อง“ความทุกข์”นี่แหละสำคัญสุด ต้องรู้เหตุแห่งทุกข์ จะได้ขจัดปัญหาอย่างถูกจุดที่เป็นรากเหง้า และต้องสำนึกอย่างจริงจัง

แผ่ความเกื้อกูล มีใจเมตตาให้เพื่อนร่วมโลก ถ้าใครนึกคิดถึงความทุกข์ ตรวจตราความทุกข์ รู้จักความทุกข์ได้จริง ค้นหาเหตุแห่งทุกข์ให้ชัด แล้วหาวิธีดับเหตุนั้นๆให้ได้ หากทำได้ดังนี้จริง ผลที่ได้แม้จะไม่ใช้ภาษาเรียกว่าผู้นั้นมี“สุข” ก็ขอให้ทำให้ได้จริงๆดูเถิด แล้วผู้ที่มี“ผลสำเร็จ”นั้นจะเห็นแจ้งรู้จริงของตนเองว่าการรู้จักสภาพ“ทุกข์” แล้วพยายาม“ดับเหตุแห่งทุกข์”ได้สำเร็จลงจริงๆเป็นสมุจเฉทถาวรแล้วนี้ว่า*มัน“ยิ่งกว่าสุข” (ปรมัง สุขัง)* หรือจะแปลกันง่ายๆว่า*“สุขอย่างยิ่ง”(ปรมัง สุขัง)*ก็ได้ แต่**ไม่ใช่*“สุขัลลิกะ”***แบบ*ได้เสพสมใจแล้ว ก็“สุข”* อย่างที่ใครๆต่างก็เคยเสพเคยสุขกันมาทั้งนั้นหรอก

เพราะ“สุขัลลิกะ”แบบนั้น เป็นสุขที่คุณหรือปุถุชนใดๆเคยได้เคยมีมาทั้งนั้น มันเป็นแค่“**โลกียสุข**”อันประกอบไปด้วย“กามสุข”และ“อัตตทัตถสุข” ส่วน“ความดับทุกข์หรือความไม่มีทุกข์อีกแล้ว”ที่ได้ในแบบอาริยสัจนี้มันเป็น*“สุขที่ไม่ได้บำเรอความสมใจ ทว่ามันสุขสงบ เพราะสามารถดับเหตุอย่างถูกตัวตนของเหตุหมดลง”* เรียกตามศัพท์ว่า**“วูปสมสุข”**

ถาม : ***ผมเข้าใจมาว่า เรื่องนี้****(การหยุด ๑ นาทีนี้)****ได้เกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการเข้าร่วมประชุมในสมัชชาชาวพุทธที่ไหนหรือเปล่า จริงหรือเปล่า ไม่ทราบ***

ตอบ : ไม่ได้เกิดจากการร่วมประชุมชาวพุทธอะไรหรอก เป็นแต่เพียงว่า...จุดเริ่มต้นก็คือ มี**คุณสไบทิพย์ ศิริรัตน์ดำรงค์***(กลุ่มราชาโยคะ)* เขามีความคิดเชิงนี้ขึ้นมา แล้วเขามาชวนกันทำเถิด

ถาม : ***สำหรับคุณสไบทิพย์ เขามีความคิดเห็นอย่างไร ตอนนั้น***

ตอบ : เขาบอกว่า นี่มันเรื่องจิตวิญญาณ เป็นการแผ่สันติภาพไปให้กว้างขวางเผื่อแผ่ชาวโลก อาตมาได้ฟังก็เข้าใจทันที เห็นว่าเป็นความคิด

ที่ดีทีเดียว จึงได้พากันทำ แต่ตอนนั้นเขาก็ไม่ได้ให้ความหมายมากมายอย่างที่อาตมาได้อธิบายให้คุณฟังไปแล้วนั้นหรอกนะ ที่อาตมาได้อธิบายไปแล้วนั้นอาตมามาเห็นความเป็นประโยชน์มากมายทั้งลึกซึ้งทั้งกว้างขวางเพิ่มเติมเองภายหลังที่เราได้ทำกันมานานกว่า ๑๐ ปีมาแล้ว และก็ยังเห็นประโยชน์นั้นอยู่จึงพอใจที่จะทำกันต่อไปให้เป็นวัฒนธรรมของชาวอโศกเราทีเดียว

ถาม : ***ทีนี้ มาเรื่องที่ว่า พ่อท่านบอกว่าการที่ไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านไป หรือไม่ล่วงรู้ ไม่มีสติเกี่ยวกับเวลา แล้วก็ปล่อยให้เวลาผ่านไปนั้น ผมได้ยินเรื่องนี้มาหลายครั้งแล้วจากชาวอโศก ผมได้รับการบอกมาว่า ในสมัยก่อนนี้ แม้แต่ตอนหลับนอนพ่อท่านจะตื่นทุกๆชั่วโมงแล้วก็เคาะระฆังบอกเวลา***

ตอบ : ไม่ใช่สมัยก่อน ปัจจุบันนี้ก็ทำอยู่

ถาม : ***พ่อท่านเองใช่มั้ย ที่เป็นคนตีระฆัง***

ตอบ : ใช่.. มีระฆัง(กังสดาล)เล็กๆอยู่ในที่นอนของอาตมา อาตมาจะรู้สึกตัวขึ้นมาดูเวลาทุกชั่วโมง เมื่อถึงกี่ทุ่มกี่ยาม เช่น ๓ ทุ่ม ก็ตีบอกเวลาให้รู้กันว่า ๓ ทุ่ม ๔ ทุ่มก็ตีบอกเวลาให้รู้ว่า ๔ ทุ่ม เป็นต้น อาตมาก็จะพยายามตีระฆังบอกเวลาให้ได้ครบทุกๆชั่วโมงตลอดกลางคืนทุกคืนแหละ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า อาตมาจะตีระฆังบอกได้ครบทุกชั่วโมงหรอกนะ มีบางวันเท่านั้นที่ตีได้ครบทุกชั่วโมง เพราะว่าบางชั่วโมงเมื่อรู้สึกตัวขึ้นมาก็เลยทุ่มเลยโมงนั้นไปหลายนาทีเกินไป ถ้าเลยทุ่มนั้นโมงนั้นไปกว่า ๑๐ นาทีก็ไม่ตี เช่นว่า รู้สึกตัวขึ้นมา เมื่อดูเวลามันก็เลยไปเป็น ๕ ทุ่ม ไป ๑๓ นาทีแล้ว หรือพอรู้สึกตัวตื่นขึ้นมาดูเวลา อ้าว..เลยตี ๑ ไป ๑๑ นาทีแล้ว

อย่างนี้เป็นต้น เราก็ไม่ตี เพราะมันจะเพี้ยนเวลามากไป แต่ถ้าเลยทุ่มเลยโมงนั้นๆไปไม่เกิน ๑๐ นาที เราก็จะตี

คือ ส่วนมากรู้สึกตัวขึ้นมา เมื่อดูเวลาแล้วมันจะไม่ค่อยตรงตามทุ่มตามโมงนั้นๆตรงเลข ๑๒ เป๊ะๆเสมอไปได้ง่ายๆหรอก แต่นั่นแหละ แม้ไม่ตรงตามทุ่มตามโมงนั้นๆทีเดียว เรากำหนดเอาว่า ก่อนทุ่มก่อนโมงนั้นๆไม่เกิน ๑๐ นาที เช่น ๖ ทุ่ม ๕๑ นาทีไปจนถึง ๖ ทุ่ม ๕๙ นาที เราก็ตีได้ อย่างนี้ก็ตีบอกเวลาของตี ๑ เป็นต้น หรือเลยทุ่มนั้นๆโมงนั้นๆไม่เกิน ๑๐ นาทีเหมือนกัน เช่น ๖ ทุ่ม ๑ นาทีไปจนถึง ๖ ทุ่ม ๑๐ นาที เราก็ยังตีบอกเวลาของ ๖ ทุ่ม เป็นต้น จะก่อนหรือจะหลังทุ่มนั้นๆโมงนั้นๆ ๑ นาที ๒ นาทีไปจนถึง ๑๐ นาทีอย่างนี้..ก็ตีบอกเวลาบอกทุ่มนั้นๆโมงนั้นๆได้เลย ไม่ใช่จะต้องตีบอกเวลาเอาตรงทุ่มตรงโมงนั้นๆให้ตรงเป๊ะรอจนเข็มนาฬิกาชี้เลข ๑๒ เลยทีเดียว จึงจะตี เราไม่เอาปานนั้น เราอนุโลมก่อน ๑๐ นาที หลัง ๑๐ นาที ของทุ่มนั้นๆโมงนั้นๆ แต่ถ้าไม่ใช่ตามที่ว่านี้ เราก็ไม่ตี โดยเฉพาะที่..เลย ๑๐ นาทีของทุ่มของโมงนั้นๆไปแล้ว มันตีบอกเวลานั้นไม่ได้แล้ว ชั่วโมงนั้นก็เป็นอันไม่ได้ตี ถ้าคืนไหนรู้สึกตัวขึ้นมาก็เจอแต่เวลาเลยทุ่มเลยโมงไปเกิน ๑๐ นาทีเสียหลายครั้งหลายโมงก็"ขาดตี"ไปหลายชั่วโมง แต่ถ้ารู้สึกตัวขึ้นมาดูนาฬิกาแล้ว ยังไม่ถึงเวลาอาจจะก่อน ๑ นาที หรือก่อน ๓ นาที เช่นเพิ่งจะ ๕ ทุ่ม ๔๙ นาที ๕ ทุ่ม ๔๗ นาที อะไรทำนองนี้ ถ้าอย่างนี้อาตมาก็อาจจะนอนพักไม่ให้หลับสนิทรอไปจนถึง ๕ ทุ่ม ๕๐ นาทีขึ้นไปก่อน แล้วค่อยตีบอกเวลา ๖ ทุ่ม อย่างนี้ก็เคยทำบ่อย อาตมาตีระฆังบอกทุ่มบอกยามแต่ละชั่วโมงแบบนี้ ซึ่งก็เป็นการบอกเวลาแต่ละชั่วโมงได้แล้วเพียงพอ

ถาม : *ผมเข้าใจว่า การที่พ่อท่านทำอย่างนั้น เพื่อที่จะเตือนทุกคนให้รู้ว่า เวลากำลังผ่านไปแล้ว ใช่หรือไม่*

ตอบ : ใช่ หมายเช่นนั้นด้วย และเราเองเป็นประโยชน์แก่เราด้วย เราเป็นผู้ตื่น เราเป็นผู้ที่ไม่ติดในการหลับการนอน มีความตื่น รู้จักตื่น-รู้จักหลับ ต้องฝึกตัวเองจนตัวเองเป็นผู้มี"ความตื่น"จะหลับก็หลับอย่างมีสติ ไม่ใช่หลับอย่างเสพรส หรือหลับไหล ไม่ใช่หลับอย่าง"ถีนมิทธะ"เป็นการเสพติด ต้องหลับอย่างมีการศึกษารู้กำหนด ไม่ให้ฟุ้งซ่าน ไม่ควรมีอะไรรบกวนชนิดทำให้หลับไม่เป็นไปตามที่หมาย ควรจะเป็นคน*หลับก็ง่าย ตื่นก็เร็ว* หลับอย่างเป็นประโยชน์ ไม่ใช่หลับอย่างเป็นโทษ หรือหลับอย่างพักผ่อนไม่พอ ก็เป็นโทษอย่างมาก โดยเฉพาะ"*ยิ่งหลับยิ่งนอนยิ่งกิเลสเพิ่มจากการนอน การหลับ*" มากขึ้นหนาขึ้น แล้วก็ติดนอน คนที่ไม่ศึกษาเรื่องหลับเรื่องนอน ส่วนมากจะมีกิเลสจากการนอนการหลับทั้งนั้น เรียกว่า "นิททารามตา"

หลักการปฏิบัติเพื่อลดกิเลสเรื่องนี้ คือ "ชาคริยานุโยคะ"(การฝึกเป็นผู้ตื่นอยู่) เพราะฉะนั้น ใครยังติดหลับติดนอนก็ต้องฝึกตนให้เลิกติดไปเป็นขั้นๆ กว่าจะมาทำได้อย่างอาตมาก็คงอีกนาน

ถาม : ***การที่พ่อท่านทำอย่างนั้นเป็นเพราะความตั้งใจที่จะทำอย่างนั้น หรือว่าเป็นเพราะว่าพ่อท่านเองเป็นผู้ตื่นที่เร็วโดยปกติอยู่แล้ว***

ตอบ : ไม่ใช่ ต้องฝึกจึงจะได้

ถาม : ***ผมทราบดีว่า ความสามารถของพ่อท่านจะแตกต่างจากบุคคลอื่น***

ตอบ : ก็อาจจะมีบ้าง ความสามารถพิเศษอาจจะมีความเป็นพิเศษอยู่บ้าง แต่เรื่องนี้จริงๆก็เป็นเรื่องยาก ต้องฝึก และอาตมาก็ยังเห็นว่าคนอื่นๆนั้นก็ยากอยู่จริงๆ ทว่าก็มีคนอื่นที่ทำได้เหมือนกัน ไม่ใช่ทำได้แต่เฉพาะอาตมา ความสามารถเช่นนี้ไม่ได้จำเพาะทำได้อยู่คนเดียว ใครๆก็สามารถฝึกฝนได้ อาจจะยากหน่อยเท่านั้น

***ถาม** : ผมคิดว่าผมเองนั้นจะทำไม่ได้ เพราะว่าการที่จะหลับลึกลงไป แล้วก็ตื่นขึ้นมานี่ คิดว่ามันจะต้องใช้พละกำลังมาก ถ้าผมจะทำ ผมคิดว่าผมคงจะเหนื่อยมากๆ*

ตอบ : ใช่..ยาก ยาก มันก็ยากจริง แต่ว่าก็มีคนทำได้ นอกจากอาตมา ก็มีคนอื่นทำได้อยู่ แม้ไม่ได้เหมือนอาตมาทีเดียวก็พอใช้ได้

และหลักการปฏิบัติเพื่อลดกิเลสคือ "ชาคริยานุโยคะ" หรือ"การฝึกเป็นผู้ตื่นอยู่"นี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้หมายเอาเฉพาะแค่การตื่นจากการหลับไหลในเรื่องการหลับการนอนเท่านั้น ทว่ามีความหมายถึง"การเป็นผู้ตื่น"ที่ลึกซึ้งถึงขั้นเป็น*"ผู้ตื่นจากการหลับไหลหรือหลงใหลในโลกียะ"* ตื่นตัวจากความหลงวุ่นวายในโลกีย์ มีปัญญาพาตนเข้าสู่โลกใหม่คือ"โลกุตระ"โน่นทีเดียว

***ถาม** : ผมคิดว่ายังมีการปฏิบัติอื่นๆ เพราะผมสังเกตว่าชาวอโศกนั้นเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี*

ผมเองมีความรู้สึกว่า แม้ว่าผมจะมาอยู่ถึง ๓ เดือนแล้ว ยังรู้สึกว่าอันนี้เป็นข้อที่แปลกๆอยู่ ยกตัวอย่างเช่นว่า ผมทราบดีว่าทางพระพุทธศาสนานั้นสอนว่า ถ้าเผื่อทำได้ ควรจะรับประทานอาหารเพียง ๑ มื้อต่อ ๑ วัน แล้วผมก็ทราบว่า คนที่อยู่ในรั้วของอโศกนั้นจะรับประทานอาหาร ๑ มื้อเท่านั้นต่อ ๑ วัน แต่ผมก็สังเกตว่า ๑ มื้อของชาวอโศกนั้นมีปริมาณมากถึงขนาดพอๆกับ ๒ หรือ ๓ มื้อ ของคนข้างนอก

ตามที่ผมเข้าใจนั้น ผมคิดว่าร่างกายมนุษย์สามารถที่จะย่อยอาหารได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วหลังจากนั้นมันก็จะกลายเป็นสิ่งที่เป็นปฏิกูลแล้วก็จะต้องถ่ายออกไปจากร่างกาย

ผมก็เลยมีความสงสัยว่าการทำอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องสำหรับสุขภาพแล้วหรือ

ตอบ : ถูกต้อง นี่เป็นคำตอบที่ตอบคำถามสรุปรวบยอดเสียก่อน

ทีนี้ พูดถึงบางคนที่กิน ๑ มื้อ มีปริมาณมากขนาดพอๆกับคนอื่นที่กินตั้งหลายๆมื้อนั้น ก็เป็นบางคนที่เขายังไม่"ลงตัว" มันเกิดจากกิเลสที่กลัวว่าจะไม่พอกับร่างกายของตนนั้นอย่างหนึ่ง และกลัวว่าจะหิวนั้นก็อีกอย่างหนึ่ง ที่สำคัญก็คือกิเลสของเขาเองนั่นแหละยังมีมากอยู่ มันจึงกินอาหารมากจริง เขาต้องรับประทานไว้มากจริง แล้วกิเลสนี่เองจะช่วยกินอาหาร คนที่มีกิเลสมากจะกินอาหารมาก

เช่นว่า เรามีความโกรธบ่อย ก็เปลืองอาหารที่กินเข้าไปไว้ในร่างกายมากกว่าคนที่ไม่โกรธบ่อย หรือคนที่มีอารมณ์โลภหรืออารมณ์กามบ่อย ก็กินอาหารในร่างกายมากกว่าคนที่ไม่มีอารมณ์โลภ-อารมณ์กามบ่อย

ถ้าเราใช้พลังงานทางความคิด พร้อมกับในความคิดนั้นๆเรามีกิเลสร่วมด้วย หากกิเลสยิ่งแรงก็ยิ่งจะบวกเข้าไปด้วย ก็ยิ่งกินอาหารมาก ไม่ว่ากิเลสโกรธหรือกิเลสโลภที่ประสมกันในความคิด มันจะกินอาหารเปลืองเข้าไปอีกกว่าความคิดที่ไม่มีกิเลสเข้าไปร่วม

เพราะฉะนั้น คนที่มีกิเลสมากอยู่ก็จริงที่เขายังกินอาหารแม้มื้อเดียวก็ยังต้องมากอยู่ อาจจะเท่าๆกับคนที่กิน ๒ มื้อ ๓ มื้อ แต่เมื่อปฏิบัติจนกิเลสลดลงได้ ปริมาณที่มากนั้นก็จะลดน้อยลงๆ กระทั่ง"ลงตัว" พอเหมาะพอดี

ถาม : ***เพราะฉะนั้น ถ้าเผื่อจากคำอธิบายของพ่อท่าน ก็หมายถึงว่า ผู้ที่ยังเริ่มฝึกฝน หรือยังอยู่ในขั้นต้นนั้น จะรับประทานอาหารมากกว่า***

ตอบ : ใช่.. จนกว่าจะปฏิบัติได้"ลงตัว" ซึ่งยังมีขั้นตอนไปตามลำดับด้วย

อย่างอาตมานี่ข้าวกะลาหนึ่ง บางทีไม่หมดหรือหมดอย่างเก่งก็กะลาเดียว วันหนึ่งก็เท่านี้แค่นั้น *[กะลาที่ทำเป็นถ้วยชามใช้ใส่อาหาร อาตมาให้ญาติโยมทำมาใช้]* แล้วก็ไม่ได้รับประทานอะไรอีก วันๆหนึ่งรับประทานมื้อเดียว เสร็จจากนั้นไปก็ไม่ได้รับประทานอะไรอีก แม้แต่น้ำส้มน้ำเปรี้ยวน้ำหวาน กาแฟ โอวัลติน ของกินเล่น ดื่มแถมอะไรก็ไม่มี นอกจากดื่มน้ำเปล่าอีกบ้างตามควรเท่านั้น ก็อยู่มาได้ด้วยดี สุขภาพแข็งแรง เกือบ ๓๐ ปีแล้ว เพราะอาตมาฉันข้าวมื้อเดียวได้แล้วก็ตั้งแต่ปฏิบัติธรรมเป็นฆราวาสมาโน่น และก็มื้อเดียวมาตั้งแต่บัดนั้นจนบัดนี้ เคยลด ๒ วันต่อมื้อก็เคย หรืออดข้าวดูหลายๆวัน ถึง ๗ วัน ๑๐ วันก็เคย คนเราไม่กินอาหารมากมายอะไรนักหรอก ถ้าไม่มีกิเลสมาก ศึกษาดูดีๆ แล้วปฏิบัติดูจริงๆสิ

ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ต้องศึกษาฝึกฝน ขอย้ำอีกครั้งว่า"กิเลส"นี่แหละตัวกินอาหารเปลืองเก่งที่สุดล่ะ

หากจะฝึกฝน ก็ต้องค่อยๆละลดไปตามลำดับ อย่าทำผลีผลามอวดดี เช่น เรากินจุบกินจิบ ก็หัดเรียนรู้ตัวเอง แล้วต้องตั้งใจกำหนดลดละเลิกมาให้ได้ อย่ากินนั่นกินนี่ชนิดปากไม่มีวินัย ถ้าไม่มีการสังวรสำนึกอะไร อย่างบางคนไม่ค่อยได้นั่งกินข้าวเป็นกิจจะลักษณะหรอก เลยดูเหมือนว่าตนเองไม่ได้กินจริงๆอะไร แต่จริงๆแล้วก็กินบ้างดื่มบ้างนั่นแหละ จุบจิบๆไม่รู้สึกตัว นับไม่ถ้วน จนเป็นปกติ เลยรู้สึกเหมือนว่าตัวเองไม่ค่อยได้กินอะไรสักเท่าไหร่ เพราะทั้งกินทั้งดื่มจุบจิบๆจนเป็นนิสัย ไม่เป็นโล้เป็นพาย เลยรู้สึกเหมือนว่า ตัวเองไม่ได้กิน(จริงๆ)อะไร ยิ่งเดี๋ยวนี้ ยิ่งของกินของดื่มสารพัดที่สร้างกันขึ้นมาหลอกล่อกัน บางอย่างเป็นพิษทำลายร่างกายด้วยซ้ำ ซึ่งมันก็ไม่ใช่ยาพิษที่พอกินเข้าไปแล้วก็ทำให้ตายทันทีเจ็บป่วยทันทีอย่างนั้นหรอก แต่มันก็สะสมตามที่ของกินนั้นๆจะมีสารมีเชื้ออะไรที่เป็นพิษ มากบ้างน้อยบ้างนั่นแหละ กินมากสะสมมาก

กินน้อยสะสมน้อยไปตามจริง ของกินของดื่มต่างๆนับไม่ถ้วนในตลาดทุกวันนี้ มีพิษจากสารจากเชื้อต่างๆดังกล่าวนี้มากจริงๆ บางคนก็กินก็ดื่มทั้งๆที่รู้ดีว่ามีพิษอย่างที่ว่า แต่ก็ติดในรูปในรส ที่ติดเพราะการโฆษณายั่วย้อมนั่นแหละมาก ของกินของดื่มที่มีพิษอย่างว่านี้ก็กินกันเข้าไปทำร้ายตัวเอง โรงพยาบาลจึงสร้างขึ้นมาเท่าไหร่ก็ไม่เพียงพอ โรงพยาบาลรวยๆกันทั้งนั้น

ถ้าเรียนรู้เบื้องต้น ลดละของกินเล่น กินไม่จริงพวกนี้ได้มากก็จะดีมาก ตั้งวินัยให้ตนเองว่าจะกิน ๓ มื้อ แล้วอย่ากินจุบจิบ ก็เอาให้จริงอย่าเหลาะแหละ ฝึกไปจาก ๓ มื้อ มันก็จะมีบทฝึกหัดที่จะเรียนรู้ทั้งทางกายทางวาจาทางใจไปกับการศึกษาที่มีหลักของพุทธ **เมื่อมีเพื่อนฝูงมีผู้รู้ช่วยแนะนำก็จะปลดปล่อยลดละได้ทั้งกิเลส ลดละได้ทั้งปริมาณอาหารจะค่อยๆปรับตัว สุดท้ายก็จะ"ลงตัว"ไปตามจริง จาก"มัชฌิมา"สู่"สัมมา" สูงขึ้นไปเรื่อยๆ เมื่อรู้สึกว่าเราได้ดีพอสมควรแล้วก็เพิ่มอธิศีล***(อธิวินัย)*

การปฏิบัติให้รู้จักประมาณในอาหารการกิน หรือเรียกตามศัพท์ ว่า"โภชเนมัตตัญญุตา" *[ในโอวาทปาติโมกข์ ว่า มัตตัญญุตา จ ภัตตสมิง]* นี้ เป็นการปฏิบัติธรรมแท้ๆของพุทธ ที่ชาวพุทธทุกวันนี้ไม่ค่อยเข้าใจ และไม่ค่อยรู้จักวิธีปฏิบัติกันแล้ว

พระพุทธเจ้าตรัสว่า หากผู้ใดได้ประมาณในเรื่องอาหารการกิน อย่างสังวรถูกต้องตามหลักวิธีของพุทธ ผู้นั้นมี*"ข้อปฏิบัติที่ไม่ผิด"*ทางไปนิพพาน*(อปัณณกปฏิปทา)*ทีเดียว

เช่น เมื่อฝึกฝนไม่กินจุบกินจิบ กินแต่เพียง ๓ มื้อ นั่นแหละก็จะเห็นกิเลสของตนมันดิ้นรนเพราะอดกินจุบกินจิบ เพราะลดมื้ออาหารลงมากินเป็นมื้อเป็นคราวแค่ ๓ มื้อ และเมื่อได้ประหารกิเลสของตนจนลดละได้ดีพอแล้ว ก็สมาทานเหลือ ๒ มื้อให้แก่ตัวเองขึ้นมาอีก ก็จะเห็นกิเลสของ

ปฏิบัติธรรมในเรื่องของ "การกินอาหาร" นี่สำคัญมาก
เพราะอาหารเป็นที่รวมแห่งกิเลสอย่างยิ่งจากรูป รส กลิ่น สัมผัส

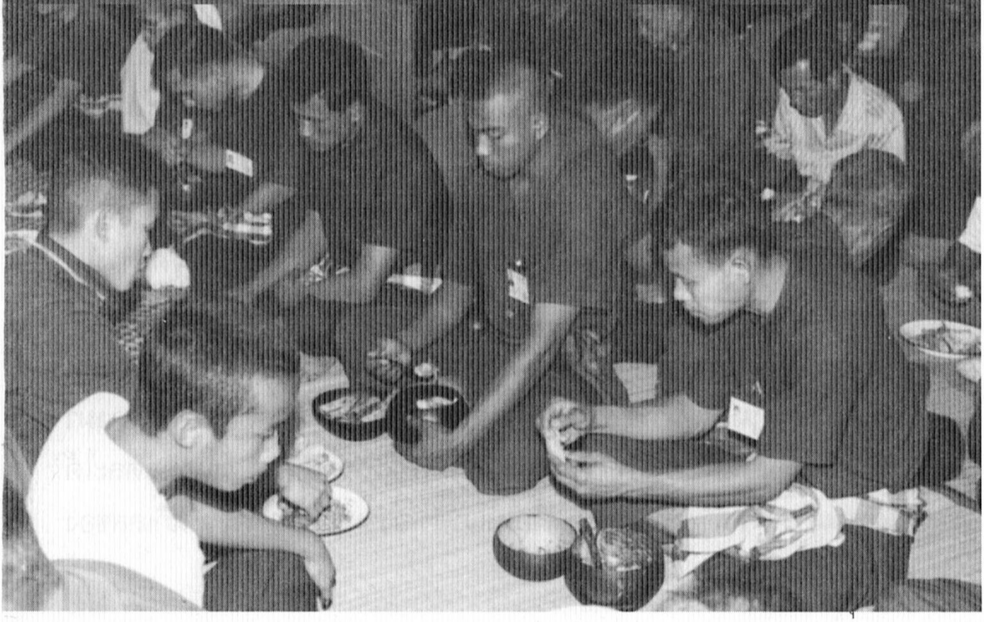

ตนดิ้นอีกเพราะลดลงมาจาก ๓ มื้อนั่นแหละเป็นต้น เมื่อพากเพียรปฏิบัติไปอีกก็จะเจริญขึ้นไปตามลำดับ แล้วก็ฝึกฝนต่อไป จึงจะได้ผลเจริญถึงที่สูงสุด สุดท้ายจึงจะ ๑ มื้อได้อย่าง"ลงตัว"ดีสมบูรณ์

การปฏิบัติฝึกฝนอย่างนี้แหละคือ***การปฏิบัติธรรมที่ไม่ผิด***ของพุทธศาสนา เรียกว่า***"อปัณณกธรรม ๓"*** ได้แก่

(๑.) สังวรอินทรีย์ ๖

(๒.) โภชเนมัตตัญญุตา

(๓.) ชาคริยานุโยคะ

และเป็น**การศึกษา ๓** *(ไตรสิกขา)* คือมี*"ศีล-สมาธิ-ปัญญา" อยู่ในการปฏิบัตินี้ครบพร้อม* ถ้าหากผู้นั้นประพฤติได้ถูกตรงตามหลัก"โพธิปักขิยธรรม ๓๗"ได้จริง ซึ่งอาตมาคงอธิบายขยายความละเอียดให้คุณฟังวันนี้ไม่ไหว

คุณฮาวเวิดนี่ถามเข้าหลักของพุทธศาสนาทีเดียว ตั้งแต่ปัญหาแรกมาถึงปัญหานี้ มีทั้งเกี่ยวกับเรื่อง**"กิน"***(โภชเนมัตตัญญุตา)* เรื่อง**"อยู่"***(สังวรอินทรีย์ ๖)* เรื่อง**"หลับนอน"***(ชาคริยานุโยคะ)* ทางปฏิบัติของชาวอโศกเราที่พูดกันเป็น"กรรมฐาน"ทั่วไป ก็คือ***"กิน–อยู่–หลับนอน"***นี่เอง ทั้งๆที่คงจะยังไม่มีใครพูดถึงกรรมฐาน"กิน-อยู่-หลับนอน"นี้ให้คุณฮาวเวิดฟังมาก่อนแน่

แต่คุณฮาวเวิดก็สามารถจับสาระการปฏิบัติของชาวอโศกจนนำมาถามเข้าเป้าที่เป็น"กรรมฐาน"ของชาวอโศกได้ จริงๆแล้วคนทั่วไปเขาไม่นึกว่า**การกิน–การนอน–การเป็นอยู่ ในอิริยาบถต่างๆนี้** จะเป็น"ตัวแท้"ของการประพฤติธรรมหรอก เขาถือกันว่า*"นั่งหลับตาทำสมาธิ"*โน่นเป็น"ตัวแท้"ของการปฏิบัติธรรม ธรรมะของศาสนาพุทธจึงไม่สมบูรณ์ครบตามหลัก**"มรรค อันมีองค์ ๘"** ซึ่งเป็นทางเอกแห่งอาริยสัจอันยิ่งใหญ่ โดยเฉพาะ

ปฏิบัติธรรมในเรื่องของ"**การกินอาหาร**"นี่ยิ่งสำคัญมาก เพราะอาหารเป็นที่รวมแห่งกิเลสอย่างยิ่งจากรูปรสกลิ่นสัมผัส แม้คุณจะบรรลุเป็นอรหันต์แล้ว คุณก็ยังจะต้องกินอาหาร เลิกห่างพรากไปไม่ได้

ถาม : ***ได้ทราบว่าพ่อท่านรับประทานอาหารแมคโครไบโอติก***

ตอบ : *แมคโครโพธิรักษ์!* คือเราแอ็บพลาย(ปรับใช้)มาหน่อย

ถาม : ***ขอคำอธิบายสักนิดว่า แสดงว่าพ่อท่านไม่ได้รับประทานอาหารอย่างที่เขาเรียกแมคโครไบโอติกกันใช่ไหม***

ตอบ : ไม่ได้ทำตามเปี๊ยะแบบแมคโครไบโอติกทีเดียวเท่านั้นเอง แต่ก็อยู่ในครรลองหรือเนื้อหาของแมคโครไบโอติกเป็นส่วนใหญ่ เช่น อาหารจืดๆ ไม่ปรุงแต่งอะไรได้เป็นดี มุ่งไปสู่อาหารธรรมชาติ กินข้าวเป็นหลัก กินผักเป็นใหญ่ ไม่กินเนื้อสัตว์แม้แต่ปลา ซึ่งแมคโครไบโอติกบางพวกเขายังกินปลาก็มี แต่อาตมาไม่ฉันเนื้อสัตว์ใดๆแม้แต่ปลา

ถาม : ***คำถามนี้เป็นคำถามที่ค่อนข้างที่จะเจาะจง เป็นคำถามที่เกี่ยวกับคดีในศาล ที่เพิ่งจะมีการตัดสินไป***

ท่านเองคิดว่า การตัดสินนั้นมีส่วนผลักดันบางสิ่งบางอย่างในสังคมไทยหรือไม่

ตอบ : มี แน่นอน

ถาม : ***ในด้านใดบ้าง โดยทั่วๆไป***

ตอบ : มีทั้งลบและบวก

ถาม : ***ท่านจะให้ตัวอย่างทั้งสองทางได้หรือไม่***

ตอบ : ได้.. เป็นต้นว่า เมื่อเขาตัดสินให้อาตมาแพ้ ใน**แง่บวก**.. เราก็จะต้องตรวจสัจจะความจริงให้แจ้งชัดในความจริงยิ่งๆขึ้น ให้เห็นว่าผิดตรงไหนกันจริงๆ ถูกตรงไหนกันแท้ๆ แล้วก็ตั้งใจทำสิ่งที่ดีที่ถูกต้องให้ดียิ่งขึ้น อันไหนผิดจริงเป็นสัจจะเราก็ต้องแก้ไข แต่ถ้าอันไหนไม่ผิดยังถูกต้องตามสัจจะอยู่ เราก็ทำต่อไปหรือทำให้ดียิ่งๆขึ้น ก็เป็นการพัฒนาตนแน่นอน

ส่วนทางด้านผู้ชนะก็เหมือนกัน ก็จะต้องพัฒนาตนเองขึ้นเหมือนกันต้องตรวจตราสัจจะให้ยิ่งๆขึ้น หรือต้องหาทางเพิ่มอธิศีล,อธิจิต,อธิปัญญาทั้งตนทั้งหมู่ให้ถึงที่สูงที่สุดกันให้ยิ่งๆ ไม่ใช่ชนะแล้วก็จะหลงระเริงใจปล่อยปละละเลย ยิ่งจะต้องระมัดระวังตัว อย่าให้ผิดอย่าให้ชั่วให้ต่ำกว่าผู้แพ้ทีเดียว ไม่เช่นนั้นก็ไม่ใช่“ผู้ชนะ”ที่จริง เป็นต้น

แต่ถ้าหาก**“ไม่ฉลาดเท่าทัน”**หรือ**“โง่”**นั่นเอง ไม่ว่าอาตมาหรือฝ่ายใดก็จะเกิดผลเป็น**แง่ลบ** เช่น ผู้ชนะก็จะย่ามใจ หลงตัว ปล่อยปละละเลยตนหรือหมู่กลุ่มของตน อาจจะชะล่าใจถึงขั้นประมาททำอะไรเกินๆเลยๆไม่ดีไม่งามขึ้นมา หรือผิดๆพลาดๆตามอำเภอใจ ซึ่งเป็นความเสื่อมความเสียหาย ก็ได้ หรือไม่สังวรระวังตนเพราะนึกว่าตนถูกตนดี ตนเป็นผู้ชนะนี่..เลยไม่พัฒนาตนเพิ่ม อาจจะชะงักงันไปแค่นี้ก็เป็นได้ มันก็ไม่เจริญต่อไปเท่านั้น

ส่วนผู้แพ้ถ้า**โง่** ก็จะเกิดความเสียใจท้อแท้ ซึ่งก็เป็นภัยต่อการพัฒนาตนเองและสังคม หรืออาจจะกลัวกระทั่งทำอะไรผิดยิ่งขึ้นไปอีก ก็เป็นได้หรือไม่..ถ้าโง่หนักกว่านั้น ก็เกิดโกรธอาฆาตมาดร้าย ทำอะไรเลวร้ายแรงขึ้นไปได้สารพัดที่เสียหายต่ำๆชั่วๆ แม้แต่แค่ทำแดกดันประชดประชัน

ถาม : ***การที่ตัดสินให้ท่านเป็นผู้แพ้แล้วนั้น ทางการก็คงต้องคอยจ้องดูการกระทำของฝ่ายอโศก ถูกหรือไม่***

อาตมาพยายามทำตนให้เกิด"ประโยชน์" แม้ตนจะต้อง"แพ้"

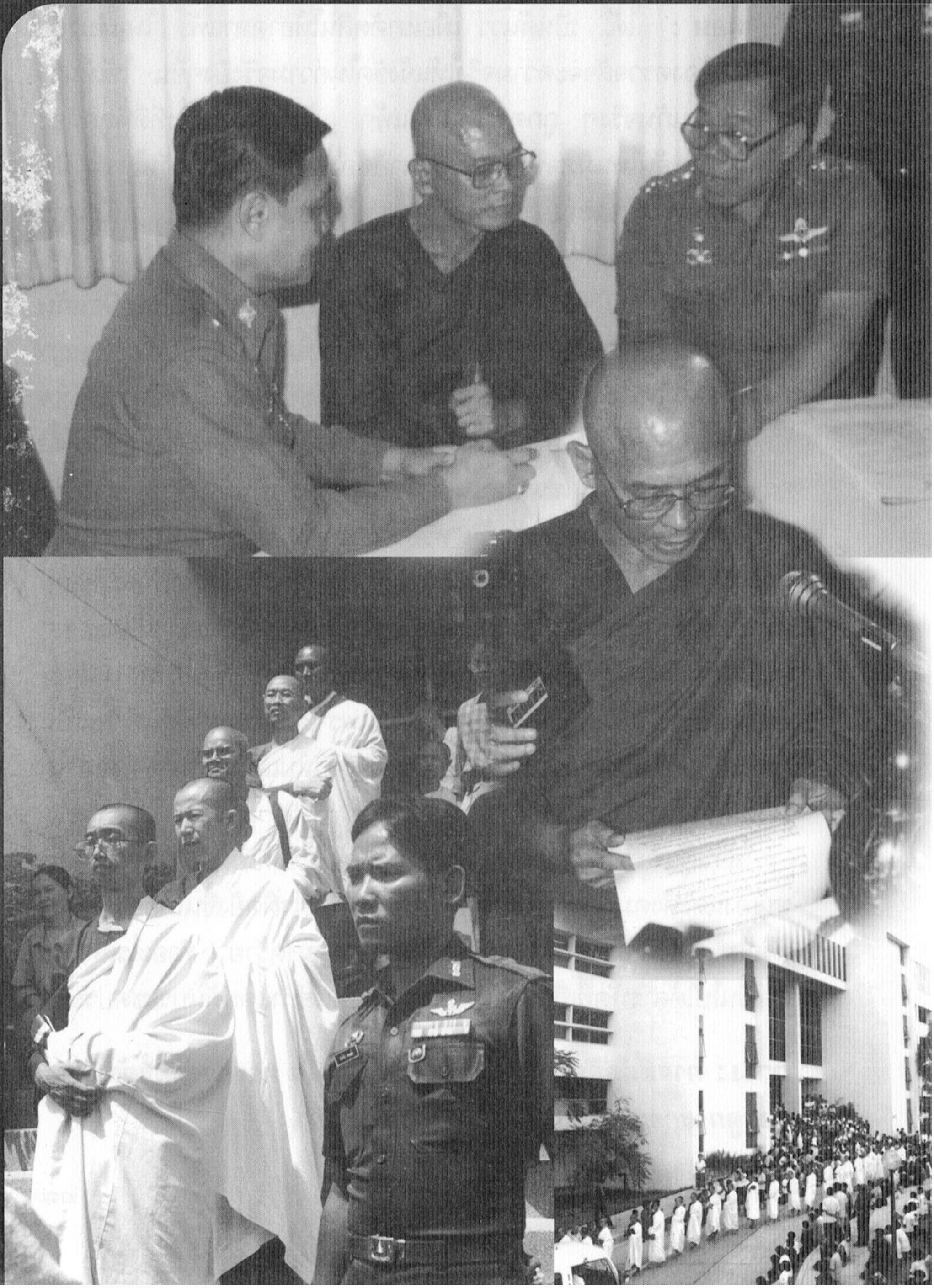

ตอบ : คงจะเป็นเช่นนั้น ซึ่งก็ดีแล้วควรจะเป็นเช่นนั้น ดูกันและกัน ดูให้ดีๆให้ลึกซึ้ง

อาตมานั้นทำงานอยู่ทุกวันนี้อาตมาทำเพื่อพัฒนาตนและช่วยพัฒนาสังคมหรือผู้อื่นด้วย อาตมาไม่ได้มีความประสงค์ตื้นๆอยู่แค่ว่า เราจะต้องเป็น"ผู้ชนะ"ให้ได้ไปตะพึด อาตมาพยายามทำตนให้เกิด"ประโยชน์" แม้ตนจะต้อง"แพ้"แต่ถ้าเกิด"ประโยชน์"มีการพัฒนาสังคมมนุษยชาติได้ หรือพัฒนาตนได้อาตมาก็ยอมแม้จะต้องเป็น"ผู้แพ้" ขอให้เกิด"ประโยชน์" จริงเถิด

ถ้าแม้นตรวจตราให้ชัดๆแล้วเกิดประโยชน์ โดยเฉพาะ"ประโยชน์ส่วนใหญ่ส่วนรวม" อาตมาว่าอาตมาเสียสละได้ แม้จะต้องแพ้อย่างไม่เป็นสัจจะ อาตมาก็ยอมเสียสละ แต่ถ้าไม่ต้องแพ้เพราะสัจจะเป็นเช่นนั้น มันก็ดีกว่า"แพ้"อย่างไม่เป็นสัจจะแน่

• ชีวิตกับการปฏิบัติธรรม

ถาม : ***ผมอยากจะถามเรื่อง"การทำงาน"ในฐานะที่เป็นความรู้โดยตรงของศาสนาเชิงปฏิบัติ ในทัศนะของทางฝ่ายอโศก***

เท่าที่ผมสังเกตมีชาวพุทธเป็นจำนวนมากในทางสงฆ์ส่วนใหญ่ปฏิบัติธรรมเขาก็จะฝึกด้านการนั่งสมาธิ ทำวิปัสสนา แต่ที่นี่นั้นเน้นไปในด้าน"การทำงาน"

ตอบ : โอ..แสดงว่า คุณฮาวเวิดนี่เข้าใจศาสนาพุทธในภาคปฏิบัติ หรือเข้าใจศาสนาพุทธในภาคความหมายของความรู้ ได้ลึกเข้าไปถึงนัยสำคัญที่ต่างกัน ของ*"การปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ"*ทีเดียว

คำว่า**"ปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ"**โดยทั่วไป แทบจะเกือบทุกคนที่เป็นพุทธ หรือผู้แค่เข้ามาศึกษาพุทธ ต่างเข้าใจว่า *หากจะปฏิบัติธรรมของศาสนาพุทธนั้น ก็คือ นั่งสมาธิ และต่อด้วยคำว่า ทำวิปัสสนา* มีการเข้าใจกันว่าเป็นเช่นที่คุณฮาวเวิดนำมาถามนี้จริงๆ ในวงการพุทธศาสนาทั่วโลก

ความจริง"การนั่งสมาธิ"นั้น ***ไม่ใช่****"ทางเอก"ของการปฏิบัติธรรมในศาสนาพุทธ* การนั่งสมาธิเป็นเพียงเครื่องช่วยที่มี"อุปการะมาก" ส่วนหนึ่งในศาสนาพุทธเท่านั้น

ทางเอกแท้ๆใน"การปฏิบัติธรรมของศาสนาพุทธ"นั้น คือ ปฏิบัติตาม"มรรค อันมีองค์ ๘"ครบทั้ง ๘ องค์

ทีนี้ ใน*มรรค อันมีองค์* ๘ นั้น มีคำว่า"สัมมาสมาธิ"อยู่ใน*ข้อที่* ๘ เป็นข้อสุดท้ายขององค์มรรค

ผู้ที่ไม่เข้าใจอย่างแท้จริงใน"สัมมาสมาธิ" โดยเข้าใจเพียงว่า*"สัมมาสมาธิ" นั้นก็คือ"สมาธิ"ธรรมดาทั้งหลายที่เขาทำๆกัน ที่ต่างก็เข้าใจกันเป็นสามัญอยู่ทั่วไป เช่นเข้าใจว่า"สัมมาสมาธิ"ก็เป็นเช่นเดียวกับ"สมาธิ"ที่เกิดจากการ "นั่งหลับตา แล้วเพ่งลมหายใจเป็นกสิณ หรือเพ่งกสิณใดกสิณหนึ่งจนเป็นสมาธิ"*

เพราะไม่รู้ความจริงเพียงพอ ว่า"สัมมาสมาธิ"นั้น ที่แท้เป็น**"สมาธิเฉพาะของพุทธ"** มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตามแบบของพุทธ มีทางปฏิบัติเพื่อให้เกิด"สัมมาสมาธิ"ตามแบบของพุทธ ซึ่งไม่เหมือน"สมาธิ" สามัญทั่วไป

นี่ก็เป็น"ความเข้าใจไม่ถูกต้อง หรือเข้าใจผิดอย่างสำคัญ"ข้อที่ ๑

ความไม่ถูกต้องหรือความผิดอย่างสำคัญข้อที่ ๒ *ก็คือ ไม่เข้าใจว่า "สัมมาสมาธิ"ได้จากการปฏิบัติ"องค์ทั้ง ๗"ของมรรค ไม่ใช่ได้จากการ"นั่งหลับตาแล้วเพ่งลมหายใจเป็นกสิณ"เหมือนกับ"สมาธิ"สามัญทั้งหลาย* [ส่วน

การ"นั่งหลับตาทำสมาธิ"นั้น ในศาสนาพุทธก็รู้ และนับเป็นการปฏิบัติเสริมเพื่ออุปการะในการปฏิบัติ ซึ่งมีนัยสำคัญลึกซึ้งอย่างยิ่งอยู่อีกสำหรับ"สมาธิที่ได้จากการนั่งหลับตา"นี้ในเชิงของพุทธ หรือแม้แต่ในเชิงอื่นๆ]

เมื่อเข้าใจผิดดังกล่าวนี้ ตามประสาที่ตกอยู่ใต้อำนาจของกิเลสจึงเกิดตะกละ อยากได้เร็วๆลัดๆ เพราะความไม่รู้ ก็คิดว่า ***ปฏิบัติ"ลัด"เอา*** โดยมุ่งเข้าหา"สมาธิ"หรือ"อธิจิต"กันเลย หรือบ้างก็ลัดเข้าหา"อธิปัญญา"ไปโน่นเลยก็มี แล้วก็พากันหลงทางปฏิบัติ ไม่เป็นลำดับตาม"สิกขา ๓" *(ไตรสิกขา)* ของพระพุทธองค์ ซึ่งได้แก่"อธิศีลสิกขา-อธิจิตสิกขา-อธิปัญญาสิกขา"

ที่สุดก็เกิด"การแยกส่วน"ของการปฏิบัติ"สิกขา ๓"นี้ออกเป็นแต่ละส่วนไป เป็น.."ศีล"ก็เป็นส่วนหนึ่งต่างหากของการปฏิบัติ และอธิบายกันว่า ศีลขัดเกลาแค่กาย-วาจาเท่านั้นหรือศีลมีผลมีประโยชน์แค่ทางกาย-วาจาเท่านั้น อันขัดกับคำสอนของพระพุทธเจ้าใน"กิมัตถิยสูตร"*(พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๑ และข้อ ๒๐๘)* ถ้าจะได้ผลขั้น"อธิจิต"ต้องไปทำสมาธิเอาต่างหาก อันได้แก่การไป"นั่งหลับตาเพ่งกสิณ"อย่างสมาธิสามัญทั่วไป ดังกล่าวแล้ว

จึงต่างพากันละเลย"ศีล" แล้วพุ่งเน้นไปว่า หากจะปฏิบัติบรรลุธรรมกันจริงก็ต้องทำที่"จิต"ให้เกิด"อธิจิต" จึงเพี้ยนมาเข้าใจว่า การปฏิบัติธรรมก็คือ การทำ"สมาธิ" สำคัญที่"สมาธิ" และแถมกลายเป็นได้แต่"สมาธิสากล" หรือ"สมาธิสามัญ"ดังกล่าวแล้วเท่านั้นด้วย

แม้แต่"อธิปัญญา"ก็แยกส่วนไป กระทั่งพากันหลงผิดเข้าใจว่า

ความรู้ในปริยัติมาก คือ"อธิปัญญา" ก็มี

ความรอบรู้แค่ขั้นตรรกะเฉลียวฉลาด คือ"อธิปัญญา" ก็มี

"ความนึกคิดในภวังค์ขณะนั่งเป็นสมาธิหลับตา" คือ"อธิปัญญา" ก็มี

หรือหลงผิดตีขลุมเอาอะไรอื่นๆอีกว่า เป็น"อธิปัญญา" ก็มี

ที่สำคัญคือ "ไตรสิกขา" *(สิกขา ๓ คือ ศีล-สมาธิ-ปัญญา)* ***ถูก"แยกส่วน"ไปเป็นการปฏิบัติกันคนละส่วน คนละงาน ไม่สัมพันธ์เป็นสมังคีกัน หรือไม่เป็น"ปฏิสัมพันธ์"เกื้อกูลแก่กันและกันอย่างสำคัญตามแบบฉบับของพุทธ*** ซึ่งเป็นปัจจยาการแก่กันและกัน ไม่แยกกัน

หรือบางกลุ่มก็พยายามมีทั้ง"ศีล"ทำทั้ง"สมาธิ"(สามัญ) พยายามสร้าง "ปัญญา"อีกด้วย แต่ก็ไม่ใช่"อธิปัญญา"ที่เกิดเนื่องจากผลของไตรสิกขาที่สมบูรณ์แบบของ"สัมมาอาริยมรรค อันมีองค์ ๘"

"สมาธิ"ก็เป็น"สมาธิสามัญ"ตามสากล(ไม่ใช่"สัมมาสมาธิ"ของพระพุทธเจ้า) บางคนเก่ง"สมาธิ"ในแง่ที่ตนฝึกฝนนี้อย่างยิ่งด้วยนะ

"ศีล"ก็ได้แค่ขัดเกลากาย-วาจา เคร่งดีด้วยก็มี แต่ก็ยังเป็น "สีลัพพตุปาทาน"ได้แต่ปฏิบัติตามจารีตประเพณีกันไป ไม่รู้สึรู้สา ไม่มีสัมมาทิฏฐิ ไม่พ้น"อุปาทาน"

แม้จะมี"สัมมาทิฏฐิ"แล้ว พ้น"สีลัพพตุปาทาน"ได้แล้ว แต่ปฏิบัติลูบๆคลำๆ จับๆจดๆ(ปรามาส) ไม่พากเพียรเอาจริงเอาจัง จนบรรลุมรรคผล ก็คือ ไม่พ้น"สีลัพพตปรามาส"

เมื่อเกิดการ"แยกสิกขา ๓"ออกไปจริง ผู้ไม่เข้าใจความจริง จึงอ่านจากพฤตินัยที่ตนพอรวบรวมเอาได้บ้าง อ่านจากนัยสำคัญของแต่ละกลุ่มบ้าง **การแบ่งแยกหรือแตกแยกออกเป็น ๓ กลุ่มก็เกิดขึ้น** เป็น (๑)กลุ่ม"ศีล" (๒)กลุ่ม"สมาธิ" (๓)กลุ่ม"ปัญญา" ซึ่งท่านผู้รู้ก็มักจะจัดแบ่งกลุ่มนักปฏิบัติธรรมกัน ด้วยประการฉะนี้

เพราะฉะนั้น การปฏิบัติ"ไตรสิกขา"ที่แยกส่วน ดังกล่าวแล้ว จึงไม่มีผลเป็น"กัมมนียะ"หรือ"กัมมัญญะ"ซึ่งหมายความว่า"ควรแก่การงาน" หรือ"เหมาะที่จะทำงานได้ดี" ซึ่งจะคล่องแคล่ว,ว่องไว,พรักพร้อม,ชำนาญเชี่ยวชาญ มีผลดี มีประสิทธิภาพสูง เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่คนจำนวน

มากได้จริง*(พหุชนหิตายะ)* เป็นไปเพื่อความสุขแก่คนจำนวนมากได้จริง *(พหุชนสุขายะ)* เป็นไปเพื่ออนุเคราะห์โลกได้แท้*(โลกานุกัมปายะ)*

หากปฏิบัติไม่ถูกต้องเป็น"สัมมา"ก็จะเป็น"ความไม่ใคร่ในการงาน ไม่คล่องในการงาน" หรือเกิด"ความเฉื่อย" เพราะเหตุ"จิตฺตเคลัญญัง" (จิตอาพาธ) หรือ"เจตโส ลีนัตตัง(จิตหดหู่ จิตไม่เอาถ่าน)"

เมื่อปฏิบัติอย่าง"มิจฉาทิฏฐิ"หรืออย่างไม่เข้าใจแจ้งชัด จึง<u>*ไม่สามารถเกิด"สัมมาสมาธิ"*</u> **และไม่"ควรแก่การงาน"ไม่"เหมาะที่จะทำงานได้ดี"**

สรุปก็คือ ไม่สามารถ"ทำงาน"ได้มากจนเป็นประโยชน์เพื่อเกื้อกูลแก่คนเป็นจำนวนมาก–เพื่อความสุขแก่คนจำนวนมาก นั่นเอง

"สัมมาสมาธิ"ของพุทธนี้ เป็น**"<u>สมาธิชนิดพิเศษ มีเฉพาะในศาสนาพุทธเท่านั้น</u>"**

เพราะ*ไม่ใช่"สมาธิ"*ที่ต่างก็เข้าใจว่า คือ สมาธิแบบนั่งหลับตาหรือเพ่งกสิณสะกดจิตตนให้สงบเข้าสู่ภวังค์ ซึ่งมักเรียกวิธีนี้กันในภาษาอังกฤษ ว่า meditation

แต่**"สัมมาสมาธิ"**นี้ *ไม่ใช่สมาธิที่ได้จาก meditative "สัมมาสมาธิ" ไม่มีคำในภาษาอังกฤษที่จะมีความหมายตรง* ถ้าจะใช้ภาษาอังกฤษก็คงต้องใช้ทับศัพท์"สัมมาสมาธิ" นั่นเอง

"สัมมาสมาธิ"นี้เกิดจากผลของ<u>*"มรรค ทั้ง ๗"ที่เป็น"สัมมา"*</u> **ศาสนาอื่นไม่มี"มรรคอันมีองค์ ๘"จึงไม่มี"สมาธิ"ชนิดที่เรียกว่า"สัมมาสมาธิ"อย่างพุทธ**

ทุกวันนี้บรรดาผู้รู้และอาจารย์ทั้งหลายต่างก็อธิบายกัน แยก**"ข้อที่ ๘"** *(สัมมาสมาธิ)*นี้ ไปเป็นการปฏิบัติต่างหากจาก**"มรรค ทั้ง ๗ องค์"** เพราะเข้าใจกันว่าหากจะทำตนให้มี"สมาธิ" ก็เข้าใจอย่างที่ลัทธิต่างๆ ต่างก็เข้าใจเป็นสากลและพากันทำๆอยู่ทั่วไป แม้แต่ในชาวพุทธเองเกือบทั้งหมด

ซึ่งต่างก็เข้าใจกันว่า ถ้าขึ้นชื่อว่า"สมาธิ"แล้วละก็..ต้องเกิดจาก*"การนั่งหลับตาทำเอา หรือสะกดจิตด้วยวิธีเพ่งเข้าสู่ภวังค์ ให้จิตสงบลง"*

"สมาธิ"ตามที่คนทั่วไปรู้กันนั้น เกิดจากการปฏิบัติ"สะกดจิต" จะนั่งหลับตาสะกดหรือแม้จะไม่นั่งก็ตาม ก็ล้วนในทำนองนี้ คือ ยังใช้วิธีเพ่งเข้าไปที่จุดกำหนดอะไรไว้สักอย่างหนึ่ง เพื่อสะกดจิตตนให้จิตรวมลงเป็น"เอกัคคตา"(concentration)

*นี่คือ**"สมาธิสากล"**ใครๆก็รู้จักกันอยู่ทั่วไป*

"สมาธิ"ที่ได้จากที่เข้าใจกันทั่วไปเป็นสากลคือ meditation นี้ หรือการทำจิตให้สงบได้ด้วยวิธีทำนองนี้ ไม่เหมือนกันกับ***สมาธิที่ได้จากการปฏิบัติ"มรรค อันมีองค์ ๘"*** **ซึ่ง**<u>*"สัมมาสมาธิ"*</u>**แบบนี้เมื่อปฏิบัติ"มรรค ทั้ง ๗ องค์"อย่างถูกต้องเป็น"สัมมา"จริงๆ จึงจะเกิดมรรคผลสั่งสมลงเป็น"สัมมาสมาธิ"**

"สัมมาสมาธิ"*เกิดจากการปฏิบัติ"องค์ ทั้ง ๗"ได้อย่างเป็น"สัมมา"* [ผู้สนใจโปรดศึกษา"มหาจัตตารีสกสูตร" พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔] เมื่อจิตเป็น"อธิจิต" สูงขึ้นตามลำดับที่เรียกได้ว่า "สมาธิ" ตั้งแต่"ขณิกสมาธิ"แล้วเจริญสูงขึ้นเป็น"อุปจารสมาธิ" จนที่สุดสูงเป็น"อัปปนาสมาธิ"จิตเจริญถึงขั้น"เอกัคคตา"*(ความมีจิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์เดียว)* ต่างก็เรียกว่า "สัมมาสมาธิ"ตามลำดับของ"ขณิกสมาธิ(สมาธิทำได้แค่สั้นๆ)-อุปจารสมาธิ(สมาธิที่ทำได้ดีกว่าขณิกะขึ้นไปจนใกล้ผลสูงสุด)-อัปปนาสมาธิ"(สมาธิที่ดีแล้วมั่นคงสูงสุดสมบูรณ์)นั้นๆทั้งนั้น

และ<u>"ความมีจิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์เดียว"หรือ"เอกัคคตา"(concentration)ในแบบ"สัมมาสมาธิ"</u>นี้จะมีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงส่งในสมรรถนะวิจิตรเยี่ยมคุณค่า ใช้ประโยชน์ใน"การทำงาน"สร้างสรรเศรษฐกิจอยู่ในชีวิตประจำวันได้ดีได้มากอย่างมีทักษะยิ่งกว่า"สมาธิ"ทั่วไปสามัญ เป็นไหนๆ

จึงเป็น"สมาธิ"ที่ไม่เหมือนสมาธิสามัญที่ทั่วๆไปรู้กันแพร่หลาย เพราะวิธีปฏิบัติจนได้"สัมมาสมาธิ"ก็ไม่เหมือนกัน เนื้อหาของ"เอกัคคตารมณ์"

ที่ได้จึงพิเศษและวิเศษไม่เหมือนกัน

ถาม : ผมเข้าใจข้อนั้นแล้ว ผมอยากเรียนถามว่า ใน ๗ ข้อแรกนั้น มีคำพูด หรือมีข้อที่เกี่ยวกับการงานอยู่หรือไม่..ใน ๗ ข้อ

ตอบ : มีซี...ถ้าเข้าใจคำว่า **"การงาน"**

ทฤษฎีที่ถูกต้องที่สุดนั้น ในหลักปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุอาริยสัจอันประเสริฐถึงที่สุด คือนิพพานได้แท้ๆของพุทธนี่แหละ มี**"คำพูด"**สำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงสอนหรือตรัสระบุไว้ครบครันชัดเจน ซึ่งต้องปฏิบัติให้ถูก

ถ้าไม่ปฏิบัติตามคำตรัสของพระพุทธเจ้าในหลักทั้ง ๗ ทั้ง ๘ นี้ คือ ***ปฏิบัติอย่างไม่มี"การงาน"ต่างหาก*** ที่ผิดทางปฏิบัติอันประเสริฐ(มรรคอาริยสัจ) หากปฏิบัติไม่เข้าหลักดังกล่าว ก็ย่อมจะไม่บรรลุธรรมของพระพุทธเจ้าตามอย่างที่พระพุทธเจ้าพาทำพาเป็น "ผล"ก็ย่อมจะไม่ได้ไม่เป็นตามแบบของพุทธ หรือไม่มี"การงาน"ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อสังคมต่อโลกแน่ๆ

กล่าวคือ ผู้ที่ชื่อว่า บรรลุธรรมนั้น ก็จะ*ไม่เป็นประโยชน์แก่สังคม* หรือ*ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้คนได้เป็นจำนวนมาก* ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเป็น**"คำพูด"**ไว้อย่างมีหลักฐานระบุยืนยันชัดว่า "พหุชนหิตายะ พหุชนสุขายะ โลกานุกัมปายะ"

ซึ่ง*"พหุชนหิตายะ"*หมายความว่า *เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้คน*ได้จำนวนมาก และ*"พหุชนสุขายะ"* ก็หมายความว่า *เป็นความสุขแก่ผู้คน*ได้จำนวนมาก คำสุดท้าย*"โลกานุกัมปายะ"*นั้น หมายความถึงขนาดกล่าวได้ว่า *อนุเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้คน*__**ทั้งโลก**__ทีเดียว

เมื่อเข้าใจผิดเพี้ยนและปฏิบัติผิดเพี้ยนไปจากทฤษฎีของพระพุทธเจ้า "ผล"ของการปฏิบัติที่ได้ ก็ย่อมได้บรรลุตาม***หลักที่ผิดที่เพี้ยนไป***นั้นๆ ซึ่งมีให้เห็นปรากฏอยู่มากมายเต็มสังคมพุทธทุกวันนี้

"ผล"ที่ว่านั้นก็คือ ต่างเชื่อกันอย่างหลงๆว่า ผู้ที่ได้รับ"ผล"นั้น ท่านเป็นพระอริยะหรือเป็นผู้บรรลุธรรมในวงการศาสนาพุทธ ทุกวันนี้นั้นยิ่งยกย่องยิ่งนับกันว่าเป็นอริยะสูงเท่าใดๆ ยิ่งเป็นคน"ไม่มีงาน"หรือยิ่ง"เอางานเอาภาระสังคมน้อยลงๆ"เท่านั้นๆ

กลายเป็นคนเอาแต่นิ่งๆหยุดๆสงบๆ แบบทิ้งสังคม ไม่รับรู้บ้านเมือง ไม่นำพากับคนส่วนใหญ่ของสังคมที่เขามีทุกข์กันหนักหนายิ่งขึ้นๆ เอาแต่เงียบ-นิ่ง-วางเฉย วางทิ้งสังคมไปเลยเอามากๆแบบพาซื่อมะลื่อทื่อ ลดคิดลดนึก-ลดพูดลดจา-ลดบทบาท-ลดการกระทำหรือ**ลดการงาน** ยิ่งเรื่องอาชีพยิ่งถือว่าไม่มี หรือไม่ทำงานทำการเป็นการสร้างสรรค์อะไรเอาเลย เอาแต่อยู่กับจิตสงบ ไม่วุ่นวายกับใคร ไม่ก่อเรื่องอะไรเลย จึงเห็นได้ง่ายมาก ว่าเป็น"ผู้หยุด"หรือ"ผู้สงบ"ชัด ด้วยรูปธรรมโต้งๆเพียงเท่านี้เอง แล้วก็ถือเอาเท่านี้แหละว่า เป็นดรรชนีชี้ค่าความเป็นผู้หลุดพ้น

จึงไม่เข้าข่าย"พหุชนหิตายะ-พหุชนสุขายะ-โลกานุกัมปายะ" หรือไม่เข้าข่ายตามสาระที่ว่า ***เป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้คน***ได้จำนวนมาก ***–เป็นความสุขแก่ผู้คน***ได้จำนวนมาก ***–อนุเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้คนทั้งโลก*** ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสหรือทรงมี***"คำพูด"***ไว้เลย

จิตวิญญาณที่ฝึกผิดทางเช่นนี้ จึงกลายเป็น**"จิตฺตเคลัญญัง"**ซึ่งเป็น"จิตที่ถือว่าป่วยหรือจิตอ่อนแอเนือยเฉื่อย" หรือ**"เจตโส ลีนัตตัง"**ซึ่งเป็นจิตหลบเลี่ยงการงาน หลบลี้หนีสังคม หนีสุดโต่งไปสู่ภพนิ่งภพเงียบ ภพที่หยุดอย่างพาซื่อเลยเถิด กลายเป็นคนไม่มีการงาน ไม่มีประโยชน์

เพราะไม่ได้ปฏิบัติตามหลัก**"สัมมาอาริยมรรค อันมีองค์ ๘"** หรือ *"สมาธิ"ที่ได้นั้น ไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติ"มรรค ทั้ง ๗ องค์"นั่นเอง*

"มรรคทั้ง ๗ องค์"นั้นมีอะไรบ้าง ได้แก่ *สัมมาทิฏฐิ-สัมมาสังกัปปะ-สัมมาวาจา-สัมมากัมมันตะ-สัมมาอาชีวะ-สัมมาวายามะ-สัมมาสติ* ส่วนองค์ที่ ๘ นั้นคือ **สัมมาสมาธิ** ซึ่งเป็นผลเกิดจากการปฏิบัติ"มรรค

ทั้ง ๗ องค์" สั่งสมลงเป็น"สัมมาสมาธิ" *มิใช่ผลที่เกิดจากการนั่งหลับตาสะกดจิตแบบ"สมาธิ"สามัญทั่วไป*

หากปฏิบัติอย่างถูกต้องได้ผลที่เรียกว่า"สัมมา"ในหลักทั้ง ๗ ข้อต้นนั้น ก็จะได้*"สัมมาสมาธิ"***เกิดเป็นผลตามมาในแบบของพุทธ คือเป็นสมาธิที่มี***"การงาน"***ในตัว อยู่กับชีวิตประจำวันของคนที่มีอิริยาบถปกติ ทั้งในขณะคิดอยู่ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ***(ละมิจฉาสังกัปปะให้เป็นสัมมาสังกัปปะ)* **ทั้งในขณะพูดอยู่ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ** *(ละมิจฉาวาจาให้เป็นสัมมาวาจา)* **ทั้งในขณะที่ทำการทำงานใดๆอยู่ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ***(ละมิจฉากัมมันตะให้เป็นสัมมากัมมันตะ)* **ทั้งประกอบอาชีพอยู่แท้ๆ ทุกเวลาก็พยายามทำการปฏิบัติสมาธิ***(ละมิจฉาอาชีวะให้เป็นสัมมาอาชีวะ)*

จึงเป็นสมาธิที่มีกรรมกิริยามีการงานอย่างเหมาะควร(กัมมนียะ,กัมมัญญา) หรือเป็นสมาธิที่สามารถทำงานไปพร้อมกับ"สร้างสมาธิ"ให้เจริญๆยิ่งขึ้นได้ในขณะที่มีอิริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ หรือสร้างสมาธิให้เจริญๆยิ่งขึ้นได้ในขณะที่"ทำงานการทำอาชีพทั้งทางกายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม"นั่นแหละ

ไม่ใช่เพียงได้สมาธิแต่เฉพาะในขณะนั่งหลับตานิ่งๆอยู่ และต่อให้นิ่งแน่วแน่นั่งแข็งทื่อ ใครจะจับเขย่าอย่างไรก็ไม่รู้ตัว มีสมาธิเก่งปานนั้นก็ตาม *หรือขยับกายนิดก็สมาธิเคลื่อน ลืมตาเห็นรูปหน่อยก็สมาธิเคลื่อน ได้ยินเสียงดังนิดดังหน่อยก็สมาธิเคลื่อน กลายเป็นคนที่มีสมาธิได้ก็แต่ในสภาพภวังค์เท่านั้น* ***แถมเสพติดสมาธิชนิดนี้เป็น"ภวภพ" ผู้เสพติดก็ไม่รู้ตัวกันเลยเสียอีก*** *แล้วก็ต้องจมอยู่แต่กับสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีรูปเสียงกลิ่นรสสัมผัส ที่ที่สงบสงัด จึงจะอยู่ได้ แต่ถ้าจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับสังคมสามัญธรรมดาส่วนใหญ่ของโลกเขาเป็นเขาอยู่กันก็อยู่ไม่ได้ ทนฝืนอยู่กับมวลมนุษย์ที่เขามีโลกธรรม มีการงานสารพัดก็ไม่ได้ และ*

แล้วก็หลงใหลติดยึดอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีแสงสีเสียงแบบโลกีย์เขาปรุงแต่งกัน จึงจะอยู่ได้ ***จิตใจที่ปฏิบัติได้สมาธิแบบนี้ เป็นสมาธิที่ไม่สามารถ"อยู่เหนือสังคมโลกีย์ หรือจิตยังไม่นับว่าอยู่เหนือโลกธรรมได้แท้"*** *[ไม่ใช่"โลกุตรจิต" จิตยังเป็น"โลกียจิต"อยู่]*

ได้แต่อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เงียบๆ อยู่ในที่ห่างจากเรื่องราวของชาวโลกีย์ ไม่มีการงาน เช่น อยู่กับป่ากับเขาที่เงียบ ไม่มีแสงสีเสียง หรือหนีห่างชนิดไม่ให้รู้ไม่ให้เห็นความเป็น..ลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุข หรือหนีให้ห่าง "โลกธรรม" ด้วยการพรากทางกาย แล้วก็กำหนดเรียกกันว่า อยู่กับ "ธรรมชาติ" แต่แล้วก็เสพติด"ธรรมชาติ"อย่างถอนตัวไม่ขึ้น จมติด"ภพ" ***สุดโต่ง****กันอยู่เท่านี้ โดยไม่รู้ตัวว่า"ตนเองหลงเสพหลงติดอะไร!?"*

ซึ่งผิดหลักอันเป็น"มงคล"(เหตุที่นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรือง)ในมงคลสูตร ข้อที่ว่า*"ผุฏฐัสสะ โลกธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ น กัมปติ"* ซึ่งหมายความว่า **แม้จะถูกกระแทกกระเทือนด้วยโลกธรรมอยู่แท้ๆ จิตของผู้นั้นก็ไม่หวั่นไหว** แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า คนผู้**ไม่"สุดโต่ง"** ไม่หลงติดป่าเขา ติดที่เงียบที่สงัด ดังที่กล่าวนี้แล้ว กลับมาหลง**"สุดโต่ง"**อีกขั้วหนึ่งหรอกนะ หมายถึงว่า เมื่อไม่"สุดโต่ง"ในการติดป่าติดเขา ก็เลยมาหลงสุดโต่ง จมอยู่แต่ในโลกธรรม โดยละไม่เป็น ปล่อยไม่ได้ เพราะหลงเสพลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุข เป็นชาวบ้านที่หลงยึดติดชนิด**"ไม่มีสัมมาสมาธิ"**

กล่าวคือ *ปล่อยวาง"ในภายใน"*ชนิดมีประสิทธิผลของ"สัมมาสมาธิ" จนถึงขั้นดับกิเลสที่เกิดจากลาภจากยศจากสรรเสริญจากโลกียสุข **ก็ไม่ได้** นั่นเอง

และคนชนิดนี้หากให้ไปอยู่ในที่ที่ไม่มีรสสัมผัสของลาภ ยศ สรรเสริญ หรือรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสนอก สัมผัสใน แบบโลกียะทั้งปวงจริงๆ ก็ทนไม่ได้อีก [มีบ้างบางคนชอบในระยะแรก-ทนได้ชั่วคราว แต่พอนานเข้าก็ทนไม่ได้]

มีนัยละเอียดอื่นๆเยอะแยะ คือมีกันหลายแบบ ไม่ใช่ชนิดสุดโต่งชัดๆตามรูปดังกล่าวนี้ก็มี อีกพวกอื่นที่มีการนำเอาวิธี"นั่งหลับตาสมาธิ" มาเป็นเครื่องอ้าง แล้วก็พากัน*เสพความสงบจาก***"สมาธิ"**ที่ได้ตามแบบของสมาธิชนิดนี้เพิ่มเข้าไปเสียด้วย ทั้งๆที่ยังติด"โลกธรรม"*(ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข)*อยู่ไม่ถอดถอนนั่นแหละ แล้วเพิ่มฝึก"นั่งหลับตาสมาธิ"ขึ้นมาเสพติดแถมอีก [ที่จริงสมาธิชนิดนี้เป็นวิธีทำ"เจโตสมถะ"ที่มีอุปการะมากเหมือนกันในการปฏิบัติธรรม หากเข้าใจอย่างสัมมาทิฏฐิ]

ผู้ที่ยังหลงยึดหลงติดวัตถุรูป แล้วก็หลงเสพเป็นเราเป็นของเราอยู่นั้นเป็น"อัตตา"ชนิดหนึ่ง เรียกว่า"โอฬาริกอัตตา" เช่น หลงยึดว่าเงินทองเป็นเรา เป็นของเรา เพชรนิลจินดาเป็นเรา เป็นของเรา บ้านที่ดินไร่นาเป็นเรา เป็นของเรา แม้แต่หลงยึดหลงติดว่า ลูกก็ดีเมียก็ดีเป็นเราเป็นของเรา เป็นต้น แล้วก็หลงเสพ เป็นสุขเป็นทุกข์อยู่กับสิ่งเหล่านั้นนี่คือผู้ยังหลง"อัตตา"ชนิดใหญ่หยาบ

ส่วนพวกที่พากันนั่งสมาธิแล้วก็*"ปั้นรูปที่สำเร็จด้วยจิต"*ขึ้นมาหลงมายึด เช่น ปั้นพระพุทธเจ้าขึ้นมาเป็นรูปจนสำเร็จตามที่ตนเองมีอุปาทานในภวังค์ แล้วก็หลงใหลได้ปลื้มปีติสุขกับรูปที่ปั้นจนสำเร็จในจิตนี้กัน หรือไม่ก็เป็นรูปสวรรค์รูปนรกรูปผีรูปเทวดารูปคนนั้นคนนี้รูปบ้านรูปเมืองรูปสิ่งของต่างๆขึ้นมาหลง จิตที่หลง"รูปที่สำเร็จด้วยจิต"ดังกล่าวนี้ พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่า"มโนมยอัตตา" แม้จะไม่นั่งสมาธิปั้นกันในภวังค์ ก็สามารถหลงกันได้โดยปั้นกันขึ้นเป็นตัวเป็นตนแม้ในขณะตื่นๆอยู่ก็เห็นเป็นรูปเป็นร่างทั้งๆที่ไม่มีของจริง เช่น เห็นรูปอาจารย์ลอยอยู่บนท้องฟ้า เห็นผีหลอกเห็นรูปอย่างนั้นอย่างนี้ ได้ยินเสียงทั้งๆที่ไม่มีเสียงจริง เช่น ได้ยินเสียงร้องโหยหวน ได้ยินเสียงพูด ฯลฯ ได้กลิ่นทั้งๆที่ไม่มีกลิ่นจริง เช่นกลิ่นธูป กลิ่นดอกไม้ กลิ่นหอม กลิ่นเหม็น ฯลฯ แม้แต่สัมผัสแตะต้อง

ลูบคลำจับต้องเหมือนมีตัวมีตนจริงทั้งๆที่ไม่มีตัวตนจริง เช่น ผู้ที่สมสู่อยู่กับนางไม้นางตานี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนคือ “มโนมยอัตตา”หรือ“รูปที่สำเร็จด้วยจิต”อันเกิดเพราะอุปาทานทั้งสิ้น

“อัตตา”ที่ ๓ ก็ปั้นอารมณ์ที่เป็นอาการทางใจเพียงเอาแค่รู้สึกกับอารมณ์ขึ้นมายึดมาติดมาเสพ เช่น ความอร่อย ความสนุก อัสสาทะต่างๆ ฯลฯ หรือแค่ความคิดความเห็นความรู้ความเชื่อ การเอาแต่ใจตัว ซึ่งเป็นสภาพอรูปที่ไม่ถึงกับมีรูปมีร่างเหมือน“มโนมยอัตตา” แต่เขาก็หลงยึดหลงติดหลงเสพอยู่จริงๆ อัตตาขั้น“อรูป”นี้ พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า“อรูปอัตตา”

คนที่ไม่ได้ศึกษาความเป็น“อัตตา” ก็จะหลอกกันเสพติดอยู่กับ“อัตตา”ทั้ง ๓ แบบ หรือแต่ละแบบพวกนี้แหละ ต่างแบบต่างชนิดกันไป

ซึ่งผู้ไม่ได้เรียนรู้“อัตตา” ก็จะไม่รู้จัก“ความยึดความหลงเสพ-หลงติด” ทั้ง“รูป”ทั้ง“อรูป”ต่างๆเหล่านี้ อันมากมายเยอะแยะอธิบายไม่ไหว

แม้แต่การเสพติดทั้ง“ความสงบในสมาธิ” เสพติดทั้ง“รูปที่สำเร็จด้วยจิต” แถมยังทั้งหลงเสพติด“สมาธิในภวังค์” และทั้งหลงเสพติดลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุขด้วยเต็มสภาพทั้ง“กามภพ-ภวภพ”เลยทีเดียว

การศึกษาธรรมะปฏิบัติธรรมะในแบบดังกล่าวมาคร่าวๆนี้ จะไม่มีโอกาสได้รู้จัก**“วิภวภพ”**และ**“วิภวตัณหา”**ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนาเป็นอันขาด เนื่องจากผู้นี้จะไม่รู้แจ้งเข้าใจในสภาพของ“ภพ”ดีพอ ตั้งแต่“กามภพ”ไปทีเดียว และยิ่งจะไม่รู้เท่าทันใน“ภวภพ” เพราะจะจมลงไปใน“ภวภพ”หลงเสพติดใน“ภวภพ”ดิ่งด่ำลึกหนักขึ้นจนถึง“อรูปภพ”ที่ยังก็คือ“ภวภพ”ลักษณะหนึ่งนั่นเอง ยังหาใช่“วิภวภพ”แต่อย่างใดไม่

ดังนั้น ผู้ที่หลงเสพค่อนมาทาง“ภวภพ”ก็จะเอาแต่หยุดเอาแต่หนีสังคม หนีการปรุงแต่งแบบโลกีย์ ไปจมอยู่กับความสงบความนิ่งความอยู่ว่างๆ ไม่ทำงานอะไร

ส่วนผู้ที่หลงเสพค่อนมาทาง"กามภพ"ก็จะทำงานอยู่กับโลกธรรมที่เป็นลาภยศสรรเสริญโลกียสุข แม้แต่นักบวชบางคนบางพวกรวมตัวกันขยันทำงานแข่งกับชาวคฤหัสถ์ ซึ่งมีลาภยศสรรเสริญโลกียสุขไม่น้อยหน้าชาวฆราวาสเขาทีเดียว เพราะผู้ขึ้นชื่อว่า อาศัยอยู่ในรูปของศาสนา อาศัยความเป็นพระ ก็จะได้เปรียบอยู่หลายนัย เนื่องจาก"วัฒนธรรมแห่งศรัทธา" ตามสัญญาประชาคมบ้าง อุปาทานต่างๆที่ลึกลับบ้าง โมหะบ้าง ซึ่งล้วนยังอวิชชากันอยู่

ถาม : *คำว่า"ทำงาน"นั้น พ่อท่านมิได้หมายเจาะจงไปเฉพาะการใช้แรงงานทางกายเท่านั้นใช่หรือไม่ เมื่อคำว่าการทำงาน เป็นผลมาจากองค์ทั้ง ๗ ของมรรค แสดงว่าไม่ใช่การทำงานที่หมายเอาแต่การใช้กำลังกายลงไปทำงาน ซึ่งเป็นเพียงรูปธรรมเท่านั้น*

ตอบ : ต้องมีจิตวิญญาณร่วมด้วยอย่างสำคัญยิ่ง ต้องมีการตริตรึกนึกคิด พินิจพิจารณาวิจัยวิจารณ์วินิจฉัยเลือกเฟ้นตัดสินฝึกฝนตั้งแต่ในภาค"สังกัปปะ" ต้องพากเพียรให้สู่"สัมมา"รู้แจ้งใน*"ตักกะ-วิตักกะ-สังกัปปะ* และ*สังขาร"* สร้างความแววไวเป็นไหวพริบปฏิภาณชาญฉลาดทั้งปรับจิตปรุงใจ ให้ลดละหรือเพิ่มได้โดยง่ายดายคล่องตัวชนิด*เหมาะสมแก่การงาน*ที่ทำ *(มี"มุทุภูตะ-กัมมนียะ")* และมีทั้งความเป็นสมถะของจิต ทั้งไม่หวั่นไหว ทั้งแข็งแกร่งมั่นคงแน่วแน่ถึงขั้น"อัปปนา-พฺยัปปนา-เจตโส อภินิโรปนา" *(มี"ฐีตะ-อเนญชา")*

[ผู้ปฏิบัติที่สามารถปรับจิตปรุงใจจาก"มิจฉาสังกัปปะ"เจริญขึ้นสู่"สัมมาสังกัปปะ" ได้จริง ก็ต้องสามารถรู้ถึง จิต-เจตสิกระดับ *ตักกะ-วิตักกะ-สังกัปปะ-อัปปนา-พฺยัปปนา-เจตโส อภินิโรปนา-วจีสังขารา* ซึ่งเป็นองค์ธรรม ๗ ลักษณะของ"สัมมาสังกัปปะ" และสามารถรู้สภาพของ *มุทุภูตะ-กัมมนียะ-ฐีตะ-อเนญชัปปัตตะ* ซึ่งเป็นเนื้อหา ๔ ลักษณะของ"ฌาน"ด้วย]

โดยเฉพาะ ใน“มรรค ทั้ง ๗ องค์”ที่ต้องปฏิบัติเป็นปฏิสัมพันธ์กันทั้งหมดนั้น“กัมมันตะ”และ“อาชีวะ”มันก็เป็น“คำพูด”ที่หมายถึง**“การงาน”**อยู่โต้งๆอยู่แล้ว

สรุปก็คือ พร้อมไปกับการทำงาน จิตวิญญาณต้องมีทั้งความสามารถทาง“สมถะ”และทาง“ปัญญา”ทำงานร่วมกันอยู่ จิตวิญญาณจึงเป็นตัวสำคัญมาก ที่จะ“ทำงาน” ทั้งทางกาย-วาจา-ใจ ในอาชีพ หรือในกิจกรรม-พิธีกรรม-พฤติกรรมของชีวิตประจำวัน

• สั่งสมกรรม-สร้างอิทธิพล

ถาม : ผมอยากจะย้อนกลับไปสู่ชีวิตของท่านก่อนที่ท่านจะมาบวช เมื่อท่านเป็นวัยรุ่นนั้นผมเข้าใจว่า ท่านเคยอยู่ในกรุงเทพฯ ท่านเคยมีอาชีพในการเร่ขายของ เป็นพ่อค้าเร่ในถนน

ตอบ : อาตมาเคยเดินเร่ขาย หาบเร่ขายของต่างๆมาตั้งแต่อยู่ต่างจังหวัดแล้ว ตั้งแต่เด็กๆยังไม่วัยรุ่นด้วยซ้ำอายุแค่ ๘-๙ ขวบก็ทำแล้ว เร่ขายของก็เอา อาสารับจ้างแบกกระเป๋า แบกชะลอมใส่ของของคนเดินทางตามสถานีรถไฟ พาไปส่งบ้าน ส่งพักโรงแรมก็เอา

เมื่อมาเรียนต่อในกรุงเทพฯ พอฐานะทางบ้านตกต่ำแม่ไม่มีเงินส่งเสีย ต้องออกจากหอพัก เลยต้องทำกันจริงจัง ต้องช่วยตนเอง ก็เป็นเด็กเร่ขายหนังสือเล่ม เร่ขายหนังสือพิมพ์ ขายหนังสือเพลง ตามตลาดนัดตามหน้าโรงหนัง

แต่ก่อนนี้ยังไม่ค่อยมีใครเดินเร่ขายของพวกนี้ไปตามถนน และยังไม่เห็นมีเด็กอื่นๆทำสักกี่คนโดยเฉพาะเดินเร่ขายทั่วไปไกลๆเหมือนอาตมาทำ เด็กอื่นที่ขายก็ขายกันอยู่เฉพาะที่เฉพาะแห่ง เช่น ขายสูจิบัตร หน้าโรงหนังเท่านั้น หรือไม่ก็เดินเร่ขายในตลาดนัด ที่จะขายเดินเร่ร่อนจากสามแยก

ถึงเฉลิมกรุง เลยไปถึงวังสราญรมย์และไปถึงสนามหลวง อย่างนี้อาตมาว่าอาตมาทำ และไม่เห็นมีเด็กอื่นทำในยุคนั้น อย่างที่อาตมาทำ มันแปลกจากที่เขาทำ ต่อมาภายหลังจึงมีเด็กอื่นๆทำอย่างที่อาตมาทำบ้าง แต่ทุกวันนี้ไม่ต้องพูดถึง มีทุกรูปแบบ ยิ่งกว่าอาตมาทำเสียอีก ทำจนถึงกับเกะกะยุ่มย่ามในถนนมากมายวุ่นวายไปหมด

ถาม : *มีบทเรียนอะไรที่ท่านได้จากชีวิตในตอนนั้นบ้างหรือไม่*

ตอบ : อาตมารู้ดีว่าอาตมาได้แน่นอน แล้วมันก็เป็นของตนเองด้วย ที่จริงการทำอย่างนี้ตั้งแต่เด็กๆที่อยู่ต่างจังหวัดนั้น น้องๆของอาตมาแท้ๆ ก็ไม่เห็นเขาชอบทำเหมือนอาตมา เคี่ยวเข็ญเขาทำเขายังไม่ค่อยจะทำเลย ทำตามบ้างแต่ไม่เอาถ่าน ไม่นานก็ไม่เอาแล้ว ส่วนอาตมารู้สึกชอบ ทำเพราะชอบทำ เต็มใจทำ รู้สึกว่าเราได้กำไรอะไรต่ออะไรในชีวิตตั้งเยอะแยะ ได้ทำอะไรมากกว่าเด็กอื่นๆเขาทำ เป็นอะไรยิ่งกว่าที่เด็กขนาดเราเขาไม่อยากเป็นกัน แถมได้เงินเองไม่ต้องขอแม่ด้วย เท่าที่รู้สึกลึกๆ แม้ตอนเด็กก็รู้สึกอยู่เหมือนกันว่า*"ทำไมเด็กอื่นเขาไม่ชอบทำ โดยเฉพาะเด็กที่มีฐานะดีๆ"*

ที่จริงตอนอยู่ต่างจังหวัดเมื่ออาตมายังเด็กๆนั้นพ่อแม่อาตมามีฐานะดีนะ ฐานะดีขั้นแถวหน้าทีเดียวในอำเภอนั้น อาตมาไปทำอย่างนั้นก็ยังรู้สึกว่าตนเองแปลกจากเด็กฐานะดีคนอื่นๆเขาเลย เด็กฐานะดีอื่นๆไม่เห็นมีใครเขาทำ ยิ่งอาตมาไปรับจ้างแบกของเป็นเด็กกุลีนั้นยิ่งรู้สึกชัด แต่อาตมารู้สึกภูมิใจลึกๆจริงๆที่ได้ทำ ไม่เคยอายเลย รู้สึกแปลกใจด้วยซ้ำ เมื่อมีคนถามว่า*"ไปทำทำไม?"* อาตมายังงงๆในใจเลยว่า *เอะ!ก็มันดีออก.. ทำไมจึงจะต้องไม่ทำ ทำไมต้องถามอย่างนั้น?*

ถาม : *ผู้ที่ไม่ทำ เพราะเกียจคร้านหรือเปล่า*

ตอบ : อาตมาว่ามันมากกว่าคำว่าเกียจคร้านอีกหลายอย่างนะ

ถาม : *ผมอยากจะเรียนถามถึงผู้ที่ท่านคิดว่ามีอิทธิพลต่อท่าน ทั้งในแง่ที่เป็นตัวตนจริงๆ หรือที่ท่านได้จากการเรียนรู้*

ตอบ : ไม่มีนะ อิทธิพลในด้านไหนล่ะ

ถาม : *มันเป็นธรรมดาไม่ใช่หรือ ที่ตอนเด็กๆแล้วก็เริ่มสร้างบุคลิกหรือความเป็นตัวตนของตัวนั้น ก็อาจจะต้องมีต้นแบบ มีตัวแบบให้เห็น อาจจะเป็นคนจริงๆในชีวิตจริง อาจจะเป็นพ่อแม่หรือว่าลุง หรือว่าเพื่อนบ้าน หรือว่าที่ได้จากการเรียนรู้ อย่างเช่นบางคนก็อาจจะได้รับอิทธิพลของคานธีอย่างนี้เป็นต้น สำหรับท่าน...*

ตอบ : ไม่มีเด่นๆ ไม่มีที่จำเพาะว่าคนนี้เด่น เป็นฮีโร่ในหัวใจ ไม่มีรู้สึกแต่ว่าเห็นอะไรที่เราว่า*"มันดีนี่อย่างนี้"*..ก็เอา ก็ทำ เห็นอะไรดีก็เข้าใจเอาเองว่าดี ไม่จำเพาะบุคคล อะไรดีเราก็เอาดีอันนั้น ทำดีนั้น เมื่อเห็นว่าควรทำอันนี้เราชอบหรือทำได้ เราก็ทำอันนั้นเอาเองเลย ไม่ถือว่าตามอย่างใครเฉพาะตัว แต่เห็นผู้ที่เขาทำดีนั้นๆก็รู้ว่าเขาดี ก็ชอบเขาอยู่แต่ไม่รู้สึกผูกพันติดใจใครเป็นฮีโร่ และจะต้องไปขอเรียนรู้ตามเขาเพื่อถอดแบบที่เขาเป็น หรือเข้าไปขอเป็นลูกศิษย์เขาอย่างปักอกปักใจ เห็นอะไรดีของใครที่เขาทำก็พอรู้ถ้าเราชอบอันนั้นก็ขอเรียนตามบ้างแล้วมาทำเอาเองเลย ไม่คิดจะเรียนอย่างถอดแบบ เพราะเห็นคนดีมีหลายอย่างหลายคนมากมาย ดีอีกหลายอย่างเราไม่ชอบเราก็ไม่เอา อย่างไหนเราชอบ เราก็ทำอย่างนั้นๆให้มากๆ แล้วเราก็ทำดีหลายๆดีให้สมบูรณ์ เราก็เป็นมันก็เป็นของเรา จึงไม่รู้สึกว่าได้รับ"อิทธิพล"จากคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

ถาม : *ถ้าอย่างนั้นแสดงว่า ท่านคิดว่าอิทธิพลที่ดี ก็คือชีวิตในชาติก่อนๆ อย่างนั้นหรือ ถ้าเผื่อไม่เห็นว่าใครเป็นตัวอย่าง*

ตอบ : ถูกต้อง จริงๆแล้วคนเรานี่กว่าจะเป็นอะไรได้ง่ายๆนั้น มันต้องมี*"อิทธิพล"ของตนในตน*อยู่แล้ว หรือใครจะรับ*"อิทธิพลอันใด"*จากใครได้ง่ายๆ ตนต้องมี***"อันนั้น"***ในตนก่อนแล้วจน*เป็น"อิทธิพล"ในตน* ซึ่งหมายความว่า*"อำนาจที่แฝงอยู่ในบุคคลนั้น"* ยิ่งผู้ใด**"มีอิทธิพลนั้นๆในตน"** ถ้ามีในตนมากก็ยิ่งรับง่ายรับได้ไว ได้เก่ง แต่ถ้าผู้นั้นไม่มี"อิทธิพลนั้นในตน"หรือไม่มี"อันนั้น"ในตนมากพอ หากจะรับ"อิทธิพล"นั้นจากผู้มี"อิทธิพล"อื่นมาใส่ตน ตนก็จะต้องพากเพียรเรียนตาม หรือต้องหัดต้องฝึกฝนรับมาจากผู้ที่มี"อิทธิพล"นั้นๆมากกว่าที่"ตัวเรามี"นั่นเองจึงจะได้ และจะได้ก็ยาก หรือจะได้ก็นานกว่าผู้ที่มี**"อิทธิพลในตน"**ดังกล่าวแล้ว

ดังนั้น เรื่องของ*"อิทธิพลที่ดี ก็คือ ชีวิตในชาติก่อนๆ"*ตามที่คุณฮาวเวิดถามนี้ จึงเป็นเรื่องที่จะต้องค่อยๆอธิบาย จึงจะเข้าใจได้ชัดเจน

เรามาตั้งต้นกันที่คำว่า**"อิทธิพล"**กันก่อนว่า มันหมายความว่าอย่างไร แล้วค่อยอธิบายไปเรื่อยๆว่า ใครมีอิทธิพล หรือใครรับอิทธิพล และมีข้ามชาติสั่งสมมาจริงหรือ? แล้วที่ว่า*"อิทธิพลที่ดี ก็คือ ชีวิตในชาติก่อน"*นั้น มันหมายความว่าอย่างไร?

คำว่า **อิทธิพล** นอกจากจะหมายความว่า*"อำนาจที่แฝงอยู่ในบุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งสามารถขั้นมีฤทธิ์แรงทำให้เกิดให้เป็นขึ้นมาได้ตามประสงค์"*แล้ว ก็ยังหมายความว่า *"ความเจริญงอกงามหรือความมีผลนั้นๆในตนมากจนถึงขั้นมีอำนาจพิเศษแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือหรือทำให้สิ่งอื่นส่วนอื่นเป็นไปตามอย่างนั้นอย่างนี้ได้"*อีกด้วย

และอำนาจนั้นถ้าเป็นของคนใดคนหนึ่ง ก็ชื่อว่า คนผู้นั้นเป็น**"คนมีอิทธิพล"** ถ้าอยู่ใน*คณะใดคณะหนึ่ง* หรือเป็นของ*กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง* หรือ*พรรคใดพรรคหนึ่ง สังคมหมู่ใดสังคมหมู่หนึ่ง ลัทธิใดลัทธิหนึ่ง วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ศิลปะแบบใดแบบหนึ่ง แก๊งใดแก๊งหนึ่ง* ก็ชื่อว่า *คณะนั้น*

กลุ่มนั้น พรรคนั้น สังคมนั้น ลัทธินั้น วัฒนธรรมนั้น ศิลปะนั้น แก๊งนั้น ฯลฯ ***มีอิทธิพล***

คน หรือสิ่งส่วนต่างๆ ที่**มีอิทธิพล** ตามที่กล่าวแล้วเป็นต้นนั้น ย่อมมีอำนาจพิเศษแผ่ออกไปช่วยเหลือปกป้องคุ้มครอง และกอปรก่อให้เกิดผลอย่างนั้นอย่างนี้ตามแต่อิทธิพลนั้นๆจะสามารถ *ถ้าทำไม่ดี(ทุจริต) ก็ผิดหน้าที่ และถึงขั้นละเมิดสิทธิก็เป็นได้ หรือ ถ้าเป็นเรื่องไม่ดี(มิจฉา) ก็เสียหายเป็นผิดไปจากความดี* ซึ่ง**อิทธิพลที่ไม่ดี**นี้หากยิ่งทำ หรือยิ่งแผ่ออกไปช่วยผู้อื่น ก็ยิ่งเสียหายฉิบหายแก่มนุษยชาติแก่โลกยิ่งๆขึ้น แต่ถ้าเป็น**อิทธิพลที่ดี** เป็นคุณงามความดีและไม่ผิด ก็นำพาสังคมมนุษยชาติเจริญรุ่งเรืองสุขสันติสบายกระจายบุญกันยิ่งขึ้น

เช่น คน*[หรือคณะ หรือสังคม หรือวัฒนธรรม ฯลฯ]*ที่มีกุศลคุณธรรมความดีในตน ถึงขั้นเป็น"อิทธิพล" ย่อมมีอำนาจพิเศษสามารถแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองหรือกอปรก่อให้เกิดผลเผื่อแผ่คุณธรรมความดีตามแบบอย่างของความมีอิทธิพลนั้นๆออกไปให้แก่ผู้อื่นได้

"อิทธิพล"ย่อมมีผลเป็นคุณค่าตามจริงอย่างนี้*[ถ้าอิทธิพลไม่ดีก็เป็นโทษ]* จะมากหรือน้อยเท่าใดๆก็ตามแต่เจ้าของ"อิทธิพล"นั้นๆจะมีมากมีน้อยจริงเท่านั้นๆ

ทีนี้ ว่าถึงการเกิดของ...**อิทธิพล**

อิทธิพลนั้นไม่ใช่ว่า อยู่ๆก็เกิดขึ้นมาได้เอง โดยไม่มีที่มา ไม่มีต้น-กลาง-ปลาย

ศาสนาพุทธนั้นยืนยันเป็นสัจธรรมกันเลยว่า ***"ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดมาจากเหตุ"*** *ไม่มีอะไรเกิดมาลอยๆ* ยิ่งมีอำนาจสามารถบันดาลให้เป็นไปได้อย่างมีฤทธิ์แรงพิเศษ หรือขั้นเรียกได้ว่า**"อิทธิพล"**ก็ยิ่งต้องสะสมเหตุให้เกิดเป็นผลมากๆ จนกระทั่งถึงขั้นมีฤทธิ์มีอำนาจจัดระดับคุณค่าเพียงพอ

ที่จะเรียกได้ว่า“อิทธิพล” และมีการปรากฏได้เป็นรูปธรรมนามธรรมกันจริงๆ

ดังนั้น คนใด คณะใด สังคมใด หรือวัฒนธรรมใด ฯลฯ จะมี“อิทธิพล” ก็ต้องกระทำหรือปฏิบัติอบรมตนสะสมคุณภาพนั้นๆให้เกิดให้เป็นให้มีขึ้นมาในตนให้มากให้ได้จนถึงขั้นเรียกกันได้ว่า“อิทธิพล”สภาพนั้นก็ชื่อว่า“อิทธิพล” จริง *“อิทธิพล”นั้นไม่ใช่อยู่ๆก็จะเกิดขึ้นได้เอง โดยไม่มีการสะสมจากต้นทุนต้นทางแล้วค่อยเกิดค่อยมีมากขึ้นๆจนมีฤทธิ์แรง มีอำนาจถึงขั้นเรียกได้ว่า“อิทธิพล” แม้ใครจะขโมยหรืออาศัยแฝง “อิทธิพล”คนอื่นไปใช้ก็ไม่ใช่เจ้าตัวผู้มี“อิทธิพล”เองจริงอยู่นั่นเอง*

เมื่อได้เข้าใจว่า**“อิทธิพลคืออะไร”**และ**“อิทธิพลเกิดขึ้นได้อย่างไร”** มาพอสมควรแล้ว แต่คุณฮาวเวิดก็คงยังจะเข้าใจคำตอบจากคำถามที่ว่า ***“อิทธิพลที่ดี ก็คือ ชีวิตในชาติก่อนกระนั้นหรือ?”***ยังไม่ง่ายนัก ก็ขออธิบายต่อไปอีกหน่อย

ในศาสนาพุทธนั้น มีสังสารวัฏ คือมีการเกิด-การตายวนเวียนนับชาติไม่ถ้วน แต่ละคนได้เกิดได้ตายกันมานักหนา และแต่ละชาติมี*“วิบากกรรม”(ผลของการกระทำ)ที่ตนเองได้กระทำแล้วของแต่ละคน ก็สะสมเป็น“สมบัติของตน”(กัมมัสสกตา)*

ดังนั้น“กุศลเหตุ”หรือ“คุณธรรม”ต่างๆที่ผู้ใดได้กระทำสะสมเป็นผลของตน(วิบาก)กระทั่งได้ กระทั่งมี ถึงขั้นเป็น**“อิทธิพล”**ในตน และในชาตินี้สามารถเห็นได้เป็นที่ประจักษ์ว่า *ผู้นั้นมีอำนาจพิเศษสามารถแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองหรือกอปรก่อให้เกิดผลเผื่อแผ่คุณธรรมความดีตามแบบอย่างของความมีอิทธิพลนั้นๆออกไปให้แก่ผู้อื่นได้*

ยิ่งชนิดที่เห็นได้ชัดๆว่า ในชาตินี้ท่านผู้นี้ไม่ได้กระทำหรือฝึกหัดให้แก่ตนสักเท่าไหร่เลย ไม่ได้ศึกษาฝึกฝนอบรมให้แก่ชีวิตตนในชาติปัจจุบันนี้ เท่าที่ควรด้วยซ้ำ หรือความจริงท่านผู้นี้ ใครๆก็เห็นก็รู้ได้ว่า

ในชาตินี้ท่านไม่ได้ใช้เวลาเรียนรู้อบรมฝึกฝนจากผู้รู้อื่นจากคณะอื่น หรือไม่ได้รับถ่ายทอด"อิทธิพล"จากผู้อื่น ตามที่ควรจะเป็นเลย แต่ท่านก็มีก็เป็นได้มากถึงขั้นที่เรียกได้ว่ามี"อิทธิพล"อย่างประจักษ์สิทธิ์ คือมีฤทธิ์แรงเผื่อแผ่ออกไปปกป้องคุ้มครองหรือกอปรก่อสร้างสรรค์ให้เกิดผลเป็นคุณธรรมความดีตามแบบอย่างของ_ความมีอิทธิพล_**นั้นๆของท่านแก่ผู้อื่นได้จริง**

นั่นแหละคือ ผู้นั้นได้สมบัตินั้นของตนมาแล้วตั้งแต่**_"ชีวิตชาติก่อนๆ"_**

โดยเฉพาะความเป็นผู้มี"อิทธิพล"_ที่เป็นของจริง_ ในลักษณะนี้นั้น คนทั่วไปจะลอกเลียนให้เสมอเหมือนได้ยาก จะแกล้งหรือเสแสร้งทำเอาก็ไม่ได้ไม่ถึง จะไม่มีคุณภาพจริงเท่าเทียมแน่นอน แม้ใครจะลอกเลียนหรือสามารถแกล้งทำจนดูเหมือนจะมีคุณภาพเท่าเทียม ก็จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่แท้ ที่สำคัญคือทนแกล้งอยู่ได้ไม่นานหรอก

เพราะฉะนั้น _"อิทธิพลที่ดี จึงต้องสะสมมาก่อนมากๆ อาศัยหลายๆชาติ จึงจะดียิ่ง"_ หากเรายังไม่มี จะไปขโมยของคนอื่นมาหรือเสแสร้งให้เป็นนั้น ไม่เหมือน ไม่ได้ ไม่เท่าเทียม ไม่จริง ไม่ยั่งยืนถาวรดังกล่าวแล้วแน่ๆ _โดยเฉพาะคุณภาพของ"กุศล"หรือ"คุณธรรม"ซึ่งมีมากมีสูงถึงเขตถึงขั้นที่เรากำลังพูดกันอยู่นี้ว่าเป็นคุณภาพระดับ_**_"อิทธิพล"_**_เผื่อแผ่แก่ผู้อื่นได้_ หากผู้ใดอยากจะมี**"อิทธิพลที่ดี"ก็ต้องพยายามสะสมต่อๆมาจากหลายๆชาติ**

อธิบายมาถึงตรงนี้ คงได้คำตอบแล้วว่า _"อิทธิพลที่ดี ก็คือ ชีวิตในชาติก่อนๆ"_ ซึ่งหมายถึงว่า "คุณสมบัติที่ดีของตน" คือ กรรมวิบากที่ได้สะสมมาแล้วนั่นเอง และถ้าได้สะสมจนถึงขั้นเรียกได้ว่า"อิทธิพล" หากมีในตนมาแต่"ชาติก่อนๆ" ก็นั่นแหละ คือ"ชีวิต"นี้ เรามีคุณธรรมความดีนั้นๆเป็นหลักประกันในตนมาแล้วแน่แท้ มันเป็น_"มรดกของตนที่ตนต้อง_

เป็นทายาท"(กัมมทายาท) แม้มาเกิดใน"ชาตินี้" กรรมวิบากนั้นก็คือ*"สมบัติของตนที่เป็นคุณธรรมความดี(กัมมัสสกะ) มีมากถึงขั้นชื่อว่าอิทธิพล"* ทีเดียว ที่เราได้สะสมมาแล้วจริง ย่อมเป็น"ที่พึ่ง"ของตน

*และเมื่อถึงขั้นมี"อิทธิพล" ก็ย่อมสามารถเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่น หรือเป็น "ที่พึ่ง"แก่ผู้อื่นได้*จริง ดังตัวอย่างพระอาริยะทั้งหลาย ผู้มีบารมียิ่งมาก ยิ่งเห็นได้ชัดตามประวัติศาสตร์หรือตามตำนานต่างๆ

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นมนุษย์**ต้นตัวอย่างแห่ง"ที่พึ่ง" ของโลก อย่างสูงสุดสูงส่งหาที่เปรียบมิได้***(พระโลกนาถ)* และทรงเป็นผู้มี "อิทธิพล"เยี่ยมยอด ยากยิ่งที่จะหาใครเทียบเทียมได้ในพิภพ

ซึ่งพระองค์ทรงเป็น*"อิทธิพลที่ดี"* เพราะพระองค์ทรงมีหรือทรงได้สะสม *"ชีวิตชาติก่อนๆ"*ให้เกิดให้มีคุณธรรมความดีมาตลอดสายแห่งการบำเพ็ญพระบารมีนับชาติไม่ถ้วน *แม้แต่ความมี"อิทธิพล"ในแต่ละชาติที่ทรงเกิดเป็นโพธิสัตว์ปางต่างๆก็แสดงความมี"อิทธิพล"นั้นๆเป็นที่ประจักษ์มากมายหลายหลากคุณภาพหลากหลายขนาด* ซึ่งเป็นของจริง เป็นของตน อันมีอย่างมั่นคงไม่แปรปรวน ย่อมยั่งยืนเป็นสมบัติของตนไปอีกนานเท่าที่ยังไม่ปรินิพพานนั่นเอง

ดังนั้น ใครที่สามารถเป็น"ตัวอย่าง" เป็นฮีโร่ได้ จนถึงขั้นเรียกว่า มี "อิทธิพล" เช่น ***คานธี*** ตามที่คุณฮาวเวิดยกตัวอย่างเป็นต้น ก็อยู่ในลักษณะดังกล่าวนี้ หรือใครๆต่อใครๆในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาอีกมากมายนั้น *ตามคติของพุทธแล้วก็คือท่านเหล่านั้นล้วนมีชีวิตที่ได้สะสมบารมีมาแต่ "ชาติก่อนๆ"ทั้งสิ้น* ที่บ้างก็เรียกว่ามี *วาสนาบารมี* บ้างก็ว่ามี *บุญเก่าแต่ปางก่อน* หรือมี*พรสวรรค์* ก็เรียก

คนหนึ่งคนใดจะเริ่มพากเพียรพยายามสะสมบุญหรือคุณภาพของตนให้มีให้มาก ถึงขั้นเป็น***ฮีโร่*** หรือถึงขั้นมี**"อิทธิพล"**ขนาดเช่น **คานธี** เป็นต้น

นี้ ชาติเดียวของคนทำไม่ได้ เวลาสะสมไม่เพียงพอ ศัพท์ทางพุทธเรียกว่า **"ไม่ใช่ฐานะ"** *(อฐานะ,อัฏฐานะ)* หมายความว่า*"เกินวิสัยที่จะเป็นไปได้"*

เพราะในความเชื่อมั่นอย่างสำคัญของพุทธศาสนานั้น เชื่อกันว่า *คนทุกคนมีกรรม[กัมมสัทธา]-มีวิบาก(ผลของกรรม)[วิปากสัทธา] -มีกรรมมีวิบากของตนๆนั้นแหละสั่งสมลงเป็นสมบัติของตน[กัมมัสสกตาสัทธา] -และมีความเชื่ออย่างสูงในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า[ตถาคตโพธิสัทธา] ที่ท่านตรัสรู้แล้วก็ทรงสอนเราว่า"กรรมเป็นของของตน(กัมมัสสโกมหิ)-คนทุกคนต้องเป็นทายาทของกรรมของตน(กัมมทายาโท)-กรรมพาเกิดพาเป็น(กัมมโยนิ)-กรรมเป็นเผ่าพันธุ์(กัมมพันธุ)-กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย(กัมมปฏิสรโณ)"*

ผู้ที่***เชื่อกรรม–เชื่อวิบาก–เชื่อกรรมเป็นสมบัติของตน*** **จะเชื่อว่า"กรรม" เป็นสิ่งที่เป็นจริง ก็จะพากเพียรพยายามสั่งสม"กุศลกรรม" คนเช่นนี้ย่อมเกรงบาปเกรงกรรม จึงไม่ใช่ตัวพิษตัวภัยของมนุษย์ของสังคม**

ส่วนคนที่ไม่เชื่อว่า"บาป"เป็นของจริง สั่งสมแล้วเป็นสมบัติติดตัวให้ผลทุกข์หรือให้ผลนรกแก่ตัว เขาก็จะไม่เกรงบาปไม่กลัวกรรม จึงเป็นตัวพิษตัวภัยของมนุษย์ของสังคม *และจะไม่สะสม"บุญ"หรือ"กุศล" แต่จะทำ"บาป"อย่างไม่สะดุดใจ เพราะไม่กลัวบาป จึงเป็นคนสะสมบาปมาก*

ผู้เชื่อตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจริง จึงจะสะสมกรรมที่เป็น"กุศล" หรือสะสมความรู้และฝึกฝนปฏิบัติใส่ตนอย่างเป็นจริง ก็จะมีได้เพิ่มพูนทวีขึ้นเรื่อยๆแต่ละชาติๆ

สำหรับคนที่ยังสะสมบุญบารมีได้ไม่มากพอ ยังไม่มีฐานะถึงขั้นเป็น "ฮีโร่" เป็น"ตัวอย่าง"หรือเป็นผู้มี"อิทธิพล"ให้คนอื่นเอาอย่างตาม หรือยังไม่อยู่ในฐานะมี"คุณพิเศษ" *ก็จะต้องมีผู้อื่นเป็น"ฮีโร่" เป็น"ตัวอย่าง" เพื่อที่จะเป็นผู้**"รับอิทธิพล"**จาก"ฮีโร่"นั้นๆ*

ดังนั้น คนที่*"ไม่มีใครเป็นตัวอย่าง"*หรือ*"ไม่มีใครเป็นฮีโร่ในหัวใจ"* แต่

*กลับเป็น"ฮีโร่" หรือเป็นผู้ที่มี"อิทธิพล" ต่อผู้อื่น ให้ผู้อื่นนับเอาเป็น"ฮีโร่" หรือเป็น"ตัวอย่าง" จึงยิ่งแน่กว่าแน่ว่า"คนผู้นี้ได้สะสมบุญบารมีมาแต่ชาติก่อนๆ เป็นของตนเองแท้ๆแล้ว โดยไม่ต้องอาศัยจากของใคร" ในภาษาธรรมะของพุทธเรียกว่า"**สยัง อภิญญา**"หรือผู้มีภูมิถึงขั้น"ปัจเจกบุคคล"*

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า **"ผู้ที่จริงเท่านั้น ที่จริง ผู้ที่เสแสร้งหลอกลวงจะทำได้ไม่จริง ไม่เหมือน และไม่ยั่งยืนนาน"** ผู้มีปัญญาหากได้คบคุ้นกันจริงๆ จะสามารถจับผิดได้

สำหรับอาตมา อาตมาพูดยาก เพราะพูดออกไปทีไร คนเขาไม่เข้าใจ เขาหาว่าอวดตัวอวดตนทุกที ครั้นจะไม่พูดก็ยิ่งไม่มี"ตัวอย่าง"ที่จะยืนยันสัจธรรม เพราะ*คนที่ไม่ได้เล่าได้เรียนหรือไม่ได้สะสมความรู้หรือ"คุณธรรม" ที่เป็นขั้นโลกุตระหรือขั้นปรมัตถสัจจะในชาตินี้จากใครอย่างอาตมา หรือ* ***ชาตินี้ไม่ได้รับอิทธิพลจากคนอื่น****อย่างอาตมานั้น จะไปเอาอะไรมาจากไหนมาเป็นมามี อาตมาก็ไม่ได้ขโมยใครมา หรือเสแสร้ง* ยิ่งจะหาว่าอาตมาลอกเลียนแล้ว ยิ่งไม่ใช่ใหญ่*เพราะอาตมาไม่ได้ลอกเลียน* ซ้ำมิหนำที่อาตมามีอาตมาเป็นนี้ ไม่เหมือนคนอื่นที่เขาเป็นเขามีเสียอีกด้วย

ซึ่งนี่ก็เป็นประเด็นสำคัญ*ที่ผู้เห็นแตกต่างกับอาตมา* ตีความหรือตัดสินอาตมาด้วยความเห็นความเข้าใจของฝ่ายโน้นเองว่า อาตมา**"ผิด"**

ก็จริง...หมายความว่า*"อาตมาผิดแปลก หรือแตกต่างจากผู้นั้นเป็นหรือผู้นั้นมี"* โดยเฉพาะ*"เนื้อหาที่เป็นแก่นหรือแนวทางแท้ของความรู้* กับ*ความเป็นได้"*

ทุกวันนี้ ผู้ที่ยังเข้าใจความจริงนี้ไม่ได้ แม้แต่ในประเด็นดังกล่าวนี้จึงพลอยเชื่อ"ง่ายๆ"ตามการตัดสินของอีกฝ่ายหนึ่งว่า*อาตมาคือผู้"ผิด"*

ทั้งๆที่อาตมากับชาวอโศกต่างก็ยืนยันแล้วๆเล่าๆ แสดงตัวและประกาศอยู่ตลอดเวลาว่า ***"ใช่..เรา****'ผิดจากท่าน'* ***เรา****'แปลกจากท่าน'..*

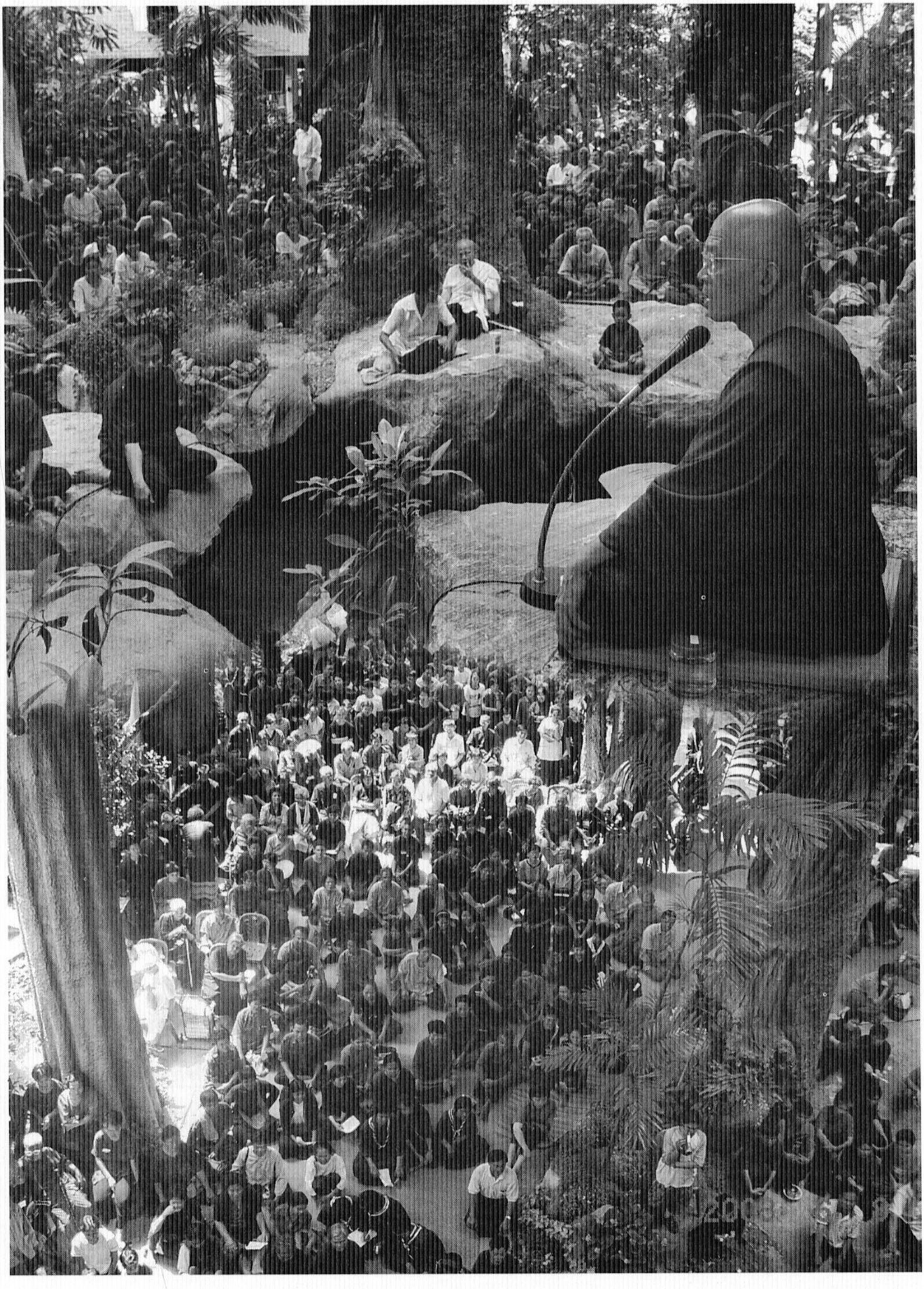

ไม่ได้อมพะนำเลย"

อาตมาและชาวอโศกเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้ง ซ้ำบอกกล่าวประกาศความแตกต่างตลอดเวลาว่า *"อาตมา'**ผิด**'หรือ'**แปลก**'จากอีกฝ่ายหนึ่ง"* ***จริงๆ ไม่ได้พยายามปิดบังเลย*** *"อาตมาและชาวอโศกทั้งหลาย เป็นอย่างที่เป็น ทำอย่างที่ทำนี้ และยืนยันว่า* ***เราทำดี เราเป็นคนดี"***

เราเชื่อมั่นว่า อย่างที่เราเข้าใจและเราก็ปฏิบัติจนเป็นจนได้นี้ **คือ"ดี" คือ"ถูกต้อง"เราพูดคำจริงทำจริง**

แต่คนกลับหาว่า เราอวดตัวอวดตน เรายกตนข่มท่าน เราดื้อด้าน เราไม่ฟังเสียงผู้อื่น เราขวางโลก เราไม่เอาอย่างชาวบ้านเขาเสียบ้างเลย เราเสแสร้ง เราสร้างภาพ

เราก็ยืนยันว่า***"ใช่..เราทวนกระแสโลก"*** เราตั้งใจยืนอยู่ในฐานะ "ถ่วงดุล" อยู่อีกข้างหนึ่ง ซึ่งต่างจากความเป็นไปของโลกหรือของสังคมที่กำลังดำดิ่งไปเป็น*ทาสโลกธรรม*อย่างหนักในปัจจุบันนี้ เราไม่ได้โกหก

เราฟังคนอื่นพูดคนอื่นว่า คนอื่นมีเหตุมีผล มีความจริงอย่างไร เราศึกษาไตร่ตรองตรวจตราตามอยู่เสมอ *เราก็เข้าใจชัด เชื่อว่าชัดตามที่เขาเข้าใจกัน เราก็เข้าใจตามที่เขาเข้าใจกันนั้นได้อยู่ เราไม่ได้หลงผิด หรือไม่ใช่ไม่รู้ตามที่เขาทั้งหลายรู้ เราก็พยายามใช้ความฉลาดเท่าที่เรามี..ทำความเข้าใจ และเชื่อว่าเราเข้าใจได้*

จริงๆแล้วหลายอย่างที่เขารู้เราก็รู้ ที่เขาทำเราก็ทำ และ*หลายอย่างเราทำได้อย่างที่เขาทำ แต่เราไม่ทำแล้ว*

เราจึงทำอย่างที่เราทำ เราจึงพูดอย่างที่เราพูด

เราตอบสังคมอยู่ตลอดเวลา ตอบแม้แต่ผู้ที่ไม่ได้ถาม ไม่ได้อมพะนำเลยว่า *ถูกแล้ว...เรา'ผิด'(แปลกจากท่านทั้งหลาย)จริงๆ*

อาตมาบอกคุณได้ว่า อาตมาเป็นคนที่มีอะไรมาแล้ว *และโดยสัจจะ*

พอถึงวาระชาตินี้ อาตมาไม่ต้องตามใคร ไม่ต้องมีใครเป็น"ฮีโร่" แต่อาตมาพูดเช่นนี้กับคนอื่นๆทั่วไปไม่ถนัดปากนัก อาตมาบอกใครพร่ำเพรื่อไปก็ไม่ดี แต่มันก็มีในตัวของอาตมาเองแล้ว born to be ถ้าจะบอกกันอาตมาก็บอกได้แต่เพียงว่า ถ้าเชื่อนะ..***อาตมาเป็นโพธิสัตว์*** อาตมายืนยันอย่างนี้ เขาก็ว่าเขารับไม่ได้

ถาม : ***มากกว่า ๑ ชาติหรือ***

ตอบ : มากกว่า ๑ หลายๆชาติทีเดียว

ถาม : ***ผมไม่มีข้อสงสัยแล้ว ในเรื่องนี้***

เท่าที่ผมอยู่ที่นี่มา ๒-๓ เดือนนี่ ผมสังเกตเห็นว่า ดูเหมือนว่าแต่ละคนๆ ไม่เฉพาะสมณะ ต่างก็พยายามสร้างความดีให้เกิดขึ้นในตัวตนของตนเอง แต่ผมสังเกตว่ามีอยู่จำนวนไม่น้อยที่พยายามที่จะติดตาม หรือว่าทำตามพ่อท่านในการที่จะสร้างขึ้นมาในตนเอง สร้างสิ่งอะไรขึ้นมาจากการที่พยายามติดตาม ทำตาม

ตอบ : ถูกแล้ว

ถาม : ***เดินตาม หมายความว่า พยายามที่จะติดตามในลักษณะของการที่จะเสียสละ มอบกายถวายชีวิตหรือว่าอะไรอย่างนี้ในการที่จะสร้างความดีของตนโดยการตามอย่างพ่อท่าน***

ตอบ : ถูกแล้วไง

ถาม : ***ท่านไม่คิดหรือว่า มีคนจำนวนหนึ่งที่คอยแต่ตามท่าน จะทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของการยึดติดกับตัวพ่อท่าน***

ตอบ : เป็นลักษณะธรรมชาติอันหนึ่งว่า เมื่อตัวเราเอง *(หรือใครก็แล้วแต่)* เมื่อเรารู้สึกว่าเราชอบอันนี้ โดยค่ารวม คนนี้เป็น'ฮีโร่'ของเรานี่ เราก็อยากได้ทุกสิ่งจากฮีโร่ของเราทั้งหมด ก็เป็นธรรมดาเป็นธรรมชาติ

แต่ในเรื่องที่กังวลว่า เกรงว่าจะมาติดอาตมานั้น แน่นอน..เป็นปัญหาที่อาจารย์หลายอาจารย์พังเพราะอันนี้ เพราะเป็นกิเลส**อัตตามานะ**ที่ซับซ้อน

ถาม : สำหรับท่านเองข้อนี้ เป็น pressure ไหม คือเกิดเป็นความกดดันบ้างไหม ที่คนอื่นยึดติดท่านมากไป

ตอบ : สำหรับอาตมาไม่มี อาตมาว่าอาตมามีศิลปวิทยาที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้ อาตมารู้ว่า นี่เป็นปัญหาสำคัญที่อาจารย์หลายๆอาจารย์แก้ไม่ตก

ถาม : ผมเชื่อแน่ว่าจะมีคนส่วนมากทีเดียวที่มองว่า การที่คนจำนวนมากที่ยึดติดกับท่าน จะทำให้ท่านมีมานะตัวตนจัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเห็นมีคนที่ถือพัดคอยพัดให้ หรืออะไรอย่างนั้น คิดว่ามีคนไม่ใช่น้อยเลยที่คิดว่าท่านนี่มานะจัด

ตอบ : อาตมาเข้าใจอันนี้ ที่จริงนั้นอาตมาห้ามเสมอนะ ตอนแรกๆนี่ อาตมาห้ามคนจะพัดจะอะไรที่เป็นเชิงศักดินานี่อาตมาห้าม ใหม่ๆแรกๆก็หยุดก็ไม่ทำ แต่เผลอๆเขาก็ทำอีก ที่จริงก็พอรู้กันในจุดที่ว่าจะเกิดอะไรไม่ดี แต่มันก็มีจุดดีอยู่ด้วย

ในทางตะวันออกนี่เขาถือเป็นการแสดงน้ำใจต่อผู้ใหญ่ผู้ที่เคารพ เป็นการได้ทำอะไรตอบแทนเกื้อกูล เป็นการกตัญญู เป็นการแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อแม้เล็กๆน้อยๆ เมื่อนานเข้าตอนหลังๆมา อาตมาก็ว่า เอาเถอะ พวกเราโดยเฉพาะในศาสนาพุทธนี่ ก็ต่างรู้ละว่าอะไรดีอะไรไม่ดีเลย เรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดาของผู้ที่เป็นลูกศิษย์ หรือว่าเป็นลูกที่จะบริการพ่อแม่บ้าง

อะไรอย่างนี้ ซึ่งถ้านับก็เป็นเรื่องเล็กน้อย แต่เรื่องของบทบาทที่จะพึงเป็นแบบอย่างของวัฒนธรรม ที่ผู้น้อยจะพึงบริการผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่เคารพนับถือนี่ วัฒนธรรมตะวันออกนั้น ลูกศิษย์พึงปรนนิบัติพัดวีเช็ดล้างขัดถูให้ครูบาอาจารย์ยิ่งกว่าที่อาตมาปล่อยให้ทำนี้ด้วยซ้ำไป

ถาม : ***สำหรับผมเองโดยส่วนตัว ผมคิดว่ามันจะไม่เป็นปัญหาของพ่อท่าน แต่อาจจะเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่กระทำนั้น อาจจะเป็นความคิดของผมที่มีการเติบโตในซีกโลกตะวันตก เพราะว่าในทางตะวันตกนั้น ถ้าเราเห็นว่ามีใครสักคนหนึ่งที่นับถืออีกคนหนึ่งมากเกินไป ก็จะทำให้ผู้นั้นเสียความรับผิดชอบสำหรับชีวิตตนเอง แล้วก็จะง่ายเหลือเกินในการที่บุคคลผู้นั้นจะเดินตามอีกคนหนึ่งไปโดยขาดความรำลึกความสำนึกถึงตัวเองไปได้ง่ายๆ สำหรับการมองจากซีกโลกตะวันตก***

เพราะฉะนั้น อาจจะมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมอยู่ตรงนั้น

ตอบ : โดยจริงแล้วนี่ หน้าที่ของอาจารย์หรืออุปัชฌาย์กับสัทธิวิหาริกหรือว่าลูกศิษย์ในวัฒนธรรมของศาสนาพุทธนั้น ลูกศิษย์จะต้องบริการอาจารย์มากกว่าที่อาตมายอมให้ทำนี้อีกมากมาย โดยหลักวินัยกล่าวระบุไว้ด้วยซ้ำ ซึ่งก็เป็นจารีตเป็นประเพณีที่ทำๆกันสำหรับทางตะวันออกหรือทางพุทธ แต่อาตมาไม่ให้ทำเสียก็มากอย่างมากเรื่อง เพียงให้เกิด**กตัญญูกตเวที**

อาตมาขออธิบายเพิ่มอีกนิดหนึ่งว่า วัฒนธรรมชนิดนี้นั้น ตะวันออกแตกต่างจากตะวันตกในรายละเอียดก็มีอีกมาก โดยเฉพาะ***วัฒนธรรมในการมีน้ำใจเกื้อกูลเอื้อกันไปเอื้อกันมา***นี่แหละ ทางตะวันตกอาจจะเห็นว่า**เป็นการต่อเนื่องมากเกินไป ขาดความรับผิดชอบสำหรับชีวิตตนเอง** แต่ทางตะวันออกจะเห็นเป็นเรื่อง**ตัวใครตัวมันมากไป** บางเชิงทางตะวันตก

กลับเห็นว่าเป็นเรื่องที่จะถูกครอบงำได้ง่าย ดังที่คุณฮาวเวิดว่า แล้วจะ***ไม่อิสระในตนเอง*** เช่น ตะวันตกจะเห็นว่า ครูกับลูกศิษย์ ก็คือ คนที่ต่างก็ทำหน้าที่ ไม่ต้องตอบแทนคุณอะไรกันมากเกินไป แม้แต่พ่อแม่กับลูก ก็ยังรู้สึกว่าทางตะวันตกจะไม่ต้องเอื้อกันไปเอื้อกันมาไม่รู้จักจบอย่างตะวันออก ซึ่งทางตะวันออกกลับเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องเกื้อกูลช่วยเหลือกัน ทดแทนบุญคุณกตัญญูกตเวทีกัน ยึดเยื้อสืบทอดบรรพบุรุษไม่เสื่อมคลายทีเดียว

ดังนั้นทางตะวันออกจึงมีสัมพันธภาพที่เป็นวัฒนธรรมแห่งภราดรภาพที่ต่างกันกับทางตะวันตกอย่างมากมาย ความเป็น fraternity*(ภราดรภาพ)* ของตะวันออกจึงสนิทแน่นแฟ้นกว่าตะวันตก

ผู้มี"อิสระส่วนตัวอยู่"คือผู้ยังมี"อัตตา" ผู้มี"น้ำใจเกื้อกูลผู้อื่นแท้บริสุทธิ์"คือผู้"หมดอัตตา"

สมณะชัดแจ้ง(ผู้นั่งพัดอยู่) : *ที่อาตมาพัดให้พ่อท่านนี่นะ คือ อาตมาได้ดีจากพ่อท่าน ท่านสอนให้จิตวิญญาณของอาตมาสูงขึ้น ทีนี้ก็อยากจะตอบแทนบุญคุณพ่อท่าน อาตมาทำให้พ่อท่านนี่มันน้อยนิดกว่าที่อาตมาได้จากพ่อท่านมากนะ อาตมามีความสุขสงบเย็นจากการที่อาตมาได้ลดละกิเลสที่พ่อท่านสอน*

ตอบ : สรุปที่ว่านี้ก็คือ เป็นลักษณะอันหนึ่งในจิตวิญญาณที่มีความ*กตัญญูกตเวที* เท่านั้นแหละ

ถาม : ***ชัดเจนครับ ขอบคุณครับ***

• วินัยของสมณะ

ถาม : ผมใคร่จะเรียนถามพ่อท่านในเรื่องอื่นๆ ที่เจาะจงลงไป

ผมเข้าใจว่า ถ้าเผื่อสมณะหรือสิกขมาตุนั้นได้ทำผิดข้อวินัย ๕ ประการ กฎ ๕ ประการ เช่น ขโมยทรัพย์มากกว่า ๑๐๐ บาท หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศ ส่วนอีก ๓ ข้อ ผมจำไม่ได้ แต่คิดว่า พ่อท่านคงทราบ เขาก็จะถูกขับไล่ ถูกตัดออกจากหมู่สงฆ์ ใช่ไหมครับ

ผมเข้าใจดีว่า กฎการลงโทษจะต้องรุนแรง แต่ว่าทำไมไม่ลงโทษ เช่นว่า ขับจากหมู่กลุ่มสัก ๕ ปี อะไรอย่างนี้

ตอบ : กฎก็คือกฎ คุณเข้าใจดีว่า"กฎการลงโทษจะต้องรุนแรง"ก็ดีแล้ว ในกฎที่ต้องรุนแรง ก็เพราะเหมาะสมตามนั้น แม้แต่ทางโลกเขาก็ยังมี

สำหรับประเด็นที่คุณถามนี้ คงหมายถึงความผิดระดับ"ปาราชิก" ซึ่งมีอยู่ ๔ ข้อ ไม่ใช่ ๕ ขโมยทรัพย์ ก็ใช่ ผิดความสัมพันธ์ทางเพศ ก็ใช่ ถ้าผิดในกฎ"ปาราชิก"นี้ ต้องถึงขั้นขับจากหมู่ ให้ร่วมอยู่กับหมู่ไม่ได้ ในประเด็นของ"ความเป็นพุทธศาสนา"

คำว่า**"ขับออกจากหมู่**ในโทษ**ปาราชิก**นี้ คือโทษ**"อสังวาส"** อันหมายความว่า*"ให้ร่วมกิจศาสนาไม่ได้ หรือไม่อนุญาตให้เข้ามาศึกษาศาสนาพุทธอีก"* ซึ่งแรงกว่าคำว่า**"ขับออกจากหมู่"**ที่เป็นโทษระดับอื่น ล้วนรองลงมา

เป็นต้นว่า โทษระดับ*"ปัพพาชนียกรรม"*ซึ่งเป็นโทษถึงขั้น*ขับออกจากหมู่* แต่ไม่ถึงกับ*"ไม่ให้ร่วมกิจศาสนาไปตลอดชีวิต หรือไม่อนุญาตให้เข้าร่วมศึกษาศาสนาพุทธอีกตลอดชีวิต"*

หรือ โทษระดับ*"สังวาสนาสนา"* ซึ่งเป็นโทษถึงขั้น*ขับออกจากหมู่ ขับออกจากการร่วมกับสงฆ์* แต่ก็ไม่ถึงกับโทษ**"อสังวาส"**ที่เป็นโทษ**ปาราชิก**

เพราะโทษ**“อสังวาส”**นี้ หนักแรงกว่าโทษต่างๆทั้งหมดในประดาโทษทั้งหลายของศาสนาพุทธ แม้แต่*“พรหมทัณฑ์”*ซึ่งเป็นโทษที่สงฆ์ทั้งหลายพร้อมใจกันไม่พูดด้วย ไม่ว่ากล่าวตักเตือน ไม่ให้คำสั่งสอนใดๆ

โทษ**“ปาราชิก”**หรือ**“อสังวาส”**นี้ หมายถึง**“ไม่มีการร่วมกันใดๆ”**เท่ากับ*“ตายจากศาสนาพุทธ”*ไปชาติหนึ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่ร่วมคบหาทีเดียว ก็ยังคบหาตามประสามนุษย์ร่วมโลกร่วมสังคม ไม่ใช่ไม่ร่วมในความเป็นมนุษย์เสียเลย มันก็จะเกินไป ยังให้ความเมตตากันได้

ร่วมในความเป็นมนุษย์ร่วมโลกร่วมสังคมกันได้ สงเคราะห์กันตามประสาเพื่อนมนุษย์ได้ ทว่า..สิ่งที่“ไม่ร่วม”ไม่ให้การสงเคราะห์นั้น หมายเอา “เรื่องของศาสนาพุทธเท่านั้น” เป็นการลงโทษไปตลอดชาติ จึงเท่ากับ “ตายจากศาสนาพุทธไปชาติหนึ่ง” นั่นคือ **เฉพาะ**“ความรู้หรือความเกี่ยวข้องกับการเกิดการมีธรรมะที่ชื่อว่า ศาสนาพุทธเป็นอัน**“ไม่มีการเกิดต่อได้อีกในชาตินี้”** พุทธศาสนิกทุกคนจะต้อง“คว่ำบาตร”ไม่เอื้อไม่เติมเชื้อพุทธธรรมให้“สมี”ตลอดชีวิตของสมี

ดังนั้น ในสังคมพุทธที่ปฏิบัติต่อ**“สมี”**ก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามโทษของ**“สมี”** หมายความว่า***ภิกษุผู้ปาราชิก***ทุกวันนี้ แม้ในประเทศไทย ก็ยังปฏิบัติกันไม่ถูกต้อง ยังผิดพลาดอยู่มาก เพราะ**“สมี”**ยังได้รับการศึกษาพุทธศาสนาอยู่ ยังได้ร่วมกิจกรรมพุทธศาสนาอยู่ ชาวพุทธยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงโทษทัณฑ์ร้ายกาจนี้ ยังอนุโลมหย่อนยานจนไม่มีน้ำยาเลย ไม่สมกับโทษร้ายกาจสูงสุดของสงฆ์กันแล้ว ภิกษุจึงไม่หวั่นเกรง จึงละเมิดโทษร้ายแรงนี้กันเป็นว่าเล่น โทษนี้ไม่ศักดิ์สิทธิ์แล้วปัจจุบันนี้ เพราะการปฏิบัติไม่ถูกตรงตามโทษอย่างสมน้ำหนักของโทษ

ถาม : ***ผมเข้าใจในข้อนั้นครับ แต่ว่าผมยังไม่เข้าใจว่า ทำไมบท***

ลงโทษถึงได้แรงขนาดนั้น ผมเข้าใจ เช่นว่า เขาจะต้องถูกสึก หรือว่าถูกขับไล่จากหมู่ ตัดขาดจากหมู่สัก ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ซึ่งก็หนัก พออยู่แล้ว ทำไมจะต้องตลอดชีวิตด้วย

ตอบ : เพราะว่า กฎนี้เป็นกฎ กฎที่รุนแรงก็ต้องรุนแรง ความผิดขั้นนี้เป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุด ทางโลกเขาก็มีโทษที่ร้ายแรงเช่นกัน เขารุนแรงขนาด***ประหารชีวิต*** โน่นแน่ะ นี่เราไม่ได้ ***ประหารชีวิต***จริงสักหน่อย แต่ทางศาสนาก็เทียบได้กับ***โทษประหารชีวิต***ทีเดียว

เรื่องกิเลส ซึ่งมีความลึกซึ้งสลับซับซ้อนอยู่มาก พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งด้วยพระปรีชาญาณในเรื่องเหล่านี้ดีเยี่ยม พระองค์ทรงตรากฎไว้เช่นนั้นก็เพราะมันมีความเหมาะสมตามนั้น กฎก็ต้องมีศักดิ์มีสิทธิ์สมควรแก่น้ำหนักแห่งคุณค่าที่ควรจะได้จะเป็น

ดังนั้น การลงโทษขั้นรุนแรง ก็ต้องรุนแรง ทางโลกก็มี ทางธรรมก็มีเช่นเดียวกัน พระพุทธเจ้าตรัสถึงการฝึกสอนคนว่า ในทางธรรมของพระองค์ ก็มีการลงโทษถึงขั้น**“ฆ่าทิ้ง”**เช่นเดียวกันกับนักฝึกม้าที่ชื่อว่า “เกสี” ผู้เชี่ยวชาญในการฝึกม้า เขาก็จะมีการ**“ฆ่าทิ้ง”** ม้าที่ไม่รับการฝึก หรือม้าที่ถึงขั้นใช้ขั้นรุนแรงแล้วก็ยังฝึกไม่ได้ ด้วยการ**“ฆ่าทิ้งเสีย เพื่อมิให้เสียชื่อเสียงแก่สกุลแห่งอาจารย์ของตน”**

การ“ฆ่าทิ้ง”ของพระพุทธองค์
ก็คือ โทษปาราชิก หรือ“อสังวาส” นี่เอง

พระพุทธองค์ตรัสว่า *“คนคนนั้น เป็นคนที่ไม่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีกต่อไป ถึงแม้เพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ร่วมกันซึ่งเป็นผู้รู้ ก็จะไม่ถือว่าคนคนนั้น เป็นคนที่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีกต่อไปด้วย เกสี..นี่แหละคือวิธีฆ่าอย่างดี ในวินัยของพระอริยเจ้า ได้แก่ การที่ตถาคตและเพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ร่วมกัน พากันถือว่าบุรุษนี้เป็นผู้ที่ไม่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีก*

ต่อไป” (พระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ ข้อ ๑๑๑) **ซึ่งเป็นการลงโทษที่ร้ายแรงที่สุด เท่ากับ*“ฆ่าทิ้ง”* หรือเท่ากับ*“ผู้ที่ถูกลงโทษ ตายไปจากการได้รับสั่งสอน คือไม่ได้รับการศึกษาศาสนาพุทธจากหมู่ชาวพุทธอีกทั้งชาติ ๑ ชาติ”*** *ถือว่า* ***“ตายไปเพราะถูกฆ่าทิ้งแล้ว”***

คำว่า**“ฆ่าทิ้ง”**จึงหมายถึง **ตายไปจากการได้รับคำสั่งสอน ไม่ได้เรียนรู้พุทธธรรมจากสังคมของพุทธต่อไปอีก “อสังวาส”**หมายความว่า *“ไม่ร่วมกันอีกแล้ว”* ซึ่งก็คือ *ถูกฆ่าทิ้งตายจากพุทธศาสนาไปสำหรับชีวิต ๑ ชาติ* บทลงโทษ“ปาราชิก” จึงเท่ากับ*ถูกฆ่าตายไปจากพุทธศาสนาตลอดชีวิต ๑ ชาติ*

ทุกวันนี้ในวงการพุทธหย่อนยานกัน จนโทษนี้ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่มีผลดี ไม่เป็นประโยชน์ต่อศาสนา ตามพุทธประสงค์แล้ว *ซึ่ง“การไม่ได้รับการสั่งสอน”นี้ เทียบเท่ากับ“การฆ่าทิ้ง” นี่คือ“วินัยของพระอาริย”* แม้แต่ในบัญญัติของพระวินัยก็มีคำความสำทับยืนยันว่า *“เท่ากับ‘ตาย’แล้ว ตายไป เหมือนตาลยอดด้วน เหมือนใบไม้แห้งหล่นจากขั้ว เหมือนศิลาแตกเป็นเสี่ยงแล้ว ไม่มีทางทำให้กลับคืนมาเหมือนเดิมได้”*

หรือ ขั้นรองลงมา*“ฆ่าทิ้ง ไม่ตลอดชีวิต”* ก็คือขั้นเรียกว่า“พรหมทัณฑ์” ซึ่งเป็นขั้นที่ลงโทษแรงถึงขนาด*“สงฆ์ทั้งหลายตกลงกัน ไม่ว่ากล่าวสั่งสอน ไม่พูดกับผู้ถูกลงโทษนั้น”* ซึ่งบทลงโทษเท่าเทียมกันกับ**“ฆ่าทิ้ง”**แต่ไม่ถึงกับ**“ตลอดชีวิต”**เหมือนกับโทษ**“อสังวาส”***(โทษสำหรับปาราชิก)* เพราะเป็นการลงโทษที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อผู้ถูกลงโทษแก้ไขตนเองกลับคืนสู่สภาพดีได้ตามที่สงฆ์เห็นควร จึงอาจจะไม่**“ถูกฆ่าตาย”**จนตลอดชีวิต อาจจะฟื้นกลับได้ ซึ่งอาจจะดูร้ายแรงกว่าโทษ**“ติดคุกตลอดชีวิต”**อยู่บ้าง เพราะไม่ได้รับการสั่งสอน ไม่มีใครพูดด้วย ดังนี้เป็นต้น

คนที่ภูมิจิตไม่สามารถยับยั้งกิเลสในระดับแค่นี้ๆ ตามฐานะอันมีขีดเขตแท้จริงแต่ละระดับ เมื่อกฎนี้ก็ทราบดีแล้ว ถ้าไม่สามารถปฏิบัติได้

แม้แค่นี้ ก็ถือว่า จิตวิญญาณหรือภูมิธรรมยังไม่มีกำลังถึงขั้น ไม่ใช่ฐานะไม่สมควรแก่ฐานะ ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้สูงกว่านั้นไปได้หรอก

ส่วนกฎอย่างที่คุณฮาวเวิดว่า ให้ออกจากหมู่ไปชั่วระยะก็ดี หรือเหมือนกับติดคุกชั่วคราวก็ดี โทษอย่างนั้นก็มี นั่นก็เป็นอีกระดับหนึ่ง มันเป็นโทษขั้นที่ไม่เท่าปาราชิก เป็นโทษรองๆลงมา

ถาม : *ขอตัวอย่างได้ไหมครับ*

ตอบ : โทษไม่ถึงประหารชีวิตก็มี โทษติดคุก ซึ่งไม่ตลอดชีวิต มีวันออกก็มีโทษที่เรียกว่า*"สังฆาทิเสส"*เป็นต้น ตัวอย่างความผิด เช่น การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง ก็จะต้อง*"อยู่กรรม"* ซึ่งก็เหมือนติดคุก บางคนที่ต้อง "อยู่กรรม" ก็เทียบเท่ากับติดคุกนั่นแหละ นานถึง ๔ ปี ๕ ปี ก็มี มากกว่านั้นก็มี น้อยกว่านั้นก็มี

ถาม : *แล้วการทำโทษสำหรับสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นอย่างไร?*

ตอบ : ก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้ เรียกว่า*"อยู่กรรม"*หรือ*"อยู่ปริวาส"* เท่ากับโทษของความผิดระดับ"สังฆาทิเสส" ข้ออื่นๆเหมือนกัน ที่มีอยู่ทั้งหมด ๑๓ ข้อ ซึ่งเป็นโทษอยู่ในหมวดอาบัติหนัก*(ครุกาบัติ)* รองจากอาบัติ"ปาราชิก" ได้แก่ การที่จะต้องถูกลงโทษให้ประพฤติตนในข้อกำหนดต่างๆ เช่น ต้องลดฐานะของตนอยู่ในสภาพผู้ไม่มีศักดิ์เท่าภิกษุอื่นแม้ภิกษุบวชใหม่วันแรก ไม่ได้รับการรับคารวะจากภิกษุบริสุทธิ์ ต้องกราบคารวะรายงานประจานตนเองถึงโทษที่ตนได้ทำผิดนี้ต่อภิกษุผู้เพิ่งได้พบกัน ยังไม่รู้เรื่องความผิดของตนทุกองค์ แม้จะเป็นพระบวชใหม่วันแรก ไม่มีสิทธิ์ร่วมทำสังฆกรรมใดๆกับหมู่สงฆ์ เป็นต้น และไม่มีสิทธิ์เท่าปกติสามัญของภิกษุบริสุทธิ์สามัญอีกมากมายเยอะแยะหลาย

สิ่งหลายอย่าง ตลอดเวลาที่ยัง*"อยู่กรรม"* จึงเหมือนกับโทษ"ติดคุก"ของชาวโลก ซึ่งจะต้องมีกฎมีระเบียบ ถูกบังคับไม่ให้ทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้ตามกฎ อะไรอย่างนี้เป็นต้น

ถาม : แล้วต้องอยู่กรรม หรือถูกทำโทษอย่างนั้น จะนานเท่าไหร่ กำหนดอย่างไร

ตอบ : หากทำผิดแล้วแจ้งต่อภิกษุอื่นให้ทราบความผิดของตนทันที ไม่ข้ามวันที่ทำความผิดนั้น ถือว่า*เป็นผู้ทำผิดไม่ปกปิดไว้* โทษก็มีเพียงต้องเข้าหมู่สงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป เมื่อเป็นความผิด*สังฆาทิเสส* จริง ก็ขอ "มานัต" คือขอรับโทษตามกฎระเบียบเพื่อ"ประพฤติมานัต" ซึ่งตามกฎมีกำหนด ๖ ราตรี เมื่อ*ประพฤติมานัต*ครบ ๖ ราตรีแล้ว จากนั้น ผู้นี้ก็มีสิทธิ์ขอ"อัพภาน"

อัพภาน นั้นคือ การที่สงฆ์สวดระงับอาบัติ และรับผู้ปฏิบัติออกจากโทษครบแล้วให้กลับเข้าหมู่สงฆ์ เป็นภิกษุผู้บริสุทธิ์ดังเดิม

แต่ถ้า*ทำความผิดแล้วปกปิดไว้ เกินหนึ่งราตรี ไปกี่ราตรี* ก็จะต้อง*"อยู่กรรม"* ตามจำนวนของราตรีที่ปกปิดไว้ เช่น ปกปิดไว้ไม่ได้แจ้งให้ใครทราบ เพียง ๑ ราตรี ก็*อยู่กรรม* ๑ ราตรี แล้วจึงจะมีสิทธิ์ขอ*อยู่มานัต* ๖ ราตรี เมื่ออยู่มานัตครบแล้ว จึงจะมีสิทธิ์ขอ*อัพภาน* หรือถ้าปกปิดไว้ ๗๘๐ ราตรี ก็ต้อง*อยู่กรรม* ๗๘๐ ราตรี แล้วจึงจะมีสิทธิ์ขอทำขั้นตอนต่อไปตามลำดับ

ที่จริงมีข้อกำหนดอื่นๆที่ละเอียดซับซ้อนอีกพอสมควร

ถาม : ผมคิดว่า อันนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งในท่ามกลางอีกหลายๆ เรื่อง ที่ผมจะไม่เห็นด้วย หรือคิดว่ามันไม่ค่อยจะถูกนัก เพราะว่าสมณะก็เป็นมนุษย์ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องธรรมดาธรรมชาติสำหรับมนุษย์

ตอบ : นี่แหละเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจกันทีเดียว แม้แต่คนในศาสนาพุทธเองแท้ๆก็ยังไม่กระจ่างในประเด็นสำคัญอันเกี่ยวกับ **"ธรรมชาติ"** โดยเฉพาะความหมายที่เป็น**โลกุตระ**"กับ"**ธรรรมชาติ"** ส่วนมากยังเห็นเพียงว่า *คุณธรรมขั้นสูงที่เรียกว่า**บรรลุโลกุตรธรรมของพุทธ*** นั้นคือ *การเข้าถึงธรรมชาติ และผู้นั้นก็เป็นอยู่เป็นไปตามธรรมชาติ*

หรือเข้าใจเพียงว่า *ผู้ถึงภูมิบรรลุธรรม* จะต้องมีปัญญารู้แจ้งเห็นจริง *ว่า **"ธรรมะ นั้นคือ ธรรมชาติ"*** นั่นเป็นเรื่องสูงสุดแล้ว

แต่ความจริง ยังไม่ใช่เพียงเท่านั้น ธรรมะของพุทธ โดยเฉพาะ ธรรมะที่แสนวิเศษ นั้น คือธรรมะขั้น"โลกุตระ" และการบรรลุธรรมของพุทธขั้นนี้ ไม่ใช่เพียงการรู้แจ้งเห็นจริงว่า *"ธรรมะ คือ ธรรมชาติ"* **หรือ***"การเข้าถึงธรมชาติ"***เท่านั้น แต่เป็นการบรรลุชนิดที่ผู้บรรลุจะต้องลดกิเลสของตนจนมีจิต***"อยู่เหนือธรรมชาติ"***นั้นๆได้ทีเดียว จึงเรียกว่า** *"โลกุตรสัจจะ"*

โดยต้องรู้จัก*"**ธรรมชาติ**"*นั้นๆ ต้องรู้เท่าทัน*"ธรรมชาติ"*นั้นๆก่อน นั่นถูกแล้ว เฉพาะอย่างยิ่ง*"ธรรมชาติที่เป็นจิตวิญญาณของตน"* แต่ไม่ใช่เท่านั้น ต่อจากนั้นต้องรู้ว่า *"ธรรมชาติ"*นั้นๆ เรามีกิเลสเข้าไปร่วมกับ*"ธรรมชาติ"* ทั้งหลายนั้น หรือไม่? ต้องวิจัยใน*"ธรรมชาติ"*นั้นๆ ให้เจาะลึกเข้าไปรู้อย่างชัดแจ้ง แล้วก็ทำการฆ่ากิเลสใน*"ธรรมชาติ"*นั้นๆให้ได้ จนที่สุดสามารถ *"อยู่เหนือธรรมชาติ"*นั้นๆอย่างเด็ดขาดจริงจัง

ตัวอย่าง เช่น เรื่องที่เรากำลังพูดกันอยู่นี้ คือเรื่อง"sex" หรือเรื่องสำเร็จความใคร่ ซึ่งเป็นเรื่องของกามารมณ์นี่แหละ ลองฟังดีๆจะเข้าใจได้ชัดทีเดียว

ตามธรรมดาโลกียชนหรือปถุชน ย่อมเห็นว่า **"กามารมณ์"**นั้น เป็นธรรมชาติ ก็ใช่ และเห็นว่ามันก็ต้องมีต้องเป็นอยู่เช่นนั้น คนจะขาด

จะเลิกมันไปทำไม? หรือเลิกมันไม่ได้ หรือหากเลิกก็ผิดธรรมชาติไปเท่านั้นเอง แต่"อาริยชน"ไม่เห็นเช่นนั้น โดยเฉพาะอาริยชนขั้นสูงของพุทธระดับหนึ่งขึ้นไป หรือผู้บรรลุโลกุตรธรรมของพุทธได้ตามขั้นตามระดับจริงนั้น แม้แต่*"กามารมณ์"*ที่ปุถุชนเห็นว่าเป็น**"ธรรมชาติ"นี่แหละ** อาริยชนระดับสูงสามารถ**"ดับธรรมชาติ"นี้ได้** หรือ**"ไม่มีธรรมชาติ"นี้** กลายเป็น**"ผู้อยู่เหนือกามารมณ์"ได้จริงๆ** หรือเป็น**"ผู้ไม่มีกามารมณ์"** ได้จริงๆ

"ธรรม" ที่เป็นโลกุตระขั้นสูงปานฉะนี้ ดังกล่าวนี้ จึงไม่ใช่ "ธรรมชาติ" เพราะ"ดับธรรมชาติ"นั้นๆในตนลงได้จริงเสียด้วย

หรือผู้บรรลุธรรมสูงสุด ก็คือ **ผู้ไม่หลงเสพ"ธรรมชาติ" ผู้ไม่ยึดติดใน"ธรรมชาติ"ใดๆอีกเลย ไม่ว่าจะเป็น"ธรรมชาติแค่กามารมณ์" หรือ"ธรรมชาติในตน และธรรมชาตินอกตน"อื่นใด ผู้นั้นชื่อว่าถึง"นิพพาน"**

และ "ธรรม"จบท้ายปลายสุดของ"โลกุตรสัจจะ" จึงไม่มี "ธรรมชาติ"ใดๆอีกสำหรับตน ดับสิ้น"ธรรมชาติ"ของตน สูญสนิทตลอดไป ก็เป็น"ปรินิพพาน"หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เหลืออะไรอีกเลย ไม่มีอะไรอีกเลย ไม่เกี่ยวกับอะไรอีกเลยต่อไปในมหาวัฏสงสารจักรวาลนี้

"**ธรรม**"ขั้นสูงสุดปานฉะนี้ จึงไม่ใช่เรื่อง"**ธรรมชาติ**"ธรรมดาๆ แต่เป็นเรื่อง **"เหนือธรรมดาธรรมชาติ"** เพราะฉะนั้นคนที่มาบวชจริงๆนี่..มาเป็นภิกษุหรือสมณะนี่ จะต้องให้ถึงภูมิธรรมโลกุตระให้ได้ เมื่อได้จริงแล้ว จึงเรียกว่า"อาริยบุคคล" หาก*"ดับธรรมชาติ"*นั้นๆลงได้ ก็ไม่ใช่คนธรรมดาตามธรรมชาติ แต่มีภูมิธรรม***"เหนือธรรมชาติ"***จริงๆ เพราะ*เป็นจิตวิญญาณที่ลดกิเลสได้แล้วจริง*

จึงไม่ใช่.."คนสามัญที่มีกิเลสตามธรรมชาติสามัญ" เพราะ"ดับสิ้นความเป็นคนโลกีย์ หรือไม่ใช่คนที่มีกิเลสตามธรรมชาติของโลก"แล้ว

ภายในจิต เกิดเป็นคนชนิดใหม่แล้วอย่างแท้จริง ชื่อว่า"คนโลกุตระ" หรือ"อาริยะ"

เรื่องของศาสนาพุทธ โดยเฉพาะเรื่อง"**โลกุตระ**" จึงไม่แปลกที่คุณจะยังไม่เห็นด้วย และอาจจะยากเอาการที่จะเข้าใจ เพราะแม้แต่ชาวพุทธเองที่เข้าใจอย่างสัมมาทิฏฐิแล้วด้วยซ้ำ ไม่มีวิจิกิจฉาเลย ก็ยังไม่ใช่ง่ายที่จะปฏิบัติจนบรรลุสัจธรรมที่ว่านี้ได้ จนบริสุทธิ์บริบูรณ์

ถาม : ***บทลงโทษเหล่านั้น เพราะว่าต้องการที่จะให้ผู้กระทำผิดนั้นเปลี่ยนแปลงตัวเอง เปลี่ยนแปลงความประพฤติใช่หรือไม่***

ตอบ : ใช่ และเป็นการคัดฐานะหรือระดับของคนด้วย

ถาม : ***ถ้าเมื่อไหร่ที่สมณะรูปใดรูปหนึ่ง หรือสิกขมาตุรูปใดรูปหนึ่งถูกลงโทษนี้ ทั้งกลุ่มทั้งหมู่จะได้รับการบอกหรือไม่ แล้วก็จะบอกหรือไม่ว่าด้วยเหตุใด ที่ท่านเหล่านั้นถูกลงโทษอย่างนั้น***

ตอบ : ในหมู่คณะสงฆ์ด้วยกันบอกกัน แต่ไม่จำเป็นต้องบอกฆราวาสอื่น ความผิดสังฆาทิเสส หรือความผิดขั้นอาบัติหนัก*(ครุกาบัติ)* ปานนี้ มีกฎระบุไว้ชัด ว่าไม่ให้ภิกษุเที่ยวได้ไปบอกฆราวาสด้วย แต่เขาก็จะรู้ว่า ภิกษุนั้นมีความผิดขั้นหนัก เพราะเขาจะเห็นได้จากที่ท่านต้อง*"อยู่กรรม"* ซึ่งไม่มีเจตนาปิดบังในส่วนนี้ แต่ก็ห้ามภิกษุทุกรูปไปบอกรายละเอียดใดๆแก่ฆราวาส ฆราวาสจึงไม่อาจจะรู้ได้ว่า ภิกษุผู้ทำผิดนั้นผิดข้อไหนในอาบัติหนัก หรือผิดอะไร เพราะมันมีถึง ๑๓ ข้อ สำหรับสังฆาทิเสส

ถาม : ***หมายความว่า ในหมู่สงฆ์นั้นจะทราบว่า สมณะที่ถูกลงโทษนั้นทำผิดในระดับไหน เพียงแต่ไม่ทราบว่าทำอะไร อย่างนั้นใช่หรือไม่***

ตอบ : ในหมู่สมณะด้วยกันต้องบอกกันหมด ว่าผิดอะไรข้อไหน? ผิดมากน้อยเท่าไหร่? แม้สมณะที่เพิ่งมาพบกันใหม่ ยังไม่ทราบเรื่องก็ต้องบอกให้ทราบทีเดียว บอกภิกษุที่พบกันทุกรูป และต้องบอกด้วยว่า ผิดอะไรข้อไหน? ผิดมากน้อยเท่าไหร่? แต่ไม่ให้บอกข้างนอกสงฆ์ หรือไม่ให้บอกแก่ฆราวาส คนนอกจะไม่มีสิทธิ์ทราบรายละเอียดดังกล่าวนี้ แต่สำหรับสงฆ์นี่ต้องบอกกันว่าผิดข้อไหน ผิดเท่าไหร่ ต้องบอกให้ครบ ขืนไม่บอกมีความผิดด้วย

ถาม : ***ทำไมจะต้องผิดด้วยละครับ***

ตอบ : เพราะมีกฎบอกไว้ ตามพระวินัย ต้องทำเช่นนั้น นี่เป็นวินัยอันบัญญัติกำหนดไว้ของพระศาสดา

ถาม : ***สำหรับสมณะที่ถูกลงโทษนั้น เขาสามารถที่จะไถ่โทษแล้วก็ได้รับการยอมรับกลับเข้าในหมู่สงฆ์ได้ ไม่ใช่หรือครับ***

ตอบ : แน่นอน ยอมรับกลับได้ เมื่อทำถูกต้องครบครันตามกำหนดเวลาหรือตามวิธีดังที่ได้เล่าให้ฟังคร่าวๆนั้น

ถาม : ***สำหรับในกลุ่มของชาวอโศกนั้น ได้ปรากฏเรื่องนี้ แล้วได้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ แล้วสมณะเหล่านั้น จะไม่รู้สึก... รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่น่าละอายหรืออะไรอย่างนั้นหรือ***

ตอบ : เกิดสิ เพราะฉะนั้น ต้องระวังอย่าให้เกิดผิดเช่นนั้นขึ้นอีก

ในกลุ่มของชาวอโศกประสบผลสำเร็จอย่างเห็นจริงเลย และเห็นความล้มเหลวของผู้ไม่เอาจริง หรือผู้ทำไม่ถูกต้องตามพระบัญญัติของพระศาสดาชัดเจนยิ่งด้วย

ถาม : *ผมเข้าใจครับ..แล้วสมณะรูปนั้นจะมิถูกสมณะรูปอื่นๆจ้องมอง แล้วก็เห็นว่าสมณะรูปนั้นแปดเปื้อนด้วยความผิดมาแล้วหรือ*

ตอบ : มีเช่นนั้นแน่นอน และนั่นแหละคือผลที่เป็นประโยชน์ในตัว แต่ทุกคนก็ต้องรู้จักอภัย และต้องรู้จักความไม่ยึดมั่นตายตัว ***ทุกอย่างมีการพัฒนาได้ คนเลิกขาดความไม่ดีเดิมๆได้*** **อย่าคิดว่ามีตราบาปที่แก้ไขไม่ได้**

• สตรีกับการปฏิบัติธรรม

ถาม : *ผมอยากจะหันไปสู่เรื่องของ"สิกขมาตุ"บ้าง ในข้อแรกก็คือ ผมไม่เคยรู้ว่ามีกลุ่มสงฆ์หรือกลุ่มปฏิบัติธรรมไหนที่มีสิกขมาตุ จึงอยากเรียน ถามพ่อท่านว่า ทำไมถึงได้มีการตั้ง"สิกขมาตุ"ขึ้นมา*

ตอบ : ที่จริงเรื่องนี้ถ้าจะว่าไปแล้ว ก็ what ever will be will be คือ อะไรจะเกิดจะเป็นไป มันก็เกิดก็เป็นไปตามที่มันจะเป็นนั่นแหละ ไม่ได้เจตนา ไม่ได้ตั้งใจมาก่อน ไม่ได้มีแผนล่วงหน้าอะไรเลย

เรื่องมันก็มีอยู่ว่า ตอนแรกเลย เมื่ออาตมาบวชใหม่ๆและพอเปิดตัวออกไปบรรยายธรรมะต่อสาธารณะ ไม่นานนัก ก็มี**"ผู้หญิง"**ปรากฏตัวออกมาก่อน"ผู้ชาย"โดยการเข้ามาขอแสดงความจำนงจะเอาจริงเอาจังกับการปฏิบัติธรรม ถึงขั้นจะออกมาเป็น***"อนาคาริกะ"***หมายความว่า เธอจะทิ้งหน้าที่การงานทางโลก ทิ้งบ้านช่องเรือนชานออกมาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมจริงๆจังๆ ไม่เอาแล้วเรื่องทางโลก แม้แต่งานการที่ได้รับเงินรายได้ลาภยศสรรเสริญสุขแบบโลกีย์ ทั้งๆที่ผู้หญิงคนนี้ขณะนั้นเธอก็เจริญรุ่งเรืองทางหน้าที่การงาน ที่ทำอยู่ในขั้นก้าวหน้าดียิ่งด้วยซ้ำ แต่เธอก็สารภาพว่าเมื่อได้ติดตามฟังธรรมของอาตมาไปเรื่อยๆ ก็ทำให้รู้เห็นแจ่มแจ้งชัดจริง

มากขึ้นๆ จนที่สุดเกิดจิตที่***เห็นดีเห็นงามในทางธรรมมากกว่า เหนือกว่าทางโลกอย่างมั่นใจ***

อาตมาก็ต้องทัดทานไว้ ว่าอย่าเพิ่งออกมาเลย มันเร็วไป อาตมาเองก็ยังเป็นพระเพิ่งบวชใหม่ๆ มันยังไม่พร้อมอะไรเลย ก็ให้เหตุผลไปต่างๆ นานา แต่ทัดทานไว้เท่าไหร่ๆ เธอก็ไม่ยอม เพราะมันเป็นเรื่องการเกิดจริงของ"จิตวิญญาณ"เป็นไปโดยแท้ ไม่ใช่แกล้งแน่ๆ ซึ่งจริงๆแล้วแม้ขณะนั้น อาตมาก็พอสัมผัสได้ว่า *อะไรคือ**"ความจริง"** โดยเฉพาะเรื่องจิตวิญญาณและเรื่องของ"โลกุตรสัจจะ"ซึ่งแตกต่างจาก"โลกียสัจจะ" อย่างไร? แค่ไหน? อาตมาก็จำนนกับ"สัจจะ"ที่เกิดที่เป็น* จึงต้องยอมให้เธอออกมาปฏิบัติอย่าง ***"อนาคาริกะ"****ตามประสงค์*

เธอเอาจริงทุกอย่างออกมาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมชนิดเข้มข้นและเคร่งครัด อย่างไม่น่าเชื่อว่านี่เป็น**"ผู้หญิง"** อาตมาก็เป็นคนจริงอยู่แล้วในเรื่องปฏิบัติธรรม เมื่อมีคนจริงมาเอาจริงเอาจังอย่างเข้มแข็ง แสดงความมุ่งมั่นในการประพฤติปฏิบัติกับพุทธธรรมขนาดนี้ ก็ทำให้อาตมาเต็มใจอย่างยิ่งที่จะส่งเสริม และพร้อมกับเห็นนิมิตแห่งสัจธรรม ที่จะเกิดได้เป็นได้ในสังคมนี้ แม้จะเป็นยุคปัจจุบันนี้

ซึ่งในตอนอาตมาออกบวชใหม่ๆนั้นถ้าใครรู้เรื่องราวข่าวคราวของอาตมาก็คงจะรู้ดี ในพฤติกรรมแห่งการปฏิบัติธรรมของอาตมา อาตมาถูกหาว่าเพี้ยนว่าบ้าทีเดียวในช่วงนั้น เมื่อมาเห็นคนเอาจริงอย่างนี้ มีหรือที่อาตมาจะไม่ยินดี เป็นแต่ว่ามันข้องขัดในใจอยู่บ้างเท่านั้นเองว่า..*ทำไมนะจึงต้องเป็น**"ผู้หญิง"**ด้วย!* ทำไม..ทำไมจึงไม่เป็น"ผู้ชาย"จะได้สะดวกทุกอย่าง

อาตมาอยู่วัดอโศการาม เธอก็ออกมาปลูกกุฏิอยู่ในสัดส่วนที่ทางวัดอนุญาตให้ปลูกในวัดอโศการามนั้นแหละด้วย ขอเป็นลูกศิษย์ ร่ำเรียนปฏิบัติเอาจริงเอาจัง มุ่งหมายโลกุตระกันจริงๆ

พอมาแล้ว จะอยู่จะทำกันอย่างไรจึงจะดูดี ไม่เป็นที่ครหา ก็ต้องหาทางป้องกันกัน เมื่อเธอออกมาเป็นนักปฏิบัติธรรม มันควรจะอยู่ในรูปแบบหรือลักษณะไหน จึงจะเหมาะควรที่สุด แรกๆก็ให้นุ่งห่มเรียบๆ นุ่งผ้าถุงสีเทาบ้างสีน้ำเงินเข้มบ้าง ส่วนเสื้อก็ให้เป็นแบบเรียบที่สุด สีเรียบแบบเรียบ สีขาวเป็นดีที่สุด ผมเผ้าก็ตัดสั้นๆ แม้รองเท้าก็ไม่ต้องใส่ คือจะให้ใครๆก็เห็นได้ชัดว่า เป็นลักษณะของคนสมถะคนปฏิบัติธรรมจริง จะได้ไม่เป็นที่เพ่งเล็งนัก เพราะเธอก็ยังสาวอายุยี่สิบกว่าๆ อาตมาที่เป็นอาจารย์หรือก็.. หนุ่มอายุสามสิบกว่าเท่านั้น แม้เราจะบริสุทธิ์ใจกันอย่างไรแต่ภายนอกที่ต้องป้องกันโลกวัชชะ เราจึงต้องหาทางทำให้ดีที่สุด

ไม่ว่าจะเป็นการเป็นอยู่ การไปการมา สำหรับเธอกับอาตมาต้องระมัดระวังสังวรกันทั้งสิ้น อยู่ในวัดก็ต้องระวัง ในคราวที่อาตมาต้องออกไปบรรยายธรรมะตามวัดต่างๆที่เขานิมนต์ ซึ่งตอนนั้นก็ต้องไปหลายวัดหลายแห่ง เธอก็ต้องการติดตามไปฟังเพิ่มเติมด้วย จึงต้องคิดอ่านกันทำให้ดีโดยจัดให้เธอกับอาตมาเดินทางออกจากวัดกันคนละเวลาไปกันคนละทาง แล้วเธอจึงไปสมทบกับหมู่ผู้ฟังอื่นๆกับเพื่อนๆฆราวาสภายนอกทั้งหลายให้ดูดีเป็นต้น

แต่กระนั้นก็ตาม เธอก็คือ คนอยู่ใกล้ๆชิดๆ เป็นลูกศิษย์จริงๆที่ต้องตามศึกษาฝึกฝนกันจริงๆจังๆอยู่นั่นเอง จะพยายามให้ดูห่างอย่างไรมันก็ยากที่จะเป็นไปได้ เธอจึงต้องหาวิธีอื่นๆมาทำให้ดูดีเพิ่มเติมขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นต้นว่า จากที่เธอนุ่งห่มเรียบง่ายแล้ว เธอก็ขยับขึ้นมาโกนหัวเสียเลย ใส่เสื้อขาว นุ่งผ้าถุงสีเทา ทำเสมือนเป็นเครื่องแบบชนิดหนึ่ง เพื่อให้รูปแบบเป็นเครื่องป้องกันการเข้าใจผิด เพราะจะได้เห็นจริงเห็นจังว่าเป็นเรื่องของสมถะปฏิบัติธรรมกันจริงยิ่งขึ้น ซึ่งก็ดูดีขึ้นบ้าง แต่ก็ยังมีกระแสเสียงเพ่งโทษ เพ่งระแวงกันอยู่ จึงต้องปรารภหาทางอื่นเพิ่มให้ดีขึ้นกว่านี้

ที่จริงในตอนนั้นก็มี**“ผู้หญิง”**อีกแหละทิ้งบ้านช่องเรือนชานทรัพย์ศฤงคาร ออกมาปฏิบัติร่วมอยู่ด้วยเพิ่มขึ้นเป็น ๒ คน ๓ คน ๔ คน ก็กลายเป็นกลุ่มที่มีรูปแบบ*“ผู้หญิงโกนหัว ใส่เสื้อขาวนุ่งผ้าถุงสีเทา ไม่ใส่รองเท้า” จะว่าเป็นนักบวชก็ไม่ใช่ จะว่าไม่ใช่ก็ไม่เชิง* เราจึงต้องกลับมาทบทวนกันว่า *เราจะเป็นอยู่อย่างนี้ จะทำกันแค่นี้ เอารูปแบบเช่นนี้กันจริงๆน่ะหรือ? ในเมื่อเราเอาจริงและยืนหยัดอยู่ในฐานะ“นักปฏิบัติธรรมชนิดที่เราเป็น”*

จึงได้ปรึกษากันอย่างจริงจัง ผลที่สุดก็เห็นกันว่า *หากเข้าไปอยู่ในรูป “นักบวช” ก็น่าจะดีขึ้นอีก* การบวชของผู้หญิงในเมืองไทย ที่เป็นที่รู้กันดีอยู่แล้วนั้น ก็มีแต่“ชี”ที่นุ่งขาวห่มขาว เราก็ไม่มีทางเลือก ดังนั้น จึงได้มาบวช เป็น“ชีขาว”กัน

แต่ก็อีกแหละ เมื่อมาเป็น“ชีขาว”แล้ว ประสบการณ์ชั่วระยะหนึ่ง ก็ทำให้พบความจริงในความเป็น“ชี”ในเมืองไทยนั้น ภาพลักษณ์มันดูเหมือนคนอ่อนแอ เหมือนคนสิ้นไร้ไม้ตอก มันเหมือนคนมาแฝงอาศัยอยู่อาศัยกิน แม้คนผู้ที่เขาจะอนุเคราะห์ช่วยเหลือก็ทำเหมือนกับช่วยคนที่น่าสงสาร พูดตรงๆก็คือ *เหมือนช่วยคนขอทาน* มันเลยอยู่อย่างเหมือนคนอะไรล่ะ... อันนี้ไม่ใช่เราดูถูกความเป็นชี แต่เราพูดถึงสภาพความรู้สึกของสังคมที่เป็นอยู่จริงส่วนใหญ่ เป็นจริงอย่างนี้ ซึ่งถ้าหากใครก็ตามเป็น“ชีขาว”อยู่มันก็จะเป็นจะมี จะได้รับอย่างที่ชีขาวอื่นๆได้รับอย่างนั้นทีเดียว

เราก็เห็นกันว่า สังคมน่าจะยอมรับ*“นักบวชหญิง” ที่อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนาอย่างปฏิบัติจริงๆจังๆเป็นสัมมาทิฏฐิ มีความเป็นจริงที่ดีกว่าที่สังคมรู้สึกอยู่นั้น*

หากเราอยู่ในสภาพแค่*“ชีขาว”*ซึ่งได้รับการเข้าใจและรู้สึกจากสังคมดังกล่าวนั้น เมื่อเราจะเป็นอย่างที่***“เราจะเป็น”***ให้จริง เราก็ไม่น่าจะให้ค่านิยมของสังคมหรือแค่องค์ประกอบอะไรต่างๆที่สังคมยอมรับกันอยู่แค่นั้น มาทำให้เราลำบาก หรือฉุดเราไปจากความจริงที่ควรจะเป็น

เราจึงตัดสินใจว่า   เราน่าจะเป็นอย่างที่เราจะเป็น

ความตั้งใจที่“จะเป็น”นั้น ก็คือ...

๑.   เราจะเป็นนักปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าอย่างเอาจริงเอาจัง มุ่งหมายพระนิพพาน สละโลกีย์กันให้ถึง“สุญญตา”เป็นเป้าแท้

๒.   เมื่อเป็นนักบวช   เราจะอยู่ในลักษณะของผู้ที่เป็นนักบวชกันจริงๆ อย่างต่ำก็ระดับ“อนาคาริกะ”ที่ไม่มีเงินทองเป็นของตนแล้ว เราจะไม่รับเงินทองมาเป็นสมบัติของตน ทรัพย์สินที่มีในครอบครองไม่ว่าสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ก็ต้องสละออกให้เป็นของผู้อื่นไปทั้งหมดอย่างถูกต้องแม้แต่ตามนิตินัย จะเป็นผู้เหลือแต่ตัวกับหัวใจเพื่อพุทธธรรมกันให้บริสุทธิ์   แม้จะเริ่มจาก“กรอบของศีล”ที่กำหนดไว้นั้น ทว่าภายในจิตเรายังทำได้ไม่ถึงขั้น“อนาคามีภูมิ”จริงก็ตาม   เราก็จะพยายามปฏิบัติให้ตรงตามศีลที่กำหนด   และเราสมาทานนั้นๆให้เคร่งครัดในรูปธรรมก่อน แล้วพึงเพียรปฏิบัติขัดเกลาตนจนจิตสูงขึ้นถึง“ภูมิอนาคาริกะ”จริงให้ได้

๓.   ด้วยความตั้งใจมุ่งมั่นเช่นนี้   เราจึงกำหนดเอาสภาพที่*“เราจะเป็น”* โดยถือเอาความเป็น“นักบวช”ขั้นสมาทาน“ศีล ๑๐” ซึ่งเป็นศีลที่ถึงขั้นอยู่ในสภาพ“อนาคาริกะ”ได้จริง   แล้วเราก็จะทำตนให้อยู่ในฐานะ“นักบวช” ให้ตรงให้จริง พึงอุตสาหะให้เกิดมรรคเกิดผล เพราะวิถีธรรม ปานฉะนี้ย่อมเป็นทางโปร่ง ไม่เป็นทางมาแห่งธุลี(กิเลส) ตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้แน่

สำหรับผู้หญิงในเมืองไทย   เราก็ไม่มีรูปแบบอื่นนอกจาก“ชี”ดังกล่าวแล้ว เราก็เลยต้องใช้รูปแบบ“ชี”นี่แหละ **แต่ย้อมเสื้อผ้าทั้งหมดเป็น“สีกรัก” เสียเท่านั้นเอง** เพื่อเป็นรูปแบบของ***“ชีที่ถือศีล ๑๐”*** ซึ่งมีความต่างกันกับ “ชีขาว”ทั่วไปในเมืองไทย ชีขาวในเมืองไทยถือศีล ๘ เท่านั้น ยังมีเงินมีทอง มีทรัพย์สมบัติต่างๆได้ ยังใช้เงินใช้ทอง ยังซื้อยังขายได้ ซึ่งเราไม่ปรารถนา

จะเป็นอยู่เช่นนั้น

การเกิดของ**"ชีสีกรัก ถือศีล ๑๐"**ก็เป็นมาด้วยประการอย่างนี้ นี่ก็คือเรื่องของรูปแบบที่เกิดขึ้น ส่วนทางด้านนามธรรมและพฤติกรรมอื่นๆ เราก็พึงเพียรศึกษาอบรมฝึกฝนกันไปตามธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ใครจะเจริญสูงส่งไปได้เท่าใดๆก็เป็นสิทธิและความสามารถส่วนตัว

และเมื่อเกิดเป็น**"ชี"**ที่นุ่งห่มผ้าแม้จะแบบเดียวกัน แต่มี**"สีผ้าต่างกัน"** ขึ้นมาเช่นนี้ ก็ย่อมจะได้รับการทักถามว่า นี่คืออะไร? นั่นแน่ๆ เพราะแปลกออกไปจากที่เคยมี เราจึงต้องตั้งชื่อขึ้นมาเรียก**"ชีสีกรัก ถือศีล ๑๐"** นี้กันเสียว่า*"สิกขมาตา"*ซึ่งแปลว่า*"ผู้หญิงที่เป็นนักศึกษา"*แต่มาลดรูปของสระข้างท้ายออกกันเสียหน่อย ให้ดูสวยและง่ายขึ้นว่า**"สิกขมาต"** ก็พอเป็นที่รู้กันว่าคือ ***ผู้หญิง****ผู้อุตสาหะ****ศึกษาใน****"สิกขา ๓"****ของพระพุทธเจ้า*ให้เจริญจริง มีมรรคมีผลจริง ตามพระปณิธานของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงปรารถนาให้มนุษย์มีมนุษย์ได้ แต่ต่อมามีผู้ทักว่า *"สิกขมาต"*นั้นยังไม่ถูกหลักภาษา ควรจะเป็น*"สิกขมาตุ"* ซึ่งก็ยังอ่านเหมือนเดิมได้อยู่ เราจึงเขียนเป็น*"สิกขมาตุ"*ตามท่านผู้รู้นั้นแนะ

อาตมาก็เห็นว่า น่าจะพอสมควรแล้ว โดยศีลที่จะช่วยภาคปฏิบัติก็ *"ศีล ๑๐"* ส่วนภาครูปแบบก็ขออาศัยเครื่องแบบ"ชี"นั้นแหละ แต่ขอเป็น *"สีกรัก"*นี้ก็แล้วกัน

นี่คือ ความเป็นมาคร่าวๆ ตามที่เกิดที่เป็นจริง ของ...**การตั้ง'สิกขมาตุ' ขึ้นมา**

ถาม : ***ผมอยากเรียนถามว่า ทำไมพ่อท่านจึงเลือกที่จะให้ความสำคัญแก่สิกขมาตุ ในเมื่อสงฆ์หมู่ใหญ่นั้น <u>ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแม่ชีทั่วไป</u>***

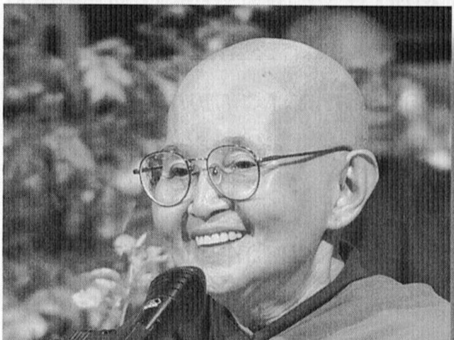

สิกขมาตุ

ผู้หญิงผู้อุตสาหะศึกษาใน"สิกขา ๓"
ของพระพุทธเจ้า
ให้เจริญจริง มีมรรคมีผลจริง

ตอบ : เมื่อผู้หญิงเขาก็อยากจะปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้าชนิดจริงๆ จังๆบ้าง ซึ่งเขาเห็นอย่างแม่นมั่นแล้วว่า*"เป็นประโยชน์ต่อชีวิตตนต่อสังคมด้วยความจริงใจ"* เราจะไปปิดกั้นเขาทำไม การปฏิบัติธรรมก็ไม่ได้ผิดกฎหมาย และเขาปฏิบัติแล้วก็ไม่ได้ทำตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อความเป็นพลเมืองดี หรือไม่ได้ก่อความไม่สงบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมืองแต่อย่างใด แม้แต่ในสังคมคอมมูนิสต์เขายังเปิดโอกาสเลย นี่เราก็เป็นประเทศประชาธิปไตยแท้ๆ และยิ่งเขาตั้งใจปฏิบัติกันอย่างอุตสาหะพากเพียรจริงๆจังๆเช่นนี้ เขาก็น่าจะมีสิทธิ์นี้ ไม่ใช่หรือ?

ถาม : *ครับ ทีนี้คำถามต่อไปนี้ค่อนข้างยาก ผมไม่ทราบจะพูดอย่างไรดี ให้ถูกต้อง ซึ่งมันต้องระมัดระวัง พูดถามตรงๆเลยดีกว่า ท่านมองเห็นว่า ผู้หญิงนั้นมีธรรมชาติที่ด้อยกว่าผู้ชายหรือไม่?*

ตอบ : มีแน่นอน.. ผู้หญิงมีธรรมชาติที่ด้อยกว่าผู้ชาย

ถาม : *ช่วยกรุณาอธิบายได้หรือไม่*

ตอบ : หากตราบใด..ที่"อีฟ"นั้น ที่แท้ก็เป็นเพียงอวัยวะส่วนหนึ่งของ "อดัม"เท่านั้น ที่นำมาสร้างขึ้นเป็น"อีฟ" ดังนั้น"อีฟ"ก็ต้องด้อยกว่า "อดัม"แน่นอน หรือหมายความว่า*"ผู้หญิง"*นั้นแท้ๆแล้วก็เป็นเพียงอวัยวะชิ้นหนึ่งของ*"ผู้ชาย"*ที่พระเจ้าทรงเอากระดูกซี่โครงของ*"อดัม"คือ"ผู้ชาย" นั้นเอง* นำมาสร้างขึ้นเป็น*"อีฟ"คือ"ผู้หญิง"*ให้มาเป็นผู้ช่วยเหลือ*"ผู้ชาย"* คือ *"อดัม"* ผู้ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นมาเป็นคนสมบูรณ์ในตัวเองก่อนในโลก

ถ้าเข้าใจลึกซึ้งในความเป็นจริงนี้ หรือเชื่อในสัจธรรมของพระเจ้าข้อนี้ ความจริงก็ต้องเป็นเช่นนี้

ถาม : *ก็น่าคิดทีเดียว แต่ผมลำบากใจอยู่ที่จะถามในข้อต่อไปนี้*

ตอบ : หากคุณไม่เชื่อในสิ่งที่น่าเชื่อนี้ก็เป็นเรื่องของคุณ สิ่งที่อาตมานำมาใช้เป็นคำตอบเชิงอธิบายนั้น ก็เป็นสัจธรรมที่นับถือเชื่อถือกันอยู่ในศาสนาคริสต์ และศาสนาอื่นๆอีกหลายศาสนาอันเป็นสัจธรรมหรือเป็นพระวจนะของพระศาสดาที่ตนนับถือเชื่อถือกันอยู่เช่นที่กล่าวนี้แท้ๆไม่ใช่หรือ?

ถาม : ***คิดว่าผมตระหนักดีถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมตะวันตก และวัฒนธรรมในตะวันออกอย่างในประเทศไทย***

ผมไม่ใช่เป็นผู้ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี แต่ผมคิดว่าในกรณีที่เกี่ยวกับสิทธิสตรี ควรจะมีการพูดกันเหมือนกัน เพราะมันมีการคิดกันจริงในเรื่องนี้ พวกที่ต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรีมักจะมีความเห็นไม่ว่าสังคมคริสต์หรือสังคมพุทธ มักจะเห็นว่าผู้หญิงนี่ต่ำต้อยกว่า ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ไม่ว่าพุทธหรือคริสต์

ตอบ : ถ้าเราเชื่อว่า คริสต์หรือพุทธก็ตาม ศาสดาของทั้งสองศาสนานี่ ไม่ใช่คนโง่ก็น่าจะรับฟัง เพราะเป็นถึงพระศาสดา

ถาม : ***เพราะเหตุว่าผมเชื่ออย่างนั้น ผมจึงรู้สึกสับสนอยู่***

ตอบ : ที่จริงเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งและเป็นสัจธรรมที่เกินกว่าจะบอกกันได้ด้วยคำพูดคำบอก มันเป็นเรื่องของ***"กิเลส"****ที่ปิดบังความจริง* ผู้หญิงก็มี"กิเลส : อัตตามานะ" ที่ถือดีถือตัวนั่นแหละ มันไม่ยอมที่จะต่ำต้อยด้อยกว่าใครง่ายๆหรอก ส่วนผู้ชายที่เข้าใจความจริงข้อนี้ไม่ได้ ก็เพราะมี"กิเลสะอวิชชา" ที่จิตยังไม่ถึงขั้นมีญาณทัสสนะสามารถหยั่งรู้แจ้งความเป็นจริงจุดนี้เรื่องนี้ ดังนั้นแม้จะพูดจะใช้เหตุผลอย่างไรมาอ้างอิงปานใด หากมีกิเลสดังกล่าวมันยังขวางอยู่ในใจในจิตอยู่จริง มันก็ยากที่จะเชื่อ เพราะตนไม่มีญาณที่แทงทะลุเรื่องนี้ได้สมบูรณ์ย่อมไม่ชัดเจนอยู่จริง หรือถึงขั้นสับสน ก็เป็นได้แน่นอน

*ฉะนั้น ใครก็ตามหากอยากจะรู้แจ้งเห็นจริง ก็ต้องปฏิบัติตนเพื่อให้บรรลุสัจธรรมเหล่านี้ให้ได้ แล้วจะรู้แจ้งเห็นจริง เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องสลับซับซ้อนที่มีความละเอียด มีกระทั่ง**“สัจจะย้อนสภาพ”***

ถ้าอ้างเหตุปัจจัยแค่รูปธรรม บางคนก็ยอมรับและเชื่อ บางคนก็ไม่ยอมเชื่อ เช่น เอาแค่สรีระร่างกาย ถ้าบอกว่า ทั้งกระดูกและกล้ามเนื้อนั้นของผู้ชายใหญ่กว่าของผู้หญิงชัดๆอยู่แล้ว กระดูกทุกชิ้นในร่างกายตั้งแต่กระโหลกศีรษะไปยันเท้าของผู้ชายใหญ่กว่าของผู้หญิงทั้งนั้น ยกเว้นกระดูกเชิงกรานที่ผู้หญิงจำเป็นต้องใหญ่กว่าผู้ชาย เพราะต้องมีไว้สำหรับรองรับส่วนที่จะมีลูก นี่ก็เป็นเครื่องพิสูจน์ว่า ผู้หญิงต้องด้อยกว่าผู้ชาย อย่างนี้เป็นต้น จะยอมรับไหมล่ะ หรือเหตุผลอื่นๆทางรูปธรรม และแม้จะเป็นนามธรรมบางเรื่อง อ้างแล้วแม้จะเห็นจริงกันชัดเจน อย่างเรื่องของกระดูกและกล้ามเนื้อนี้เป็นต้น ก็ชัดๆอยู่แล้ว จะเชื่อหรือไม่เชื่อมันก็แล้วแต่แต่ละคน

คนเรานั้นถึงแม้จะยอมแพ้สิ่งอ้างอิงต่างๆเหล่านี้ ว่าด้อยกว่าจริงหาก“กิเลสอัตตามานะ”มันไม่ยอมแพ้เสียอย่าง แม้จะอ้างความเห็นของพระศาสดาแล้วก็ตาม ประมวลรูปธรรมและนามธรรมใดๆมาให้เห็นว่าด้อยกว่าปานใดๆอีกกว่านี้ก็ตาม ซึ่งก็มีอีกมากมาย แม้จะมีก็เป็นบางเรื่องบางสิ่ง ที่“ผู้หญิง”ไม่ด้อยหรือเหนือกว่า“ผู้ชาย”บ้าง แต่โดยค่าเฉลี่ยแล้วจริงๆนั้น“ผู้หญิง”จะด้อยกว่า“ผู้ชาย” สัตว์ตัวผู้โดยค่าเฉลี่ยทั่วไปแล้วจะเป็นใหญ่ในโขลง ไม่ใช่สัตว์ตัวเมีย

แต่เมื่อ“กิเลส”ที่มันไม่ยอม มันก็จะแย้งอยู่นั่นเองว่า นั่นมันคนละเรื่อง นี่มันเรื่องของ“สิทธิ” เธอผู้ไม่ยอมก็จะไม่ยอมแพ้แน่ๆ ต้องขอมี“สิทธิ”ทุกอย่างเท่าเทียม“ผู้ชาย” หรือสิทธิอันใดที่ผู้ชายใหญ่กว่าผู้หญิงได้ก็จะขอใหญ่กว่าได้บ้างเช่นกัน ยังไงๆก็ไม่ยอมว่างั้นเถอะ!

ทางที่อาตมาเห็นว่าทุกคนจะจำนนได้ ก็มีทางเอกสมบูรณ์ที่สุดคือ คนๆนั้นต้องปฏิบัติธรรมจนถึงขั้นรู้แจ้งในสัจธรรมละเอียดลออได้มากขึ้นเพียงพอด้วยตัวเอง ก็จะมีเหตุปัจจัยที่เป็นเรื่องทั้งหยาบและละเอียดลึกซึ้งถึงขั้นจิตวิญญาณมากหลาย จะมีเรื่องของกรรม-วิบากอีกเยอะแยะเป็นหลักฐานยืนยัน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้เข้าใจและเชื่อจริงขึ้นมาได้ ล้วนประกอบไปด้วยเรื่องของจิตวิญญาณที่ต้องรู้ด้วยญาณที่ลึกและไกลกันจริงๆ ถ้าเราสามารถที่จะปฏิบัติตนเองให้มีญาณที่ลึกและไกลได้แล้ว สิ่งต่างๆในญาณก็จะทำให้เห็นในสัจธรรมข้อนี้เป็นจริงได้

ดังที่พระศาสดาของศาสนาเกือบทุกๆศาสนา ต่างเห็นความจริงในข้อนี้สอดคล้องกัน ถ้าเราเคารพเชื่อถือพระศาสดาของศาสนาจริง ก็น่าจะเชื่อถือตามพระศาสดาได้ เพราะพระศาสดาคงไม่มีความลำเอียงเพียงเพราะพระศาสดาส่วนใหญ่เป็นผู้ชายแน่ๆ

แต่ถ้าหากใครยังจะอ้างว่าพระพุทธเจ้าก็ทรงสอนไม่ให้เชื่ออะไรตามใครง่ายๆ แม้ผู้นั้นเป็นครูเป็นศาสดาของเรา อย่าง"กาลามสูตร"ว่าไว้เป็นต้น อาตมาก็คงต้องให้ผู้นั้นหันกลับไปปฏิบัติธรรมตามที่ได้กล่าวผ่านมาหยกๆ *จนเมื่อใด ผู้นั้นพึงรู้ด้วยตนเองว่า สัจธรรมเหล่านั้นเป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้นแล้ว จึงควรละหรือเข้าถึงธรรมตามนั้นเถิด* นี่ก็จากวรรคต่อมาของ"กาลามสูตร"นั้นนั่นเอง ตามคำสอนของพระพุทธองค์เช่นกัน

เรื่องก็จะจบลงได้ เพราะ**การรู้ได้ด้วยตน**เป็นที่สุด

ถาม : ในการที่คนคนหนึ่ง เกิดมาเป็นผู้หญิงนี่ ท่านคิดว่ามันเป็นเรื่องของกรรม เป็นเรื่องของการเกิดใหม่และเป็นเรื่องที่กรรมวิบากพาเป็นหรือเปล่า

ตอบ : แน่นอน โดยเฉพาะศาสนาพุทธยืนยันไว้ชัดทีเดียวว่า หาก

ผู้ชายทำชั่วถึงระดับหนึ่งจะต้องเกิดเป็นผู้หญิง คำตรัสบางข้อเช่น ผู้ชายคนใดหากทำชั่วทำผิดศีลข้อ ๓ คือเรื่องของกามเมถุน มีชู้ เป็นต้น ชาติต่อไปจะเกิดเป็นผู้หญิง และมีคำสอนมากมายที่ตรัสไว้ตรงๆว่า ที่เกิดเป็นผู้หญิงเพราะผู้ชายคนนั้นทำบาปทำชั่วไว้ในชาติที่แล้ว ชาติต่อมาจึงต้องเกิดมารับบาปกรรมของตนคือเป็นผู้หญิง ที่ต้องมีทุกข์มากกว่าผู้ชาย ซึ่งคำตรัสระบุไว้ อย่างเป็นจริงเห็นได้เลยว่า เกิดเป็นผู้หญิงนั้นมีทุกข์มาก ต้องมีระดู ซึ่งผู้ชายไม่มี ผู้หญิงต้องมีลูกทรมานมาก อุ้มท้องตั้ง ๙ เดือน ซึ่งผู้ชายไม่ต้องเป็นเช่นนั้น ผู้หญิงต้องคลอดลูกเจ็บปวดเป็นที่สุด ซึ่งผู้ชายไม่ต้องรับทุกข์นี้เลย เป็นต้น

สรุปแล้ว ทางศาสนาพุทธระบุชัดว่า เกิดมาเป็นผู้หญิงนั้นคือผู้ที่มีบาปมากกว่าผู้ชาย ผู้ชายต้องนำผู้หญิงหรือเป็นใหญ่กว่าผู้หญิง แม้แต่ธรรมชาติระดับสัตว์ ตัวผู้ก็เป็นใหญ่ เป็นผู้นำโขลง ประวัติศาสตร์ผ่านมากี่ยุคกี่สมัย ส่วนใหญ่จริงๆ ก็ล้วนแต่ผู้ชายทั้งนั้นเป็นใหญ่ มียกเว้นบ้างก็ไม่กี่รายกี่เรื่องเท่านั้น โดยค่าเฉลี่ยจริงแล้ว ผู้ชายหรือเพศผู้เป็นใหญ่กว่าเพศเมียแน่นอน

ถาม : ***ผมเข้าใจหลักการแล้ว ผมเข้าใจว่ามีกฎสำหรับสิกขมาตุที่จะมีสิกขมาตุได้ ๑ ต่อเมื่อสมณะมี ๔ ทำไมจะต้องเป็นอย่างนั้น ผมไม่เข้าใจการที่จะต้องจำกัดจำนวนเหล่านั้น เพราะว่าความสามารถในการที่จะรักษาศีล ๑๐ นั้น หรือการที่จะมีกฎที่จะรักษาศีล ๑๐ น่าจะทำให้หมู่สมณะปลอดภัยแล้ว แต่ทำไมจะต้องมีการจำกัดด้วยกฎอีกว่า มีสมณะ ๔ รูป จึงจะมีสิกขมาตุได้ ๑ รูปด้วย***

และในความรู้สึกของผมก็คือว่า สถานภาพหรือระดับของสิกขมาตุที่นี่สูงมากอยู่แล้ว ทำไมถึงจำกัดให้น้อย

ตอบ : เพราะ“**สูงมาก**”นี่แหละ จึงต้องจำกัด

ถาม : ถ้าอย่างนั้น ผมก็ยิ่งเห็นว่าไม่น่าที่จะจำกัด ๑ ใน ๔ ในเมื่อผู้หญิงมีความสามารถ

ตอบ : เรื่องของผู้หญิง**"ที่มาก"**นี่แหละ ที่**"เป็นเรื่อง"**มาก และยิ่งมี *"ความเป็นสิ่งที่น่านับถือ"*หรือ*"สิ่งที่ให้สิทธิอะไรมากๆแล้ว"* สำหรับผู้หญิงนี่ ยิ่งมากยิ่งลำบากในการที่จะอยู่รวมกัน การบริหาร การปกครอง หรือการเป็นอยู่นี่มันจะยากมาก ตาม**"ความยิ่งมาก"** โดยเฉพาะ"ผู้หญิง" หากมากทั้งปริมาณและทั้งสมรรถภาพเรื่องนี้เป็นความลึกซึ้งที่สลับซับซ้อนยิ่งยวด ต้องศึกษาสัจธรรมให้ลึกซึ้งดีๆแล้วจะรู้

[ปัจจุบันนี้ อัตราส่วนของสมณะต่อสิกขมาตุ ได้ปรับมาเป็น ๓ ต่อ ๑ แล้ว เพราะมีสมณะมากกว่า ๑๐๐ หากมีสมณะเกินร้อยขึ้นไป อัตราส่ วนจะเป็น ๓ ต่อ ๑ ถ้าต่ำกว่า ๑๐๐ ก็ยังใช้อัตราส่วน ๔ ต่อ ๑ อยู่ตามเดิม]

ถาม : ท่านคิดว่าสักวันหนึ่งอาจจะมีการรื้อฟื้นการมีภิกษุณีหรือไม่

ตอบ : อาตมาไม่คิดเลยเรื่องนี้ และอาตมาก็ห้ามพวกเราด้วย ไม่ให้พวกเราดำริที่จะให้เกิดภิกษุณีในเมืองไทย ส่วนใครอื่นนอกชาวอโศกจะทำให้เกิดก็เป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่ธุระของเรา

ถาม : ทำไมท่านจะต้องห้าม

ตอบ : เพราะอาตมารู้จักทั้งประวัติศาสตร์ และเลือดแห่งความยึดถือของคนในเมืองไทย โดยเฉพาะอาตมารู้จักฤทธิ์ของ"กิเลส"ของคนดีพอ ถ้าขืนอาตมาเอาเรื่องนี้มาทำ เรื่องจะไปกันใหญ่ อาตมามีเรื่องสำคัญๆที่พึงทำมากอยู่แล้ว เท่าที่ทำอยู่ในทุกวันนี้ก็หนักก็ยากลำบากพอ กระนั้นก็ยังได้รับการต่อต้านไม่เห็นด้วย ทั้งๆที่ปรากฏชัดเจนว่าที่อาตมาทำๆนั้นเกิดผลดีจนประจักษ์สิทธิ์เสียด้วยซ้ำ ดังนั้น ถ้าขืนอาตมาพ่วงเอาเรื่องนี้เข้ามาอีก มันจะซ้ำเป็นร้ายยิ่งขึ้น อาตมารู้ตัวเองดี ก็ทำแต่พอตัว

ถาม : *ท่านสามารถพูดสักนิดได้มั้ยครับว่า ปัญหาที่จะเกิดคืออะไร*

ตอบ : แค่การไม่ยอมรับ กรณีเดียวนี้อาตมาก็หนักแล้ว ไม่ยอมรับว่าผู้หญิงเป็นภิกษุณีในเมืองไทย

ถาม : *ไม่(เป็นที่)ยอมรับของใคร*

ตอบ : ของสังคมไทย โดยเฉพาะของคณะสงฆ์ไทยเลยแหละ ในเมืองไทยถือว่าทุกวันนี้ภิกษุณีไม่มีแล้ว โดยเฉพาะเมืองไทยเป็นเถรวาท เถรวาทถือว่าภิกษุณีหมดไปแล้ว

ถาม : *เพราะฉะนั้น ก็ไม่ใช่เป็นทัศนะของชาวอโศกอย่างเดียว ผมเข้าใจดีในปัญหาเกี่ยวกับคณะชาวอโศกกับหมู่สงฆ์ส่วนใหญ่แล้วก็สภาสงฆ์ไทยนี่ผมเข้าใจดี*

ถ้าสมมุติไปว่า เรื่องภิกษุณีนั้นไม่ได้เป็นปัญหาของการยอมรับข้างนอกอย่างที่ท่านกล่าว สำหรับอโศกเองนี่ท่านคิดว่าอย่างไร

ตอบ : อาตมาไม่ได้คิดเลย ไม่เป็นปัญหาหรอก จริงๆ สำหรับเรื่องของผู้หญิงที่จะมาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมในฐานะที่จะสูงขึ้นกว่านี้ก็ตาม ไม่เป็นปัญหาสำหรับอาตมา และไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้หญิงในอโศก แต่เป็นปัญหาสำหรับคนข้างนอกที่เราไม่สามารถให้ผลดีอะไรแก่เขาได้ อาตมาจะทำทำไม เมื่อไม่มีประโยชน์ แถมเกิดปัญหาโดยที่ไม่เป็นผลดีอะไรแก่ใครเลยด้วย อาตมาอยู่ในสังคมจะต้องรู้จักความยอมรับของสังคมขนาดไหน และความเป็นจริงแท้ๆเป็นได้ขนาดไหน ถึงแม้จะเป็นปัญหาหรือไม่ยอมรับ แต่ถ้าเกิดประโยชน์จริง อาตมาก็จะคิดทำ ตามสัดส่วนที่สมควร ***สำคัญที่ถ้าทำแล้วมีประโยชน์หรือไม่?*** อาตมาเห็นทางออกของสัจธรรมนั้นในเรื่องนี้ และมันเกิดแล้วมีแล้วเรียบร้อยแล้ว โดยไม่ต้องคิดเรื่องนี้เลย

คำตอบจึงตอบได้ว่า*สำหรับอโศกเองก็ไม่ต้องตอบว่าอย่างไร ; เพราะไม่ได้คิดแล้ว* หากจะให้อาตมาลองคิดเสียเดี๋ยวนี้ ก็จะเร็วๆลวกๆ อีกอย่างอาตมาไม่ได้เก็บข้อมูลใดๆไว้ด้วย จึงขออย่าให้อาตมาคิดออกมาตอบเลย ถ้าจะต้องตอบก็ยืนยันว่า *สำหรับอโศกเองก็ไม่มีปัญหา*

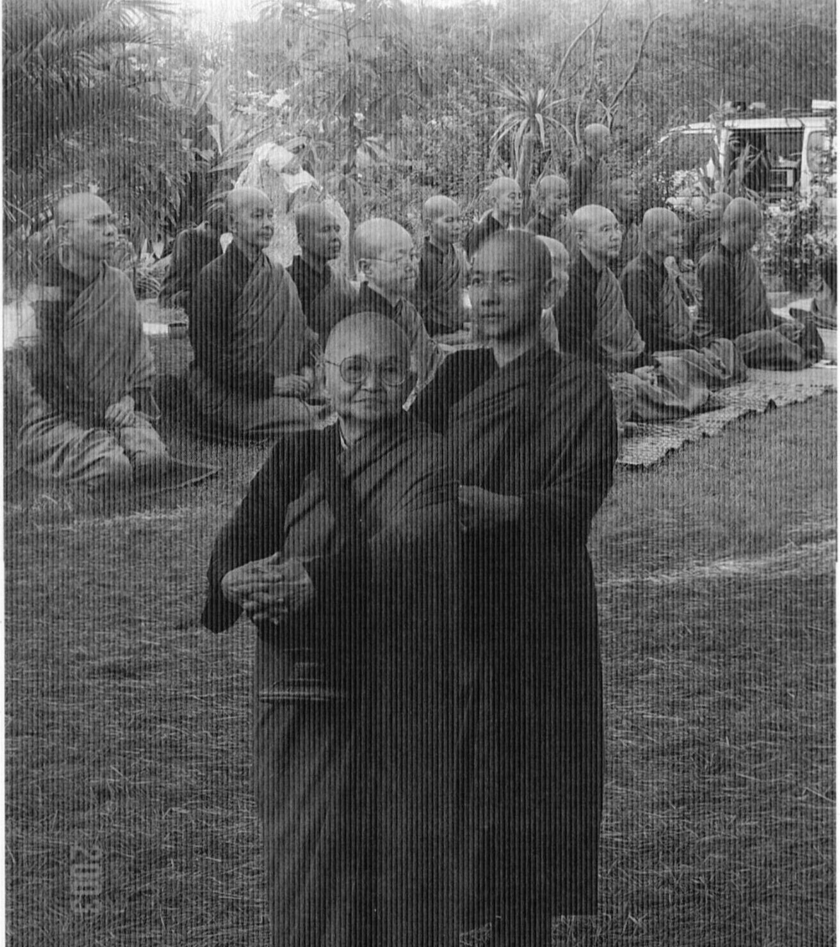

ผู้นำกับการงาน

• ผู้นำกับการงาน

ถาม : *ผมเองรู้สึกประทับใจเกี่ยวกับชุมชนที่นี่มาก เพราะว่าทุกกลุ่มรวมทั้งสมณะสิกขมาตุและทุกๆคนทำงานกัน ข้อนี้นั้นจะเป็นเพียงการกระทำในระยะของการเติบโตของกลุ่มชนชาวอโศก หรือว่าจะเป็นเยี่ยงนี้ตลอดไป*

ตอบ : ตลอดไป ทุกวันนี้ยังไม่ดีถึงที่สุด จะต้องดีขึ้นๆกว่านี้อีก

ถาม : *ความหมายที่ว่าจะดีขึ้นๆนั้น หมายถึงอย่างไร*

ตอบ : หมายความว่า มนุษย์ผู้มีวิถีชีวิตที่ประกอบไปด้วย"มรรค อันมีองค์ ๘"นี้ จิตวิญญาณที่ได้ปฏิบัติธรรม จะเป็นจิตวิญญาณที่ขยัน อดทน ละเอียด ประณีต สร้างสรร เสียสละ เมตตา อุเบกขา เฉลียวฉลาด และมีความรอบรู้อะไรต่างๆนานา เป็นกุศลจิตสารพัดอีกมากจะเข้าไปร่วมกับ"งาน" ที่ทำนั้นๆดีขึ้นๆ

ถาม : *แล้วท่านสมณะและสิกขมาตุ จะทำงานทุกอย่าง แม้ว่าจะมีข้อห้ามทางศีลไม่ให้ทำ อย่างนั้นหรือเปล่า*

ตอบ : อะไรที่ห้าม เราก็ต้องพยายามไม่ทำ หรือเลิกให้ได้ อะไรที่ทำได้ เราก็ทำให้ดีขึ้น

ถาม : *ข้อนั้นผมเข้าใจ แต่งานนอกเหนือไปจากนั้น เพราะว่าเท่าที่ผมสังเกต แม้กระทั่งสมณะและสิกขมาตุก็อาจจะขนปุ๋ย ขนทราย ขนอะไรต่ออะไรเหล่านี้*

ตอบ : ได้..ไม่ผิดวินัย ที่วินัยห้ามทำงานสำคัญๆ เช่น ไม่ให้รักษาไข้ ไม่ให้ขุดดินฟันต้นไม้พรากพืช ไม่ให้ค้าขาย หรืองานที่ต้องรับผิดชอบ

ดูแลรักษาการเงิน อย่างนี้เป็นต้น มีศีลมีวินัยห้ามไว้ชัด เราก็ไม่ได้ทำ รักษาคนป่วยคนไข้ไม่ได้ เว้นแต่ว่าดูแลรักษาภิกษุกันเองบ้างพอสมควร ที่ป่วยในช่วงจำเป็น อันนี้พระพุทธเจ้ากำชับกำชาด้วยว่าต้องเอาใจใส่ดูแลกันและกันให้สำคัญ เพราะสมณะนั้นไร้ญาติขาดพี่น้องแล้วโดยธรรม

ยิ่งเรื่องซื้อๆขายๆเราไม่ทำ เรื่องเกี่ยวกับการเงิน ต้องไปรักษาดูแลจัดการการเงิน เช่นนักบวชไปเป็นกรรมการมูลนิธิอะไรอย่างนี้ เราเป็นสมณะแล้วเราไม่ทำ ไม่สมควร

หรือสิกขมาตุไปปลูกผัก ก็ปลูกได้ ไม่มีวินัยห้าม แต่ว่าสมณะไม่ได้ปลูก ไม่ได้ขุดดิน ไม่ได้พรากพืช สมณะทำได้เพียงบอกทฤษฎี หรือให้คำปรึกษาเท่าที่มีความรู้เท่านั้น และอาจจะมีบางครั้งบางคราวที่ไปดูหรือลงมือทำตัวอย่างช่วยเหลือบ้างเมื่อจำเป็นที่สุด

ถาม : *มีหลายแห่งในโลกนี้ และมีเยอะด้วยในสังคม สำหรับคนที่มีฐานะเป็นผู้นำ เหมือนสมณะหรือสิกขมาตุเป็นอยู่นี้ เป็นต้นว่า สมณะหรือพระ แม้แต่สิกขมาตุจะเป็นผู้มีเอกสิทธิ์ ไม่ต้องทำงาน แต่ที่นี่ไม่เป็นเช่นเขาเป็นกันดังกล่าวนั้น*

ตอบ : ถูกแล้ว..ไม่เป็นเช่นนั้น

ถาม : *ข้อนี้เป็นคุณค่าของชาวอโศกหรือไม่ ที่ทุกคนจะต้องทำงาน*

ตอบ : ใช่..ทุกคนต้องทำงาน ถ้าคนไม่ทำงาน คนไม่มีค่า

ถาม : *ถูกไหมที่เขาเข้าใจว่า ท่านสมณะก็ดี และสิกขมาตุก็ดี จะได้รับการสั่งสอนอบรมฝึกฝนตนให้พยายามที่จะมีภาวะของการเป็น "ผู้นำ"*

ตอบ : ใช่

• สืบทอดผู้นำ

ถาม : ผมพูดอย่างนั้น เพราะผมได้ฟังและได้พบ ได้เห็นขบวนการหลายๆ ขบวนการที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยปัจเจกบุคคล แล้วความจำเป็นในการที่จะต้องสร้างภาวะความเป็นผู้นำนั้น ภาวะความจำเป็นอันนั้นน่ะ คนบางคนไม่เข้าใจ หรือว่ามีคนไม่เข้าใจภาวะที่จะต้องสร้างตัวเองเป็น"ผู้นำ"

ตอบ : จริง.. ขบวนการที่ไม่เกิด**"ผู้นำ"**สืบทอดดังกล่าวนั้น ก็จะด้วนหรือสิ้นสุดลงเพียงปัจเจกบุคคลผู้เป็น"ผู้นำ" ที่สามารถจัดตั้งขบวนการนั้นขึ้นมาได้นั้นเท่านั้น เมื่อปัจเจกบุคคลผู้นั้น*ไม่สร้าง"ผู้นำ"ขึ้นมาสืบทอด* หรือ *ไม่เข้าใจใน"ภาวะจำเป็นต้องมีผู้นำ"* *หากไม่สร้าง"ผู้นำ"ให้สืบทอดขึ้นมาจนครบครันในเนื้อหาของขบวนการนั้นอย่างแข็งแรงเป็นปึกแผ่นพอเพียง หรือสร้างไม่เป็นแล้วไซร้ ขบวนการนั้นก็ดำเนินต่อไปได้ไม่นาน หรือไม่ได้เลย*

ขบวนการหลายขบวนการจึงจบอยู่แค่ปัจเจกบุคคลผู้สามารถเป็น "ผู้นำ" คนเดียวเท่านั้น หรือปัจเจกบุคคลผู้พยายามสร้างขบวนการได้สำเร็จ แต่ตัวเองไม่เข้าใจว่าต้องสร้าง*"ภาวะความเป็นผู้นำ"*แก่ผู้สืบทอดให้ได้ครบครัน ขบวนการนั้นก็ด้วนเมื่อปัจเจกบุคคลผู้นั้นตายลงหรือปัจเจกบุคคลผู้พยายาม สร้างขบวนการ แต่ตัวเองไม่มี*"ภาวะความเป็นผู้นำ"* ขบวนการนั้นก็เกิดขึ้นไม่ได้ สร้างขบวนการนั้นๆขึ้นมาไม่สำเร็จ

คำว่า**"ผู้นำ"** ***มีความละเอียดซับซ้อนอยู่ในคำนั้นพอสมควรทีเดียว***

ในความเป็น**"ผู้นำ"**นี้ ***ถ้าเราเป็น"คนดีมีคุณค่ามีคุณธรรมมีความสามารถสร้างสรรเสียสละ" เราควรเป็น"ผู้นำ"*** แต่ถ้าเราเป็น"คนเลว คนไม่มีความชอบธรรม-ไม่มีความสามารถ หรือมีความสามารถสร้างเก่งก็ตาม

แต่เห็นแก่ได้-เอารัดเอาเปรียบ หรือยิ่งซ้ำขี้โกง” ก็ไม่สมควรจะเป็น“ผู้นำ”

ความเป็น“ผู้นำ”ที่ดีในศาสนาพุทธนั้น ก็*ไม่ใช่สร้างความเป็น“ผู้นำ”* แค่อย่างที่เขาสร้างนักบริหาร หรือเรียนวิชาการเป็นผู้นำผู้บริหาร เป็นนักปกครองอย่างที่เรียนๆกัน ในสมัยปัจจุบันนี้

การสอนหรือการเป็น**“ผู้นำ”** ก็เพียงเราพยายามถ่ายทอด หรือว่าต้องให้ผู้ที่กระทำ ทำเป็นอย่างที่เราทำเป็น ที่เราทำได้นี่แหละ ให้ทุกๆคนรับถ่ายทอดไปทั้งรู้ทั้งทำจนเกิดจนเป็นผลสำเร็จ จนทำได้อย่างที่เราทำได้อย่างที่เรามีเราเป็น ให้มากครบให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะพยายามอุตสาหะฝึกฝนอบรมประพฤติปฏิบัติ ความซื่อสัตย์บริสุทธิ์ใจจะไม่มีการปิดบังซ่อนเร้นซ่อนเหลือความรู้ความเก่งของเราใดๆไว้เลย มีแต่ปรารถนาจะให้เขาอื่นได้ไปจริงๆ เพราะมันเป็นความสุขความเจริญของทุกๆคนของสังคมของโลก แม้แต่ผู้สอน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม้*ไม่ต้องเจตนา* ว่าจะให้เขาเป็น“ผู้นำ”หรอก หากเราเป็นคนบริสุทธิ์ผู้ปรารถนาดีเพื่อผู้อื่นเพื่อมวลมนุษยชาติในโลกจริงๆ มันก็คือจริง เลือดเนื้อวิญญาณแห่งความปรารถนาดีเพื่อความเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ*(พหุชนหิตายะ)* และเพื่อความสุขแก่มวลมนุษยชาติ *(พหุชนสุขายะ)* เพื่ออนุเคราะห์โลก*(โลกานุกัมปายะ)* นั้นมันเข้มข้นและดำเนินเนื่องต่อไปด้วยจิตวิญญาณของผู้เป็น**“คนจริง”**จริงๆเองแหละ เมื่อทุกอย่างมันถูกตรงเป็นความจริง หรือเป็นเรื่องของความเป็นสัจธรรม

คนจริงนั้นก็จะคงจริงอย่าง“ยืนหยัด”จนกระทั่งทำให้*ผู้ไม่เชื่อถือ-ผู้ยังเข้าใจไม่ได้ หรือผู้อคติเห็นเป็นว่า*“ดื้อด้าน”หรือ*เห็นเป็นว่า*“บอกให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเสียบ้างก็ไม่ยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลง”หรือ“เอาแต่ใจตัว-ไม่ยอมเชื่อฟังผู้อื่นบ้างเลย”หรือ“หลงตนเองจัด-อัตตามานะสูง นึกว่าตัวดีตัวถูกอยู่คนเดียว” ฯลฯ

ข้อสำคัญมันอยู่ที่ว่า ความรู้ความสามารถมันมีหลายแง่หลายเชิงหลายอย่างหลายแขนง บางคนถนัดแง่หนึ่งไม่ถนัดอีกแง่หนึ่ง ผู้จะถ่ายทอดพึงรู้พึงเข้าใจบุคคลนั้นๆให้ได้ก็แล้วกัน *ประเด็นสำคัญในการ"สร้างผู้นำ" ก็อยู่ตรงนี้เอง* แล้วก็ถ่ายทอดส่วนที่ผู้ใดเขาถนัดอย่างไรให้แก่เขาให้ตรง แต่ละคนก็จะได้รับการถ่ายทอดไปแต่ละอย่างสองอย่าง แต่ละแขนงสองแขนงสามแขนง ก็แล้วแต่ใครจะรับได้เท่าใด รวมแล้วหลายๆคนเมื่อแบ่งกันไปก็จะครบทั้งหมดทุกแขนงทุกแง่ทุกอย่าง

ตามธรรมดานั้น**"ผู้นำ"คนสำคัญต้นตอ หรือ"ผู้นำ"ที่มีความสามารถมีอัจฉริยะมากเกินบุคคลสามัญ หรือที่นับเป็น"ผู้นำ"ที่ยิ่งใหญ่พิเศษจริงก็จะมีความรู้ความสามารถรวมอยู่ในตัวผู้นำนั้นเอง มากกว่า"ผู้นำสามัญๆ"หรือ"ผู้นำ"ที่ไม่ใช่บุคคลที่มีบารมีพิเศษเทียบเท่า**

ดังนั้น ผู้เป็นผู้รับช่วงสืบทอดโดยปกติสามัญก็มักจะเก่งไม่เท่า จึงต้องเป็นผู้สืบทอดแท้จริง เพราะไม่อาจจะสามารถพัฒนาตนขึ้นเป็น"ผู้นำ"ที่ยิ่งใหญ่เทียบเท่าผู้นำต้นตอนั้นได้ เพราะบารมีไม่เทียมเท่าจริงๆ ผู้สืบทอดนั้นจะต้องพากเพียรสั่งสมบารมีไปอีกกว่าจะเทียมเท่าก็อีกหลายชาติ ผู้สืบทอดแต่ละคนหลายๆคนก็จะแบ่งรับความรู้ความสามารถต่างๆไปคนละแขนงสองแขนงดังกล่าวแล้ว

กล่าวคือ "ผู้นำ"ต้องพยายามแจกความรู้ความสามารถต่างๆของตนให้ไว้แก่ผู้สืบทอดหลายๆคน ให้แต่ละคนแบ่งๆกันไป ความรู้ความสามารถของ"ผู้นำ"ก็จะเฉลี่ยไปอยู่กับหลายๆคนแต่ละคน มากบ้างน้อยบ้าง "ผู้นำ"ต้องพยายามถ่ายทอดของตนให้จนหมดจนครบนั่นแหละเป็นดีที่สุด *[พระพุทธเจ้าใช้สำนวนว่า"เราแจกไปหมดแล้ว ให้ไปหมดทั้งสองมือแบ"]*

ดังนั้นความรู้ความสามารถของ"ผู้นำ"เมื่อรวบรวมจากผู้สืบทอดทั้งหมดก็จะเท่ากับเป็นความรู้ความสามารถของ"ผู้นำ"ทั้งหมดหรือเกือบหมด

หรือมากที่สุดเท่าที่"ผู้นำ"จะสามารถถ่ายทอดไว้ให้ได้นั่นเอง

เมื่อตัว"ผู้นำ"หมดโอกาสจะนำต่อไปได้หรือตายจากไปแล้ว ความรู้ความสามารถนั้นๆก็จะไม่ด้วน จะยังได้รับการสืบทอด"นำพา"กันต่อๆไปได้ เช่น พระพุทธเจ้าก็ทรงสร้าง*"อสีติมหาสาวก"*ที่มีความรู้ความสามารถไปคนละสัดละส่วน องค์ละมากบ้างน้อยบ้าง และบ้างก็เป็นเอตทัคคะ คือมีความยอดเยี่ยมในแง่นั้นเชิงนี้ ต่างๆหลากหลาย บางองค์มีเอตทัคคะหรือเป็นผู้รู้ผู้สามารถยอดเยี่ยมพิเศษหลายๆอย่างในท่านองค์เดียวก็มีเป็นต้น บางองค์ก็ไม่มีถึงขั้นเป็นเอตทัคคะ แต่ก็ได้รับสัจธรรมที่เป็นเนื้อแท้นั้นๆจริงไว้แล้ว บางองค์พูดสอนไม่เก่ง บางองค์เรียกว่าสอนไม่เป็นเสียด้วยซ้ำ แต่ท่านก็มีพฤติธรรมและนิติธรรมที่เป็นสัจธรรมนั้นอยู่ในองค์ท่านนั่นเอง ดังนั้น ตราบที่ท่านผู้นี้ยังอยู่ในสังคม ท่านก็มีกรรมกิริยาที่เป็นจริงในตัวท่านเองนั่นแหละคือการสอนตามธรรมชาติที่พึงถ่ายทอดให้แก่กันและกันอยู่จริง

แต่ถ้ามีผู้ใดผู้หนึ่งเก่งเยี่ยมเลิศยอดอัจฉริยะเท่าอาจารย์หรือเก่งยิ่งกว่าอาจารย์ ก็เป็นกรณีพิเศษ ผู้นั้นก็ย่อมได้รับถ่ายทอดได้มากหรือได้หมดแล้วยังแถมมีของตัวเองพิเศษอีกด้วย นั่นก็หมายถึงท่านผู้นี้ต้องเป็น"เจ้าคณะใหญ่"ที่แท้จริงยิ่งกว่า ซึ่งจริงๆตามธรรมดาสามัญทั่วไปแล้ว บุคคลที่เก่งเยี่ยมพิเศษสุดดังว่านี้จะหายากมาก

ในศาสนาพุทธนั้น สำหรับท่านผู้มีบารมีถึงขั้นเป็น **"พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธะ"**แล้ว (ยังไม่ถึงขั้น'พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า') คือ***"ผู้ที่ได้สั่งสมบารมีผ่านการตรัสรู้สัจธรรม"มาตามลำดับของแต่ละท่านแล้ว*** *ย่อมไม่ต้องรับสืบทอดจากใครอีกก็ได้แล้ว เพราะมีความรู้ความสามารถนั้นของตนเองแล้ว**(สยัง อภิญญา)*** จึงสามารถเป็น"ผู้นำ"ได้โดยไม่ต้องรับสืบทอดจาก"ผู้นำ"อื่นๆก็ไม่ใช่เรื่องแปลก

แต่ว่า ความรู้เรื่อง“พระปัจเจกพุทธะ”นี้ ในนิกายเถรวาท ยังเข้าใจอยู่ในส่วนแคบ เพราะไม่มีการศึกษาด้านพุทธภูมิกันอย่างกว้างขวางเท่าที่ควร เรื่อง*“พุทธภูมิ-ปัจเจกภูมิ”*นี้เป็นความรู้อีกระดับหนึ่ง ซึ่งสูงกว่าระดับ“สาวกภูมิ” ที่อาตมาพูดไปนี้ก็คงจะทำให้งงๆไปบ้าง ก็ขออภัยที่พูดออกไปแล้ว อาตมาขออนุญาตยังไม่อธิบายต่อในที่นี้ก็แล้วกัน

เปรียบเหมือนการเรียนคณิตศาสตร์เบื้องต้น เราจะเรียนแค่ถือว่า “ค่า”ของ“เลขศูนย์”นั้นไม่มีแล้ว ใช้คำนวณกันจบแค่ความหมายแค่นี้ ก็ใช้ได้ในระดับนั้น แต่ในระดับภูมิรู้สูงขึ้นไปอีก“เลขศูนย์”มี“ค่า”อีกหลายนัย และต้องใช้อย่างสำคัญทีเดียว ดั่งนี้ เป็นต้น

*อาตมาใช้คำว่า**“สร้างคน”** เน้นหนักกว่าคำว่า**“สร้างผู้นำ”** ก็เพราะ* ***ไม่ได้มุ่งหมายเจตนาเพียงให้“คนขึ้นมาควบคุมคน”หรือ“นำคน–บริหารคน”*** *เหมือนอย่างนักบริหารสมัยใหม่ในปัจจุบันนี้เป็นๆกัน คือเพียงแค่มี “ความรู้”และมี“ความสามารถ”ในการบริหารหรือควบคุมจัดการกลุ่มคนนั้นๆได้เก่งเท่านั้น* ซึ่งแตกต่างจากแนวทางของพระพุทธเจ้า **เพราะ“ผู้นำ” ของพระพุทธเจ้า** คือ<u>**ต้องเป็น“ผู้บรรลุธรรมจริง” แล้วจะเป็น“ผู้นำ”ได้โดยธรรม**</u>

ในความเป็นไปจริงตามหลักสูตรหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้น หากปฏิบัติถูกต้องตามลำดับเป็น“สัมมา”กันจริงๆแล้ว ผลที่ผู้ปฏิบัติก็จะเกิดจะได้สมบูรณ์ไปตามลำดับเอง เช่น ต้องมี“ปริยัติ” แล้วต้องมี“ปฏิบัติ” จนมี“ปฏิเวธ” จึงจะเป็นผู้ถือว่ามีความรู้ความสามารถหรือมีความจริง และเมื่อถึงขั้นเป็น“ผู้นำ”ก็จะเป็นได้อย่างสมตัวสมตน บางคนเป็น“ผู้นำ”ได้ดี โดย “ตนเองทำ” นั่นแหละ“นำ” หรือตนเองทำ นั่นแหละเป็น“การสอน-การถ่ายทอด” ผู้ทำนี้อาจจะไม่ต้องพูดไม่ต้องอธิบาย หรือแม้จะสอนด้วยการพูดไม่ค่อยเป็น แต่ก็เป็น“ผู้นำ”ได้ ด้วยการ“ทำได้”นำพาทำกันจริงๆ

ผู้ที่"ทำ"ได้แล้วจริง แม้จะสอนไม่เป็นขนาดไหน ก็พอบอกพอนำพา "ทำตาม" ได้แน่นอน คือ **"มีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ตนทำได้แล้วจริงนั้นแน่ๆ"** บางคนอาจจะทำเก่ง พูดอธิบายไม่เก่งเลยแต่ของจริงแน่ บางคนอาจจะพูดอธิบายเก่งด้วยทำเก่งด้วย ก็แล้วแต่จริตหรือสมรรถนะของแต่ละบุคคล ถ้าเป็น"ผู้นำที่ดี"ก็ต้องทำเก่งด้วย พูดอธิบายถ่ายทอดได้เก่งด้วย

เก่งแค่สอนแค่อธิบาย ทว่าทำไม่เป็น หรือตนเองยังเป็นไม่ได้นั้น พุทธศาสนาไม่นิยม ไม่นับว่าเป็น"ผู้นำ"ที่แท้

พุทธนิยมนั้น.."พูดอย่างใด ทำได้อย่างนั้น"*(ยถาวาที ตถาการี)*

พระพุทธองค์ทรงสอนและทรงทำแบบอย่างไว้ชัดเจนว่า ในขบวนการของศาสนาพุทธนั้น พระองค์ตรัสสอนว่า***"จงทำคุณอันสมควรให้เกิดแก่ตนก่อน แล้วค่อยสอนคนอื่น ภายหลังจักไม่มัวหมอง"*** ดังนั้น ตัวเราเองนี่แหละ ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้ได้ให้เป็น ให้บรรลุธรรมนั้นๆเสียก่อน

• หลักธรรมสำหรับผู้นำ

หลักปฏิบัติเพื่อการบรรลุธรรม ก็คือ*"มรรคอันมีองค์ ๘"*นี่แหละ ที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่าเป็น**"ทางเอกทางเดียว ไม่มีทางอื่น"***(เอเสวะมัคโค นัตถัญโญ)*

ก่อนจะปฏิบัติ ก็ต้องมี

๑."ความเห็นความเข้าใจอย่างดีอย่างชอบธรรม–ถูกสัจธรรม–ถูกถึงขั้นปรมัตถธรรม"*(มรรคข้อที่ ๑ : สัมมาทิฏฐิ)* ข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงระบุว่าเป็นประธานสำคัญในการปฏิบัติประพฤติฝึกฝนทีเดียว และมี

๒.**“ความพยายามให้ดีให้ชอบธรรม ตามความเห็นที่ถูกที่ชอบธรรมนั้นๆ”** *(มรรคข้อที่ ๖ : สัมมาวายามะ)*

๓.ด้วยการ**“มีความระลึกรู้ตัวให้ได้ทุกอิริยาบถของตนทั้งนอกและภายในจิต”** *(มรรคข้อที่๗ : สัมมาสติ)*

ทั้ง ๓ ข้อนี้คือคุณธรรมที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่า ต้องร่วมกันห้อมล้อมกันอยู่เป็นเครื่องมือสำคัญ จะขาดตัวใดตัวหนึ่งไม่ได้

ส่วนในฐานปฏิบัตินั้น *มี ๔ ข้อ* อาจจะปฏิบัติแต่ละคราวแต่ละข้อ หรือ ร่วมกันคราวละ ๒ ข้อ หรือคราวละ ๓ ข้อ หรือต้องปฏิบัติไปพร้อมกันครบทั้ง ๔ ข้อในคราวเดียวกันนั้นเลย ซึ่งได้แก่...

๑. **คิดเป็นคิดดีคิดชอบธรรม** [ทำความคิดให้“สัมมา” อย่าให้เป็น“มิจฉา ๓” นั่นเอง]*(มรรคข้อที่ ๒ : สัมมาสังกัปปะ)*

๒. **พูดเป็นพูดดีพูดชอบธรรม** [ทำคำพูดให้“สัมมา”หรือพ้น“มิจฉา ๔”] *(มรรคข้อที่ ๓ : สัมมาวาจา)*

๓. **กระทำอะไรก็ทำเป็นทำดีทำชอบธรรม** [ทำกรรมทุกกรรมก็ให้“สัมมา ๓”]*(มรรคข้อที่ ๔ : สัมมากัมมันตะ)*

๔. **ประกอบอาชีพเป็น ทำอาชีพดีอาชีพชอบธรรม** [ทำอาชีพให้“สัมมา” สูงยิ่งๆขึ้นจนถึงที่สุดพ้น“มิจฉา ๕”]*(มรรคข้อที่ ๕ : สัมมาอาชีวะ)*

การปฏิบัติตามหลัก“มรรค อันมีองค์๘”ต้องปฏิบัติให้ถูก ตั้งใจทำความเข้าใจให้ดีให้แน่ๆอย่าให้ผิดเพี้ยน “สัมมาทิฏฐิ”คือ“ความเห็นความเข้าใจ”ที่เป็น“ประธาน”นี้เป็นประธานสำคัญมากจริงๆ *ถ้า“ประธาน” ไม่เป็น“สัมมา”* การปฏิบัติประพฤติฝึกฝนใดๆ ก็จะเป็นไปตามความผิดเพี้ยนหรือ“มิจฉา”นั้นๆ มากหรือน้อยตามที่ผิดไปเพี้ยนไปจริง หาก“มิจฉา”แล้วยิ่งมี *“ความพยายาม”*มาก ก็ยิ่งเพี้ยนยิ่งผิดมากขึ้นๆไปตาม“ความพยายาม”ที่มากนั้นๆ ก็ยิ่งจะเสียหายมีโทษภัยยิ่งๆขึ้น

"สติ"ก็เหมือนกัน ถ้า...ทิฏฐิตัวประธาน*ไม่เป็น"สัมมา"* ทั้ง"ความพยายาม" ทั้ง"สติ"ที่ร่วมกันห้อมล้อมกันอยู่ก็จะพากันยิ่งทำให้เสียหายมีโทษภัยร้ายหนักยิ่งๆขึ้นไปใหญ่

"สัมมาทิฏฐิ"จึงเป็นประธานตัวเอก แล้วก็มี"สัมมาวายามะ"และ "สัมมาสติ" เป็นอัศวินห้อมล้อมเป็นคู่ใจร่วมรบร่วมปฏิบัติ รวมเป็นองค์มรรคทั้ง ๓

การรบการปฏิบัติก็ปฏิบัติในสนามรบทั้ง ๔ ได้แก่ "สัมมาสังกัปปะ–สัมมาวาจา–สัมมากัมมันตะ–สัมมาอาชีวะ" คือ ต้องรบทั้งในขณะที่มี "ความคิดนึกนั้นๆอยู่" *(สังกัปปะ)* ***ทั้งในขณะที่มี"การพูด"*** *(วาจา)* ***ทั้งในขณะที่"กระทำกรรมกิริยาต่างๆ"*** *(กัมมันตะ)* ***ทั้งในขณะที่"ทำอาชีพใดๆนั้นแหละ"*** *(อาชีวะ)* **ให้ชนะ**

โดยพยายามฆ่าข้าศึก(ได้แก่ กิเลส-อกุศล-ทุจริตของตน หรือที่เป็นมิจฉา) ให้ได้ทุกสนาม หมายความว่า*ให้เป็น"สัมมา"*ให้ได้ในทุกกรรมกิริยาในแต่ละหัวข้อทั้ง ๔ ของมรรคนั่นเอง ต้องฝึกให้เชี่ยวชาญในสนามรบทั้ง ๔

รวมแล้วคือ ปฏิบัติ*ทั้ง ๗ องค์ของมรรค* นี้ หากพากเพียรปฏิบัติให้จนถึงขั้นเป็น"โพชฌงค์ ๗"หมายความว่า ปฏิบัติจนมีคุณภาพของ*"สติ" ก็เป็นได้ถึงขั้น"สติสัมโพชฌงค์"ทั้ง"ธัมมวิจัย"ก็เจริญถึงขั้น"ธัมมวิจัยสัมโพชฌงค์"ทั้ง"วิริยะ"ก็พากเพียรกระทั่งถึงขนาด"วิริยสัมโพชฌงค์" หากใครสามารถปฏิบัติ"สติ-ธัมมวิจัย-วิริยะ"ได้ถึงขั้น"สัมโพชฌงค์"กันจริงๆ จึงจะมีสิทธิ์เกิด"ปีติ"ในจิต(โลกุตระ)ที่มีคุณลักษณะของ"ปีติสัมโพชฌงค์"และ "ปัสสัทธิ"ก็จะเป็น"ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์" แล้วก็จะสั่งสมหยั่งลงเป็น "สมาธิสัมโพชฌงค์"*

เมื่อ"สมาธิสัมโพชฌงค์"(นี้คือ'สัมมาสมาธิ'ของศาสนาพุทธ)*เยี่ยงนี้แหละเจริญขึ้นสูงขึ้นๆเป็นฌาน ๑-๒-๓-๔ ที่สุด"อธิจิตสิกขา"ก็จะพัฒนาขึ้นไปๆ จนถึงขั้น"อุเบกขาสัมโพชฌงค์"*[ซึ่งมิใช่**อุเบกขา**โลกีย์ที่พูดๆกัน]

การเจริญด้วย"โพชฌงค์ ๗"ดังนี้ เรียกว่าปฏิบัติเข้าขั้น"สัมมาอริยมรรค-สัมมาอริยผล" ก็จะสั่งสมลงเป็น"สมาธิ"ซึ่งเป็นสมาธิแบบพุทธ ที่เรียกว่า **"สัมมาสมาธิ"** *(ซึ่งเป็นองค์ที่ ๘ ของมรรค) ครบองค์มรรคทั้ง ๘* ชื่อว่าได้คะแนนหรือรบชนะ ก็จะมีรางวัล"สัมมาญาณ"และ"สัมมาวิมุติ"ตามมาโดยธรรม

การปฏิบัติถึงขั้น"ปรมัตถสัจจะ"ได้มรรคได้ผลดังนี้แล คือ โลกุตรธรรม ซึ่งเป็นโลกของอาริยชน ที่เจริญสู่สุคติ [เกิดเป็นเทวดาแท้ที่เรียกว่า"อุบัติเทพ"ตามลำดับ ซึ่งไม่ใช่แค่"สมมุติเทพ"ที่เป็นเทวดาโลกีย์ หากสูงสุดก็ถึงความเป็น"วิสุทธิ-เทพ"] ตาม"มรรค ๘"และได้"ผล ๒" ผู้ปฏิบัติมีการเกิดทางจิตวิญญาณจริง*(โอปปาติกโยนิ)* สู่ความเป็น"อาริยะ" ตามลำดับ

เมื่อองค์ ๓ ของ*"ทิฏฐิ-วายามะ-สติ"*เป็นสัมมาดีแล้ว ในสนามรบ คือใน"**สังกัปปะ**"ก็ตาม ใน"**วาจา**"ก็ตาม หรืออีกทั้ง"**กัมมันตะ**และ**อาชีวะ**" ก็ตาม **หากสามารถรบชนะในแต่ละสนาม คือสามารถสู้จน"สังกัปปะ"ก็พ้นมิจฉาเจริญเป็นสัมมาขึ้นจริง เป็นต้น ก็สั่งสมมรรคสั่งสมผลเจริญขึ้นๆ เป็นการเกิดจริงตามคุณค่าที่ได้มรรคได้ผลแต่ละการปฏิบัตินั้นๆ** มรรคอีก ๓ ข้อ ก็ในทำนองเดียวกัน

*หากรบแพ้ หมายความว่า ในสนามรบทั้ง ๔ นี้ แม้จะมีองค์ทั้ง ๓ ของมรรคที่เป็นกลุ่มประธานนั้น"สัมมา"แล้ว แต่การรบในสนามแต่ละสนามเราอาจจะรบแพ้ ไม่ได้คะแนนหรือไม่สามารถเพิ่มมรรคเพิ่มผล ทว่าเราก็ได้ปฏิบัติแท้ อยู่ที่ความสามารถและความพยายามอุตสาหะวิริยะ ก็ต้องพยายามอุตสาหะพากเพียรใหม่อีกๆๆไปเรื่อยๆ ให้ชนะให้ได้ แพ้บ้างชนะบ้างก็เป็นธรรมดาของผู้ที่ยังไม่เก่ง จนกว่าจะเก่งขึ้นจริง ชนะเสมอและชนะเด็ดขาดศัตรูตายสนิท ไม่ต้องรบอีกกับศัตรูหนึ่งศัตรูใด(กิเลส)ที่ตัวใดถึงขั้นฆ่า**อาสวะ**ตายสนิทแล้ว*

เมื่อเราเป็น เรามีผล บรรลุคุณธรรมความดีความสามารถแล้วจริง เราจึงจะเป็น"ผู้นำ"ตามหลักศาสนาพุทธ คือ ต้องประสบผลสำเร็จ หรือ บรรลุการเป็นการมีความสามารถ คุณภาพ คุณธรรม ความดีนั้นๆเสียก่อน แล้วค่อยสอนผู้อื่น จึงจะ*"ไม่ทำให้เสื่อม ไม่ทำให้มัวหมอง ในภายหลัง"* ตามที่พระพุทธเจ้าตรัส เพราะเป็นของแท้ แม้จะผ่านกาลนานไปในภายหลัง ก็ไม่แปรปรวนเลอะเทอะ ไม่กลับกลอก

• อโศกกับพลังธรรม

ถาม : *ผมอยากจะขอเรียนถามพ่อท่านว่า จะกรุณาพูดสักเล็กน้อย เกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอโศกกับพรรคพลังธรรมได้หรือไม่*

ตอบ : ดี..จะได้ชัดเจนในความหมายของคำว่า"สัมพันธ์" แต่ก่อนอื่น ตอบได้เป็นข้อแรกว่า ***พรรคพลังธรรมกับอโศก ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทางการเมืองเลย***

ถาม : *แต่จริงหรือไม่ ถ้าเผื่อจะพูดว่าทั้งพลังธรรมและทางอโศก นั้นมีส่วนที่เหมือนกัน ในแง่ของปรัชญา*

ตอบ : อันนั้นเป็นไปได้ ต้องพูดกันให้ชัดๆตรงนี้ ขออธิบายกันให้ละเอียดขึ้นเสียหน่อย ตั้งต้นจากคำว่า"**อโศก**"ก่อน

โดยเฉพาะ "**อโศก**"เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า คือ*"กลุ่มคนที่เคร่งพุทธศาสนา" หรือเป็นชาวพุทธอัลเทอเนทีฟ (alternative) พุทธทางเลือกใหม่* ซึ่งกระแสหลักและคนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นดีเห็นชอบ

"**อโศก**"นั้นเป็นพุทธอีกแนวหนึ่ง ซึ่งมีความเห็น*(ทิฏฐิ,ทฤษฎี)* มีแนวคิด มีหลักคิด มีอุดมการณ์ มีวิธี มีพฤติ ทั้งพฤติกรรม-พฤติการณ์

และพฤตินัย จนถึงมีกิจกรรม กิจวัตร กิจการ องค์กร องค์การ แตกต่างไปจากอีกหลายๆแนว โดยต่างก็พากันดำเนินชีวิตไปด้วยนโยบายและอุดมการณ์ที่เรียกว่า**"อโศก"** ใครๆก็สามารถจะเป็นจะมีได้ หากเข้าใจแนวคิด หลักคิด อุดมการณ์ แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติจนเป็นจนมีในชีวิตในกิจการ ไม่ใช่ว่าจะสงวนจำเพาะคนกลุ่มหนึ่งเท่านั้นหรือ**คุณลักษณะอย่าง"อโศก"**นี้*จะไปเกิด ไปมีไปเป็น ไปอยู่ที่ใครอื่นไม่ได้* ก็ไม่ใช่

ที่จริง**คุณลักษณะของ"อโศก"**ก็คือ คุณธรรมความดีทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้นั่นเอง เพราะฉะนั้นคุณลักษณะสำคัญหลายประการของชาวอโศกที่เป็นกันมีกัน จึงย่อมจะไปปรากฏ ณ ที่ใด หรือในกลุ่มบุคคล ในส่วนบุคคลที่ไหนๆก็เป็นได้ ที่ปฏิบัติถูกต้องเป็น"สัมมา"ตรงกัน

และในความเป็น**"อโศก"**นั้น ทุกวันนี้มันมีทั้งคุณลักษณะ มีทั้งความเป็นสัญญลักษณ์ มีทั้งตัวบุคคล มีทั้งกลุ่มแกน มีทั้งสถานที่ มีทั้งกิจการที่ชื่อว่าเป็นของชาวอโศก ที่รู้จักกันดีแพร่หลายไปในสังคม

ดังนั้น อย่างที่พูดมาแล้วเมื่อกี้นี้ ถ้ากำหนดเจาะลงไปถึงขั้นความเป็นจริงชัดๆแล้ว กิจการที่เรียกว่า**"การเมือง"**นั้น **อโศก** กับ **พรรคพลังธรรม** ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งด้านการงาน ทั้งด้านนโยบาย ทั้งด้านอิทธิพล ยิ่งอำนาจ และผลประโยชน์ ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ *ทั้ง"อโศก"และทั้ง"พรรคพลังธรรม"ต่างพยายามระวังไม่ให้เกิดไปละลาบละล้วงกัน อย่างที่ต่างก็ตั้งใจกันอย่างมากทีเดียว*

*ต้องกำหนดกันลงไปให้ชัดๆนะว่า**"พรรคพลังธรรม"**นั้น หมายถึงอะไร? ขนาดไหน? และ**"อโศก"**นั้นหมายถึงอะไร? แค่ไหน?*

เพราะมีคนที่ปฏิบัติธรรมของอโศก ไปทำงานอยู่ในพรรคพลังธรรม ซึ่งย่อมมีแนวคิดมีอุดมการณ์ มีภูมิธรรมอย่างชาวอโศก โดยเฉพาะเคยเป็นถึงหัวหน้าพรรคก่อตั้งพรรคมากับมือบ้าง เป็นถึงกรรมการบริหาร

พรรคบ้าง ดังนั้น จึงมีส่วนที่เหมือนกันได้ ทั้งในแง่ของปรัชญา ทั้งรูปลักษณ์ หลายลักษณะ

แต่..ก็ไม่ได้หมายความว่า"**พรรคพลังธรรม**"คือ ส่วนหนึ่งของ"**อโศก**" หรือคือ แหล่งที่ชาว*"อโศก"**จะอาศัยเป็นเครื่องมือในการสร้างกลุ่มดำเนินความเจริญของ"อโศก"*** **โดยแฝงอิทธิพลหรืออภิสิทธิ์ทางการเมือง** ทว่าส่วนดีแบบ**อโศก**ไปอยู่ใน"**พลังธรรม**"นั้น..มี

และจริงๆแล้ว ก็ไม่ได้เหมือนอะไรกันนักหนาหรอก ในรายละเอียดของ"พรรคพลังธรรม"กับ"อโศก" คุณก็คงจะรู้ดี

ถาม : ***ภายใต้ความเป็นผู้นำของพลตรีจำลอง พรรคพลังธรรมได้พยายามสร้างภาพของความเป็นพรรคที่ซื่อสัตย์ เพราะฉะนั้นตรงจุดของความซื่อสัตย์อันนี้ใช่ไหมที่อโศกมีความใกล้ชิดกับพรรคพลังธรรม***

ตอบ : มีปรัชญาและรูปลักษณ์ที่จะให้ซื่อสัตย์ ตรงกันจริง ต่างพยายามกระทำให้เกิดขึ้นให้ได้ให้มีมากที่สุดด้วยกันทั้งพรรคพลังธรรมทั้งอโศก พลังธรรมก็พยายามที่จะให้เป็นพรรคที่มีคุณสมบัติเป็นคนดีคนซื่อสัตย์ จะว่าตรงกันก็ใช่ แต่จะเกิดความเป็นความมีเท่ากัน ใกล้กันหรือไม่ ก็แล้วแต่ใครจะรู้จะเห็น อาตมาตอบเองคงไม่ดี

แต่ถ้าจะพูดว่า เพราะมีอุดมการณ์ตรงกันจึงมี*"ความใกล้ชิดกัน"*นั้นข้อนี้ คงไม่ใช่

เพราะทั้งพรรคพลังธรรม ทั้งอโศกต่างก็ได้พยายามที่จะไม่ให้เกิดการใกล้ชิดกัน เราต่างก็รู้ดีว่าสังคมถือสาเราอยู่มาก เนื่องจากเรารู้ตัวว่าอโศกคือหน่วยหรือองค์กรปฏิบัติธรรมอยู่ข้างฝ่ายศาสนา ส่วนพรรคพลังธรรมคือหน่วยหรือองค์กรการเมือง ค่านิยมของสังคมนั้น*ไม่ยอมให้ใกล้ชิดกัน* เราจึง***สำนึกจริงๆ***ที่จะไม่ให้ใกล้ชิดกัน

ถาม : ผมเองอยากจะพูดว่า ผมโดยส่วนตัว ผมแปลกใจตำแหน่งของคุณจำลองนั้น ผู้ที่เข้าไปแทนนั้นคือคุณทักษิณ ผมแปลกใจในข้อนี้มาก เพราะว่าคุณทักษิณนั้นมีลักษณะไปทางด้านนายทุนมีกำไร ผมอยากจะได้ความคิดเห็นของพ่อท่าน ในแง่นี้ในจุดนี้

ตอบ : เป็นความเห็น เป็นความเชื่อถือของคุณจำลองเอง ที่ไปมอบอันนั้นให้คุณทักษิณ อาตมาเองไม่รู้จักคุณทักษิณ

ถาม : ผมขอถามอีกสักคำหนึ่งในเรื่องทั่วๆไป

ตัวท่านเองเชื่อไหมว่า คนซึ่งมีชีวิตอยู่ในการสร้างตนเองจากกำไร จะมีความสามารถในการที่จะทำงานเพื่อผดุงโลกนี้ไว้ ผมหมายถึงคุณทักษิณ แต่ว่าในทั่วๆไป ท่านมีความเชื่อหรือเปล่าว่าผู้ที่มีอาชีพเลี้ยงชีพอยู่โดยการใช้กำไรหรือหากำไรนั้น จะสามารถที่จะทำงานที่จะผดุงโลกหรือช่วยโลกนี้

ตอบ : *พระเจ้าอโศกมหาราชก็ช่วยโลกได้นะ*...พระองค์เป็นผู้มีกำไรและมียิ่งกว่าเสียอีก เป็นผู้หากำไรใช้กำไรเช่นกัน เพราะฉะนั้น เราจะพูดตายตัวยังไม่ได้ มันควรจะต้องเป็นส่วนเฉพาะบุคคล อาจจะมีพิเศษได้เป็นบางคน

บารมีของบางคนแม้จะเป็นผู้มีกำไรทางโลกก็เป็นบารมีจริงของท่านผู้นั้นและแถมเป็นผู้มีบารมีทางธรรมอีกด้วยที่เสียสละและช่วยผดุงโลกช่วยอนุเคราะห์สังคมได้อย่างยิ่งจริงๆก็ย่อมมี ตัวอย่างที่แน่ๆ..พระพุทธเจ้าเป็นต้น ดังนั้น ก็ดูกันไปก่อน ในกรณีคุณทักษิณนี้ก็ยังไปตัดสินชี้ขาดว่าเขาเป็นคนไม่ผดุงโลกยังไม่ได้ แต่คุณยังไม่แน่ใจอยู่เท่านั้น ใช่ไหม? ทุกคนก็มีสิทธิ์ที่จะระแวง คุณทักษิณก็ต้องพิสูจน์ตัวเองจนคนอื่นไว้ใจยอมรับความจริงที่ดีจริงนั้น หรือคนอื่นจับได้ไล่ทันว่าไม่ดีจริง

ถ้าจะขอยกตัวอย่างบุคคลอื่นอีกบ้าง ที่คนยังระแวง ว่าจะดีจริงหรือ? แต่อาจจะไม่ใช่รวยบารมีด้านทรัพย์สินเหมือนคุณทักษิณ แต่รวยหรือเด่นในบารมีอย่างอื่น เช่น คุณจำลอง ศรีเมืองก็ดี ทุกวันนี้คนอีกมากก็ยังระแวงว่าจะดีจริงหรือ? คนยังนึกว่า ในใจแท้ๆของคุณจำลองก็คงยังเป็นเยี่ยงปุถุชนคนฉลาดทั้งหลายที่อดเปรี้ยวไว้กินหวานคือฝืนทำดีพยายามทำตนดูเหมือนรวยคุณธรรม-มักน้อยสันโดษ ทำดีบทใดออกไปต่างก็มองว่าเป็น "การสร้างภาพ"หาเสียงไปเสียทั้งนั้น *เพราะผู้ยังระแวงมากๆนั้นเขาก็ยังระแวงว่าจะดีจริงหรือ*

เพราะยังมีหลายอย่างที่เขา***ยังเข้าใจไม่ได้*** มันยังเป็นเรื่องลึกซึ้ง*(คัมภีรา)* เห็นตามได้ยาก*(ทุทฺทัสสา)* รู้ตามได้ยาก*(ทุรนุโพธา)* เพราะ"ความสงบจากกิเลส"นั้นเป็นของตนในใจ*(สันตา)* ประณีตเล็กละเอียด*(ปณีตา)* *ที่ไม่มีใครรู้ใครเห็นได้ด้วยเรา..ของใครก็เป็นของผู้นั้น* *(อหเมตัง น ชานามิ อหเมตัง น ปัสสามิ)* เดาเอาไม่ได้หรือไม่ใช่เรื่องจะสามารถทำความเข้าใจได้ในทางตรรกะ*(อตักกาวจรา)* มันเป็นสภาพยิ่งกว่าธุลีละอองที่มีคุณลักษณะวิเศษของโลกุตรธรรมอันเข้าข่ายนิพพานทีเดียว*(นิปุณา)* บัณฑิตจริงเท่านั้นที่จะรู้แจ้งได้จริง*(ปัณฑิตเวทนียา)*

เช่น ทำไม..ยังอยากทำงานใหญ่ ต้องวุ่นวายอยู่กับเรื่องสังคมเรื่องของประชาชน ทำไมไม่ไปนั่งหลับตาเอาแต่เรื่องส่วนตัว[ซึ่งหลงผิดกลายเป็นชาติภพตัวตน(อัตตา)กันไปมากกว่ามาก] ทำไมไม่หนีออกไปอยู่ที่เงียบๆ อยู่ป่าเขาอยู่ป่าช้า ไม่ต้องมีบทบาทที่เป็นอำนาจหรือไม่ต้องใช้สมบัติอะไรให้เห็นชัดๆโต้งๆ พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่ ยังเข้าใจพุทธธรรมที่เป็น "โลกุตรสัจจะ"ประเด็นนี้ยังไม่ได้ ยังพาซื่อมีภูมิโต่งไปทางฤาษี"หลงป่าเสพติดป่า"อยู่ ก็ต้องค่อยๆทำความเข้าใจกันไป ***เรื่องความซับซ้อนลึกซึ้งที่เป็น"สัจจะย้อนสภาพ"(ปฏินิสสัคคะ)***พวกนี้ เป็นสิ่งที่จะเห็นตามได้ยาก

(ทุทฺทัสสา) รู้ตามได้ยาก*(ทุรนุโพธา)* จริงๆ ก็ต้องอาศัยเวลา และอาศัยการดำเนินไปตามสัจธรรม ที่จะต้องพิสูจน์กันไป

แม้แต่อาตมาก็ตกอยู่ในสภาพนี้เช่นเดียวกัน อาตมายิ่งดูยากอีกระดับหนึ่ง คือ ตามสายตาโลกๆแล้วอาตมาไม่มีอะไรเลย แล้วมาทำตนเป็นผู้มีสิ่งที่คนมีกันไม่ได้ง่ายๆ ***ซึ่งก็เห็นตามได้ยาก รู้ตามได้ยาก*** เพราะมัน"ตีกลับ"ซับซ้อนหลายชั้นหลายเชิง ยิ่งกว่าคุณทักษิณ ยิ่งกว่าคุณจำลองเสียอีก ก็ต้องพิสูจน์ ความจริงนี้กันต่อไปอีกเช่นกัน

"ความจริง"ทั้งหลาย มันอยู่ที่*จิตใจของบุคคล*นั้นๆ ที่มีบารมีธรรมสั่งสมมา***"จริง"****(ปรมัตถสัจจะที่เป็นกัมมพันธุ)*ขนาดไหน เป็นเรื่องของ "ปรมัตถสัจจะ"แท้ๆ หากภูมิจริงของ"จิต"ของใครมีเท่าใดก็ย่อมทำจริงเป็นจริงได้ตามนั้น ภูมิจิตของใครเป็น**"พระเจ้า"***(ได้แก่ **กรรมวิบากของตน** ที่เป็นกุศล)*ยิ่งใหญ่เท่าใดๆ ตนก็ช่วยโลกช่วยสังคมจริงได้เท่า**ความเป็น "พระเจ้า"ของตน**เท่านั้นๆ หรือภูมิจิตของผู้นั้นๆ**เป็น"ซาตาน"***(**กรรมวิบากของตน**เช่นกัน แต่เป็นอกุศล)* ตัวร้ายขนาดไหน พรางลวงเก่งยิ่งใหญ่ได้เท่าใดๆ ซึ่งมีทั้งเลวน้อยไปถึงร้ายมาก และทั้งร้ายกาจที่แสนดีชนิดใครจับไม่ได้ไล่ไม่ทัน ยิ่งร้ายกาจแต่เก่งกาจฉลาดมากเท่าใดๆ ก็ลวงโลกทำลายโลกทำร้ายสังคมได้เท่านั้นๆ

เรื่องการหา"กำไร"แบบทุนนิยมนั้น อาตมาก็เคยมาก่อนเหมือนกันตั้งแต่เมื่อยังหนุ่มยังไม่ได้หันมาทางธรรม แต่พอเราตั้งจิตหันเข้าหาสัจธรรมจนเห็นความจริงแท้แล้ว เรามีความจริงอันนี้ เราก็เลิก ไม่เป็นอย่างที่เคยเป็น มาเป็นคนชนิดใหม่ที่เห็นว่าดีกว่าที่เคยเป็น เพราะฉะนั้นคนอื่นก็อาจจะเป็นเหมือนอย่างเรา เขาไปรับโลกีย์มาก่อน และเมื่อมาเห็นจริงในสัจธรรม เขาก็ไม่เอาอีก ไม่เป็นอย่างนั้นอีก เขาก็เอามาใช้เป็นประโยชน์ต่อโลกต่อสังคมได้ แต่แน่ล่ะ..***คนขั้นนี้ย่อมมีน้อยคน***

คนทุกคนพยายามหา"กำไร"หรือเอาเปรียบอย่างโลกๆให้ตนเองมาก่อนทั้งนั้น บางคนไม่ต้องหาด้วยซ้ำในชาตินี้ เกิดมาก็มีพร้อมหรือมีได้ง่ายๆ มากมาย จึงมีมากหรือน้อยก็ต่างกันตามบารมี และที่สำคัญอีกอย่างก็คือ"ฝีมือ" บางคนกุศลบารมีแบบโลกีย์มาก แต่ฝีมืออย่าง"ซาตาน"ก็มีมากด้วย จึงรวยลาภหรือรวยยศได้มาก และก็ยิ่งร้ายกาจเลวซ่อนเชิงได้ฉกาจยิ่งนักก็มี บางคนกุศลบารมีโลกีย์มีน้อย แต่ฝีมืออย่าง"พระเจ้า" มีมาก จึงไม่มีศักดิ์ศรีทางโลกแต่สามารถช่วยโลกกอบกู้สัจธรรมได้มากก็มี ยิ่งเป็นเรื่องของ"โลกุตระ"ยิ่งมีความ"ตีกลับ"ที่สลับซับซ้อนมากยิ่งกว่านี้ จนอธิบายไม่ไหวอีกนักกว่านัก

กุศลบารมีแบบโลกีย์มีมากด้วย และฝีมือ"พระเจ้า"ก็มีมากอีกด้วย เช่น อย่างพระเจ้าอโศกมหาราช ก็เป็นเรื่องจริง หรือเรื่องจริงที่ยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์ในตำนานอีกหลากหลาย ที่ยิ่งกว่าพระเจ้าอโศกมหาราชก็มีอีกมากมาย

• บารมีโลก-บารมีธรรม

ถาม : ผมดีใจมากที่พ่อท่านยกตัวอย่างพระเจ้าอโศก เพราะว่าผมรู้สึกว่าพระเจ้าอโศกเป็นตัวอย่างที่ดีมากในประวัติศาสตร์ เพราะว่าทรงเป็นผู้ที่ได้รับสมญาว่าเป็นผู้ที่เสริมสร้าง พระพุทธศาสนาในโลกนี้ แต่ขณะเดียวกันก็ทรงเป็นผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในการที่ทรงฆ่าคนเป็นจำนวนมาก

ตอบ : นั่นแหละ ฤทธิ์อำนาจโลกีย์ที่ทำให้หลงไปตามโลกในช่วงแรก ค่านิยมของการแย่งลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุขนั้น เป็นอำนาจใหญ่ของโลกไม่ว่าใครเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ในโลกก็จะต้องผจญกับอำนาจโลก พระเจ้า

อโศกมหาราชก็ไม่พ้นการถูกฤทธิ์อำนาจโลกีย์ดังกล่าวนี้ย้อมพอก จึงต้องเป็นไปอย่างโลกๆเขาในช่วงแรก และแล้วก็กลับตาลปัตรมาเป็นอีกอย่างซึ่งตรงกันข้ามกันได้ ชนิดไม่น่าเชื่อ นั่นเป็นเรื่องของ*"บุญบารมี"*ของพระองค์ *เพราะเรื่อง"บุญบารมี"นี้เป็นความจริงของ"กรรมวิบาก" ที่แต่ละคนได้สั่งสมมา*

หากอำนาจแห่งวิบากของผู้นั้นๆยังเหลือเศษหรือจะต้องถูกทดสอบเป็น ***"สัจจะย้อนสภาพ"****(ปฏินิสสัคคะ)*อยู่เท่าใดๆ ผู้นั้นก็จะต้องถูกอกุศลวิบากเล่นงานอยู่เท่านั้นๆ ตามบารมีและวิบากเท่าของตนๆสำหรับมนุษย์ทุกคนแต่ละคน ทุกคนจึงถูกโลกลากจูงไปก่อนในช่วงแรกแห่งชีวิตเสมอ เหมือนเด็กๆที่ไม่เดียงสา ยังไม่มีความแข็งแรงของรูปธรรมและนามธรรมเต็มตัว ก็จะถูกผู้ใหญ่นำพาหรือลากจูงไปได้ง่ายๆฉันใด ผู้ที่บารมีและวิบากยังจะต้องฟักตัวสั่งสมบารมีเพิ่มเติมอีก ก็จะต้องถูกทดสอบไปอีกระยะหนึ่ง จึงถูกโลกฉาบย้อมลากจูงไปตามอำนาจโลก ซึ่งผู้นั้นๆก็จะต้องพิสูจน์ตนเองตามภูมิแท้ที่สามารถแห่งบุญบารมีของตน สู้ได้เท่าใดก็เท่านั้นตามที่มีภูมิมีบารมี และได้ใช้ความพากเพียรของตนที่มุ่งพัฒนาจริง

เมื่อสู้กับเหตุปัจจัยที่เป็นวิบาก จนเกิดผล ได้สั่งสมผล กระทั่งถึงวาระตามบุญบารมี ก็จะปรากฏผลไปตามสภาพจริงที่ได้ที่มี ซึ่งทั้งวิบากใหม่และทั้งวิบากเก่าที่ตนเคยเป็นเคยมี ก็จะบวกลบคูณหารกันออกมาอย่างซับซ้อนลึกซึ้งซึ่งอจินไตย เป็นเรื่องที่เกินมนุษย์สามัญทั่วไปจะหยั่งรู้ได้ มากมายเหลือเกินที่เราคาดเดาเอาไม่ได้ แต่ก็ตรงตามสัจธรรมความจริงนั้นๆ ย่อมให้เราเป็นเรามีตามผลจริงนั้นๆ หากผู้ไม่เชื่อกรรมไม่เชื่อวิบาก ไม่เข้าใจในความมีกรรมเป็นสมบัติเป็นมรดกของตน ก็จะเหมาว่า นี่แหละคือ*"พรหมบันดาล"* หรือ*"ฟ้าลิขิต"* หรือ *"เป็นพระประสงค์ของพระเจ้า"* ก็ถูกต้องทั้งนั้น

ผู้มีภูมิปัญญาพุทธ เข้าใจในเรื่อง*"กรรมวิบาก-กรรมเป็นของของตน และมีความรู้ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เพียงพอจริง"* จะไม่เห็นขัดแย้งแต่อย่างใด และยิ่งจะเห็นจริงว่า*"กรรม"ของมนุษย์นั่นเอง"บันดาลมนุษย์" อย่างเที่ยงแท้ตามกรรมวิบากของตนๆจริงๆ* เรื่องนี้ลึกซึ้งเพราะประกอบไปด้วย***วิบากอดีต***ด้วย ***กรรมปัจจุบัน***ด้วย ถูกแล้วตามที่พระพุทธองค์ทรงยืนยันว่าเป็น"อจินไตย"

คุณอาจจะมองแค่ว่า พระเจ้าอโศกนั้นทรงทำได้น่าทึ่งน่าฉงน คือ ในทางโลกีย์ก็ดูช่างมีความสามารถเก่งกาจ หรือแม้ทรงกระทำลงไปก็ดูช่างโลภจัดโกรธแรงอย่างหนักหนาเหยียบย่ำใครต่อใคร หรือรุนแรงข่มเหงฆ่าใครต่อใครมามากมาย จนไม่น่าจะกลับใจมาทำตรงกันข้ามได้ แต่ก็กลับลำมามีเมตตาเสียสละเอาจริงเอาจัง ในทางตรงกันข้าม มีเนื้อหามีคุณภาพโดดเด่น

ไม่เฉพาะพระเจ้าอโศกมหาราชเท่านั้น ผู้อื่นบางคนดูเหมือนร้ายกาจในชีวิตช่วงต้น เช่น พระองคุลีมาลย์ แต่ชีวิตช่วงกลางช่วงปลายกลับตาลปัตร สูงส่งอย่างไม่น่าเชื่อ เรื่องเหล่านี้มีทั้งกรรมวิบากด้วย มีทั้งอำนาจของฤทธิ์โลกีย์ในบรรยากาศปัจจุบันที่แต่ละคนเกิดขึ้นมาพบ ก็ต้องมาถูกโลกีย์ที่มีอิทธิพลนั้นๆหุ้มฉาบพอก จึงดูเหมือนมัวๆเมาๆไปกับโลกเขา แต่แท้จริงบารมีของผู้ที่ได้สั่งสมวิบากมาแล้ว ที่ได้ที่มีแล้วก็ย่อมมีฤทธิ์ช่วยผู้นั้นอยู่ในตัว ซึ่งเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า***"กรรมวิบาก" นี้เป็นอจินไตย*** ยิ่งผู้ใดมีบารมีที่เคยเป็นเคยได้มาแล้วถึงภูมิ"สูงส่งสมบูรณ์" แม้เกิดมาต้องถูกโลกีย์ย้อมพอก ท่านผู้มีภูมิจริงนั้นๆ ก็เพียงดูเหมือนระเริงไปกับโลกีย์เขาชั่วเดี๋ยวชั่วด๋าวเท่านั้นแหละ ไม่ช้าไม่นาน.. บารมีเดิมของท่านก็ปรากฏ เป็น"ตัวจริงของความจริง"ที่ท่านเป็นท่านมีบุญบารมีนั้นๆเอง

เพราะเรื่อง"กรรมวิบาก"นี้ย่อมเกิดย่อมเป็นตามที่มีจริงนั้นๆ ผู้ใดมี "สมบัติ"เดิมก็ย่อมมีช่วยตนได้จริง ผู้ใดไม่มีมาแต่เดิมทว่าสามารถสร้างเสริมกุศลใหม่ในปัจจุบันได้อีก ก็ย่อมมีส่วนนั้นช่วยตนเพิ่มขึ้นมาได้อีก แต่ถ้าผู้ใด เดิมก็ไม่มี กรรมใหม่ก็ไม่สร้างให้ตนแข็งแรงขึ้น ก็แน่นอนจะไปอ้อนวอนร้องขอจากใครๆมาให้ตนย่อมไม่ได้ หรือจะไปขอแย่งขอแบ่งจากใครๆมาก็ย่อมเป็นไปได้ยากแน่ๆ หากจะได้ก็***ต้องโกงเขามาชนิดทุจริตแท้ หรือเป็นเรื่องหลงผิด****(โมหะ)*กันอยู่เท่านั้นในโลก

ดังนั้น"กรรมวิบาก"นี้อจินไตยจริงๆคือเป็นเรื่องที่คิดไม่ถึง หรือคาดคะเนไม่ถูก ใช้เหตุผลดักเดาไม่ได้ทีเดียว ซึ่งฤทธิ์แรงของกรรมที่มีจริงนั้นส่งผลให้เป็นจริงอย่างไม่น่าเชื่อ ย่อมเป็นได้

ถาม : ***ผมเข้าใจข้อนี้ ผมได้รับฟังการสอนของพ่อท่านที่พูดถึงกรรม ที่เปรียบเทียบกับน้ำในขวดที่มีสีน้ำเงินและสีแดง กรรมนั้นมิได้คอยคนที่จะต้องเรียน(สำหรับผู้มีแล้ว) แต่อยู่ที่ตรงนั้นแล้ว***

พ่อท่านรู้สึกว่า พระเจ้าอโศกนั้นเอาชนะกรรมชั่วที่ทรงทำ โดยการกระทำกรรมดี พ่อท่านคิดว่าอย่างนั้นหรือไม่

ตอบ : คิดอย่างนั้นด้วย ซึ่งทุกๆคนก็ควรทำอย่างยิ่ง ใช่ไหม? และเป็นเรื่องของ"**กรรมวิบาก**"ที่พระเจ้าอโศกท่านมีบารมีอันได้สั่งสมมาส่วนพระองค์อีกด้วย ที่บอกแล้วว่าเป็น"อจินไตย" ซึ่งไม่ใช่ความสามัญธรรมดาที่ใครๆคิดจะสร้างเอาทำเอาให้เป็นตามอย่างบ้างในชาตินั้นๆชาติเดียวก็จะมีอย่างนั้นบ้างได้ง่ายๆ

แต่ถึงอย่างไร ทุกคนจะมีจะเป็นอะไร?แค่ไหน?ได้จริง ก็ต้องสั่งสมเอาเองจริงๆไปตามลำดับ หากตนมีบารมีจริงมากๆ ความอยากให้เป็นไปได้บางเรื่อง ก็อาจจะเป็นได้ตามที่เราอยาก แต่ถ้ามีไม่มากพอก็เป็นไม่ได้

ในบางเรื่อง ยิ่งใครไม่มีบุญนั่นแหละยิ่งต้องอุตสาหะต้องรีบๆสั่งสม ยิ่งต้องลงมือสร้างให้เป็นสมบัติของตนๆ ไปเรื่อยๆ อย่าผัดวันประกันพรุ่งอยู่เลย

เพราะ"กรรมพาเราเกิดเราเป็นได้"*(กัมมโยนิ)*จริงๆ ถึงขั้นเป็นได้อย่างมหัศจรรย์ก็ได้..ก็จริงหากเรามีบารมีที่เป็น*"กรรมวิบากที่เป็นของตน" (กัมมัสสกะ)*นั้นๆมากถึงขีดถึงขั้นเพียงพอ จะเหมือน"พระเจ้า"บันดาลเลย.. ยังไงยังงั้น

ซึ่งความจริงแล้ว "ความดี"หรือ"ความชั่ว"ที่อาตมาเคยสมมุติว่าคล้าย "สีน้ำเงิน"กับ"สีแดง"ตามที่อาตมาเคยอธิบายมามากแล้ว ดังที่คุณฮาวเวิดก็ว่าเคยได้ยินมาแล้วนั้น หากใคร"ทำกรรมดี"ก็เท่ากับเอา"สีน้ำเงิน"ใส่ลงไปในขวดน้ำ หรือใคร"ทำกรรมชั่ว"ก็เท่ากับเอา"สีแดง"ใส่ลงไปในขวดน้ำขวดเดียวกันนั้นเอง ไม่ว่า..กรรมที่ทำของแต่ละคนจะ"ดี"หรือ"ชั่ว" ก็จะรวมอยู่ในขวดนั้นทั้งสิ้น **ไม่หายไปไหน** เพียงแต่ว่าใคร"ทำดีมาก" ก็จะส่งผลหรือออกฤทธิ์ให้เห็นเป็น"สีน้ำเงิน"มาก ยิ่งทำ"ดี"มากเท่าไหร่ น้ำหนักของสีน้ำเงินก็ยิ่งออกมามากเป็นน้ำเงินชัดขึ้นๆ หากทำ"ชั่ว"มากเท่าไหร่ น้ำหนักของสีแดงก็ยิ่งออกมามาก เป็นแดงชัดขึ้นๆ ตามที่ใครๆจะสั่งสม "ดีหรือชั่ว"นั้นๆจริง นี่เป็นการอธิบายง่ายๆแบบรูปธรรม มิติตื้นๆเท่านั้น

จริงๆแล้ว"ความดี-ความชั่ว"นั้น ก็ไม่ได้มีเพียง ๒ แง่ หรือเพียง ๒ สี ตามที่สมมุติว่าเป็นสีแดงและสีน้ำเงินนี้เท่านั้น ชั่ว-ดี มีหลากหลายแง่เงื่อนนับไม่ถ้วน จึงย่อมมีอำนาจของ"สี"ที่หลากหลายมาผสมผเสออกฤทธิ์เสริมแรง ฆ่าฤทธิ์กันและกันมากมาย นับไม่ถ้วนเช่นกัน หรืออำนาจของบาปของบุญทำการสังเคราะห์กันและกัน ก่อให้เกิดการแปรการเปลี่ยนไปได้มากมาย โดยเฉพาะอำนาจของ"สีเก่า" หรือ "กรรมเก่า" ซึ่งไม่มีใครสามารถจะรู้ได้ทั้งหมดแน่ๆ

และขอย้ำอีกว่า ***"กรรมวิบาก"เหล่านี้ไม่รั่วไม่ซึม ไม่หดหายไปไหน*** เป็นของผู้นั้นๆ*(กัมมัสสกะ)* เป็นมรดกของตนๆไปตลอด*(กัมมทายาท)* จะมีส่วนออกฤทธิ์เปลี่ยนแรงแปรเรื่องให้เป็น"ผลกรรมผลวิบาก"อยู่ตลอดกาลนาน และรูปของเรื่องทั้งหลายก็มากมายสารพัด บางเรื่องดูแปลกพิลึกกึกกือ

นอกจากนั้นน้ำหนักของบาปของบุญก็ยังเป็นตัวแปร..มากหรือน้อยก็ยังมีส่วนทำให้เกิดรูปเกิดเรื่องอะไรต่ออะไร แตกต่างออกไปได้อีก

แต่ที่แน่ๆ ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ สะสม"กรรมดีไว้เป็นสมบัติของตน"(ตามคำสั่งคำสอนของพระพุทธเจ้า) หรือ**"ปฏิบัติตามคำสั่งคำสอนของพระเจ้า"ให้ได้มากๆที่สุดนั่นเถิด เป็นดีเลิศ** แต่ระวัง!..ผู้เรียนรู้ไม่เป็น"สัมมา"ก็จะเข้าใจ"กุศลกรรมอกุศลกรรม"อย่างถูกต้องลึกซึ้งจนเรียกความรู้นี้ว่า"ญาณ"ขั้นอภิธรรมหรือขั้นอภิปรัชญาไม่ได้ จึงมักจะหลงลม"ซาตาน"หรือ"มารมักจะลวงให้หลงผิดไปเสมอ"*(มารัสเสตัง ปโมหนัง)* โดยไปหลงเข้าใจว่า"ดีเป็นชั่ว"หรือเห็น"ชั่วเป็นดี"*(โมหะ)* คือมีภูมิเข้าใจ"อกุศล-กุศล"อย่างถูกต้องตรงทางตามสัจธรรมแนวลึกที่สูงส่งยิ่งขึ้นๆ ไม่ได้

เช่น ยังเห็นว่า หากกามารมณ์ของตนลดลง เป็นความล้มเหลวของชีวิต หรือเป็นความสูญเสียยิ่งใหญ่ของชีวิต เป็นต้น หรือเห็นว่า ถ้าไม่ได้ด่าตอบคนที่มันด่าเรานี้ เป็นการเสียเกียรติอย่างยิ่ง จึงต้อง"ด่าตอบ"ให้ได้ ดังนี้ ซึ่งการ"ด่า"ใดๆ ไม่ใช่"เกียรติ"สักอย่างเลย เป็นต้น และหรือยิ่ง"กุศล-อกุศล"ระดับโลกุตรสัจจะ ก็ยิ่งจะเข้าใจยากขึ้นยิ่งกว่าที่ยกตัวอย่างมานี้อีกนักกว่านัก

อีกเรื่องหนึ่งที่ยังหลงเพี้ยนๆกันอยู่มากก็คือ ความเชื่อที่หลงปักมั่นกันไปว่า เมื่อทำบาปอย่างนี้แล้วชาติต่อไปจะต้องไปเกิดเป็นอย่างนี้ ทำบุญอย่างนั้นแล้วชาติต่อไปจะต้องไปเกิดเป็นอย่างนั้น ซึ่งคล้ายกรรมเดิม

ที่ตนได้ทำลงไป..เป็นการแก้แค้นทดแทนกัน กลับไปกลับมาทุกเรื่องแบบตายตัว เป็นต้น การจะปักใจเชื่อว่าเป็นเช่นนี้ตายตัวยังไม่ถูกทีเดียว.. อาจจะตายไปเกิดใช้หนี้บาปคล้ายกรรมเดิมที่เราเคยทำไปแล้ว ก็มีได้เป็นได้ หรือมีส่วนคล้ายกรรมเดิมมากบ้างน้อยบ้าง ก็มี แม้ไม่คล้ายกรรมเดิมเลย ได้รับผลกรรมไปคนละรูปคนละเรื่องเลย ก็มี

เช่น คนเคยฆ่านกตายในชาติหนึ่ง แล้วไปเกิดเป็นนกให้เขาฆ่าในอีกชาติหนึ่ง เช่นนี้ก็เป็นได้ แต่ไม่ตายตัวอย่างนี้ไปทั้งหมด หากใครขืนเชื่อถือแบบพาซื่อเถรตรงแบบนี้ อาตมาก็เคยยกตัวอย่างเปรียบเปรยว่าถ้าอย่างนั้นเราก็*“ฆ่าพระอรหันต์”*เสียเลยสิชาตินี้ ชาติต่อไปเราจะได้เกิดใช้หนี้บาปโดย*“เกิดเป็นพระอรหันต์”*ตามกรรมที่ได้ทำ ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้เด็ดขาด ดังนั้น จึงอย่าหลงปักมั่นอยู่แต่ว่า ทำบาปด้วยกรรมอย่างไรก็จะไปเกิดใช้หนี้คล้ายกรรมเดิมที่เราทำลงไป ก็ไม่แน่เสมอไป อาจจะเปลี่ยนรูปแปรเรื่องไปรับบาปอย่างใดอื่นอีกได้นานาสารพัด เพราะกรรมที่เป็นบาปเป็นบุญทั้งเก่าและใหม่ล้วนมีส่วนออกฤทธิ์ออกแรง ที่จะบวกลบคูณหารให้ผลกรรมแปรไปได้หลากหลาย อย่างยากที่จะคำนวณหรือคาดเดาเอาได้ จึงเรียกว่า อจินไตย

และอีกอย่าง..น้ำหนักของบาปของบุญจะหนักมากหนักน้อย ก็เป็นอีกข้อมูลหนึ่งซึ่งเป็นตัวแปรที่มีฤทธิ์มีอำนาจไปตามความจริงการทำซ้ำมากซ้ำน้อยก็เป็นข้อมูล เจตนามากเจตนาน้อย หรือไม่เจตนา ก็เป็นประเด็นต่างๆอีก ล้วนเป็นข้อมูล

นอกจากนั้น กาละหรือเวลาก็ยังทำให้เกิด“ค่า”ต่างๆอีกหลากหลายที่จะมีฤทธิ์มีอำนาจร่วมเป็นองค์ประกอบแห่งตัวแปร“ผลวิบากกรรม”ได้อีกด้วย

จึงมีเหตุปัจจัยที่จะบวกลบคูณหารกันละเอียดลออซับซ้อนมากมายและยิ่งแปรรูปเปลี่ยนเรื่อง ผสมขนาดกันออกมา หากเป็นคนละเรื่องแล้วคนก็ไม่อาจจะรู้ตามได้เลย คำว่า**“อจินไตย”**จึงไม่ใช่เพียงคำแก้ตัว หรือคำกล่าวเพื่อกันไว้ไม่ให้ถาม แต่เป็นเรื่องจริงที่ซับซ้อนหลากหลายเกินจะประมาณได้จริงๆ

ยังมีอื่นๆที่เป็นแง่เป็นเชิงของความจริง ซึ่งมีฤทธิ์มีแรงร่วมเป็นตัวแปรอีกหลากหลาย กรรมวิบากนี้จึงเป็น“อจินไตย”จนสุดจะรวบรวมได้หมด คือ คิดเอาคาดเอาคะเนเอาไม่ได้ ต่อให้มีหลักคำนวณที่เก่งวิเศษขนาดไหน ก็ไม่แม่นได้ง่ายๆเลย เรื่องกรรมนี้มีท่านผู้รู้พากันประเมินประมาณแล้วจัดไว้เป็นหมวดๆหมู่ๆ เพื่ออธิบายหรือเพื่อสรุปเป็นคำตอบเลาๆถึง ๓ หมวด ๑๒ อย่าง [๑.หมวดที่เอาเวลาเป็นหลัก เช่น “ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม” ฯลฯ ๒.หมวดที่เอากิจเป็นหลัก เช่น“ชนกกรรม” ฯลฯ ๓.หมวดที่เอาน้ำหนักความแรงเป็นหลัก เช่น“ครุกรรม” ฯลฯ เป็นต้น]

กรรมวิบากนี้ *เป็น“มรดก”ของตนๆ(กัมมทายาท)* ซึ่งคือ**“พระเจ้า”** *(กุศลกรรม)* หรือ**“ซาตาน”***(อกุศลกรรม)* สำหรับแต่ละคนทุกคน แล้วแต่ใครจะสั่งสมอะไรแบบไหนให้แก่ตน ถ้าสั่งสม“บุญ”*(กุศลกรรม)*ก็เสริมสร้างเป็นอำนาจ“พระเจ้า”ที่บันดาลให้แก่ตนไปในทางดีงามสุขเจริญ แต่ถ้าสั่งสม“บาป”*(อกุศลกรรม)*ก็เสริมสร้างเป็นอำนาจ“ซาตาน”ที่บันดาลให้แก่ตนไปในทางไม่ดีไม่งามทุกข์ร้ายเสียหาย ไม่มีใครไปบิดเบี้ยวสัจจะได้

จนกว่าผู้นั้นจะดับสูญ**ถึงสุด“ปรินิพพาน”**ไปโน่นแหละ *จึงจะยกเลิก “กรรมวิบาก”ทั้งหลาย* หมดยึดเป็นของตัวของตนกันขั้นสุดแห่งที่สุด

ที่ต้อง“ยกเลิกกรรมวิบากของตนๆ”ก็เพราะ**“ดับภพจบชาติ”**ไม่เหลือภพแม้แต่สุดท้ายขั้น***“วิภวภพ”สูงสุดใดๆ***อีก แม้จะถึงขนาดเป็น“ภพอุดมการณ์”ระดับ“พุทธภพ”ที่พระโพธิสัตว์จะต่อสัมมาสัมโพธิญาณ หรือ“วิภวภพ”ที่

พระพุทธเจ้าเมื่อตรัสรู้แล้วทุกพระองค์ ก็ต้องมี"วิภวภพ-วิภวตัณหา"อันเป็นอภิมหากุศลที่"ทรงปรารถนา"*(อิทธิบาทหรืออายูหน)* สร้างพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในโลกอย่างสมบูรณ์ เมื่อสร้างเสร็จแล้วหากพระองค์จะ"ปรินิพพาน" จึงจะตั้งจิต***"ดับภพจบชาติ"***ไม่มีอะไร"ต่อ"อีกเลย สุดสิ้น ไม่มี"กรรมวิบาก" ทั้งบุญที่ยิ่งใหญ่ทั้งบาปที่เหลือใดๆ จะพาวนเวียน"พาเกิด"แม้รูปแม้นาม มาสู่วัฏสงสารอีก

จึงเป็นอันยกเลิกบุญ-บาปสำหรับผู้มีภูมิถึงขั้น"อรหันต์สมบูรณ์"ทุกองค์ ไม่เพียงพระพุทธเจ้าเท่านั้น พระอรหันต์ทุกองค์ย่อมมีสิทธิ์เป็นผู้ทำ..**ความไม่เป็น"อายุ"***(อนายูหะ)*อย่างสนิทให้แก่ตนได้เป็นที่สุด จะไม่หยั่งลงสู่ครรภ์ใดๆอีกแล้วสิ้นภพจบชาติก็ได้ หรือหากจะหยั่งลงสู่ครรภ์ก็ได้ ก็เป็นเพียงสมมุติสัจจะแห่งขันธ์ธาตุเท่านั้น ส่วนกิเลสนั้นหยั่งลงสู่ครรภ์ไม่ได้อีกแล้ว

สำหรับผู้ถึงนิพพานขั้นอรหันต์แล้วหากยังไม่"ปรินิพพาน"ยังไม่"ดับภพจบชาติ"เป็นที่สุดในเรื่องขันธ์ธาตุ ก็จะต้อง"สมาทาน"หรือ"สั่งสม"*(อายูหติ)* ในสิ่งที่สูงขึ้นๆเจริญขึ้นตลอดไป ตามฐานะที่ยังเป็น"อายุ"หรือยัง"มีความตั้งอยู่"ของชีวิตภิกษุ หรือของขันธ์ธาตุที่อาศัยใช้ประโยชน์

ในเรื่อง**"อายุ"ของภิกษุ**นั้น พระพุทธเจ้าทรงอธิบายไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๑ จักกวัตติสูตร ข้อ ๕๐ ว่า "ภิกษุในพุทธศาสนานี้ *เจริญอิทธิบาท*ประกอบด้วย*ฉันทะสมาธิปธานสังขาร* *เจริญอิทธิบาท*ประกอบด้วย*วิริยะสมาธิปธานสังขาร* *เจริญอิทธิบาท*ประกอบด้วย*จิตตสมาธิปธานสังขาร* *เจริญอิทธิบาท*ประกอบด้วย*วิมังสาสมาธิปธานสังขาร* เธอนั้น เพราะ*เจริญอิทธิบาท ๔ เหล่านี้ เพราะกระทำให้มากซึ่งอิทธิบาท ๔ เหล่านี้* เมื่อปรารถนาก็พึงตั้งอยู่ได้ถึงกัป ๑ หรือเกินกว่ากัป ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย นี้แลเป็นอธิบายในเรื่อง**"อายุ"**ของภิกษุ"

อธิบายความให้ชัดๆขึ้นมาอีกก็คือ ผู้ชื่อว่า ภิกษุสาวกของพระพุทธเจ้าแท้ๆ ที่เป็นเสขบุคคลถึงอเสขบุคคล ซึ่งเข้าข่ายเป็น"อาริยบุคคล"หรือเรียกอีกคำหนึ่งว่า"สมณะ" ไม่ว่าจะเป็น"สมณะที่ ๑"*(โสดาบัน)* หรือ"สมณะที่ ๒" *(สกทาคามี)* หรือ"สมณะที่ ๓-๔"*(อนาคามี-อรหันต์)* หากยังไม่ตาย หรือยังรักษา*"ความเป็นอายุ"* หรือยังเป็น**"ชีวิต"**อยู่ ซึ่งภาษาบาลีก็คือศัพท์ที่ว่า *"อายูหา-อายูหน"* ความหมายของศัพท์นี้ขยายขึ้นไปอีกก็คือ *"ความเพียร-ความขวนขวาย-ความขยัน-ความสั่งสม(กุศล)-ความกระตือรือร้น"*

ซึ่งเป็นคุณลักษณะนัยเดียวกันกับ**"อิทธิบาท"**ตามที่พระพุทธเจ้าทรงอธิบาย

ดังนั้น***"ความเป็นอิทธิบาท"*** ก็คือ ตัวแสดงคุณลักษณะของ*"ความเป็นสมณะ หรือความเป็นภิกษุ"*ตรงๆนั่นเอง *ตัวภิกษุจึงเท่ากับตัวอิทธิบาท*

หรือ"ความเป็นชีวิต-ความมีอายุอยู่"ของผู้ชื่อว่า *"ภิกษุที่เป็นอาริยสาวก" ในศาสนาพุทธ* ได้แก่ *"ความเพียร*-ความขวนขวาย-ความขยัน-ความสั่งสม(ยังกุศลให้ถึงพร้อม)-ความกระตือรือร้นสร้างสรรคุณค่าประโยชน์"

สรุปง่ายๆก็คือ *ความเป็นสมณะหรือเป็นภิกษุสาวกแท้* หรือผู้*เป็น"อาริยบุคคล"(ตั้งแต่โสดาบันขึ้นไปจนเป็นอรหันต์)*ของพระพุทธเจ้านั้น หากยังมีชีวิตหรือหมายถึงว่า **ยังไม่ตาย ยังมี"อายุ"อยู่ จะต้องเป็น "ตัวความเพียร–ความขวนขวาย–ความขยัน–อิทธิบาท–สร้างสรรสิ่งที่เป็นคุณค่าประโยชน์" ปรากฏชัดในพฤติกรรม หรือในกิริยา อยู่กับตัวอาริยบุคคล หรือภิกษุแท้ หรือสมณะจริง นั้นๆ อย่างเห็นๆอยู่ตลอดที่ยังไม่ตายทีเดียว**

นั่นก็หมายความว่า พระอาริยะของพุทธ หรือ"สมณะ"ที่แปลกันว่า **"ผู้สงบ"** นั้น***จะไม่ใช่..สงบชนิด****"อยู่นิ่งๆ เฉยๆ หยุดอยู่เปล่าๆ เอาแต่เงียบงุด หลบลี้ผู้คน หนีสังคม เอาแต่นั่งหลับหูหลับตา ไม่ขวนขวายการงาน*

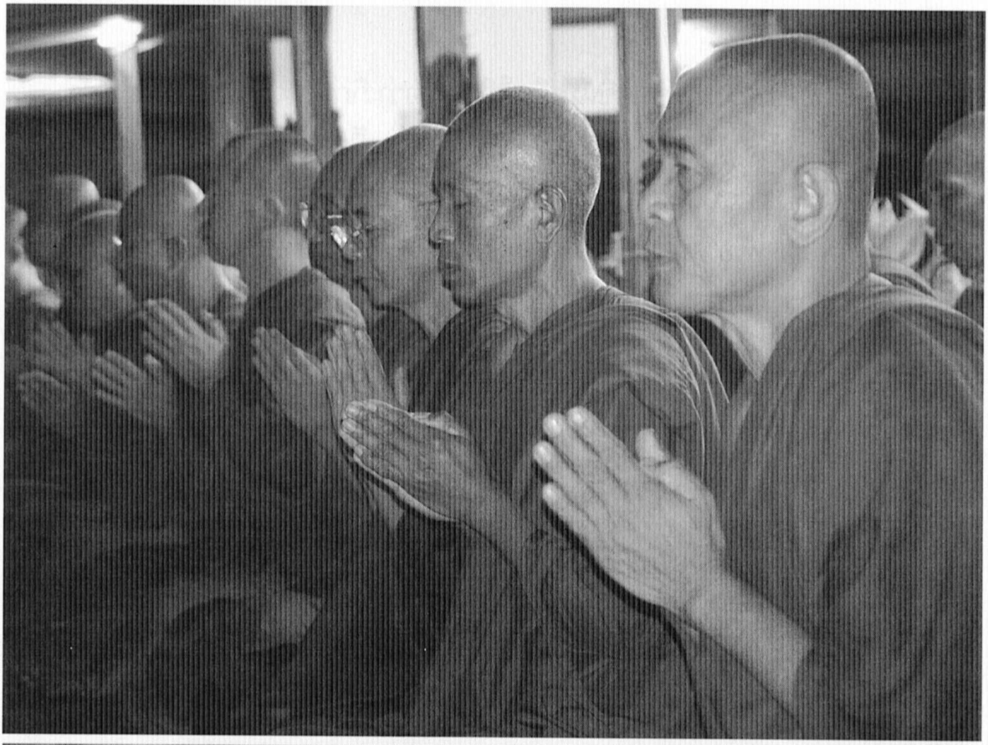

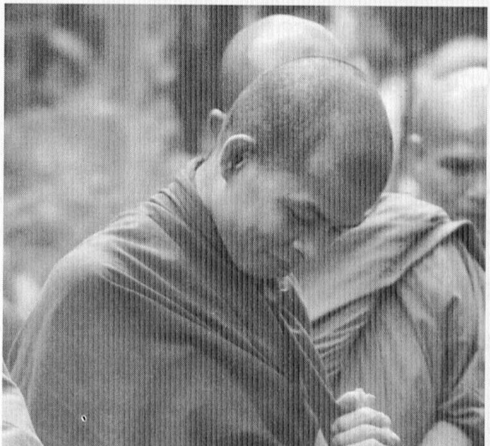

ไม่เอาถ่านกับงานกับกิจการต่างๆกับสังคมผู้คน” แต่กลับจะเป็นคนขวนขวาย เป็นคนขยัน เป็นคนพากเพียร มี“อิทธิบาท”ชัดๆ ทำงานทำการช่วยเหลือเฟือฟายผู้คนช่วยสังคม มีประโยชน์ต่อประชาชนเป็นอันมาก*(พหุชนหิตายะ)* อยู่จริงๆ แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ยังตรัสว่า*“พระองค์ไม่สันโดษในกุศล”* ทุกความจริงต้องสอดคล้องกับพระพุทธวจนะต่างๆไปทั้งนั้น

ส่วน“สมณะ”หรือพระอาริยะแต่ละรูป ท่านจะขยันมากขยันน้อย มีสมรรถภาพมากหรือน้อยอย่างไร? แค่ไหน? ก็ตามความเป็นจริงที่แต่ละท่านได้อบรมฝึกฝนสั่งสม“กรรม”และ“วาสนา”(บุญหรือบาปที่ได้อบรมมา)จริง เพราะผู้ปฏิบัติธรรมที่เป็น**“สัมมา”**ย่อมอบรม***ทั้งบทบาทการงาน ทั้งอาชีพ ทั้งความนึกคิด ทั้งการพูด ทั้งการกระทำ ทุก“กรรม”ล้วนพัฒนาให้ดีขึ้นๆ ย่อมมีสมรรถนะสูงขึ้นๆ และ“สุจริต”ขึ้นตามลำดับทั้งสิ้น***

ดังนั้น จึงได้ปรับปรุง“กรรม ๓”ให้เป็น“สุจริต ๓”ด้วยความพยายามหรือด้วยอิทธิบาทของแต่ละท่านเสมอมา ย่อม***ลด“นิวรณ์ ๕”*** เจริญโพชฌงค์ ๗ เจริญมรรคองค์ ๘ ก่อเกิด“วิชชา”ใส่ตนแน่นอน *(ตรงตาม “อวิชชาสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๖๑)*

การปฏิบัติที่ถูกตรงตาม“สัมมาทิฏฐิ”ดังนี้ ย่อมสั่งสมลงเป็น“สมบัติ” หรือ“กรรมวิบาก”หรือ“วาสนา”ตามที่ได้ที่มีที่เป็นจริงของแต่ละท่านนั้นๆ

ซึ่งจะนำพา หรือจะเรียกให้หวือหวาหน่อยก็ว่า จะบันดาล***“ให้เกิดให้เป็น”*** อย่างใดๆ ก็เพราะ***กรรมที่ตนทำไว้จริงๆนั้นแหละ****(กัมมโยนิ)* ไม่มีอะไรจะ“บันดาล”ได้ยิ่งไปกว่า“กรรมวิบากของตน”และย่อมเป็นไปตาม***“เชื้อจริงชนิดที่มีพันธุกรรมของตนนั้นๆ”****(กัมมพันธุ)* จะมีฤทธิ์มีแรงสืบเผ่าต่อพันธุ์และแน่นอน***“กรรมวิบากที่เป็นกุศลแท้นี่แหละเป็นที่พึ่งของตนๆ”****(กัมมปฏิสรโณ)* จะเป็น“ที่พึ่ง”ที่เกษมหรือดีวิเศษมากยิ่งเท่าใดๆก็เพราะเราเองได้สะสม“กุศลวิบาก”นั้นๆเอง มามากยิ่งเท่านั้นๆ

และที่สุดแห่งที่สุดอันสำคัญที่สุด แม้จะมี"กุศลวิบาก"ที่ได้พึ่งได้อาศัยยังชีวิตอยู่ ดำเนินไปในวัฏสงสารนี้ไปอีกนานตราบนานเท่าใดก็ตาม **"กุศลวิบาก"**ของผู้นั้นต่อให้ยิ่งใหญ่วิเศษยอดเยี่ยมปานใดๆ พระอรหันต์เจ้าทุกองค์**ต้องฝึกฝนปล่อยวาง"กุศลวิบาก"นั้นๆทั้งหมด** *ไม่ให้ยึดติด "เป็นตนเป็นของตน"(อัตตา-อัตตนียา)จนได้จริง*

ซึ่งการปล่อยวางใน*"ขั้นที่สุดแห่งที่สุด"*นี้นั้น เป็นการปล่อยวางเฉพาะ*"ในภายในจิตส่วนตน"*ขั้นลึกล้ำอันเป็นสุดยอดแห่ง"ปฏินิสสัคคะ"หมายความว่า..*"อัตตา"อันคือ ขันธ์ ๕ ทั้งร่างกาย ทั้งจิตวิญญาณ ทั้งกัมมัสสกะ(กรรมที่เป็นของตน โดยเฉพาะ"กุศลกรรม")ที่เป็นวิบากต่างๆนั้นยัง***"มี"**

ทว่า"ในภายในจิตเบื้องลึกสุดของตนแต่ผู้เดียวเท่านั้น"ที่จะต้องฝึกฝนให้เกิด**"ความไม่มี"ให้แก่ตน** ***และต้องทำให้ได้ด้วย*** นั่นก็คือ..**ไม่** ***"ยึดมั่นถือมั่น"*** *แม้แต่****"กุศลวิบาก"****นั้นๆว่าเป็นที่พึ่งอันต้องเกาะติด-เป็นที่สิงสถิตอยู่อันวิเศษสุดอย่างถาวรนิรันดร์ จนเผลอหลงว่า****"เป็นตนเป็นของของตน"*** **อย่างเด็ดขาด** จึงจะเป็นความสำเร็จสมบูรณ์ของพระโยคาวจรระดับอนาคามีที่ทำ"อรหัตผล"ขั้นสุดท้าย ตามพระพุทธวจนะที่ว่า...*สัพเพ ธัมมา นาลัง อภินิเวสายะ* [ธรรมใดๆทั้งหมดทั้งสิ้น*(แม้แต่กุศลธรรม)* ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น]

"ความเป็นตนเป็นของตน"จึงถึงสภาพ*"ไม่มี"*ได้จริง แต่สภาพของอะไรๆต่างๆเท่าที่"ชีวิตและวิบากกรรม"ยังไม่จบสิ้นลงเป็น"ปรินิพพาน" สัมบูรณ์ ก็คงยังเป็น***"ความมี"*อยู่ และก็ต้อง"ไม่ยึดมั่นถือมั่น" ในภายในจิตส่วนตน จนชื่อว่า*"ไม่มี"*ทั้งหมดทั้งนั้น**

*และต้องปฏิบัติกับ***"ความมี"***นี้อยู่อย่างให้เป็น"กุศล"ให้ถึงพร้อมเสมอ ไม่มีสันโดษ[ไม่"พอ"มีแต่จะเพิ่มให้ยิ่งๆขึ้นไปเสมอ]อีกด้วย ตราบที่ยังไม่สิ้นภพจบชาติ*

สภาพที่**"ไม่มี"**ได้จริงนี้คือ**"อนัตตา"*ส่วนตนเฉพาะตน*** ก็เป็นความจริงขั้น**"ปรมัตถสัจจะ"** แต่ก็ต้อง**"มี"**อะไรต่างๆ ดังที่ได้กล่าวถึงให้ฟังมาแล้วนั้น ซึ่งนับว่า เป็น**"อัตตา"**ตามสภาพ อันล้วนเป็นความจริงขั้น**"สมมุติสัจจะ"**และต้องเอาภาระจริงเช่นกัน เพราะ"ชีวิต"ต้องดำเนินไปอยู่ "ยังกุศลให้ถึงพร้อม"ไปด้วย ให้เป็น"สุคติ"ตามฐานะของผู้ยังมีความดำเนินไปอยู่ และเป็น"ผู้มีภูมิที่ไปดีแล้ว"*(สุคต)*จริง ก็ต้อง*"ดำเนินไปดี"*อยู่จริง ด้วยความจริงของจิตที่เป็น"ภูมิอันสัตว์พึงไปดี"*(สุคติ)* ฟังแล้วก็ดูเหมือนพูดกลับไปกลับมา

นี่คือ **"สัจจะย้อนสภาพ"***(ปฏินิสสัคคะ)* ที่ดูเหมือนกลับไปกลับมา ดูย้อนดูแย้งได้ แต่ก็เป็น**"ความจริง"**เป็น**สัจจะ**ทั้ง ๒ ส่วน สัมบูรณ์หรือดีสุดทั้ง ๒ ส่วน

และด้วยสัจธรรมหรือด้วยความจริงชนิดมีสภาวะจริงที่เป็นที่ได้เกิดในผู้นั้นกันแท้ๆ เป็นลำดับ เป็นขั้นเป็นตอน จากต่ำ-กลาง-สูง ไม่ลักลั่นเท่านั้น ผู้ที่ได้ละล้างกิเลสของตนออกจากจิตหมดสิ้นได้แท้ ในขั้นสุดท้ายแห่งสุดท้าย จึงจะมี"กุศลกรรม"ขั้นสุดท้ายให้ผู้ถึงจริง เป็นจริง มาทำการ"ปล่อยวาง"

สำหรับผู้เพียงเข้าใจได้ ทว่าตนก็ยังมีกิเลสอยู่ ยังไม่หมดกิเลสแม้จะดับ"สักกายะ"หรือดับ"อัตตา"ขั้นภวตัณหาไปได้แล้วก็ตาม หากยังดับกิเลสระดับ"อาสวะ"ยังไม่ได้เป็นที่สุดจริง ก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะ"ปล่อยวาง"กุศลวิบากดังกล่าวนี้

ดังนั้น ผู้ที่เอาแต่รู้ด้วย"สุตมยปัญญา" หรืออย่างเก่งก็แค่"จินตามยปัญญา" หากยังไม่ปฏิบัติจนบรรลุธรรมถึงผลขั้นสมบูรณ์ด้วย"ภาวนามยปัญญา" แล้ว"หลง"ว่า..ตน*"ไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไรต่างๆทั้งหมดทั้งสิ้น"* ได้นั้น ก็เป็น***"ความหลงตน"อย่างแท้จริง***

ผู้สมบูรณ์ด้วยผลของการเกิดการเป็นที่แท้จริงผ่านสภาพ*“อนิจจานุปัสสี(ตามเห็นความไม่เที่ยง)-วิราคานุปัสสี(ตามเห็นความจางคลาย)-นิโรธานุปัสสี(ตามเห็นความดับ)”*และผ่าน*“ปฏินิสสัคคานุปัสสี(ตามเห็นสัจจะย้อนสภาพ)”*เป็นขั้นสุดท้ายอย่างแท้จริง จึงสามารถเป็นผู้ทำตนให้*“สิ้นภพจบชาติ”*สนิทได้ แล้วเป็นผู้*ลอยบุญลอยบาป* หรือไม่เหลือแม้วิบากบุญแม้วิบากบาปสำหรับตน ถึงขั้นนี้ก็เป็นการสิ้นสุดได้จริง ได้ชื่อว่า “พระอรหันต์”

เมื่อผู้ใดมีภูมิถึงขั้นนี้ ย่อมมีญาณปัญญารู้แจ้งความเป็นจริงในตนเอง เพราะเป็นพระอรหันต์แล้วย่อมมีสิทธิ์..**จะขาดสูญ–จะพินาศ–จะไม่เกิดอีก** หรือ**จะไม่ขาดสูญ–จะไม่พินาศ–จะเกิดอีก** *ก็สามารถเลือกเอาได้* [ผู้สนใจโปรดดูใน“ยมกสูตร” พระไตรปิฎกเล่ม ๑๗] *นับเป็นผู้อยู่เหนือการเกิดการตาย(อมตบุคคล)ในอัตตาแห่งตนแล้วเด็ดขาด ซึ่งเป็นที่พึ่งอันเกษมสูงสุด เรียกว่า มีตน(อัตตา)เป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง* ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่อย่างนี้แล [พระไตรปิฎกเล่ม ๑๑ ข้อ ๔๙]

ดังนั้น “อัตตา*(ตัวตน)*สุดท้ายของพระอรหันต์” องค์ใดที่ท่าน***ทำกาละ “ปรินิพพาน”*** จึงเป็นอันสูญสิ้นสนิท ไม่เหลือ“อัตตา”ใดๆอีกเลยเด็ดขาด

แต่หากพระอรหันต์องค์ใดจะ***ยังไม่“สิ้นภพจบชาติ”***ท่านจะเหลือ “พุทธภพ-พุทธภูมิ”เพื่อสั่งสมพระสัมมาสัมโพธิญาณ ก็ยังจะเวียนเกิดในวัฏสงสารนี้ต่อไปอีก ซึ่งจะเป็น***“สัตบุรุษผู้เป็นอิทธิบาทของโลก”*** ตามกุศลวิบากและความสามารถแห่งตนๆ

*เพราะทุกสัตวโลกมี**“กรรมจำแนกสัตว์”**(กัมมัง สัตเต วิภัชชติ)เป็นที่แน่นอนอยู่แล้ว ใครจะเลือกเกิดเอาดีๆให้วิเศษ**เกิน“วิบาก”**ที่เป็นทรัพย์ของตนเอง(กัมมัสสกะ)จึงทำไม่ได้* กรรมวิบากของใครก็พาผู้นั้นเกิดตาม*กรรมวิบากของผู้นั้น* แม้จะเป็นถึง*“อมตบุคคล”*ก็มีสิทธิ์เพียงจะเลือก

"ไม่เกิดอีก"*หรือจะ****"เกิดอีก"****อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่จะเลือกเกิดเป็นอะไรที่ดีวิเศษ***เกินกว่า"กรรมวิบาก"ที่ตนมี*นั้น..ไม่ได้*

ส่วนประเด็นจะ"เกิดอีก"หรือ"ไม่เกิดอีก" จะ"ดับภพจบชาติ"หรือจะ"ต่อภพต่อภูมิ"นั้น ผู้บรรลุอรหันต์แล้วขึ้นไป ย่อมเป็นสิทธิ์ส่วนตนที่จะเลือก"เกิด"เลือก"ดับ"เองได้

และหากพระอรหันต์องค์ใดจะ*"ไม่เกิดอีก"โดยท่านตั้งจิต"ดับ"เป็นครั้งสุดท้ายชาติสุดท้าย"ปรินิพพาน"จริง* ถ้าอย่างนี้จึงจะเป็นอัน*"จบสิ้นการเวียนวน"ชนิด"สูญสุด"เด็ดขาด* **จะ*"ไม่มีการเกิดอีก"*แน่นอนที่สุด** "ตายแล้วตายเลย" จะทำอย่างไรๆก็ไม่มีการ"ย้อนคืน"หรือ"หวนคืน"ได้อีกเลย **จบกรรมลอยวิบาก สิ้นตัวตน หมด"ความมี"ของตนสัมบูรณ์**

ดังนั้น ผู้ใดที่มี*ความเห็น(ทิฏฐิ)*ปักดิ่งลงไปอย่างหยาบๆตื้นๆง่ายๆประตูเดียวว่า***"พระอรหันต์เมื่อตายไปแล้ว*** *[หมายถึง"ร่างกายแตกตาย"=กายัสสะเภทา]* ***ย่อมไม่เกิดอีก-ย่อมขาดสูญ-ย่อมพินาศ"* จบสิ้นทุกสิ่งอย่าง**นั้น พระสารีบุตรและภิกษุทั้งหลายเรียก*"ความเห็น"(ทิฏฐิ)*อย่างนี้ว่าเป็น**"ทิฏฐิอันชั่วช้า"**(ปาปกัง ทิฏฐิคตัง) ใครๆจึงกล่าวไม่ได้ หรือไม่อาจจะกล่าวเช่นนี้ได้ เพราะแม้แต่พระพุทธเจ้าก็จะไม่ตรัสอย่างนี้ *(พระไตรปิฎก เล่ม ๑๗ "ยมกสูตร" ข้อ ๑๙๘-๒๐๔)*

ลึกซึ้งละเอียดลงไปในความจริงนั้น ผู้บรรลุธรรมถึงขั้นอรหันต์ คือ*คนที่สามารถฆ่ากิเลสทั้งหลายในตน* ตั้งแต่*"สักกายะ"(ตัวตนขั้นต้น)จนกระทั่ง"อัตตา"(ตัวตนกลางๆ)สุดท้ายขั้น"อาสวะ"(ตัวตนสุดท้าย)* ดับสนิทได้*หมดแล้วแน่นอน* หรือ**กิเลสาสวะ"ตาย"สนิท*"ไม่เกิดอีก"*** เรียกด้วยภาษาบาลีว่า**"สอุปาทิเสสนิพพาน"**หมายความว่า*"ผู้นิพพานแล้วแต่ยังอยู่กับส่วนเหลือ"*หรือ*"ผู้กิเลสตายไม่เกิดอีกแต่ยังอยู่กับส่วนเหลือ"* หรือ"ผู้

ปราศจากกิเลสแล้วแต่ยังเหลือชีวิต” หรือเอาให้ตรงเผงก็คือ*“ผู้กิเลสตายสนิทแต่ร่างกายยังไม่ตาย”*นั่นเอง

ถ้าจะพูดให้ชัดๆลงไปว่า***“สิ่งที่ตายแล้วไม่เกิดอีก”สำหรับพระอรหันต์***นั้น ก็คือ**“กิเลส”ถึงขั้น“อาสวะ”ทีเดียว** *ตายแล้ว พินาศแล้ว ขาดสูญแล้ว ย่อมไม่เกิดอีก* **แน่แท้แน่นอน** หากกล่าวให้ชัดเจาะจงลงไปเช่นนี้ก็กล่าวได้ ถูกต้อง ไม่ผิด

“ความไม่เกิดอีก”หรือพินาศ หรือขาดสูญ นั้น คือ*“กิเลสดับหมดสุดสิ้นถึงขั้นอาสวะ”* ต้องเข้าใจให้ละเอียดเข้าไปตรงๆเป้าชัดเจน

แต่อย่าพึ่งไปเหมาหมดว่าเป็น*“การไม่เกิดอีก”***ของทุกสิ่งทุกอย่าง**

ผู้ที่ได้เรียนรู้มาผิดๆก็ดี เรียนรู้มายังเข้าใจไม่สมบูรณ์ก็ดี*(คล้ายพระยมก)* มักจะมีความเห็นสุดโต่งหรือตัดๆลัดๆ คือ เข้าใจว่า“พระอรหันต์ตาย” แล้ว ก็เชื่อว่า***เป็นการ“ไม่เกิดอีก”ของทุกสิ่งทุกอย่าง*** **ประตูเดียวตายตัว** เพราะยังไม่รู้แจ้งลึกซึ้งในปรมัตถสัจจะอย่างละเอียดแท้จริง ส่วนใหญ่นั้นมักจะเหมาว่าเป็นเช่นที่กล่าวนี้

พระอรหันต์ขึ้นไปท่านก็มีสิทธิ์ที่จะตั้งจิต“จบ”***ไม่เกิดอีกทุกสิ่งทุกอย่าง***ได้ทุกองค์ **ส่วนผู้ยังไม่มีภูมิถึงอรหันต์ แม้จะอยากจบ–ตั้งจิตจะไม่เกิดอีกปานใดๆ โดยเฉพาะไม่เกิดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เกิดในสังสารวัฏ หรือไม่หยั่งลงสู่ครรภ์ใดๆอีก ก็ยังต้องเกิด ยังไม่มีสิทธิ์ที่จะ“ไม่เกิด”**

เพราะฉะนั้น หากพระอรหันต์ท่านใด***ตั้งจิต“จบ”***[ไม่ต่อภพภูมิใดๆอีกแม้แต่**พุทธภูมิ**] ท่านก็จบกรรมจบวิบาก จบ“สันตติ”หมายความว่า จบการสืบต่อใดๆที่จะไป“สืบเผ่าต่อพันธุ์”*(กัมมพันธุ)* เพราะหากท่านตาย[ร่างกายแตกตาย=กายัสสะ เภทา] ซึ่งภาษาบาลีที่ใช้กับพระอรหันต์ตายจากชีวิตก็คือคำว่า“อนุปาทิเสสนิพพาน” เมื่อท่านตายลง ณ บัดใด บัดนั้นก็หมดตนหมดตัวใดๆสนิทสัมบูรณ์ ***ไม่มี“อัตตา”ใดอุบัติในที่ไหนๆอีก หรือไม่มี***

"อัตตา"ใดเหลือไว้รับวิบากอีก ไม่ว่า"กุศล"นั้นๆจะมากมายจะยิ่งใหญ่ปานใดๆ จึงเรียกนิพพานสุดท้ายนี้ว่า**"ปรินิพพาน"**

เมื่อท่านตายลงเป็นครั้งสุดท้าย **"กรรมวิบาก" ใดๆก็ยกเลิกสำหรับท่านด้วย** ไม่มีตัวท่านเกิดอีกในที่ใดๆเพื่อดำเนินบทบาทใหม่กับ"กรรมวิบาก" นั้นๆต่ออีกแล้ว "วิบาก"ใดๆที่เคยเป็นของท่านต่อให้เป็นบุญกุศลมหาศาลปานไหน ก็เป็นอันสิ้นสุดสำหรับท่าน เพราะท่านเลิกเกิด จบการเกิดใดๆสนิทแล้ว ก็ต้องลอยบุญลอยกุศลวิบากนั้นๆไป

ดังนั้น การตายชนิด"ปรินิพพาน" หมายความว่า *"พระอรหันต์ไม่ว่าองค์ใดๆหากตายจากชีวิต(อนุปาทิเสสนิพพาน)****แบบตั้งจิตจบ ไม่ต่อภพต่อภูมิใดๆอีก****(ปรินิพพาน)"* ต่อให้เป็น"กุศลวิบาก"ที่ได้สั่งสมไว้ยิ่งใหญ่เท่าไหนๆก็เป็นอันยกเลิกทั้งนั้น ขนาดของพระพุทธเจ้าแท้ๆ ซึ่งพระองค์ได้บำเพ็ญสั่งสมมานับพระชาติไม่ถ้วนเป็น"บรมอภิมหากุศลสุดยิ่งใหญ่"เป็นต้นและพระองค์ก็ได้อาศัยได้พึ่งกุศลวิบากเหล่านั้นมาตลอด กระทั่งบำเพ็ญพระสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระโพธิสัตว์มหาสัตว์ ตราบจนได้ตรัสรู้เป็นพระอนุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้ทรงสร้างพระพุทธศาสนาไว้ให้แก่โลกแก่มนุษยชาติ ก็ล้วนได้พึ่งอาศัย"กุศลวิบาก"ของพระองค์เองมาทั้งสิ้น*(กัมมปฏิสรโณ)* ปานฉะนั้นก็ตาม เมื่อพระองค์"ปรินิพพาน"ลง ก็เป็นอันพระองค์ต้องลอยบรมอภิมหากุศลนั้นของพระองค์ไปเป็นที่สุดเช่นกัน

เหลือเพียงประวัติศาสตร์ กับ**"เชื้อแท้-พันธุ์แท้"***(กัมมพันธุ)*ที่พระองค์ได้ให้**กำเนิดไว้ ด้วยการกำเนิดทางจิตวิญญาณ***(โอปปาติกโยนิ)***เป็น "พระอาริยสาวกในพุทธบริษัทที่เรียกว่าศากยบุตร"**ซึ่งเป็นเผ่าเป็นพันธุ์แท้สืบสกุลมาจนกระทั่งบัดนี้จริงเท่านั้น **เรื่อง"กรรมวิบาก"**จึงเป็นเรื่องสลับซับซ้อนลึกซึ้ง ที่ยากสุดยากที่จะรู้แจ้งรู้จริง ก็ต้องกล่าวซ้ำซากอีกแหละว่า **อจินไตย**จริงๆ หากยังไม่สิ้นภพจบชาติยังเกิดอยู่ก็ต้องอาศัยหรือต้องรับ

วิบากนั้นๆอยู่ไม่จบสิ้นลงง่ายๆเลย ดังนั้น จึงควรสั่งสมแต่กุศลนั่นเถิด จะได้อาศัยได้พึ่งกุศลไปตลอดตราบที่ยังไม่ปรินิพพาน

*พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า**"บาปหรืออกุศลนั้น แม้มีประมาณน้อยก็อย่าทำเลย"** ขนาดเกิดมาตรัสรู้เป็น"พระพุทธเจ้า"แล้วทีเดียว "อกุศลวิบาก" หรือ"วิบากบาป"จากอดีตของพระองค์ ยังตามมาออกฤทธิ์เอากับพระพุทธเจ้าได้อยู่ ดังพระองค์ตรัสเล่าให้ฟังว่า ที่พระองค์ถูกพระเทวทัตกลิ้งหินทับพระบาทห้อเลือดนั้น ก็เพราะเนื่องมาจากกระแสอกุศลวิบากที่พระองค์ได้เคยทำมาแต่ชาติปางก่อน คือ ในชาติก่อนๆปางหนึ่งพระองค์เคยฆ่าน้องชายโดยเอาก้อนหินทุ่มจนตาย ดังนั้น แม้ชาติที่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้วนี้ก็ยังเหลือส่วนเศษของอกุศลวิบาก ที่ส่งผลออกฤทธิ์ให้พระองค์ได้รับทุกข์รับโทษถูกพระเทวทัตทุ่มหินลงมาทับพระบาทห้อเลือด ดังนี้เป็นต้น และวิบากบาปอื่นๆอีกที่พระองค์ได้ทรงเล่าไว้ซึ่งหาอ่านได้ในพระไตรปิฎก*

กรรมชั่ว-กรรมดี หรือบาป-บุญตามคติพุทธนั้น ไม่สามารถล้างบาปล้างกรรมใดๆทิ้งไปได้ กรรมทุกกรรมจะเป็นเหตุเป็นปัจจัยอยู่ตลอดเป็นแต่ว่ามันจะสังเคราะห์กันออกฤทธิ์ออกแรงตามที่มีของจริง บวกลบคูณหารแล้วส่งผลให้เจ้าของกรรมได้รับอาศัยเป็นสุขเป็นทุกข์เป็นสูงเป็นต่ำเป็นงามเป็นทราม ฯลฯ ตามฤทธิ์แรงแห่งค่าของ"กรรมวิบาก"ที่มีจริงนั้นๆไปตราบที่ยังไม่ปรินิพพาน

ซึ่งสลับซับซ้อนลึกซึ้ง ดังที่บางเรื่องบางคน อัศจรรย์อย่างไม่น่าเป็นไปได้ ก็เป็นได้ เรื่องของพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นเรื่องที่จัดอยู่ในจำพวกไม่น่าเป็นไปได้เรื่องหนึ่ง

ถาม : *ยากสำหรับผมที่จะสามารถยอมรับ และเข้าใจว่าผู้ที่เคยทำ*

ชั่วมากถึงขนาดนั้นแล้วจะเอาความดีมาลบล้าง แต่ผมเข้าใจความคิดในเรื่องนี้

ตอบ : ที่พูดอธิบายมาให้ฟังก็เพื่อให้เข้าใจ ไม่ใช่จะให้ยอมรับ หรือให้เชื่อเอาง่ายๆ ศาสนาพุทธไม่ให้คนเชื่ออะไรง่ายๆ และระมัดระวังเรื่องนี้อย่างมากด้วย ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ศึกษาเพื่อพิสูจน์เหมือนวิทยาศาสตร์ แม้จะ*เชื่อกรรม-เชื่อวิบาก-เชื่อกรรมเป็นของของตน-เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า* **ก็เพราะเกิดผลของความจริงที่ตนได้พิสูจน์แล้ว** พุทธจะไม่ครอบงำความเชื่อก่อนเป็นอันขาด พุทธไม่ใช่ศาสนาชนิดใช้เชิงบังคับให้เชื่อ พุทธจะระมัดระวังไม่ทำเครื่องประเล้าประโลมให้หลงเชื่อ พุทธไม่ใช้อิทธิฤทธิ์ให้หลงเชื่อ พุทธไม่ประกอบตกแต่งพิธีการให้หลงเชื่อ พุทธไม่ปั้นนิมิตให้เชื่อ พุทธไม่ให้หลงเชื่อในนิมิตต่างๆกันง่ายๆ โดยเฉพาะพุทธจะระมัดระวังมากในเรื่องนั่งสมาธิหรือสะกดจิตเข้าไปอยู่ในภวังค์แล้วก็ถูกสั่งถูกจูงนำให้เห็นให้เกิดเชื่อตาม ซึ่งวิธีเชิงนี้เป็นการสร้างอุปาทานด้วยการจูงนำครอบงำให้เกิดความเชื่อตามได้ง่ายมาก

ในวงการที่นั่งสมาธิกันนั้นจะทำเรื่องชนิดนี้กันมาก ซึ่งการนั่งสมาธิก็คือการสะกดจิตนั่นแหละ สะกดจิตตัวเองหรือคนอื่นนำพาสะกด ถ้าสะกดอย่างรู้แจ้งรู้จริงในความจริงที่เป็นทั้ง"สมมุติสัจจะ"และ"ปรมัตถสัจจะ" อย่างถูกต้อง และดำเนินกันถูกทาง ก็เป็นประโยชน์อุปการะมาก แต่ถ้าไม่รู้แจ้งรู้จริง ก็จะพากันงมงายไปได้มากมายหลากหลายเหลือเกิน

และพุทธจะไม่เชื่องมงายใน"รูปเคารพ" ยิ่งเป็นเรื่องของ"อรูปเคารพ" ที่ศาสนาหลายศาสนาใช้กันเป็นสิ่งสำคัญถึงขั้นสุดยอดของศาสนาทีเดียว ก็ยิ่งจะต้องเรียนรู้พิสูจน์ให้รู้แจ้งเห็นจริงในความเป็น"อรูป"นั้นๆ ทั้งเชิง"สมมุติสัจจะ"และถึงที่สุด"ปรมัตถสัจจะ"

พุทธจะสืบสาวราวเรื่องถึงต้นเหตุที่เกิดเสมอ หลักการสำคัญยิ่งของพุทธนั้นคือ**“ทุกอย่างเกิดมาแต่เหตุ ถ้าดับเหตุเสียได้ทุกอย่างก็ดับ”** จะไม่เชื่ออย่างงมงายเป็นอันขาด จะพยายามไม่ให้เกิดความเชื่อชนิดไสยศาสตร์ หมายความว่า จะระมัดระวังไม่ให้เกิดความเชื่ออย่างคลุมๆเครือๆหรือเชื่ออย่างลึกลับ จะไม่ให้เกิดความเชื่ออย่างคนหลับไหล แต่จะเชื่ออย่างคนตื่นเต็ม*(ชาครติ)*มีสติสัมปชัญญะปัญญาเห็นแจ้งรู้แจ้งความจริงตามความเป็นจริง จึงชื่อว่า“พุทธ” คือ ผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน ไม่ใช่“ไสย”อันคือ ผู้นอน-ผู้หลับไหล-ผู้อยู่ในภวังค์ พระพุทธเจ้ามีหลักไม่ให้เชื่อง่ายๆถึง ๑๐ ประการ *(กาลามสูตรหรือเกสปุตตสูตร)* คุณไม่เชื่อง่ายๆนั้นถูกแล้ว

และพระพุทธเจ้าทรงสอนหลักแห่งการเชื่อไว้อย่างสมบูรณ์ ใน“สัทธาสูตร” พระไตรปิฎกเล่ม ๒๔ ข้อ ๘ เช่น สอนว่า..**“ผู้มี“ศรัทธา” แต่ไม่มี“ศีล” อย่างนี้ ผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้ไม่บริบูรณ์ด้วยองค์นั้น***(คือเมื่อยังไม่มี “ศีล”เป็นเครื่องประกอบไปกับ“ศรัทธา” ก็ไม่นับว่าเป็นศรัทธาที่สมบูรณ์ เพราะยังไม่บริบูรณ์แม้แค่นี้ ซึ่งยังมีข้ออื่นๆเป็นองค์ธรรมที่จะสมบูรณ์ยิ่งๆขึ้นกว่านี้ อีกตั้ง ๘ ข้อ)* **เธอนั้นพึงบำเพ็ญองค์นั้นให้บริบูรณ์ด้วยคิดว่า ไฉนหนอ เราพึงเป็นผู้มีศรัทธาและศีล...”**เป็นต้น

หมายความว่า หากจะเชื่อ ก็ต้องมีการศึกษาอบรมฝึกฝนตนพิสูจน์ความจริงให้ถึงความจริงนั้นๆ การศึกษาของศาสนาพุทธนั้น คือ“ไตรสิกขา” [ศีล-สมาธิ-ปัญญา หรือเรียน“ปริยัติ”*(ทฤษฎี)* แล้วต้อง“ปฏิบัติ” ให้บรรลุสำเร็จผลเป็น“ปฏิเวธ”] หากได้ศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จจริง ก็จะเกิด**“ความเชื่อ”**(ศรัทธา) ไปตามลำดับเอง ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนหลักให้พิสูจน์ไว้ ต่อจาก**“ศีล”**ที่ยกตัวอย่างให้ฟังมาแล้ว ก็มีอื่นๆอีกไล่ไปตามลำดับคือ *“...ต้องเป็นพหูสูต-เป็นธรรมกถึก-เข้าสู่บริษัทได้-แกล้วกล้าแสดงธรรมแก่บริษัท-ทรงวินัย-*

อยู่ป่าเป็นวัตรหรืออยู่ในเสนาสนะอันสงัด-เชี่ยวชาญในฌาน ๔-สำเร็จจบมีเจโตวิมุติและปัญญาวิมุติสิ้นอาสวะ" ผู้ได้บำเพ็ญพิสูจน์จนเกิดผลตามหลักเหล่านี้ครบ จึงจะชื่อว่า**"ศรัทธาที่บริบูรณ์"**ด้วยองค์ธรรมต่างๆอีก ๙ หลักดังนี้

ศาสนาพุทธจึงไม่ใช่ศาสนาที่จะเชื่ออะไรง่ายๆ ไม่ว่าในแง่ทางศาสนาหรือในทางธรรม โดยเฉพาะเรื่อง*"เชื่อกรรม-เชื่อวิบาก-เชื่อกรรมเป็นของของตน"* แม้แต่จะ***"เชื่อในความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า"*** ก็ไม่ให้ปักใจเชื่อเหมือนกับที่**ศาสนิกในศาสนาอื่น"เชื่อพระเจ้า–เชื่อพระเยซู"** พระพุทธเจ้าทรงกำชับกำชาไว้ทั้งหมด เช่นใน"กาลามสูตร"ข้อที่ ๑๐ ก็ทรงยืนยันไว้ชัดว่า *"ไม่ให้เชื่อแม้เพราะเพียงว่าผู้นั้นเป็นครู หรือเป็นศาสดาของเรา"*

อาตมายกตัวอย่างพระเจ้าอโศกมหาราชมาประกอบนี้ ไม่ได้เพื่อให้เชื่อพระเจ้าอโศก และแม้ที่ได้อธิบายอะไรอื่นๆประกอบอีกมาก ก็ไม่ใช่เพื่อให้คุณยอมรับหรือให้เชื่อ แต่อาตมาอธิบายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับคุณเท่านั้น คุณจะยอมรับหรือไม่ อาตมาไม่อาจบังคับใครได้ เป็นสิทธิส่วนตัวของแต่ละบุคคลแน่นอน อาตมาอธิบายเท่าที่อาตมามีความจริงมีเหตุผลและหลักฐานตามความรู้ความสามารถของอาตมา

สำหรับพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น อาตมาก็ว่าไม่ใช่คนธรรมดา กรรมวิบากเก่าๆมีมาแล้ว มันจึงไม่ยากนัก ที่จะเปลี่ยนจากร้ายมาเป็นดีในเวลาไม่ช้านาน เหมือนพลิกฝ่ามือ เหมือนของง่าย ส่วนคนที่ไม่มีวิบากดีหรือไม่ได้สั่งสมวิบากมาตั้งแต่ปางบรรพ์ ก็จะยาก ขออนุญาตยกตัวอย่างตัวเองหน่อยนะ เผื่อจะทำให้เข้าใจได้เพิ่มขึ้น เพราะอาตมาทำงานมา ๒๕ปีแล้ว มีของจริงสัมผัสได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรมหลายๆอย่างให้คุณศึกษาพิสูจน์ อย่าหาว่า อวดตัวอวดตนก็แล้วกัน

อาตมานี่ไม่ได้เรียนธรรมเลยด้วยซ้ำในชาตินี้ ไม่เคยให้ความสนใจในพุทธศาสนามาก่อนเลย จะมีบ้างก็ไปเล่นอยู่แต่กับไสยศาสตร์โน่น อาตมามาปฏิบัติธรรมเอาตั้งอายุ ๓๐ กว่าแล้ว แต่เมื่อตั้งใจมาปฏิบัติพุทธธรรมอาตมาก็มาทางธรรมได้ง่ายและเร็ว ก็เพราะอาตมามีของเดิม มีวิบากเดิม แม้ทุกวันนี้ก็ยังมีคนระแวงว่า อาตมาคือตัวปลอมหรือตัวหลอก อาตมาก็เข้าใจเขา เห็นใจคนที่เขาต้องระแวงอาตมา อาตมาไม่สงสัยเลย เข้าใจความเป็นเช่นนี้ดีอยู่

สังคมบุญนิยม

• สร้างคน สร้างชุมชน สร้างสมดุล

ถาม : ผมอยากจะถามในเรื่องที่เกี่ยวกับชุมชน เรื่องที่อยากทราบก่อนอื่น ก็อยากจะถามว่า.. ในความคิดของพ่อท่านนั้นอะไรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการสร้างกลุ่มชนหรือชุมชน

ตอบ : *"คุณธรรมคุณภาพในคน"***สำคัญที่สุดในการสร้าง** ไม่ว่ากลุ่มชนไม่ว่าชุมชนไหนๆ หรือถ้าจะเรียกให้เต็มๆก็ว่า"สังคมมนุษย์"ไหนๆ หรือจะนับเอากลุ่มชุมชนขนาดใหญ่เป็น"มวลประชาชนทั้งชาติทั้งประเทศ" ก็ทั้งนั้น เรื่อง**"คุณธรรมและคุณภาพของคน"**เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดในการสร้าง การเมืองก็ตาม เศรษฐกิจก็ตาม ปรัชญาก็ตาม นโยบายก็ตาม ระบบระเบียบก็ตาม ทุนรอนก็ตาม หรือผลผลิตกิจกรรมกิจการพฤติกรรมพฤติการใดๆนั้น เป็นองค์ประกอบรองทั้งสิ้น แม้แต่วัฒนธรรม ก็เป็นองค์ประกอบที่เกิดที่มีขึ้นตาม*"คุณธรรมคุณภาพของคน"* ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบรอง ทั้งนั้น

ถาม : ผมจะขอถามเฉพาะเจาะจงลงไป ในเมื่อได้มีการสร้างกลุ่มหรือชุมชนอย่าง"ปฐมอโศก"ขึ้นแล้ว มีข้อใดที่ท่านและทุกๆท่านพยายามที่จะทำเพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน

ตอบ : ก่อนจะตอบว่าข้อใด? อย่างไร? ก็ขอบอกให้ทราบชัดๆเสียก่อนว่า..อาตมาไม่เคยมีโครงการจะสร้างชุมชนหรือไม่ได้เจตนาจะ**"สร้างชุมชน"**มาก่อนเลย อาตมาตั้งใจ**"สร้างคน"**เท่านั้น "สร้างคน"ให้ได้ ซึ่งคนที่อาตมาตั้งใจสร้างก็คือสร้างให้เป็นคนที่มี"คุณธรรมและคุณภาพ"นั่นเองสร้างด้วยทฤษฎีหรือมีหลักการตามแนวทางของพุทธศาสนา

พอสร้างคนได้แล้ว คนมีคุณธรรมมีคุณภาพขึ้นมา เมื่อคนมีคุณธรรมคุณภาพเท่าใด คุณธรรมคุณภาพนั้นนั่นแหละที่นำพาให้ก่อเกิดเป็นชุมชนขึ้นมาเอง เท่าที่คุณธรรมและคุณภาพนั้นๆจะพาเป็นพาเกิด อาตมาก็คิดไม่ถึงเหมือนกันว่าจะเกิดจะเป็นไปได้ถึงปานนี้ แม้ที่เกิดที่ได้มาแล้วนั้นจะดูไม่ใหญ่ไม่โตและยังไม่มากไม่มายอะไรนัก แต่มันก็มีอะไรๆน่าทึ่งน่าฉุกคิดนะ..มีหลายอย่างที่มีลักษณะไม่น่าเชื่อ แต่ก็เป็นไปได้ และสอดคล้องกับธรรมะด้วย สอดคล้องกับความต้องการลึกๆของสังคมด้วย.. มีหลายอย่างน่าประทับใจแบบแปลกๆประหลาดๆไม่ใช่เล่น

และมาถึงวันนี้ก็ไม่ใช่มีแค่"ชุมชนปฐมอโศก"แห่งเดียว มีชุมชนชาวอโศกก่อเกิดขึ้นอีกเพิ่มเป็นหลายชุมชนแล้ว ทั้งในภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคเหนือ เช่น ชุมชนศีรษะอโศก ชุมชนสีมาอโศก ชุมชนราชธานีอโศก ชุมชนทักษิณอโศก ชุมชนภูผาฟ้าน้ำ เป็นต้น หรือแม้แต่ชาวอโศกที่อยู่ในกรุงเทพแท้ๆก็มีการรวมกันขึ้นเป็น"ชุมชนสันติอโศก" มีลักษณะชุมชนคนกรุง ซึ่งก็มีความเป็นอยู่แบบคนกรุง แต่ก็กรุงแบบอโศกเป็นต้น

มนุษย์นั้นเป็นสัตว์โขลง เป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่กันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชนตามธรรมชาติแท้ของความเป็นสัตว์ชนิดนี้ชนิดที่เรียกว่า"มนุษย์"นี่เองแม้จะ**"สร้างคน"**ไปเป็นคนๆ***ทีละคน*** ไม่ได้สอนได้สร้างทีละรวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่มก็ตาม แต่แล้วก็จะเกิดลักษณะ*"รวมกัน"เป็นโขลงเป็นกลุ่มชนเป็นสังคมชุมชน*เอง ถ้าแม้นสร้างให้คนมีคุณธรรมคุณภาพถูกต้องตรงตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ได้สำเร็จ หาก***แต่ละคน***มีความเจริญ ถึงขั้นเกิดมรรคเกิดผลมีโลกุตรธรรมอันเป็นพุทธคุณที่"สัมมา"ในแต่ละคนจริงๆ ซึ่งคนเรานั้นเมื่อมี"ความพอใจอย่างเดียวกัน"ที่เรียกว่า***"เอกฉันท์"*** และแถมแต่ละ

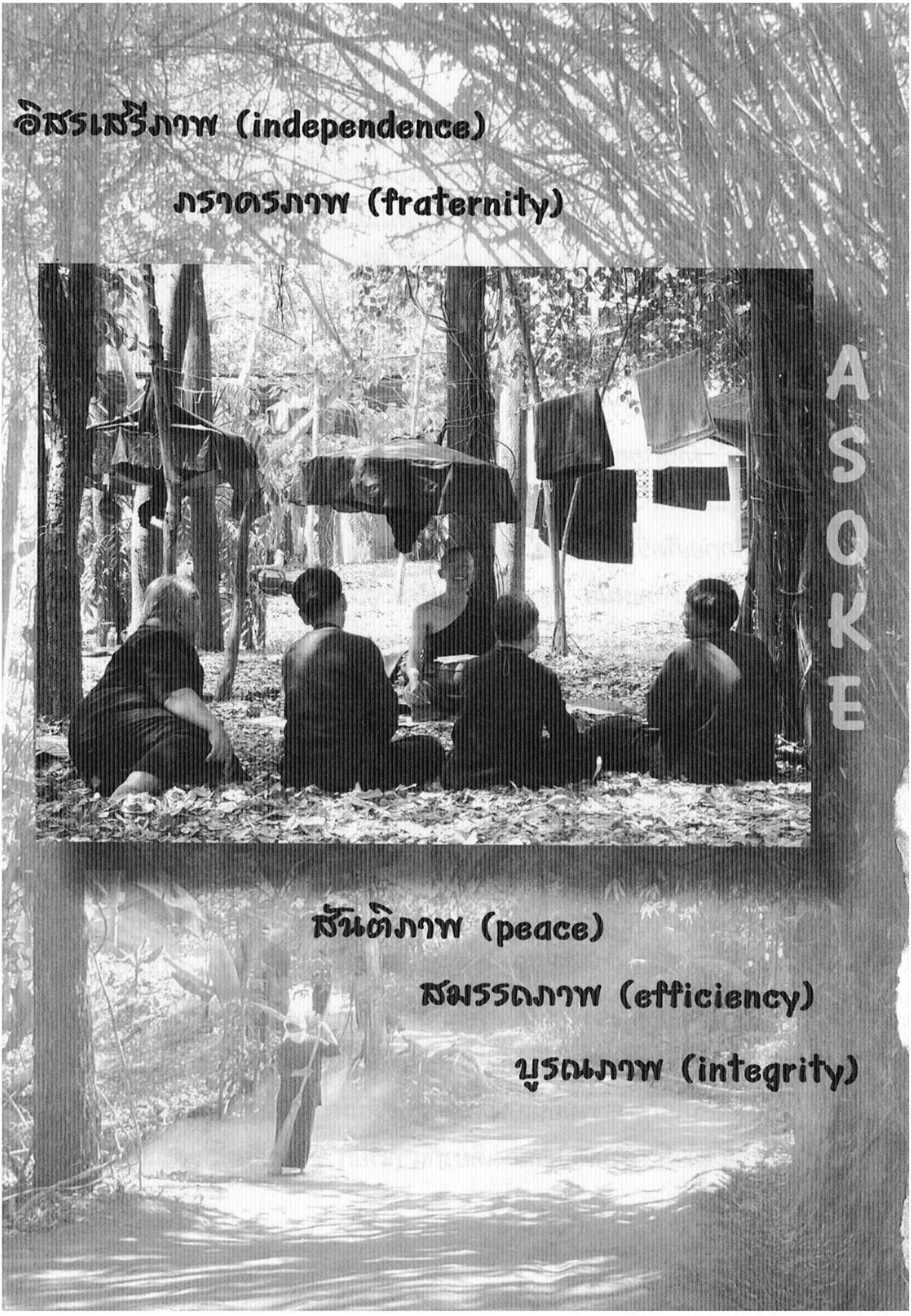

อิสรเสรีภาพ (independence)
ภราดรภาพ (fraternity)
ASOKE
สันติภาพ (peace)
สมรรถภาพ (efficiency)
บูรณภาพ (integrity)

คนมีคุณลักษณะของพุทธที่เรียกว่า ***"เอโกธัมโม"*** หรือคุณธรรมที่มีลักษณะ "สัมมา"แท้ถูกต้องอย่างเดียวกันตรงกันอีกด้วย ก็ย่อมจะคบค้าหากันจนผนึกหรือลงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยธรรม นั่นแหละที่จะนำพาให้เกิด"สังคมชุมชน"ขึ้นมาในที่สุดเอง หรือจะโน้มเหนี่ยวโน้มนำมารวมกันจนได้ เหมือนน้ำก็ย่อมไหลไปหาน้ำ น้ำมันย่อมไหลไปหาน้ำมันฉันใดก็ฉันนั้น

และจะเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรม มีความเป็นอยู่อย่าง**อิสรเสรีภาพ** *(INDEPENDENCE)*–**ภราดรภาพ***(FRATERNITY)*–**สันติภาพ***(PEACE)*–**สมรรถภาพ** *(EFFICIENCY)*–**บูรณภาพ***(INTEGRITY)* แบบพุทธหรือแบบ"บุญนิยม" ซึ่งจะเป็นชุมชนที่วัฒนธรรมดีมากดีน้อยก็ขึ้นอยู่กับ"ค่า"แห่งคุณภาพคุณธรรมที่มีที่เป็นจริงของคนในชุมชนนั้นๆว่ามีมากมีน้อยเท่าใดๆ

ดังนั้น เมื่อใดคนมีคุณธรรมที่เสมอสมานเข้ากันได้หรือที่ไปในทิศทางเดียวกันได้*(สามัญญตา)*จำนวนมากพอ ทั้งที่มีคุณภาพถึงขั้น..เจริญได้ขนาดเกิดความเห็นความเข้าใจโดยเฉพาะมีปรัชญาหรือปัญญาไปในทิศทางเดียวกันที่เรียกว่า*"ทิฏฐิสามัญญตา"* และทั้งที่มีความปกติสามัญเป็นอยู่ที่เข้ากันได้ หรือมีหลักเกณฑ์มีแนวประพฤติสอดคล้องกันลงกันได้ ที่เรียกว่า *"สีลสามัญญตา"*

หรือแม้ว่า..คนที่มีคุณธรรมคุณภาพดังกล่าวนี้จะอยู่กันคนละถิ่นละที่กระจายแทรกตัวอยู่ทั่วไปในทุกทิศของประเทศ และยิ่งยุค"สื่อสารไร้พรมแดน"อย่างสมัยนี้ ก็ยิ่งจะเห็นความจริงแง่นี้ชัดขึ้น โดยแต่ละคนจะอยู่กันคนละขั้วโลก ไม่ได้อยู่**"รวมกัน"**เป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นกระจุกก็ตาม ก็ยังนับว่าเป็น**"ความรวมกัน"**ได้ด้วย

คำว่า"รวมกัน"ตามความเป็นจริงหรือตามสัจธรรมนั้น จึงไม่ใช่จะพาซื่ออยู่แค่ว่า ต้องเอาตัวคนมา"รวมกัน"เป็นกระจุกของรูปธรรมเท่านั้น

เพราะสภาพที่เป็นอุดมการณ์เดียวกันก็ดี ที่เป็นพฤติกรรมกิริยาคล้ายๆ กันไปในทิศทางเดียวกันก็ตาม ที่เป็นความเป็นอยู่แห่งมนุษย์อันลงกันได้ สอดคล้องกันดีก็ตามแม้จะต่างคนต่างเป็นต่างอยู่และกระจายกันอยู่ห่างกัน แต่มีอยู่ทั่วๆไปในที่ต่างๆของทุกมุมโลก อย่างนี้ก็ล้วนนับเป็น"การรวมกัน" ตามสัจธรรมลักษณะหนึ่งอยู่ทีเดียว

โดยพลังของ"จิตวิญญาณ"ที่เป็นความเห็นเป็นปัญญาเป็นความรู้สึกที่ลึกซึ้งยิ่งใหญ่นั้นแหละจะเต็มไปด้วยเจตนารมณ์ ก่อเกิดกระแสประสาน กระแสสัมพันธ์ เกิดตัวผูกดึงกันอยู่ซึ่งจะพยายามเหนี่ยวโน้มเข้ามาหากัน และจะ"รวมกัน"ทางวัตถุธรรมรูปธรรมจริงๆเป็นที่สุดจนได้หากใครส่วนไหนที่ถึงขั้นมีโอกาสเป็นไปได้ตามจริง

ซึ่งจะต่างจากคนที่มี"จิตวิญญาณ"**เจตนาปลีกไปอยู่เดี่ยวๆ** นั่นแหละ จึงจะเรียกว่า**"ไม่รวมกัน"**หรือเขาเองปรารถนาที่จะแตกโขลง แตกจากสังคมเพราะความคิดเช่นนี้เป็นความปรารถนาที่นับได้ว่า***"วิปริตจากสัจธรรมแห่งความเป็นสัตวโลกชนิดที่เรียกว่ามนุษย์"***ไปแล้ว *หากผู้นั้นคิดจะปลีกแยกแตกเดี่ยว**อย่างถาวรจริงๆ***

เช่น นักบวชนักพรตผู้เข้าใจผิดว่า *จะสร้างความสงบขึ้นให้ถาวรในจิตได้* เป็นต้น นั้น ส่วนมากก็มักจะเข้าใจเอาตื้นๆง่ายๆว่า ต้อง***ออกไปอยู่โดดเดี่ยว***หรือ***อยู่แต่ผู้เดียว***ในที่ไม่มีผู้ไม่มีคนให้ได้จนถึงที่สุดนั่นแหละ จะสงบจะหลุดพ้นโลก โดยเฉพาะเชื่อว่าจะหมดกิเลส จะได้นิพพาน แล้วก็พยายามทำสมาธิซึ่งเป็นการสะกดจิตให้หยุดคิดหยุดสร้างหยุดเกี่ยวข้องกับมนุษย์อื่น ก็คือ*หยุดเกี่ยวข้องกับสังคม*นั่นเอง พากเพียรเข้าจริงๆ สุดท้ายก็ย่อมทำได้ และแล้วก็จะ***ติดยึดสุขใจ****(ภวตัณหา)อยู่กับ"การอยู่ปลีกเดี่ยว"ไปจนตาย* เพราะคนสามารถกดข่มตนเองด้วยการฝึกให้เป็นเช่นที่ต้องการนี้ได้ กดข่มไว้ได้นานเกินกว่าร้อยกว่าพันปี แล้วเขาก็ตายไป

ก่อนที่จะพบสัจธรรมแท้ โดยบางคนหลงว่าตนได้นิพพานเสียด้วย แต่ความจริงยังไม่ใช่นิพพานเลย ยัง**“ติดภพ”**ที่ตนหลงยินดีหลงอร่อยอยู่นั่นแหละ และจะ*“เกิดตาย-ตายเกิด”*วนเวียนอยู่กับ“ภพ”แบบนี้กันอยู่อีกนานนับชาติไม่ถ้วน บรรดาฤๅษีที่หนีไปติดยึดป่าต่างหลงผิดเช่นที่ว่านี้แทบทั้งนั้นทั้งสิ้น และต้องวนเวียนติดยึดอยู่อีกนานแสนนานกับวิบากที่หลงผิดนี้ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงอุทานว่า *“ฉิบหายแล้วหนอ!”* เมื่อทรงทราบว่าอาฬารดาบสและอุทกดาบสได้ตายไปเสียก่อนที่พระองค์จะไปแสดงสัทธรรมอันพระองค์ตรัสรู้ แก้มิจฉาทิฏฐิของดาบสทั้งสอง ได้ทันกาล

คนที่ประพฤติเช่นนี้จึงเป็นผู้ที่ทำตน**“ผิดธรรมชาติมนุษย์”** เพราะทำตนให้แปลกแยกไปจากความเป็นสัตว์โขลง หรือสัตว์ที่อยู่กันเป็นหมู่เป็นกลุ่มตามจริงของธรรมชาติสัตว์ที่เรียกว่า“มนุษย์” และทั้งไม่ใช่ชนิด***“อยู่เหนือธรรมชาติ”***ที่เรียกว่า***“โลกุตระ”ของพระพุทธเจ้า****ด้วย แต่ทำตน*“**ผิดความเป็นจริงของธรรมชาติมนุษย์**”*ไปเลยแท้ๆ เพราะ*“**หนีจากโขลงมนุษย์**” **ทิ้งหมู่กลุ่มออกไปจริงๆ และทั้งเพราะมี“ความเห็นผิด”ว่า อยู่ปลีกเดี่ยวนี้แหละคือ“สถานภาพแห่งมนุษย์ที่ดีที่เป็นสุขที่สูงส่งสมบูรณ์สุด” ซ้ำเข้าไปเสียอีก***

ทุกคนก็คงเชื่อว่า มนุษย์เป็น**สัตว์โขลง** มีการอยู่รวมกัน พึ่งพาอาศัยกันเป็น***“ภราดรภาพ”*** **อันอบอุ่นเป็นสุขเบิกบานสมบูรณ์แบบ**ได้จริง คือพึ่งเกิดพึ่งแก่พึ่งเจ็บพึ่งตายกันได้อย่างมีน้ำใจเกื้อกูลเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันชนิดเสียสละจริงๆ สมานสามัคคีปรองดอง มีพฤติกรรมถ้อยทีถ้อยอาศัยกันและกันสูงส่งกว่าสัตว์ใดๆ เป็นแต่เพียงว่าสังคมปัจจุบันนี้ในความเป็นจริง มันเสื่อมมันเลวร้ายลงไปมาก จึงไม่มีความเป็น*“ภราดรภาพ”*ที่มีคุณภาพอย่างว่านี้เท่าใดนักเท่านั้นเอง แต่ก็อาจสามารถ***“สร้างคนขึ้นมาเพื่อให้เกิดภราดรภาพที่สูงส่งเป็นบุญนิยม”***ตามที่ว่านี้ได้

สร้างคนให้เป็นสังคมที่มี*"สันติภาพ"อันสงบร่มเย็นราบรื่นเรียบร้อยง่ายงาม* ได้แท้ หากคนมี*"คุณธรรมคุณภาพ"*สูงส่งถึงขีดถึงขั้นจริงรวมกันขึ้นเป็นสังคมมีปริมาณมากถึงขีดถึงขนาดเพียงพอ

สร้างคนให้เป็นสังคมมนุษย์ที่มี*"อิสรเสรีภาพ"ได้ลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณสุดยอด หมดสิ้นความเป็นทาสได้สูงสุด อย่าว่าแต่เป็นทาสมนุษย์ด้วยกัน เป็นทาสค่านิยมของสังคม เป็นทาสวัตถุต่างๆ เป็นทาสลาภยศสรรเสริญโลกียสุขแค่นั้นเลย <u>แม้แต่สิ้นความเป็นทาสกิเลสในตัวเองกระทั่งไม่เหลืออาสวะ ก็ทำได้ทีเดียว</u> ในศาสนาพุทธมีได้จริงเป็นจริงแน่*

และมนุษย์นี่แหละที่มี**"สมรรถภาพ"ได้หลากหลายมากมายเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์ทั้งปวงแก่โลกทุกด้านได้ยิ่งกว่าสัตวโลกชนิดไหนๆ** มนุษย์ที่เป็น"อาริยชน"ตามแบบของพระพุทธเจ้าจึงเป็นประโยชน์และนำสุขมาให้แก่ปวงมนุษยชาติได้เป็นอันมาก อนุเคราะห์โลกอยู่จริงๆ *(พหุชนหิตายะ-พหุชนสุขายะ-โลกานุกัมปายะ)*

แม้ในทุกวันนี้..มนุษย์ก็ยังไม่ได้ตกต่ำจนเกินไป จนเป็นบัวใต้ตมไปเสียทั้งหมด ยังพอที่จะ**"บูรณะ" ให้ดีให้มีคุณธรรมคุณภาพสมดุลเต็มสภาพเป็น"บูรณภาพ"** ได้จริงอยู่

ดังนั้น ในโลกนี้เราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า คนก็ต้อง**"รวมกัน"**อยู่กับคนด้วยกันเป็นโขลง เป็นสังคม เป็นกลุ่มหมู่ประเทศชาติ ตามจริงตรงตามธรรมชาติของสัตว์ที่ชื่อว่า"มนุษย์"โดยแท้

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นคำว่า *ออกสู่ป่า-ให้อยู่สงบแต่ผู้เดียว* มีอยู่มากมายไม่น้อยเลย ที่ให้ประพฤติปฏิบัติอบรมตน แต่วิธีการ*ออกสู่ป่า*หรือ*หลีกเร้นไปอยู่แต่ผู้เดียวนี้* ***<u>ไม่ใช่"หลักเอก"ของศาสนาพุทธ</u>*** **"หลักเอก"แท้ๆหรือทางอันเอกจริงๆนั้นคือ"มรรคที่มีองค์ ๘"ซึ่งอยู่ใน**

"อาริยสัจ ๔" ใครๆก็คงรู้คงเคยได้ยิน **"มรรคอันมีองค์ ๘"**นี้เป็น *"หลักเอก"หลักสำคัญหลักใหญ่ของการปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนาแท้ๆ* ซึ่งปฏิบัติอยู่**ในขณะนึกคิด***(สัมมาสังกัปปะ : มรรคข้อที่ ๒)* **ในขณะพูด** *(สัมมาวาจา : มรรคข้อที่ ๓)* **ในขณะทำงานทำการ***(สัมมากัมมันตะ : มรรคข้อที่ ๔)* **ในขณะทำอาชีพ***(สัมมาอาชีวะ : มรรคข้อที่ ๕)* นี่แหละคือหลักปฏิบัติอันเอกจะบรรลุมรรคบรรลุผลสมบูรณ์ถึงนิพพานโน่นทีเดียว

ปัจจุบันนี้มักจะหลงผิดกันไปว่า "หลักเอก"ในการปฏิบัติธรรมขั้นที่จะได้มรรคได้ผลนั้น ต้องปลีกเดี่ยวอยู่แต่ผู้เดียว หรือออกป่า จึงจะนับว่าเป็นผู้ปฏิบัติธรรมจริง หรือไม่อย่างนั้นส่วนมากก็เข้าใจตื้นๆกันว่า ผู้บรรลุธรรมนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่เกี่ยวไม่ข้องกับสังคม ไม่อยากทำงานให้สังคม หากใครขืนยังเสนอหน้ามาขอทำงานให้สังคมก็หมายความว่าเป็นคนยังมีกิเลสอยากใหญ่อยากดังอย่างคนโลกๆไปหมด มันต้องอยู่เฉยๆเงียบๆ ยิ่งปลีกเดี่ยวไปได้ หลบหนีเข้าป่าไปเลยโน่นแหละจึงจะชื่อว่าผู้มีพุทธธรรมที่แท้ หรือจึงจะมีมรรคมีผลมีนิพพาน เห็นอย่างนี้ และเชื่ออย่างนี้กันทั่วบ้านทั่วเมือง

ความเห็นความเชื่อของพุทธศาสนิกชนแท้ๆ ได้วิปริตผิดเพี้ยนไปถึงขนาดนี้!! มันน่าอนาถใจจริงๆ!

การ*ออกสู่ป่า*หรือ*อยู่แต่ผู้เดียว*เพื่ออบรมตนนั้น เป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่อุปการะการปฏิบัติธรรมเท่านั้นสำหรับผู้ที่เหมาะสมหรือผู้ที่ถึงคราที่ควรประพฤติตามวาระ ซึ่งก็ต้องประพฤติปฏิบัติจริง แต่บางท่านก็ไม่จำเป็นต้อง*ออกสู่ป่า* หรือ*ไปอยู่แต่ผู้เดียว* ก็บรรลุสูงสุดได้ มีตัวอย่างมากมายในตำนาน ในพระไตรปิฎก

จะอย่างไรก็ตาม..ถึงแม้จะ*ออกสู่ป่า* ปฏิบัติจนถึงขั้นถึงขีดเพียงพอแล้ว สุดท้ายก็ต้องกลับ*"เข้าสู่บริษัท"* สู่สังคมอยู่เยี่ยงสามัญมนุษย์ทั้งหลาย

เพราะสัตว์มนุษย์นั้น..เป็นสัตว์ที่รวมกันอยู่หรืออยู่เป็นกลุ่มเป็นโขลงแน่ๆ นี่เป็นสัจธรรม เป็น***“สามัญ”*** ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบสัจธรรมและทฤษฎีวิเศษที่เอามาศึกษาประพฤติปฏิบัติแล้วทำให้คน**“อยู่กับสังคมตาม*สามัญ*ของสัตว์มนุษย์”** แต่ส่วน“จิตวิญญาณ”นั้นเจริญพิเศษเป็น*“วิสามัญ”* ซึ่งสามารถ “อยู่เหนือสามัญ”(โลกุตระ)

และแถมมีคุณภาพช่วยมนุษย์ช่วยสังคมในโลกอย่างไม่กลับกลอกหลอกล่อ หรือไม่มีเล่ห์เหลี่ยมได้จริง ซึ่งถูกสัจธรรมแท้เยี่ยมยิ่งกว่าแบบ “ทุนนิยม”ที่นิยมกันอยู่ในคนส่วนใหญ่ทั่วไปเต็มสังคมปัจจุบันนี้อีกด้วย *[แต่ปุถุชนคนทั่วไปกลับเห็นว่าไม่มีมารยาท ประพฤติตนราวกับคนโง่“ซื่อบื้อ” ช่างไม่เหมือนมนุษย์มนาเขาเสียบ้างเลย หรือไม่ก็หาว่าฉลาดมีมารยาชอบ“สร้างภาพ”โก้ๆ ให้แก่ตนเองอยู่เรื่อย และมีคนอีกมากที่เกิดความรู้สึกสับสนเห็นว่าเป็นมนุษย์ชนิดเข้าใจยากเหลือเกิน]*

ผู้มีคุณธรรมคุณภาพสูงส่งดังกล่าวนี้ได้จริง จึงอยู่กับสังคมได้อย่าง **“ไม่เป็นทุกข์”** แต่อยู่อย่าง**ผู้รู้ผู้ตื่นผู้เบิกบาน และมีคุณค่าประโยชน์ต่อสังคมต่อโลก** หรือที่เรียกว่า***มี“บุญ”แท้ๆ***นั่นเอง ***เพราะได้สร้างสรร-เสียสละให้กับสังคมอยู่จริง*** *แต่ก็ต้องถูกสังคมเข้าใจผิดหรือส่วนใหญ่ที่เข้าใจยังไม่ได้ ตำหนิถึงขั้นด่าว่าเอาอยู่จริง เพราะเขาเหล่านั้น บ้างก็ยังระแวง บ้างก็ไม่เชื่อ“ความเป็นโลกุตระ”หรือความเป็นไปได้แบบนี้*

ผู้ที่มีคุณธรรมหรือมีคุณภาพแห่งความเป็นอาริยบุคคลที่ยังไม่สมบูรณ์ถึงขั้นอนาคามีบุคคลหรือสูงส่งระดับอรหันต์ ก็ย่อมมีความไม่สะอาดบริสุทธิ์ตามที่กล่าวนี้อยู่มากบ้างน้อยบ้างแน่นอน ซึ่งจะมากจะน้อยก็ตามแต่ละบุคคลที่สูงที่ต่ำจริงนั้นๆ

ที่อธิบายมาให้ฟังนี้ ก็ใช่ว่าชาวอโศกจะบริสุทธิ์สูงส่งตามที่กล่าวถึง..ซึ่งที่อธิบายมานั้นเป็นคุณธรรมขั้นสูงเลิศ ที่จริงแล้วจะมีจะเป็นได้แม้แค่ขั้น

โสดาบัน ขั้นสกิทาคามีก็ยังมีน้อยเทียบปริมาณของปุถุชนในโลกไม่ได้เลย แต่ถ้าปฏิบัติถูกตรงตามพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้จริง ก็ย่อมมีโลกุตรบุคคลหรือมีอาริยชนแต่ละระดับเกิดจริง พระพุทธเจ้าตรัสรับรองไว้ว่า“**มีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ**(ตรงตามพุทธธรรมแท้)**อยู่ตราบใด โลกไม่ว่างจากพระอรหันต์อยู่ตราบนั้น**”ทีเดียว พระพุทธเจ้าทรงรับรองถึงขั้น“อรหันต์” เชียวนะ! เพราะฉะนั้นขั้นต่ำกว่าอรหันต์นั้นต้องมีได้ง่ายกว่าแน่ๆ

ที่คุณฮาวเวิดถามว่า *มีข้อใดที่จะเอามาใช้ทำให้ชุมชนเจริญก้าวหน้านั้น* หลักหรือข้อปฏิบัติทั้งหลายของนักปราชญ์หรือของพระศาสดา โดยเฉพาะของพระพุทธเจ้าซึ่งก็มีอยู่สมบูรณ์แล้ว มากมายก่ายกอง ที่จะพาให้บรรลุเป็น***“มนุษย์ที่มีคุณภาพของความเป็นอาริยชน”*** ไม่ว่าข้อหนึ่งข้อใด หากนำมาปฏิบัติถูกตรงตามกาละฐานะเทศะ ผลของมันก็จะไล่เรียงไปตามหลักตามข้อ ที่เกิด ที่เป็น ที่มีเป็นลำดับเอง และคนที่บรรลุคุณธรรมแต่ละฐานะ ก็จะมีลดหลั่นเป็นลำดับๆประสานประสมกันอยู่ในสังคมมนุษย์นี้ รวมแล้วก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ถาม : ***อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะเป็นอย่างนั้นก็ยังมีอยู่บางข้อ ซึ่งได้รับการเลือกขึ้นมาเพื่อที่จะสร้างขึ้นในชุมชน ซึ่งผมจะยกขึ้นมาเป็นรูปธรรม อย่างเช่น การทำลำธารทราย หรือว่าสร้างโรงเรียนขึ้น การเลือกที่จะให้มีสิ่งโน้นสิ่งนี้ขึ้นมาในที่นี่ ได้มีการตัดสินให้มีสิ่งเหล่านี้ ไม่ใช่หรือ?***

ตอบ : *ตัดสินหรือ“เลือก”ในสิ่งในเรื่อง บางอย่างเอา-บางอย่างไม่เอานั้นน่ะใช่* แต่ถ้าให้ระบุว่าใช้ธรรมะข้อใดเลือกหรือตัดสินว่า ใช้ธรรมะข้อนี้เลือกตัดสินในการทำลำธาร ในการสร้างโรงเรียน จะบอกตายตัวลงไปคงไม่ได้ทีเดียวหรอก ซึ่งมันมีเหตุมีปัจจัยเป็นองค์ประกอบหลายอย่าง

เกิดมาตามลำดับ มันเกิดมาตามความเป็นจริง เกิดตามธรรมชาติที่มีต้นเค้าและความสืบเนื่องหลายแง่หลายอย่างที่ได้ทำจริง มันก็เกิดมาจริง เราก็ใช้เหตุปัจจัยจริงเหล่านั้นมาเป็นองค์ประกอบในการเลือกและตัดสินด้วยทั้งนั้น **ไม่ใช่เราเลือกหรือตัดสินเพราะ"อยากได้"สิ่งนั้นสิ่งนี้ด้วยอำนาจกิเลส**

พูดให้ชัดๆก็คือ เรา*"ไม่ได้เลือกอะไรตามที่กิเลสอยากได้"* จึงจะเอาหรือเราไม่ได้"อยาก"รีบปั้นขึ้นมาให้ได้รูปได้ร่างสมบูรณ์ให้ได้เร็วๆตามใจกิเลส โดยไม่รู้ชัดในฐานะของความเป็นความมีจริง ไม่รู้จักกาละ ไม่รู้กำลังจังหวะของอัตราการก้าวตามเหตุตามปัจจัย

หรือยิ่งคิดสร้างวิมานตามใจฝันแล้วสร้างขึ้น"ตามใจ(กิเลส)อยาก" แบบนักสร้างที่ไม่รู้จักจุดพอจุดเกินของตนที่สัมพันธ์กับสังคมอยู่ หรือไม่รู้จักความจำเป็นความสำคัญใน "อุปสงค์"(demand)ของส่วนรวมตามฐานะแห่งคนภายนอก หรือส่วนรวมตามฐานะแห่งคนภายใน อันยังจะมีความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันมากและน้อยไปตามลำดับ ไม่ขาดจากกันง่ายๆเลย แต่ก็ต้องมีจุดตัดรอบตัดเขต จึงย่อมมีผลกระทบกระเทือนกันอยู่มากน้อยตามจริงในสังคมและโลก

ซึ่งคนพวกที่ยังเข้าใจ"สัมพัทธภาพ"ดังกล่าวนี้ไม่ได้นั้น ก็มักจะเอาแต่คิดฝันอะไรใหม่ๆตะพึด **เจตนาให้ไม่เหมือนใครเอาด้วย ไม่ตามอิทธิพลของใครเลยได้ยิ่งเห็นว่าวิเศษ ว่าโก้กว่าใคร เพราะถ้าสร้างได้ใหม่ได้แปลก ชนิดที่ไม่มีในโลกมาก่อน ถือว่าเยี่ยมยอด ยิ่งขายได้ยิ่งทำให้รวยลาภ,ยศ,สรรเสริญ,สุข ยิ่งถือว่าเจริญ *ว่างั้นเถอะ*** ถ้าหมายความว่าแบบนี้ละก็..เราไม่ได้ทำเยี่ยงนี้

*สรุปประเด็นของความหมายตรงนี้ให้เจาะลงไปชัดๆ ก็คือ เรา**ไม่ใช่"อยากสร้าง"อย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา** โดยเฉพาะร่างโครงการหรือ"ออกแบบ"*

หรือจะให้ชัดยิ่งขึ้นก็ใช้คำว่า"วางแผน-เขียนแผนพัฒนา"ขึ้นมาก่อนล่วงหน้า อย่างนี้เราไม่ได้ทำ เราไม่ได้เลือกไม่ได้ตัดสินเอาตามแผน ตายตัวอย่างนั้น เพราะเราไม่มีแผน

เราทำทุกอย่างตามเหตุตามปัจจัยที่มีที่เป็นตามลำดับ ด้วยการต่อเนื่องหรือขยายขึ้นจากสิ่งที่มีที่เป็นแก่นเป็นเนื้อมาก่อน แล้วจึงต่อรูปต่อร่างตามส่วนที่มีเค้าเงื่อนให้ขยายได้ ก็ขยายออกไป แม้บางสิ่งบางอันไม่ดีสมใจเราเลย บางสิ่งบางอันค้านแย้งในความรู้สึกของเราเสียด้วยซ้ำ บางสิ่งเรารู้ทั้งรู้ว่าทำสิ่งนี้ส่วนนี้แล้วก็ต้องทิ้งในโอกาสต่อไป แต่เราก็ต้องทำเช่นนั้นแค่นั้นไปก่อนเป็นต้น เราต้องทำเพราะเหมาะสมตามกาละตามฐานะตามสัดส่วนขณะนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างต้องคำนึงถึงองค์ประกอบในกาละแต่ละกาละเสมอ และฐานะของเราก็ต้องคำนึงเสมอด้วย

ดังนั้น สิ่งที่ได้รับการเลือกขึ้นมาเพื่อที่จะสร้างใดๆ เราก็เลือกเอาตามเหตุตามปัจจัย และช่วยกันเลือก ทุกคนมี ***"ความเป็นธรรม"*** ซึ่งก็ได้แก่ ***"ภูมิแห่งคุณธรรมของมวลประชากร"*** **ในชุมชนนั้นเอง**ช่วยกันตัดสินร่วมกัน เราไม่ได้มีแผนหรือไม่ได้คิดล่วงหน้า ไม่ว่าจะใกล้หรือไกลเกินเหตุ

แต่แน่นอน เราก็มี"ปัญญาลึกๆ"หรือมี"ปรัชญาลึกๆ"หรือมี"ความเข้าใจ และมุ่งมั่น"อยู่ในใจลึกๆเหมือนกัน*(มีญาณทัสสนะ)* **หรือภาษาที่คนยุคโลกาภิวัตน์นี้ชอบพูดกัน ก็คือ มี*"วิสัยทัศน์"**(vision)* **ว่า...**

องค์ประกอบของภูมิประเทศหรือสถานที่ที่มนุษย์จะนั่งจะนอนอยู่สบายนั้น เป็นอย่างไรแน่*(เสนาสนสัปปายะ)*

เครื่องอาศัยกิน–อาศัยใช้สำหรับชีวิตมนุษย์ที่สำคัญอันจะทำให้เป็นอยู่สบายจริง ไม่เป็นโทษไม่เป็นพิษภัย และจะพาเจริญก้าวหน้านั้นมีอะไรบ้างอย่างไรบ้าง*(อาหารสัปปายะ)*

คนที่เรียกว่า"อาริยชน"หรือ"มนุษย์อาริยะ"หรือคนที่ศิวิไลซ์เจริญก้าวหน้าแท้สุขสบายจริงนั้นเป็นคนเช่นไร_(บุคคลสัปปายะ)_

และวัฒนธรรม–คุณธรรม–สัจธรรม–ความดีความไม่ดีทั้งหลายเป็นต้น แม้ที่สุดสิ่งใดควรมี–ควรไม่มีทั้งปวงของทุกสิ่งทุกอย่าง ในอดีต–ปัจจุบัน–อนาคต โดยเฉพาะในใจมนุษย์ ควรมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร ต้องสร้างอย่างไร ต้องทำลายอย่างไร ควรรักษาให้สมดุลนั้นแค่ไหน_(ธรรมสัปปายะ)_

เราก็ต้องฝึกฝนอบรมตนให้มี"วิสัยทัศน์"หรือ"ญาณทัศน์"เหล่านี้ให้ได้ และเมื่อเริ่มรู้แล้วก็เริ่มสร้าง ตามเหตุปัจจัยที่มีไปตามลำดับอันควร จึงจะเริ่มเกิดตาม"วิสัยทัศน์"นี้ไปเรื่อยๆ เป็นลำดับด้วยธรรมชาติแห่งความพากเพียรและสามารถจริง

*เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเลือกอะไร จะสร้างอะไร ไม่ว่าจะเป็นลำธารทราย หรือโรงเรียน เราจึงเลือกตามกาละตามฐานะที่ภูมิรู้ของประชากรเห็นควรร่วมกัน แล้วเราจะ**ได้แรงงาน–แรงใจและแรงทรัพย์**อย่างมี"พลังรวม"*

เพราะฉะนั้น ดังที่ตอบมาแล้วว่าเรา**"สร้างคน"**ก่อนอื่น แล้วคนเหล่านั้นเมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน จึงได้เกิดได้เป็นหมู่มวลมีสถานที่มีองค์ประกอบอื่นๆเกิดตามมา เมื่อมันมีเหตุมีเค้าเงื่อนขึ้นมา แล้วเราที่อยู่ร่วมกันก็มีปัญญารู้ว่าเค้าเงื่อนอันนี้ ควรจะเป็นอะไรต่อ ควรจะต่ออะไรหรือมีหลายกระแสที่ควรจะเป็น เราก็ช่วยกันเลือกช่วยกันตัดสิน เราทำงานร่วมกัน เราอยู่ร่วมกัน ทุกคนก็มีความรู้มีความเห็น เมื่อเรารู้เราเห็นแล้ว เราก็ช่วยกันเลือก เลือกจากเหตุปัจจัย หรือเลือกจากสาเหตุหลายๆ สาเหตุ ว่าสาเหตุอะไรควรก่อน สาเหตุอะไรควรหลัง เราทำกันมาอย่างนี้ เรามีความเป็นส่วนรวมส่วนกลางกันจริงๆ

เป็นต้นว่า ทุกคนมีสิทธิ์มีส่วนร่วมในสถานที่นั้นๆ ของกินของใช้ แม้ที่เรียกว่าทรัพย์สินถึงขั้นเงินทอง เราก็มี"ส่วนกลาง" ต่างร่วมกันหา

และใช้ร่วมกันได้ มีคนทำงานเพื่อส่วนรวมส่วนกลางจริงๆทั้งอย่างเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ และมีทั้งผู้ที่มีส่วนตัวบ้างนิดๆ จนกระทั่งมีส่วนตัวมากขึ้นๆ เป็นลำดับๆ ตามอินทรีย์พละของแต่ละคน

จนกระทั่งมีเป็นของส่วนตัวชัดๆในบางสิ่งบางส่วน และชาวอโศกอีกมากหลายมีของส่วนตัวซึ่งแยกกันอยู่นอกชุมชนทั่วประเทศ หากเมื่อใดเขาอยากจะบริจาคส่วนของเขามาเข้าส่วนกลาง หรือบริจาคแก่ส่วนบุคคลผู้ใดก็เป็นเรื่องของความเต็มใจของเขา ไม่มีการบังคับหรือเรี่ยไร

เช่น โรงเรียนของชาวอโศก เรียนฟรี ไม่เก็บค่าใช้จ่ายอะไรเลย นักเรียนทุกคนเป็นนักเรียนกินนอนอยู่ในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนตลอดเวลา เราเลี้ยงดูกันเหมือนลูกเหมือนหลานในครอบครัว เราไม่เคยระบุให้พ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนจ่ายเงินใดๆ ใครคิดจะช่วยเหลือเข้ากองกลางเพื่อการศึกษาก็มีกองการเงินส่วนของการศึกษาให้บริจาค ใครไม่ช่วยบริจาคเลยเราก็ไม่เคยเอ่ยบอกว่าต้องช่วยบริจาคแต่ประการใด เป็นต้น

เพราะฉะนั้น กว่าเราจะสร้างโรงเรียน ก็มีอะไรต่ออะไรมาก่อน ที่เป็นองค์ประกอบ ซึ่งก็ได้แก่**"คน"**นั่นแหละสำคัญ แล้วก็**"ความเต็มใจ"**ของผู้จะช่วยทำงาน ช่วยกันสอน แล้วจึงวัตถุ สถานที่ ที่จำเป็น แล้วจากนั้นก็ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทำกันเล็กๆย่อยๆก่อน จนกว่าจะขออนุญาตก่อตั้งเป็นโรงเรียนได้ก็หลายปี

ซึ่งเป็นโรงเรียน*"เอกชนการกุศล"[มาตรา๑๕(๓)]* ที่เราตั้งจุดเน้นแนวดำเนินไว้ว่า**"ศีลเด่น–เป็นงาน–ชาญวิชา"**คือ เน้น"**คุณธรรม**"นำหน้า และต้อง**"มีสมรรถนะเป็นคนทำงาน"** ส่วน*"วิชาการ"*ก็ต้องให้เชี่ยวชาญด้วย

ถาม : ผมเข้าใจแล้ว ผมขอต่อการสร้างองค์ประกอบ ผมอยากจะกลับไปสู่สมัยที่ยังไม่ได้สร้างปฐมอโศก เพียงแต่มีการตัดสินใจว่า

เรา“**สร้างคน**”ก่อนอื่น แล้วคนเหล่านั้น เมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มเป็นชุมชน จึงได้เกิดเป็นหมู่มวล มีสถานที่มีองค์ประกอบอื่นๆเกิดตามมา

จะมีการสร้าง"ปฐมอโศก"ขึ้น พอถึงจุดตรงนั้น อะไรคือองค์ประกอบที่ได้รับการเลือกว่า จำเป็นที่ต้องมีขึ้น สำหรับที่ท่านคิดว่า ต้องสร้างอะไรก่อน ก่อนที่จะเริ่มสร้างเป็น "ชุมชนปฐมอโศก"

ตอบ : ขอเริ่มเล่าเรื่องจริงที่เป็นมาให้ฟังนิดหน่อยแล้วกัน คือ บอกแล้วว่าอาตมา"**สร้างคน**"ก่อน ดังนั้นเมื่อเกิดคนชนิดที่มี***"ทิฏฐิสามัญญตา"*** และมี***"สีลสามัญญตา"***มากขึ้นจำนวนหนึ่งซึ่งมากพอขนาดหนึ่ง แรกๆก็ต่างคนต่างอยู่กันทั่วไปใกล้วัดบ้างไกลวัดบ้าง เมื่อคนเหล่านี้เทียวไปเทียวมาวัด นานเข้ามีความรู้สึกตรงกันว่า น่าจะได้มาอยู่ใกล้ๆวัดกันทั้งนั้น และมีความเห็นว่า การมาอยู่รวมๆกันก็น่าจะดีกว่า เพราะจะได้ทั้งความอบอุ่นเกื้อกูลกันเร็วขึ้นมากขึ้น ทั้งได้เรียนรู้อยู่ใกล้ชิดผู้รู้ผู้เป็นอาริยะ ทั้งได้กอปรก่อประโยชน์อันพึงจะได้ช่วยกันทำเป็นกอบเป็นกำ เป็นบุญเป็นกุศล จึงได้คิดอ่านหาที่ดินเพื่อจะได้แบ่งกันทำบ้านเรือนขึ้น ต่างคนต่างก็จะได้อยู่บ้านใกล้วัด นั่นคือการเกิดลำดับแรก

เมื่อมี"**คน**"ที่มีความรู้สึกนึกคิดตรงกันมากพอ ดังกล่าวแล้ว คือมีทั้งคนที่มีคุณธรรมคุณภาพจำนวนเพียงพอ และมีความรู้สึกต้องการตรงกัน จากนั้นก็ต้องมีผืนแผ่นดิน เมื่อได้ร่วมกันหาผืนแผ่นดินได้แล้ว แผ่นดินก็ต้องมีน้ำ เราจึงช่วยกันทำแม่น้ำลำคลอง เราจึงทำลำธาร เราจึงทำน้ำมันก็เป็นธรรมชาติ มีดิน มีน้ำ แล้วเราก็ต้องมีต้นไม้ต่อไป เราจึงช่วยกันปลูกขึ้นมา ซึ่งเราก็มีความเข้าใจ อย่างอาตมาเข้าใจว่า ถ้าเผื่อมีน้ำ โดยที่น้ำไม่วิ่งไม่ไหล ก็ไม่ใช่ธรรมชาติที่ดี เราจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำน้ำให้วิ่งให้ไหล จึงต้องมีที่สูงที่ต่ำ ต้องมีภูเขา ต้องมีที่ลุ่มบรรจุน้ำ ต้องให้มันไหลหมุนเวียนมันก็มีอะไรต่างๆเป็นแบบธรรมชาติครบครันขึ้นมาเรื่อยๆ

ถาม : ***ผมเข้าใจถูกหรือผิดไม่ทราบ ว่าในตอนที่มีการสร้าง***

"ปฐมอโศก"นั้น ไม่ได้ตั้งใจที่จะให้มีไฟฟ้า ไม่ได้ต้องการจะให้มีไฟฟ้า

ตอบ : ใช่.. ตอนแรกเราคิดไม่ให้มีไฟฟ้า แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราไม่เข้าใจว่าไฟฟ้ามีประโยชน์ เรารู้ทั้งโทษและประโยชน์ของมันดี ถ้าไม่ต้องมีมันได้และเราก็อยู่กันได้สมบูรณ์เพียงพอ ไม่ต้องอาศัยพลังงานชนิดนี้มาจุนเจือ ก็จะเป็นธรรมชาติมากกว่า แต่ถ้าถึงวาระที่จำเป็น เราก็ต้องรู้ตามความเป็นจริง ว่ามันจำเป็นต้องอาศัย เราไม่ได้ซื่อบื้อ ในช่วงระยะแรกไม่มีความจำเป็นมากมายเพราะคนน้อย และพลังงานคนพลังงานที่มีก็เพียงพอ เราจึงไม่จำเป็นต้องมีไฟฟ้า แต่เมื่ออะไรต่ออะไรที่เป็นองค์ประกอบเพิ่มขึ้นขยายขึ้นถึงขีดหนึ่ง การดำรงต่อไปถ้าหากไม่มีสิ่งนี้(ไฟฟ้านี้เป็นต้น) *"ประโยชน์ไม่สูง-ประหยัดไม่สุด"* จึงถึงขั้นจำเป็น เมื่อเราเห็นความจำเป็นเราก็ต้องอนุโลมให้มี แต่ก็มิใช่มีอย่างไม่มีกำหนด ในบางจุดต้องใช้ไฟฟ้าเต็มที่ตรงนั้นก็ให้มีเต็มที่ บางจุดไม่จำเป็นก็ยังไม่ต้องมี หรือบางจุดก็ให้มีใช้ได้เพียงโวลต์ต่ำเท่านั้น

ถาม : จริงหรือไม่ว่า ตอนแรกนั้นมีความตั้งใจที่จะให้"ปฐมอโศก"นี้ใกล้ชิดกับธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้

ตอบ : เดี๋ยวนี้ก็ยังมีความคิดอย่างนั้น และทุกวันนี้เราก็ยังอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทั้งพยายามที่จะให้กว้างขวางลึกซ้อนเข้าเป็นเนื้อเดียวกับธรรมชาติอย่างสนิทเนียนอยู่ตลอดเสมอ ไม่ได้หยุดหย่อน แต่ก็มิใช่ยึดมั่นถือมั่นกันเป็นเถรตรงพาซื่อ ก็ต้องมีสัดส่วนที่ผสมผสานวัตถุเสริมสร้างบ้างตามความเป็นจริงอันควรจะเป็นเหมือนกัน

คำว่า"ธรรมชาติ"นี้ เราก็จะต้องเข้าใจว่าธรรมชาติเมื่อแสนปีล้านปีกับธรรมชาติเดี๋ยวนี้นั้น [สมมุติห่างๆหน่อยจะได้เกิดข้อเปรียบเทียบกันให้เห็น

ชัดๆ] มันไม่เหมือนกันแน่นอนใช่ไหม มันพร่องหรือว่ามันไม่มี มันหายไป มันมีอะไรหมดไปสูญไป มันไม่เหลืออะไรต่ออะไรไปตั้งเยอะแยะแล้ว มันลดทั้งวัตถุสรรพสิ่งทั้งชีวิตบางอย่างที่เคยมี มันลด"พลังรังสรรค์"ไป จนเป็นร่อยหรอ แต่กลับเพิ่ม"พลังพิษพลังทำลาย"อีกหลากรูปหลายพลัง มากมายขึ้นมาแทน

เพราะฉะนั้นทุกวันนี้ เราจึงจำเป็นที่จะต้องใช้สิ่งทดแทน หรือใช้พลังที่คิดค้นขึ้นคล้ายกันมาเสริม หรือคนจะต้องคิดสร้างอะไรใหม่ขึ้นมาใช้ให้พอให้อยู่รอด จนให้เหลือเฟือเหมือนอดีตที่อุดมสมบูรณ์โน่นแหละ สร้างทั้งวัสดุและพลังงานมาช่วยคน ช่วยองค์ประกอบอื่นๆ ดังนั้นจึงจำนนต้องยอมรับหลายๆอย่าง เข้ามาใช้ มาช่วย มาทดแทน มาเสริมหนุน

ถ้าสมมุติว่า ที่นี่มีต้นไม้ มีพืชผักผลไม้มากมาย มีวัตถุดิบแร่ธาตุธรรมชาติอื่นๆอุดม มีดิน-น้ำ-ลม-ไฟ มีความร้อน-แสง-เสียง-แม่เหล็ก-ไฟฟ้าได้สัดส่วน-บรรยากาศดีวิเศษ-อากาศสดใสสมบูรณ์-วิญญาณบริสุทธิ์สูงส่งตามธรรมชาติจริง เป็นธรรมชาติเดิมอยู่เพียงพอเลย เราก็ไม่ต้องสร้างสิ่งที่จะอาศัยกินอาศัยใช้ ไม่ต้องมาหนักหนาทำนาทำไร่ ไม่ต้องมาสร้างภูเขา ต้นไม้ ลำธาร หาดทราย ฯลฯ ไม่ต้องมาแก้ดินเสีย น้ำเน่า อากาศเป็นพิษ ขยะเป็นภัย วิญญาณคนที่มีแต่ไฟราคะโทสะโมหะ ฯลฯ ไม่ต้องผลิตสิ่งนั้นอันนี้ขึ้นมาทดแทน ช่วยเหลือ สังเคราะห์ เราก็สามารถอาศัยอยู่อาศัยกินอาศัยใช้ทั้งตนเองและใช้สร้างสรรค์ช่วยเหลือสังคมมวลมนุษย์คนอื่นๆให้พ้นความเดือดร้อนยากเข็ญกันได้ ถ้ามีธรรมชาติต่างๆครบครันเพียงพอจริงดังกล่าว คร่าวๆนี้ เรื่องอะไรเราจะต้องเอาไฟฟ้ามาทำไม และคงไม่ต้องมีโรงงาน

แต่ความเป็นจริงนั้น องค์ประกอบที่เป็นสัดส่วนอันพอเหมาะสำหรับฐานะกาละเทศะก็ต้องประมาณให้มีอย่างเป็นไปด้วยดี บางทีเมื่อจำเป็นก็

ต้องยอมให้มีสิ่งที่รบกวนธรรมชาติบ้างแต่ต้องไม่ให้มันมากขึ้นและพยายามหาทางลดมันลงไปให้"ไม่มี"จนได้ ไม่ใช่หลงสิ่งนั้นหรือเพิ่มสิ่งนั้นอย่างไม่มีหยุดยั้งจนกลายเป็นพิษ ดังนี้ คือความจริงของสังคมที่เป็นธรรมชาติอันเหมาะสม

ถาม : *ก็ยังไม่เข้าใจเหมือนกันว่า แล้วจะมีจุดเกี่ยวข้องอย่างไรระหว่างต้นไม้ พืชผัก กับไฟฟ้า*

ตอบ : เกี่ยวชัดๆตรงๆก็เพราะเราจะสร้างต้นไม้ พืชผัก ก็ต้องใช้พลังงาน เมื่อพลังงานของคนไม่พอ เราก็ต้องใช้พลังงานเสริมทั้งทางตรงและทางอ้อมมาช่วย เป็นต้นว่า ต้องใช้พลังงานไฟฟ้านำน้ำไปให้แก่ต้นไม้พืชผัก หรือไฟฟ้าต้องช่วยใช้สร้างอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำงานกับการปลูกต้นไม้พืชผัก ใช้พลังไฟฟ้าช่วยขุดเจาะขนย้ายถ่ายเทดินน้ำลมไฟ หรือทำอะไรต่ออะไรต่างๆ มีอีกมาก อันจะเกี่ยวโยงสืบทอดหลายช่วงกว่าจะไปถึงต้นไม้พืชผัก

และยังต้องใช้พลังงานไฟฟ้ามาทดแทนพลังงานบางอย่างที่ต้นไม้พืชผักไม่มีพลังงานพอที่จะทำหรือทำไม่เพียงพอ กล่าวคือ มี"พลังงาน"จากต้นไม้พืชผักต่างๆหลากหลายที่เกิดในตัวของมันเอง ซึ่งช่วยบรรยากาศธรรมชาติทั้งหมดไว้รวมทั้งมนุษย์ เช่นว่า หากต้นไม้เหล่านั้นมีมาก มีต้นใหญ่ มีมากต้น ก็เท่ากับมีโรงงานผลิตพลังงานนานาสารพัดที่เป็นพลังงานสำคัญจำเป็นแก่มนุษย์ที่เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่ง มันจะช่วยทั้ง**ผลิตให้**และ**รักษา**ทีเดียว ซึ่งมันผลิตพลังงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ตามธรรมชาติมากมายหลากหลายแม้ทุกวันนี้นักวิทยาศาสตร์ก็ยังไม่สามารถรู้ได้ทั้งหมด เมื่อเรามีไม่พอ เราก็ต้องคิดค้นหาส่วนที่ขาดมาคืน มาทดแทนให้ครบ หรือมาเป็นเครื่องทุ่นแรงเสริมสร้าง

ถาม : *เพราะฉะนั้น ก็หมายถึงว่า ถ้าเผื่อว่า ไม่เอาไฟฟ้าเข้ามาใช้ ก็จะต้องไม่มี ยกตัวอย่างเช่น ไม่มีห้องคอมพิวเตอร์*

ตอบ : ก็ไม่ต้อง ถ้าเผื่อเราสมบูรณ์พอ เราก็ไม่ต้องใช้เครื่องทุ่นแรงดังว่านั้น ไม่ต้องใช้พลังงานเพิ่มช่วย ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ที่คนสร้าง เพราะพลังงานและนานาวัตถุธรรมชาติ ชีวะธรรมชาติ พลังของธรรมชาติต่างๆ มันมีมากให้แก่เราแล้วอย่างพอเพียง

แต่ทุกวันนี้ มันไม่พอจริงๆ เราจึงจำเป็นต้องใช้เครื่องทุ่นแรง ต้องใช้พลังงานพิเศษ แม้แต่ไปสังเคราะห์ได้พลังงานปรมาณูก็ต้องจำเป็นเอามาใช้ ได้พลังงานแสงเลเซอร์ก็ต้องเอามาใช้ ได้พลังงานนิวเคลียร์ก็ต้องเอามาใช้ ทั้งๆที่รู้ทั้งรู้ว่ามันมีผลข้างเคียง มีกากเศษที่เป็นพิษร้ายชนิดหลีกเลี่ยงไม่ได้ส่วนหนึ่งอย่างทิ้งไม่ออก หากองค์ประกอบของสังคมนั้นๆไปไม่รอดในการดำรงอยู่ หรือชีวิตลำเค็ญถึงขนาดจะดำเนินต่อไปไม่รอด จำเป็นที่สุดจริงๆต้องใช้สิ่งทดแทนนี้ก็ต้องใช้ แต่ถ้าคนสังคมนั้นมีภูมิรู้ มีภูมิธรรมเพียงพอที่จะหลีกเลี่ยงได้ ก็ไม่ต้องใช้

เราต้องยอมรับความจริงว่า ทั้งวัตถุธรรมชาติ แร่ธาตุ ชีวะธรรมชาติ และทั้งพลังงานธรรมชาติต่างๆมันเสื่อมมันหายไปจากโลกนี้มากมาย เราต้องหาสิ่งอื่นมาทดแทน เราต้องไปเอาพลังงานอะไรต่ออะไรที่ค้นคิดได้มาใช้ และกำลังพยายามคิดค้นเอามาจากน้ำ จากแสงแดด จากอะไรต่ออะไรได้อีกก็เอาทั้งนั้น

ถาม : *สำหรับผม สำหรับขบวนการนี้ การที่โลกนั้นได้สูญเสียพลังงานไป ผมไม่ได้มองไปในแง่นั้น เพราะว่าโลกก็ได้รับ จริงๆ แล้วโลกก็ได้รับพลังงานจากพระอาทิตย์มา ผ่านจากพืชพันธุ์สังเคราะห์เข้ามา เป็นล้านๆปีมาแล้ว*

แท้ที่จริงแล้ว ผมเองนั้นมีความรู้สึกประทับใจอย่างยิ่งที่ชุมชนชาวอโศกนี้ ดูเหมือนว่าจะมีความสมดุลระหว่าง*ความเรียบง่าย****และ****การใช้เทคโนโลยี* ***เมื่อจำเป็นที่จะต้องใช้***

ตอบ : เราไม่ใช่พวกคอนเซอร์เวทีฟ(conservative)จนกระทั่งสุดโต่ง และเราก็ไม่ใช่พวกโปรเกรสสีฟ(progressive)ที่สุดโต่งด้วย

ถาม : ***ท่านมองในแง่นี้ ที่ว่า ไม่สุดโต่งทั้งสองข้าง นั้นว่า เป็นแง่มุมหนึ่งของคำสอนในพระพุทธศาสนาใช่ไหม***

ตอบ : แน่นอนที่สุด *เรื่องความสมดุล หรือมัชฌิมา หรือความไม่โต่งไปข้างใดข้างหนึ่งนี้ เป็นเรื่องสุดยอดของศาสนาพุทธ ซึ่งละเอียดซับซ้อนทั้งรูปธรรมและนามธรรมสำคัญยิ่งยวดทีเดียว ต้องศึกษากันอย่างลึกซึ้งมาก เรื่องเกี่ยวกับความสมดุล คือไม่เอนเอียงไปข้างหนึ่งข้างใดอย่างสมบูรณ์ลงตัวที่สุดในแต่ละสถานะทั้งรูปธรรม เฉพาะอย่างยิ่งทางนามธรรม แม้แต่เอียงไปเพราะชอบ เอียงไปเพราะชัง เอียงเพราะหลงใดๆ และเอียงเพราะขลาดกลัว ก็ตาม*

ดังนั้น แค่**ความเรียบง่าย**และ**เทคโนโลยี** ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับวัตถุอยู่มากมาย มันมีทั้งรูปทั้งอรูปหยาบๆให้เรารู้เห็นง่ายกว่าแยะ ที่จะจัดสมดุล หรือไม่ให้โต่ง แต่ที่จริงมันเกี่ยวกับนามธรรมด้วยทั้งนั้น ที่จะเกิดความโต่ง หรือสมดุล เราต้องฉลาดหรือมีปัญญาหยั่งรู้และต้องนำมาคิดคำนวณประกอบด้วยอย่างสำคัญ ศาสนาพุทธเน้น“ความสมดุล” หรือ “มัชฌิมา”นี้อย่างเป็นเรื่องเอกในความเป็นความมีที่ยัง“ตั้งอยู่หรือดำรงอยู่” แม้แต่“ธรรมชาติ” เพราะทุกวันนี้“คน”ต้องช่วยจัดสมดุลให้มันแล้ว มันร่อยหรอขาดพร่องเสื่อมสูญ เสียสมดุลอย่างสุดๆแล้ว

อย่าลืมว่ามนุษย์นั้นมีจิตใจหรือนามธรรมนี่แหละเป็นตัวการใหญ่ในการสร้างสรรหรือทำร้ายทำลาย เป็นตัวพอใจ หรือไม่พอใจ เป็นตัวเอาหรือไม่เอา เป็นสุขหรือทุกข์ และจะโต่ง หรือไม่โต่ง คนนี่แหละ"จะรู้"

เพราะฉะนั้น แม้แต่ค่านิยมของสังคม หรือค่าของสภาพที่อาตมานำมาพูดขึ้นเมื่อกี้นี้ว่า"คอนเซอร์เวทีฟ"และ"โปรเกรสสีฟ"นั้น ก็จะต้องรู้ว่าโลกทุกวันนี้ ส่วนใหญ่ในจิตใจของคนทั่วไปนั้นถูกปลุกเร้ามอมเมาให้ยินดีในลักษณะของ"โปรเกรสสีฟ"หรือมุ่งสู่สภาพ"โปรเกรสสีฟ"มากกว่า"คอนเซอร์เวทีฟ" อาตมาเห็นอย่างนี้ตามปัญญาของอาตมา จึงมุ่งหมายพยายามที่จะทำอะไรต่างๆให้มีน้ำหนักค่อนหรือมีน้ำหนัก"มาก"มาทางคอนเซอร์เวทีฟเพื่อถ่วงโปรเกรสสีฟที่เป็นความโต่งของสังคมในโลกปัจจุบัน แม้เราจะต้องลำบากเพราะการต้องช่วยถ่วงให้แก่สังคม ไม่สะดวกสบายด้วยเครื่องบำรุงเครื่องทุ่นแรงทั้งๆที่เราพร้อมที่จะมีได้ แต่ก็ต้องยอมงดยอมลดกัน เพื่อประโยชน์สังคมส่วนใหญ่ไกลกว้าง ถึงเราจะเป็นเพียงชุมชนเล็กๆย่อยๆ แต่เราก็เห็นว่าควรทำ เราก็ทำไปตามประสา

ถาม : *นี่คือ จุดมุ่งหมายที่ผมต้องการเจาะลงไปให้ได้ความชัด*

เท่าที่ผมได้อยู่ที่นี่ และอยู่ที่สันติอโศกนั้น เคยได้ยินบ่นอยู่เหมือนกัน บางคนต้องทำงานมากเกินไป แม้ว่าเขาจะได้รับอนุญาตให้พัก แต่เขาก็กลัวที่จะพัก เพราะว่าเขาจะรู้สึกเหมือนกับเขานั้นถูกมอง ถูกดูหมิ่น เพราะว่ายังมีงานอีกมากที่ยังจะต้องทำ แล้วบางคนก็ล้มป่วยไปจริงๆ

พ่อท่านมองข้อนี้ว่า เป็นปัญหาหรือไม่

ตอบ : ก็เป็นปัญหาอยู่บ้างจริง แต่ว่ามันก็เป็นภาวะจำเป็นที่คนของ

เรายังมีไม่มากพอ เพราะเราอยู่ในช่วงกำลังตั้งหลักฐาน เป็นคนจนที่กำลังก่อร่างสร้างตัว แถมต้องสร้างฐานะตามแบบ"บุญนิยม"ที่เห็นจริงในสัจจะที่ว่า เป็นคน*"มาจนดีกว่าไปเป็นคนรวย"*อีกด้วย ก็เลยยิ่งหนักหนาแสนลำบากยากเย็น และช้าแน่นอน

ถาม : *ถ้าหากว่าทุกคนนั้นต้องลำบาก เพราะว่าล้มป่วยลงแล้ว ในที่สุดทุกคนก็แพ้เท่านั้นเอง*

ตอบ : ก็ใช่.. แต่เราเองเราก็ไม่ได้ดูดาย เมื่อปัญหาเช่นนี้เกิด เราก็พยายามบอกอธิบายให้เข้าใจ อย่าไปดื้อทำอยู่ ก็แก้ไขก็พยายามอยู่ ปัญหาที่คุณฮาวเวิดว่านี้ เรารู้ชัดเจน เราก็ค่อยๆแก้ไขกันไป

ถาม : *ผมเข้าใจถูกหรือไม่ว่า จริงๆท่านก็พยายามที่จะให้เขาเข้าใจให้ถูกต้องในเรื่องนี้*

ตอบ : ใช่.. ที่จริงเรากำชับกำชากันเสมอ อย่าฝืนทำ แต่มันก็ยังมีคนที่เขายังดื้อทำอยู่ ไม่ได้หมายความว่าเรายินดี ลึกๆแล้ว มันเป็นเรื่องจิตใจ เป็นเรื่องกิเลสชนิดหนึ่ง เป็น**อัตตา มานะ** คนที่**"ถือดีในตน"** ยึดติดชนิดที่ไม่ยอมให้ใครมาติติง มาว่าเขาได้ แม้เขาเองจะต้องลำบาก จะต้องทุกข์ ต้องเจ็บป่วย เขายอมเจ็บดีกว่าให้คนมาว่า ซึ่งเราก็สอนให้ลดอัตตามานะชนิดนี้กันอยู่ ***ความจริงมันเป็น"ความดีเกิน!"ของคนดีน่ะ*** *โรคชนิดนี้ของคนชนิดนี้ค่อนข้างแก้ยาก*

กิเลสที่เป็น**"อัตตา–มานะ"**นี้ แม้แต่พระอนาคามีผู้หมดกิเลส**กาม**และหมดกิเลส**ปฏิฆะ**แล้วแท้ๆ พระอนาคามีก็ยังมีกิเลส"สังโยชน์เบื้องสูง" *(อุทธัมภาคียสังโยชน์)*เหล่านี้ อยู่เลย

• บุญนิยม ต่างแต่ไม่ขัดแย้ง กับทุนนิยม

ถาม : ***มีคนบอกผมว่า บุญนิยม***(Boonism) ***เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับทุนนิยม***(Capitalism) ***ใช่หรือไม่***

ตอบ : มองในมิติตื้น จะเห็นว่าแย้งกัน แต่ถ้ามองในมิติที่ลึก จะเห็นความจริงชัดว่า **บุญนิยม**นั้นสนับสนุน**ทุนนิยม** สอดคล้องเป็นมิตรไมตรีที่ส่งเสริมกันและกันอย่างดี

และ“บุญนิยม”ก็อาศัยพึ่งพา“ทุนนิยม”ในส่วนที่ต้องอาศัยเป็นธรรมดาอยู่แล้ว เพียงแต่ว่า“ทุนนิยม”ยังไม่เข้าใจ“บุญนิยม”ดี..ว่าเป็นมิตรที่ส่งเสริม“ทุนนิยม”เองแท้ๆเท่านั้น อีกอย่างก็คือ “ทุนนิยม”*ไม่“นิยมบุญ”* ถึงขนาดเข้าขั้นเลือดโลกุตระแท้จึงไม่ค่อยอยากใกล้ชิด“บุญนิยม” และขอโทษที่ต้องกล่าวว่า..“ทุนนิยม”นั้นดูจะรังเกียจ“บุญนิยม”อยู่ในที เพราะ“บุญนิยม”ไม่สะสวย ร่ำรวย หรูหราสูงส่ง เหมือน“ทุนนิยม”นิยมเป็นกัน

ถาม : ***อยากจะขอให้ท่านพูดให้ลึกในเรื่องนี้ได้ไหม***

ตอบ : ได้... แต่ก็คงจะอธิบายไม่เก่งจนสมบูรณ์ถึงสัจจะของมันได้ครบ ลองไตร่ตรองตามดูก็แล้วกัน

ฟังดีๆนะ และขออภัยไว้ก่อนในที่นี้ เพราะจะต้องพูดสัจจะ ซึ่งมันเลี่ยง“ความจริง”ไปไม่ได้ อย่าหาว่าดูถูกเหยียดหยามหรือข่มขี่กันเสียล่ะ ที่พูดนี้เป็นการอธิบาย“ความจริง”ให้ฟังตรงๆ ขอยืนยันว่าไม่มีเจตนาลบหลู่ดูถูกหรือต้องการข่มเลยจริงๆ ไม่ได้เล่นลิ้น ไม่ได้อ้อมค้อม หรือถือโอกาส

ตั้งต้นในความเป็นจริงข้อแรก ชัดๆ ก็ขอกล่าวผ่าๆตรงๆเถอะนะ

ทุนนิยมนั้น ได้แก่ พวก***ต้องการ“เอา” สะสมมาให้แก่ตัว*** คำว่า **“กำไร”**ตามอุดมการณ์ของ“ทุนนิยม”ก็คือ *เจตนาได้มาให้แก่ตัวมากๆ.. ถ้า*

สามารถแลกคืนมา(หรือขาย)*ได้เกินทุนยิ่งมากเท่าไหร่ยิ่งดี* หากขายได้ต่ำกว่าทุนถือว่าไร้สมรรถนะ เรียกว่า **"ขาดทุน"** แล้วทุกข์ใจ

ส่วน**บุญนิยม**นั้น ได้แก่ พวก***ต้องการ"ให้" ต้องการลดกิเลส ลดการสะสมมาให้แก่ตัว*** ดังนั้นคำว่า"**กำไร**"ตามอุดมการณ์ของ"บุญนิยม" ก็คือ *เจตนาเอามาให้แก่ตัวน้อยลงๆ..ถ้าสามารถได้แลกคืนมา(หรือขาย)ต่ำกว่าทุนหรือให้ฟรีได้ นั่นคือผลสำเร็จ* หากขายได้ต่ำกว่าทุน*(และยังชีพอยู่ได้ดีด้วย)*ถือว่ามีสมรรถนะสูง คือ**"กำไรอาริยะ"**

เพราะฉะนั้น ๒ สภาพนี้ คือ***คนละตระกูล***แน่ หากดูในมิติตื้นๆ จะเห็นว่า **แย้งกัน ตรงข้ามกัน คนละฝ่ายคนละพวกจริง**

แต่ความจริงที่ลึกไปยิ่งกว่านั้นก็คือ ***คนนี้เอา–อีกคนให้*** คิดให้ดีๆ เมื่อคน ๒ จำพวกนี้อยู่ด้วยกัน *คนหนึ่งให้ อีกคนก็รับเอา* **ไม่ได้ขัดแย้งอะไรกันนี่** ไปด้วยกันได้ อยู่ด้วยกันได้ ไม่ตีกัน

ส่วน***คนตระกูลเดียวกัน***สิ! โดยเฉพาะ**ทุนนิยม**ด้วยกัน นี่แหละที่ต่างก็***ต้องการเอา*** *ต่างคนต่างจะเอา* นี่ต่างหาก**เขาแย้งกัน เขารบกัน เขาแย่งกัน เขาเข่นฆ่ากันมาตลอดยุคสมัยชั่วกาลนาน**

เอ้าฟังอีกที..ชัดๆ ตรงนี้จะได้เข้าใจ

คนที่มีจิตวิญญาณเป็น**ทุนนิยม**ด้วยกัน เป็นพวกเดียวกัน ซึ่งดูยังไงเขาก็เป็น"ตระกูล"เดียวกัน แต่ความจริงแล้ว ในจิตในใจของเขา คือพวก ***"เอา"*** พวกเขาต่างก็***จะเอา***ทั้งนั้น เขาต่างก็เป็นพวก"เอา"เหมือนกัน ต่างคนต่างเต็มไปด้วยเลือดแห่ง**"นักเอา"** เมื่อต่างคนก็ต่าง***"จะเอา"*** เขาก็แย่งกัน นั่นก็คือเขา**แย้งกัน เขาเป็นศัตรูกัน เขารบกันจริงๆในความเป็นจริง** เห็นตรงนี้ให้ชัด

ดังนั้น ในวิถีชีวิตมนุษย์ จนถึงส่วนลึกของจิตวิญญาณ และความเป็นระบบที่พัฒนากันมาของ"ทุนนิยม" ก็ต้องเกิดต้องเป็นทั้งรูปธรรมและ

นามธรรมตามทิศทางแห่ง"ความนิยม"ของทุนนิยมที่เป็นจริงมีจริงกันอย่างเห็นๆอยู่เต็มสังคมทุนนิยมในโลก

ทีนี้ อีกตระกูลหนึ่งคือ พวก**บุญนิยม** ซึ่งเป็นพวก***"ให้"*** และก็จริง.. ที่เป็น"คนละตระกูล"กับ**ทุนนิยม** แต่ในเนื้อหาของความเป็นจริงนั้น พวกเขาต่างก็***จะให้*** แม้ว่าบางคนจะยังไม่หมดกิเลส แต่เขาต่างก็มีความชัดในตนเองว่า **บุญนิยม**คือผู้***จะต้องให้*** ***จะต้องเสียสละ*** **นี้คืออุดมการณ์จริง** นี้คือ"ความนิยม"จริงแม้จิตใจจะยังมีกิเลสบ้าง ไม่บริสุทธิ์จนบริบูรณ์ ยังมีการหวงหรือ"จะเอา"อยู่บ้างก็ตาม เขาต่างก็จะต้องพยายามศึกษา ฝึกฝน และทำตนให้เป็นผู้***"ให้"ให้ได้จริงๆ*** **ต้องฝึกตนให้เป็น"ผู้เสียสละ" ที่แท้จริง** ให้ได้จริงนั่นเอง ซึ่งก็คือ ต้องปฏิบัติธรรมขัดเกลากิเลสตนเองจริงๆ จึงจะชื่อว่า พวก**ตระกูล"บุญนิยม"** ไม่เช่นนั้นผู้นั้นก็คือ *ขบถ* หรือคนนอกรีต

*เพราะฉะนั้น ในวิถีชีวิตมนุษย์เช่นนี้ จนถึงส่วนลึกของจิตวิญญาณและความเป็นระบบที่พัฒนากันมาของ**"บุญนิยม"** ก็ต้องเกิดต้องเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมตามทิศทางแห่งอุดมการณ์หรือตาม"ความนิยม"ที่มีจริงเป็นจริงกันอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งก็มีให้เห็นยังไม่เต็มรูป เต็มความสมบูรณ์ในสังคมในโลก หากมีเวลาพัฒนาไปอีกนานเท่ากับ"ทุนนิยม"ก็จะเป็นสังคมอีกชนิดหนึ่ง อันจะพร้อมไปด้วย**"อิสรเสรีภาพ-ภราดรภาพ-สันติภาพ-สมรรถภาพ-บูรณภาพ"**อย่างแน่นอน*

ดังนั้น เรามาพูดถึงเลือดแท้ของตระกูล ทั้ง ๒ นี้ให้ชัดๆกันดูบ้าง ตระกูลบุญนิยมแท้ๆคือ**"ให้"** ใช่ไหม? ส่วนตระกูลทุนนิยมจริงๆคือ**"เอา"** เพราะฉะนั้น ผู้เป็น*บุญนิยม*จริง จึงอยู่กับพวก*ทุนนิยม*ได้ชนิดที่...สอดคล้องร่วมมือกันอย่างลงตัวเข้ากันได้เป็นอันดี เพราะ*คนหนึ่ง"เอา"..อีกคน"ให้"* ก็ไม่แย่งกันแล้วนี่

เห็นไหมว่า *มันไม่แย้งกันในความเป็นจริง* หากอยู่ด้วยกันก็ไปด้วย

กันได้ เพราะ***คนนี้เอา..อีกคนก็ให้*** มันก็กลมเกลียวสัมพันธ์กันดีออก ก็เกิด*ความสงบราบรื่นชื่นใจดี!* ไม่แย่งไม่ชิงกัน ก็ไม่ต้องรบราฆ่าฟันกันเท่านั้นเอง *"บุญนิยม"กับ"ทุนนิยม"เป็นคู่ต่อสู้หรือเป็นศัตรูกันตรงไหน?*

ในสังคมที่เป็นระบบ**"ทุนนิยม"**อยู่นั้น จึง***ต้องการ***คน**"บุญนิยม"** เข้าไปถ่วงดุล เข้าไปลดภาวะทุกข์ของ"ทุนนิยม"ที่เกิดจากความเป็นจริง หรือเข้าไปแก้ไขปัญหาที่ไม่สงบเพราะแย่งชิง หรือขัดแย้งกันเพราะต่างมีแต่ "จะเอา" หรือต่างก็มีกิเลสเห็นแก่ตัว **"บุญนิยม"**จึงคือ **ผู้ช่วยสังคม**

ในสังคมต้องมีคน**บุญนิยม*ตัวจริง เสียสละจริง*** จะเป็นได้มากหรือน้อยก็ต้องมีคนชนิดนี้เข้าไปแก้ปัญหาสังคม จึงจะแก้สำเร็จได้แน่แท้ มีจริงเท่าไหร่ สำเร็จจริงเท่านั้น

เห็นได้แล้วใช่ไหมว่า *ไม่ใช่สิ่งที่ขัดแย้งกัน ไม่ได้ทะเลาะกันจริงเลย*

จริงๆแล้ว คนในสังคม**ทุนนิยม** เขาก็รู้ความจริงข้อนี้ เขาจึงพยายามทำตนเป็น"คนเสียสละ"หรือทำตนเป็น"คนให้"กันอยู่เหมือนกัน ก็มีผู้"ให้"ชนิดจริงใจกันอยู่บ้าง แต่ชนิดที่ไม่จริงใจไม่บริสุทธิ์ใจนั่นแหละมากกว่ามาก และเพราะยังมีกิเลสแต่มีความฉลาดเยี่ยมยอดยิ่งขึ้นๆ จึงเกิด**"มารยาทีดีของสังคม"** แล้วยอมรับกันว่า เป็น**"มารยาทแห่งคุณงามความดี"ชนิดหนึ่ง** ที่ปรุงแต่งแฝงซ้อนกันอย่างยากจะรู้เท่าทัน *ความพออยู่รอดของมนุษย์ภายใต้ระบบ"ทุนนิยม" จึงชลอมาได้กระทั่งป่านนี้ ยังไม่เกิดมหากลียุค ก็เนื่องจาก"มารยาทแห่งคุณงามความดี"ดังกล่าวนี้แท้ๆ แต่ก็ทำให้วัตถุดิบทรัพยากรในโลกร่อยหรอจนเกือบจะไม่เหลือแล้ว และทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของโลกขาดแคลน อดอยากแร้นแค้น ทุกข์ยากกันสาหัสสุดจะกล่าวกันแล้ว ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงระหว่างคนรวย-คนจน คนมีศักดิ์มีอำนาจ-คนด้อยสิ่งเหล่านั้น เกิดขึ้นในสังคม มีกันหลากหลายอย่างสลับซับซ้อนซ่อนแฝง จนจัดประเภทคนไม่หวาดไหว เพราะ*

*กลบเกลื่อนกัน ด้วยคำว่า "เสมอภาค" กับ"มารยาทแห่งคุณงามความดี" อย่างเก่งกาจ จนกลายเป็นต่างก็ยอมรับผู้มี**มารยาทฯมาก***(มารยาฯมาก) *เหล่านั้นกันว่า"ดีจริงๆหรือผู้ดี"กันเสียอีกแน่ะ*

เพราะกิเลสมันยังมีจริงในจิตของคนตระกูลทุนนิยม ผู้ซึ่งไม่ได้ตั้งใจเรียนรู้ และฝึกฝนสัจธรรมดังกล่าวนี้ *มันจึง"ให้"ไม่จริง เพราะยังมีกิเลสในจิตทั้งใต้สำนึกและไร้สำนึกทำงานอยู่โดยเจ้าตัวก็ไม่อาจจะรู้* หรือบ้างก็ "ให้"อย่างเป็น**"การสร้างภาพ"** เพื่อใครๆจะได้เห็นว่าตนมีคุณงามความดี แต่แท้จริงแล้วเขาก็ไม่รู้"ใจลึกๆ"ของตนเองหรอกว่า กิเลสที่มันต้องการแลกกลับคืนอยู่ในจิตลึกๆยังมี*(และมากกว่ามากที่หากได้คืนมาเกินกว่าที่ตนให้ไปก็จะดีใจเสียอีก)* หรือยังยึดเอาบุญเอาคุณอยู่ในจิตลึกๆก็ยังมี **คนแบบนี้ยังสะสมไม่มีวันพอ**

หรือยัง**"ให้"**ยัง**"เสียสละ–บริจาค"**ชนิดเป็นเล่ห์เป็นกลวิธีเพื่อต่อลาภที่จะได้คืนมามากกว่าเก่าบ้าง ต่อยศ ต่อสรรเสริญ ต่อโลกียสุข ให้แก่ตนยิ่งกว่าสิ่งที่ตนได้"ให้"ไปนั้นๆบ้าง ***คนแบบนี้มีแต่จะรวยขึ้นๆ***

ซึ่งหากไม่พากเพียรเรียนรู้ความจริง*(สัจธรรม)* เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่ดีไม่งามเหล่านี้กันจริงๆละก็ จะยิ่ง**"ให้"**อย่างมีเล่ห์มีกลวิธีซับซ้อนซ่อนเชิงยิ่งๆขึ้นเอาด้วย จนแม้แต่ตนเองก็ไม่รู้ตัว และไม่เคยคิดจะลดละหรือทำตนให้เป็นคน**"มักน้อย"**อย่างลึกซึ้งสมบูรณ์ในเรื่องนี้ จึงกลายเป็นคนผู้ยืนหยัดสืบทอดตระกูล**ทุนนิยม** ชนิด*"เลือดทุนนิยมตัวแท้คุณภาพคับแก้ว ผู้ยิ่งพรางลวงคนอื่นได้สนิทสนมเยี่ยมยอด!!"* ซึ่ง**ทั้งรวย ทั้งมีเกียรติ** อยู่เกลื่อนกลาดสังคม

ดังนั้น ถ้าผู้ใดรู้แจ้ง"ความจริง"*(สัจธรรม)*นี้ชัดเจน ก็จะไม่งงไม่สงสัย แต่จะเข้าใจดี ว่า คน ๒ ตระกูลนี้ เป็น**"สหาย"***(ผู้ร่วมประโยชน์)*กันแท้ๆเทียว *ไม่ใช่เรื่องแย้งกัน ไม่ใช่ผู้แย่งผู้ชิงกัน ไม่ใช่ผู้ทะเลาะกัน*

ที่ทะเลาะกันนั้น เพราะกิเลสเข้าใจผิดของคนบางคน ผู้ที่ยัง"อวิชชา" อยู่ต่างหาก ซึ่งยังไม่รู้แจ้งความจริงดังที่กล่าวนี้ และประทุษร้าย*ผู้เป็น "สหาย"*โดยไม่เจตนา

เนื่องจาก คนที่อวิชชานั้นไม่เข้าใจความจริง ..พอรู้สึกว่า ***ผู้ใดเป็น "คนละตระกูล" หรือเป็น "คู่แข่ง"*** เท่านั้นแหละ **ก็เกิดกิเลส"ป้องกันตัว" ขึ้นมาทันที กิเลสเห็นแก่ตัว**และ**อวิชชา**มันพาให้กลัวขึ้นมาฉับพลัน โดยไม่ไตร่ไม่ตรอง จึงรู้สึกอย่างพื้นฐานไปตามประสาคนเห็นแก่ตัวหรือคนขี้ขลาด และไม่เข้าใจในสัจจะ ซึ่งกลัวผู้ที่ตนยังไม่รู้หน้ารู้ใจ จึงไม่ไว้ใจ คล้ายๆกับชาวป่าชาวเถื่อนยุคหินเผ่าต่างๆ ที่ยังมีสัญชาตญาณแห่งความหวาดกลัวคนแปลกหน้าตามภูมิฐานและภูมิปัญญาที่ยังไม่เจริญ ว่าเมื่อเห็นคนแปลกเผ่า ต่างตระกูล นี่มันไว้ใจกันไม่ได้แน่ ก็เพราะตนเองยัง *"ไม่มีกำลังแห่งความเฉลียวฉลาดเพียงพอ โดยเฉพาะความบริสุทธิ์บริบูรณ์มั่นคงแข็งแรง"(ไม่มีวิมุติ)*ในตนเองหรือยัง*"มีความเห็นแก่ตัวมาก"(มีอัตตาและอัตตนียา)*ที่มันหวงแหนอะไรต่ออะไรสารพัด จะยังหลงว่า "เป็นเราเป็นของเรา" กลัวเขาจะมาแย่งมาชิงมารุกรานอะไรๆ*"ของตน"*ไปเสียหมด *จะต้องตั้งตนเป็นศัตรูกันก่อน จะต้องป้องกันตัว ต้องขับไล่หรือจัดการปราบผู้ที่ไม่น่าไว้ใจนี่ก่อน*

และหากทำได้ก็จะยิ่งหลงผิดหนักขึ้นๆ จนย่ามใจเที่ยวไล่ปราบไล่ปรามถึงฆ่าฟันทำลายผู้อื่นต่อไปอีก แล้วถือว่า นั่นคือ"ความชนะ" คือ"ความยิ่งใหญ่" คือ"การมีอำนาจ" เหมือนอย่างที่คนผู้วิชชาได้พากัน "หลง"(ใหล)**มานานแสนนาน มากมายในประวัติศาสตร์อันยืดยาว แม้จนป่านนี้ก็ยัง"มีคนหลงใหล"ทำนองนี้อยู่อีกนับไม่ถ้วน**

*จะเรียกว่า พฤติกรรมเยี่ยงนี้ หรือวิธีดังกล่าวคร่าวๆข้างบนนี้ เป็น **"ความฉลาด"**ก็ได้ สำหรับปุถุชน แต่เป็น"ความฉลาด"หรือ"ความรู้*

*พื้นฐาน"ตื้นๆเบื้องต้นของคนที่ยังไม่เจริญ ยังสามัญๆ แม้จะรวยทรัพยากรมากมายยิ่งใหญ่ด้วยอำนาจ ก็ยังไม่ใช่**"อาริยโลกุตระ"** ยังเหมือนคนเผ่าต่างๆในยุคโบราณเยี่ยงเดียวกัน เพียงแต่มีวิธีการและอาวุธต่างกันเท่านั้น*

"คนอ่อนแอ"จะมีความเป็นเช่นนี้เป็นธรรมดา ยิ่งอ่อนแอมากเท่าใดๆ ก็ยิ่งจะมีความเป็นเยี่ยงนี้ๆอาการหนักจัดจ้านมากเท่านั้นๆ เพราะเขายังไม่โต*(ไม่เดียงสา)* ยังไม่เจริญ*(อนาริยะ)* ยังไม่แข็งแรงจริง ยังไม่มีกำลัง*(ไม่มีอินทรีย์ ๕ พละ ๕)* ในตนเพียงพอ ยังไม่ร่ำรวยทรัพย์แท้*(ศรัทธา-ศีล-จาคะ-ปัญญา)*เพียงพอ ยังไม่มีความอาจหาญแกล้วกล้าที่เชื่อมั่นในตนเองสมบูรณ์*(ยังไม่มีอาสภิธัมโม)* ยังไม่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่จริง*(ยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอ)* เนื่องจากยังไม่มี"วิมุติ"เพียงพอ หรือยังมีกิเลสมากอยู่ นั่นเอง

ผู้ที่ไม่น่าจะเป็น แต่ก็เป็นเช่นดั่งกล่าวนี้อยู่ จนทำให้ผู้ซึ่งมีเลือด"บุญนิยม"จริงเพียงพอ เกิดความรู้สึก***"ที่เป็นเมตตา"***ต่อชาว"ทุนนิยม"พวกนี้เอามากๆ หรือความหมายที่คนไทยเราเข้าใจดี หากพูดว่า"**เวทนา**"คนเหล่านี้เอามากๆ นั่นเอง

ความรู้สึก"**ที่เป็นเมตตา**"จริงๆ*(เวทนา)*ดังกล่าวนี้คือ"**ความเป็นพระเจ้า**" **ที่แท้จริงที่สุด***(พรหมวิหารแท้ หรือ ความรักของพระเจ้าที่มีต่อผู้น่าสงสาร)* ที่มนุษย์ทุกผู้ควรสร้างขึ้นให้แก่ตน ชาว"บุญนิยม"มีอุดมการณ์แน่วแน่ที่ต้องสร้าง"จิตใจหรือจิตวิญญาณ"ให้เป็น"พระเจ้า"ดังกล่าวนี้

ดังนั้น ชาว"บุญนิยม"จึงคือผู้ที่มีที่เป็นได้จริง มากบ้างน้อยบ้างในกลุ่มคนชาว"บุญนิยม"จริงๆ และชาว"บุญนิยม"ทุกคนต้องพยายามฝึกตนเองเป็นคนที่มี***"เมตตา"****(กรุณา-มุทิตา-อุเบกขา)*หรือ***เป็นผู้"สร้าง"และ"ให้"****(สร้างสรร-เสียสละนั่นเอง)*ชนิดที่ไม่มีกิเลสเลศเล่ห์ซ่อนแฝงแม้น้อยแม้นิดในจิต ต้องทำจิตให้ตรงให้บริสุทธิ์สะอาดจากโลภโกรธหลง **ต้องทำตนให้"พ้นอวิชชา"อย่างเป็นมรรคเป็นผลให้ได้ เป็น"สัมมาทิฏฐิ"** นั้นคือ

เป้าหมายหลักแท้จริง*(อันสำคัญยิ่งกว่า"ลาภ ยศ สรรเสริญ โลกียสุข")*ของชาว "บุญนิยม" จุดหมายคือ"วิมุติหรือนิพพาน" ซึ่งพิสูจน์ได้ในคนเป็นๆนี่เอง

ชาว"บุญนิยม"ที่เป็นเลือดแท้ ต้องสำนึกสังวรและพากเพียรปฏิบัติตน (ปฏิบัติธรรม) ดังกล่าวนี้กันจริงๆ ไม่เช่นนั้นเป็นชาว"บุญนิยม"นอกรีต หรือ "ขบถ"ต่ออุดมการณ์

ผู้ที่เข้าถึงอยู่ในข่ายความเป็นชาว"บุญนิยม"*(นักปฏิบัติธรรมชาวพุทธ)* จึง **"พยายามรู้ตัวและฝึกตน"***(สัมมาวายามะ-สัมมาสติ)*อยู่เสมอๆให้ได้ตลอดทุกขณะที่มี**ความรู้สึกนึกคิดก็ต้องปรับให้สัมมา"***(สัมมาสังกัปปะ)* ขณะที่มี**การพูดก็ต้องให้"สัมมา"***(สัมมาวาจา)* ขณะที่มี**กรรมกิริยาทุกอย่างก็ต้องให้ "สัมมา"***(สัมมากัมมันตะ)* ขณะที่**ทำอาชีพต่างๆอยู่ก็ต้องให้"สัมมา"***(สัมมาอาชีวะ)* ต้องฝึกตนให้เป็น**"ผู้สร้างสรร–เสียสละ–ทำจิตให้บริสุทธิ์"ให้ได้จริงๆจังๆ** จึงจะ**มี"นิพพาน"**อยู่ในโลก

กล่าวคือ ขณะที่มี**"ความรู้สึกนึกคิด"***(สังกัปปะ)*ก็ต้องสังวร*อย่าให้เป็น "กาม-พยาบาท-เบียดเบียนตนและผู้อื่น"* จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยการฝึกฝนเป็น**"สัมมา"** และหากทำได้สำเร็จแต่ละครั้งแต่ละคราว คือสามารถพยายามไม่ให้เกิด"กาม-พยาบาทเบียดเบียน"ได้จริง ก็เท่ากับสั่งสม"ความเจริญก้าวหน้า"สู่ความเป็น"อาริยชน"แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม)คือโลกุตระไปเรื่อยๆ ตามหลักธรรมของพุทธข้อที่ ๒ ของ"มรรค ๘"

ซึ่งการมีชีวิตได้"เนื้อหา"ชนิดนี้แหละเป็น"รายได้"แท้ๆของชาว"บุญนิยม"

ดังนั้น ขณะที่มี**"การพูด"***(วาจา)*ก็ดี ก็ต้องสังวร*อย่าให้เป็น"โกหก-ส่อเสียด-หยาบ-เพ้อเจ้อ"* จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอยู่ด้วยการฝึกฝนเป็น **"สัมมา"** และหากทำได้สำเร็จแต่ละครั้งแต่ละคราว คือสามารถพยายามไม่ให้เกิดได้ดังกล่าวนั้นจริง ก็เท่ากับสั่งสม"ความเจริญก้าวหน้า"สู่ความเป็น"อาริยชน"แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ โลกุตระไปเรื่อยๆ ตาม

หลักธรรมของพุทธอีกข้อหนึ่ง

ขณะที่มี**"กรรมกิริยาทุกอย่าง"***(กัมมันตะ)* ก็เช่นกัน จะต้องพยายาม *อย่าให้เป็น"ปาณาติบาต-อทินนาทาน-กาเมสุมิจฉาจาร"* จึงจะได้สั่งสม "ความเจริญก้าวหน้า"สู่ความเป็น"อาริยชน"แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ โลกุตระไปเรื่อยๆ ตามหลักธรรมของพุทธอีกข้อหนึ่ง

ขณะที่**"ทำอาชีพ"***(อาชีวะ)* ก็เช่นกัน ก็ต้องพยายามสังวรตนให้เป็น กุศลสูงขึ้นดีขึ้น จนพัฒนาตน*หลุดพ้น หรือเลื่อนชั้นเจริญขึ้นจาก"กุหนา-ลปนา-เนมิตตกตา-นิปเปสิกตา-ลาเภน ลาภัง นิชิคิงสนตา"* จึงเป็นการสั่งสม "ความเจริญก้าวหน้า"เลื่อนฐานะใน"อาชีพ"แบบบุญนิยมสูงขึ้นๆไปเรื่อยๆสู่ ความเป็น"อาริยชน"แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ โลกุตระจริงตามหลักธรรม ของพุทธอีกข้อหนึ่ง

ผู้ที่มี***ความเห็นความเข้าใจถูกต้อง*** มีทางดำเนินชีวิตเช่นนี้ และได้ พากเพียร**"พยายามรู้ตัวและฝึกฝน"**อยู่จริง ก็ชื่อว่า*เป็นผู้มี****"สัมมาทิฏฐิ" เป็นประธาน*** และมี**"สัมมาวายามะ**กับ**สัมมาสติ" ห้อมล้อม"สัมมาทิฏฐิ"** ช่วยกันทำให้เกิด**"สัมมา"**อีกทั้ง ๔ คือ**"สังกัปปะ–วาจา–กัมมันตะ–อาชีวะ"**

หากสามารถในแต่ละขณะทำให้"สังกัปปะ"ลดกาม-พยาบาท-เบียดเบียน ลงได้จริงในขณะใด ก็ชื่อว่า*ทำ"สัมมา"ให้เกิดใน"สังกัปปะ"นั้น ทุกครั้งไป* ก็สั่งสม"ความเจริญก้าวหน้า"ไปตามลำดับ หรือ"ได้ทรัพย์แท้"

"วาจา-กัมมันตะ-อาชีวะ"ก็ฝึกฝนตามนัยเดียวกันนี้ คือ *พยายามที่ จะให้เกิด"สัมมา"ให้ได้ทุกขณะนั่นเอง* ถ้าได้ก็เป็นการสั่งสม"ความเจริญ ก้าวหน้า"ไปตามลำดับ "ได้ทรัพย์แท้"อีกเช่นกัน

การเกิด"ความเจริญก้าวหน้า"ที่เป็น"สัมมา"จากการสำนึกสังวรฝึกฝน ทั้ง ๗ องค์ของมรรค สู่ความเป็น"อาริยชน"แห่งโลกใหม่(นวัตกรรม) คือ โลกุตระไปเรื่อยๆ ตามหลักธรรมของพุทธ ดังที่ได้อธิบายมาคร่าวๆนี้ จะ

เกิดสภาพจริง*"หยั่งลงในจิตเป็นความแข็งแรงตั้งมั่น"*ขึ้นไปตามความจริงที่ได้เป็นลำดับๆ เรียกว่า ฝึกฝน***สร้าง"สัมมาสมาธิ"ของชาวพุทธหรือชาว"บุญนิยม"*** พระพุทธเจ้าสอนไว้ชัดมาก ใน"มหาจัตตารีสกสูตร" พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๒-๒๘๑

ชาว"บุญนิยม"เลือดแท้ จึงล้วนพากเพียรด้วยเป้าหมายการประพฤติด้วยความสำนึกสังวรดังกล่าวนี้ เพื่อให้เกิดให้ได้ให้มีให้แก่ตน ซึ่งย่อมอุตสาหะวิริยะมากน้อยตามนิสัยและวิสัยของแต่ละคน

เพราะนี่คือ"อาริยทรัพย์"แท้ๆของชาว"บุญนิยม"ที่จะต้องสะสม

"ทรัพย์แท้ๆ"ของชาว"บุญนิยม"ไม่ใช่ไปหลงสะสมหรือล่า"ลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข"ให้แก่ตนเป็นเนื้อหาหรือเป็นเป้าหมายหลักแน่ๆ *แต่ก็ต้องมีต้องเป็นต้องอาศัย"โลกียสมบัติ"คือลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุขเหล่านี้ โดยมีการประมาณให้เป็น"ประโยชน์สูง-ประหยัดสุด"อยู่กับสังคมเขา และช่วยสังคมเขาด้วย อย่างชัดคมจริงใจ* ซึ่งผู้เป็นชาว"บุญนิยม"ที่แข็งแรงมี"อินทรีย์๕ พละ ๕"และมี"สัมมา"เพียงพอจะไม่ขบถหรือไม่นอกรีต

ชาว"บุญนิยม"ทุกคนต้องมีความรู้ความเห็น*(สัมมาทิฏฐิ)* และมีอุดมการณ์ที่ต้องพากเพียรให้แก่ชีวิตอย่างนี้ ประพฤติอยู่กับมรรคทั้ง ๘ จริงจัง

การพากเพียร"รู้ตัวและฝึกตน"ด้วย"สัมมาทิฏฐิ"ดังกล่าวนี้เป็นประธานอยู่เสมอ *จึงเกิดมรรคเป็น**"สัมมาสมาธิ"ได้ครบองค์แห่งมรรค**(มัคคังคะ) และเกิดผลเป็น**"สัมมาญาณ–สัมมาวิมุติ"สู่อาริยธรรมที่ชื่อว่า"นิพพาน"***

ความเป็นอยู่ของชาว"บุญนิยม"มี*ทางเดินของชีวิต*(*มรรค*)เช่นนี้ เรียกว่า มี"สัมมาอาริยมรรคอันมีองค์ ๘" คือ มี*ทางเดินของชีวิต* ด้วยหลัก ๘ ประการ

จึงมี"ผล"แห่งความเจริญของมนุษย์เป็น**"ความรอบรู้"**อีกชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า"สัมมาญาณ"

และมี"ผล"เป็นความเจริญชนิดเกิดสมรรถนะที่สุขสงบอันวิเศษของมนุษย์ คือ**"หลุดพ้นจากความเป็นเลือดและวิญญาณ"ทุนนิยม"ออกไปเป็นเลือดและวิญญาณ"บุญนิยม"จริงแท้ขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ"** ซึ่งเป็น*การหลุดพ้นชนิดพิเศษแบบศาสนาพุทธ* เรียกว่า"สัมมาวิมุติ"(นิพพาน)

ชาว"บุญนิยม"เลือดแท้จะสำนึกสังวรและมีชีวิตพากเพียรมีกรรมกิริยาเป็นอยู่ตามอุดมการณ์แบบนี้

ชาว"ทุนนิยม"ที่เป็นเลือดแท้ เขาก็สำนึกสังวรตามอุดมการณ์ของชาว"ทุนนิยม"และพากเพียรปฏิบัติตน*(ซึ่งยังไม่ใช่ปฏิบัติธรรมที่มีสัมมาอาริยมรรค)* กล่าวคือ มีเป้าหมายหรือเนื้อหาของชีวิตล่า"ลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข"เป็นสมบัติเป็น"ทรัพย์แท้"ของชีวิต โดยเห็นและเข้าใจจริงๆว่า "การได้"ลาภ-ยศ-สรรสริญ-โลกียสุขเป็นอุดมการณ์ เป็นเรื่องปกติของคนทั่วไปเป็นความสำคัญยิ่งใหญ่ในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

ความสำนึกที่จะ"ให้"หรือจะ"ลดการโลภมาให้ตน"นั้น สำนึกน้อยกว่าจะ"เอา"หรือจะ"ได้มาให้แก่ตน"อยู่จริงๆ เพราะแม้แต่ทฤษฎีหรือสูตรแห่งการดำเนินชีวิตของชาว"ทุนนิยม"ก็ยังเป็น"ทฤษฎี" *(ทิฏฐิ)* ***สั่งสม"โลกียธรรม"หรือพยายามสั่งสมลาภ–ยศ–สรรเสริญ–โลกียสุขให้มากมีทับทวีอุดมสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะหลากหลายมหาศาลได้กันอยู่ทั้งนั้นซึ่งศึกษาจริงจังกันเป็นสถาบันเป็นมหาวิทยาลัยทั่วโลก***

ส่วนชาว"**บุญนิยม**"นั้น จะมีสูตรแห่งการดำเนินชีวิตหรือมี"**ทฤษฎี**" *(ทิฏฐิ)***สั่งสม"โลกุตรธรรม"หรือพยายามสั่งสม"การลดละกิเลสตัณหาอุปาทานที่มันยังทำให้เราเป็นทาสลาภ–ยศ–สรรเสริญ–โลกียสุข"อยู่นั้นให้เกิดการลดละจางคลายลงได้จริงๆ จนกระทั่งหมดสิ้นแม้ที่สุดอาสวะ**

ซึ่งทั้ง ๒ ต่างก็ดำเนินชีวิตไปอย่างมุ่งมั่นให้ก้าวไปให้ได้มากได้สูง เช่นกัน

วิถีชีวิตหรือค่านิยม หรือทิศทางแห่งการดำเนินชีวิตของชาว"ทุนนิยม"

งานกินข้าวหาด

กับชาว"บุญนิยม"จึงต่างก็เจริญก้าวหน้ากันไปไม่หยุดยั้งจริงๆจังๆ *ทว่า.. เจริญเดินทางกันคนละทาง คนละอย่าง คนละจุดหมายแท้*

แต่ถ้าแม้นเข้าใจได้ดี ว่า คนตระกูลบุญนิยมนั้น คือ คนที่ต่างจากคนตระกูลทุนนิยมก็จริง แต่เป็น**ความต่าง**ที่*"กลับมีพฤติกรรมสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสามัคคียิ่ง"ต่างหาก* **เพราะร่วมกันได้ดี ไม่มีแย้งกันเลย สอดรับกันอย่างกลมเกลียวมีคุณค่าต่อกันและกันกลมกลืนยิ่ง** ดังอธิบายมาแล้ว

จะมีก็แต่"ความไม่เข้าใจหรือไม่รู้อย่างชัดแท้"(อวิชชา) และ*"กิเลส" ในใจของผู้ที่มีกิเลสจริงเท่านั้น ที่เห็นว่าทะเลาะกัน เกลียดกัน จะทำลายกัน หรือเบียดเบียนกัน ด้วยกรรมหนักกรรมเบาใดๆก็ตาม ก็ล้วนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้น จากผู้มีกิเลส-อวิชชา เป็นเหตุโดยแท้*

• เคร่งครัด-ไม่เคร่งเครียด

ถาม : ผมได้รับทราบมาว่า ที่"ปฐมอโศก"นี่ แต่ละเดือนนั้นก็จะมีงานเฉลิมฉลองกันอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า"งานกินข้าวหาด" ผมอยากจะเรียนถามพ่อท่านว่า ทำไมถึงได้จัดให้มี"การกินข้าวหาด"

ตอบ : มันไม่ใช่การเฉลิมฉลอง เป็นเพียงการพักผ่อนหย่อนอารมณ์ สร้างความสนุกสนานร่าเริงกันขึ้นมาบ้าง ซึ่งก็แค่ recreate กันในหมู่เราชาวอโศกเท่านั้น

ถาม : ผมได้รับการบอกเล่ามาอย่างนี้ ผมเพียงแต่อยากทราบว่า จุดมุ่งหมายเดิมของการมี"งานกินข้าวหาด"

ตอบ : คือ นักปฏิบัติธรรมแบบพวกเรานี่ ค่อนข้างจะเอาจริงเอาจัง

ปฏิบัติกันอยู่ในขั้น serious ทั้งกรอบของกฎศีลวินัย ทั้งกรอบของการงาน ทั้งกรอบของการอบรมฝึกฝน ทั้งกรอบของการเป็นอยู่ เพราะฉะนั้น ตลอดเดือนหนึ่งๆ ถ้าเผื่อว่าเราไม่มีการผ่อนคลาย หรือว่าเราไม่มีทางเปิด ไม่มีการระบายอะไรออกบ้าง มันก็คงไม่ดีแน่ มันจะเป็นการกักเก็บ และกดดันจนเสียหายได้ ต้องมีส่วนทำให้สมดุลบ้าง

เพราะชาวอโศกมีคนทุกระดับหลากหลายฐานะ ผู้จิตใจยังไม่แข็งแรงหรือยังมีกิเลสอยู่ก็ยังมีอีกมาก คนทั่วไปมักจะตั้งค่าไว้สูงเกินไปเสมอว่าชาวอโศกคือผู้ต้องไม่มีกิเลส บางคนมักจะประชดชาวอโศกเช่นนี้ พอเริ่มเป็นนักปฏิบัติธรรมก็จะต้องให้เป็นผู้หมดกิเลสกันทุกคนทันที ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ เมื่อปฏิบัติธรรมไปนานพอสมควร บางคนที่ยังไม่เก่งมันก็จะมีการกดดันในอารมณ์ในจิตใจ ก็ต้องมีเวลาให้เปิดอารมณ์ผ่อนคลายออกมาบ้าง

แต่หากผู้ใดมีภูมิธรรมสูงแล้วเป็นผู้มีฐานจิตแข็งแรงเพียงพอจนสามารถอยู่ในกรอบที่เคร่งครัด แม้จะยาวนานโดยไม่ต้องหาโอกาสพิเศษเพื่อระบายความกดดันเลย ก็ทนอยู่ได้ ผู้นั้นก็ไม่ต้องมีการระบายแบบนี้ หรือบางท่านก็ไม่ต้องทนเลย เพราะท่านมีภูมิจิตแข็งแรงสูงส่งถึงขั้นจริง

เนื่องมาจากแต่ละท่านมีทั้งส่วนของ**“ภูมิรู้**หรือ**ความฉลาด”**ที่สามารถจัดสรรให้แก่ตนได้แล้ว อย่างถูกสภาพ จนไม่ต้องกักต้องเก็บ ที่เรียกกันว่า**“ปัญญา”**หรือ**“ญาณ”**

และอีกส่วนหนึ่งแต่ละท่านก็ต้องมีด้วย คือ**“จิตที่ได้ลดละกิเลสจางคลายลง** หรือ**จิตสะอาดจริงตามธรรมสมควรแก่ธรรม”** ที่เรียกกันว่า **“เจโต”**หรือ**“จิตฺต”**

ผู้วิมุติจริงแบบพุทธจะต้องมีมรรคผลเจริญครบทั้ง ๒ ส่วน ได้แก่ต้องมีทั้ง*“ปัญญาวิมุติ”*และ*“เจโตวิมุติ”* ***หากวิมุติแต่เพียงส่วนหนึ่งส่วนใดแค่ส่วนเดียว ยังไม่นับว่าเป็น“วิมุติ*หรือ*นิพพาน”สมบูรณ์***

ชาวอโศกเรามีทั้งสมณะ-สิกขมาตุ-นักบวช และมีทั้งฆราวาส ซึ่งมีภูมิธรรมสูงต่ำคละเคล้ากันอยู่ บ้างก็มีอินทรีย์พละแก่กล้า บ้างก็อินทรีย์พละปานกลาง และบ้างก็อินทรีย์พละยังอ่อน ชาวอโศกมีทั้งคนแก่ทั้งคนหนุ่มทั้งคนสาว และทั้งเด็กด้วย

สำหรับผู้ที่เข้าใจดีแล้วว่า"ตนเป็นชาวอโศก"นั้น *ไม่ว่าใครในชาวอโศกทุกคน ล้วนพยายามดำเนินชีวิตอยู่ด้วย"มรรค อันมีองค์ ๘"ทั้งสิ้น* ซึ่งเป็น"**ทางเอกทางเดียว ไม่มีทางอื่น**"พระบาลีก็คือ *เอเสวมัคโค นัตถัญโญ*

ทางนี้เท่านั้นที่พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันถึงขั้นนิยามสำคัญไว้ว่าเป็นทางปฏิบัติแท้แห่ง"อาริยสัจ"ที่จะพาบรรลุนิพพานของศาสนาพุทธ

ชีวิตของชาวอโศกจึงถือว่าปฏิบัติธรรมอยู่ทุกขณะ โดยเฉพาะยิ่งเป็นชุมชนที่มี"พุทธสถาน" ซึ่งก็คือวัดของชาวอโศกนั่นเอง ก็ยิ่งทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางสำคัญ นำพาคนในหมู่บ้านชาวอโศกดำเนินพฤติกรรม ทำพิธีกรรม และกิจกรรมชนิดที่มีการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งเข้มมากขึ้นเป็นระบบยิ่งขึ้น จึงเป็นชุมชนที่ชีวิตของทุกคนต่างปฏิบัติธรรม อยู่ด้วยการสังวร แม้จะ"ดำรินึกคิด"*(สังกัปปะ)* จะ"พูดจา"*(วาจา)* จะ"กระทำอะไรอยู่ในอิริยาบถใดๆ"*(กัมมันตะ)* จะ"ทำอาชีพ"อะไร*(อาชีวะ)* **ก็ปฏิบัติธรรมตลอดในชีวิตประจำวัน มี"สัมมาสติ**และ**สัมมาวายามะ" พยายามระลึกรู้สึกตัวและสำนึกสังวรตนให้*ลดละ"มิจฉา"สู่"สัมมา"ยิ่งๆขึ้น*** **โดย***มี"สัมมาทิฏฐิ"ของตนเป็น"ตัวนำ"หรือเป็นประธาน* **มรรคผลที่ได้ก็จะเกิดเป็น"สมาธิ"**(ของพุทธ)**ที่เรียกว่า"สัมมาสมาธิ"สูงขึ้นๆไปเสมอๆ** [จึงจะเกิด"สัมมาญาณ-สัมมาวิมุติ"ชนิดโลกุตระ เป็นผลตามมา]

ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ ต่างล้วนมีชีวิตดำเนินไปอยู่อย่างนี้กันจริงๆ เพียงแต่ใครจะมีอินทรีย์พละ หรือความสามารถสังวรประพฤติได้ดีมากดีน้อยกันเท่าใด ก็เป็นไปตามแต่ละบุคคลจะเป็นไปได้ ซึ่งแน่นอน..ย่อมมีทั้งในระดับดี

ในระดับปานกลาง และในระดับไม่ค่อยได้ความนัก แต่ก็เป็นที่รู้กันทุกคนว่า***“เราชาวอโศกคือผู้ต้องประพฤติศีลประพฤติธรรมประจำชีวิต”*** จึงมีผู้เอาจริงเอาจังกันเป็นส่วนมาก บางคนประพฤติเคร่งครัดเอามากๆ

ดังนั้น เราจึงกำหนดเอาวันจันทร์ปลายเดือนของทุกๆเดือน ถือกันว่าเป็นวันตามสบาย ฟรีมากหน่อย มีการอนุโลม หรือเป็นที่เข้าใจกันว่า ข้อที่เคยเข้มเคร่งมาตลอดนั้น ในวันนี้ขออนุโลม จึงลดหย่อนยืดหยุ่นกันลงมาบ้าง แม้แต่ข้อที่ได้ยึดแน่น ไม่ยอมยืดหยุ่นเลยมาตลอดเดือน ก็มาผ่อนมาคลายลงบ้าง ซึ่งต่างก็ได้เข้าใจกันแล้วอย่างดี ด้วยการเรียนการศึกษาอธิบายทำความรู้ความเข้าใจกันมาอย่างต่อเนื่อง

ในวันจันทร์ปลายเดือนที่มีรูปแบบของกิจกรรมเช่นว่านี้แหละ ที่เราเรียกว่า**“วันกินข้าวหาด”** และที่เรียกชื่ออย่างนี้ก็เพราะเราจัดกันที่บริเวณ**“หาดน้ำเหิน–หาดหางหิน–หาดทรายหาว”**ซึ่งเป็นหาด ๓ หาดอยู่หน้า**“น้ำตกบูรณภาพ”**ภายใน**หมู่บ้าน“ปฐมอโศก”**นี่นั่นเอง คุณฮาวเวิดก็คงจะรู้จักและเห็นหาดเล็กๆทั้ง ๓ ที่ว่านี้แล้ว

ครั้นต่อมาได้ย้ายที่ใหม่ มาจัดกันที่“อ่างลงหิน”ทางหลัง“ศาลาสุขภาพ”โน้น ซึ่งเป็นบริเวณรอบๆสระน้ำใหญ่อีกแห่งหนึ่งในหมู่บ้าน“ปฐมอโศก”ของเรา เนื่องจากที่เก่านั้นเป็นหาดทราย ต้นไม้ใหญ่ที่จะใช้เป็นร่มเป็นเงามีน้อย ต้องนั่งตากแดดมากเกินไป มันร้อน ส่วนรอบๆบริเวณ*“อ่างลงหิน”*นั้นร้อนน้อยกว่า

ที่“อ่างลงหิน”นี้แม้จะไม่เป็นหาดทรายยื่นไปหาลำน้ำเหมือน*หาดทั้ง* ๓ ก็มีดินมีทรายมีโขดหินให้นั่งเหมือนกัน แต่ดีกว่าตรงที่มีร่มไม้ครึ้มคลุมมากกว่า มีใบพฤกษ์ให้เงาได้ยิ่งกว่า

ใน**“วันกินข้าวหาด”**เป็นที่รู้กันว่า ใครอยากจะตั้งร้านอาหาร ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านขนม ต่างก็ทำมาแจกกันกิน ไม่มีการขาย มีแต่กินฟรี หรือใครจะ

ทำอะไรมาแบ่งกันกินก็ได้ ก็ทำๆมา ใครจะไม่ทำ จะเอาแต่มากินที่คนอื่นเขาทำ ก็เอา แต่ไม่มีอาหารเนื้อสัตว์หรอกนะ ทุกอย่างยังเป็นมังสวิรัติทั้งนั้น และไม่มีเหล้าบุหรี่ มหรสพ อบายมุข แม้แต่น้ำอัดลมที่นิยมกันทั่วไปก็ไม่มี แต่มีน้ำผลไม้คั้น น้ำมะตูมต้ม น้ำขิงต้ม เป็นต้น ใครอยากจะร้องเพลง ก็ร้อง ใครมีเครื่องดนตรีอะไรก็เอาออกมาตีมาดีดมาเป่ากันไป ใครอยากจะร่ายจะรำ จะเต้นแร็พ-เต้นเมกาแด๊นซ์บ้าง ก็เอา ตามประสาเล่นๆ แต่ก็ไม่ถึงกับกรี๊ดกร๊าดเอะอะมะเทิ่งจัดๆจ้านๆมากมายหรือต้องเอาจริงเอาจังเหมือนมหรสพของสังคมข้างนอกเขาเท่าไหร่ร็อก! ก็พอสมพอควรตามฐานะ*amateurish* ในชาวปฏิบัติธรรม จะพึงสนุกสนานกัน แต่ละคนก็ต้องสำนึกเองว่าอะไรน่าเกลียด หรืออะไรจะเกินๆเลยๆไป ซึ่งก็พอรู้ๆกันอยู่ จึงแสดงออกแต่พอประมาณ แต่เพียงปล่อยคลายไปตามประสาเราๆ

ไม่ถึงกับเรียกว่า entertainment เลิศๆหรูๆเป็นแก่นเป็นสารอะไรดอก จะพอเรียกได้ก็เพียง recreation ตามมีตามได้แบบชาวอโศกนั่นแหละ

ถาม : *แล้วทำไมถึงได้หยุดเสียล่ะครับ*

ตอบ : ทำๆไปแล้ว ก็ปรากฏว่าพวกเรา มันก็ไม่ถึงขั้นที่จะมีความต้องการในเรื่องนี้มากมายถึงขนาดอะไรนัก เมื่อนานเข้าๆก็รู้สึกกันเองว่ามันควรจะงดจะพักไปบ้าง เพราะงานการต่างๆของเราชักจะมีเยอะแยะมากขึ้นๆ หาเวลาทำยังจะไม่ทัน และดูท่าทีของพวกเราที่มาสนุกสนานกันในงานวันกินข้าวหาดนี้ ก็ดูไม่ค่อยจะติดใจหรือไม่ค่อยจะสนุกสนานเหมือนเดิมกันเท่าไหร่แล้ว คงจะเป็นเพราะมันได้ระบายกันพอ แล้วก็เริ่มอิ่มตัว นี่ก็เป็นจริงในคนที่มีภูมิจิตฐานะหนึ่ง

ส่วนคนอีกฐานะหนึ่งที่สูงกว่านั้น เพราะวิญญาณแห่งความติด หรือความยึดมั่นถือมั่น มันไม่เหมือนคนชาวโลกีย์แท้ๆที่เขาเป็นกันอยู่จริงแล้ว ถ้าจะให้เราสนุกสนานกรี๊ดกร๊าดกันให้จัดจ้านหวือหวาปรุงแต่งยิ่งๆขึ้นไป ถึงขั้นมหรสพแบบชาวโลกีย์ ที่ยิ่งหนักหน้ายิ่งจัดยิ่งจ้านขึ้นไปๆ อย่างไม่มีจุดยั้งจุดพอ*(ไม่มีขีดแห่งความสันโดษ)*กว่านี้ เราก็ละอายเกินที่จะทำ จึงจัดจ้านกันไม่ไหวแล้วนั่นเอง

เมื่อสนุกสนานกันเดือนละครั้ง ทำกันมาหลายปี ก็เห็นผลเป็นเช่นนั้นจริง อาตมาเห็นว่า น่าจะพักกันไปสักช่วง ถ้ามีโอกาสหรือมีความต้องการกัน ก็ค่อยพลิกฟื้นขึ้นมาใหม่ ก็ยังทำได้ ไม่มีปัญหาอะไร

แต่ก็ยังมี**งานสนุกสนานแบบเดียวกันกับ“กินข้าวหาด”**นี้เป็นบางช่วงบางคราวกันอยู่ในหมู่ย่อยของพวกเรา เช่น***“กินข้าวนา”***ของกลุ่มผู้ทำกสิกรรมก็ไปจัดกันที่ท้องนาที่เขาทำกัน และ***“กินข้าวห้อง”***ของบรรดาเด็กนักเรียน ซึ่งลักษณะ*“กินข้าวนา-กินข้าวห้อง”*ก็คล้ายๆกับ**“กินข้าวหาด”**นี่แหละ คือทำอาหารไปเลี้ยงกัน สนุกสนานกันพอประมาณ แต่มีรูปแบบไม่เต็มคราบครบเครื่องเหมือน*“กินข้าวหาด”*เท่านั้น หรือที่“สันติอโศก”กรุงเทพฯ ก็ยังมี***“งานกินข้าวห้อง”***เขาก็สนุกสนานปล่อยคลายกันอยู่แทบทุกเดือน ที่อื่นๆก็ยังมี ไม่ว่าที่“ศีรษะอโศก-สีมาอโศก-ศาลีอโศก”ก็มี***“กินข้าวไร่-กินข้าวสวน-กินข้าวป่า”***ไปตามแต่ละแห่งจะพึงเห็นประโยชน์ ก็ทำกันไป

ถาม : *ผมรู้สึกว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ อย่างที่พ่อท่านได้อธิบายมาแล้วเมื่อสักครู่นี้เพราะว่าเป็นความรู้สึกที่ว่า..ได้สนุกสนานหรืออะไรนี่ ออกมาจากใจ แล้วตัวผมเองผมก็เห็นด้วยอย่างยิ่งกับกิจกรรมอันนี้*

คือผมมีความรู้สึกว่า ที่ผมเห็นด้วย ไม่ใช่ว่าไปในทางที่ไม่ดี แต่

ผมเห็นด้วย ในการที่คนในชุมชนจะได้มาอยู่ด้วยกันสังสรรค์กันรื่นเริงกัน แล้วก็จะได้ผ่อนคลายด้วย

อย่างน้อยที่สุด หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งคล้ายๆว่า แต่ละคนก็ได้เป็นคนธรรมดา คนสามัญๆต่อกันและกัน และสาเหตุที่หยุดไปจริงๆแล้วก็มีขาวอโศกบอกผมแล้ว โดยส่วนตัวแล้วผมคิดว่า นั่นเป็นความคิดที่เยี่ยมยอดเลย เมื่อฟังคำอธิบายจากพ่อท่านเอง พ่อท่านเองก็คงจะคิดว่า การที่วันหนึ่งที่ได้มีการผ่อนคลายลงอย่างนั้น เป็นความคิดที่ดี

ตอบ : ใช่ สำหรับฐานะของผู้ที่ยังต้องมีการผ่อนคลาย ส่วนผู้ที่จิตแข็งแรงไม่ต้องผ่อนคลายก็ได้แล้วสูงแล้ว ก็จะมีประโยชน์อีกในแง่หนึ่ง คือจะได้หัดวางใจ เมื่อสัมผัสสัมพันธ์อยู่กับคนฐานต่ำกว่า ที่เขายังต้องมีสนุกสนานบันเทิงผ่อนคลาย ผู้สูงเองนั่นแหละจะได้หัดละ*มานะอัตตา* ไม่ถือดีถือตัว **ไม่เอาแต่ติดยึดใน“ดี”***จนอนุโลมผู้อื่นบ้างไม่ได้* ซึ่งจะมีโจทย์จริงเหล่านั้นให้อาศัยทำแบบฝึกหัดไปในตัวด้วย

และที่เราหยุดไปก็ไม่ได้หมายความว่า เราเลิกล้มไปเสียทีเดียว เราไม่ได้*กินข้าวหาด* เราก็ยังมี*กินข้าวห้อง*-*กินข้าวนา* เป็นต้น

ถาม : ***ผมยังไม่ได้เห็นการ“กินข้าวนา”หรือ“กินข้าวสวน” ตลอดเวลา ๓ เดือนที่ผมอยู่ที่นี่***

ตอบ : ยังทำกันอยู่ แต่ว่าไม่ได้กำหนดวันนั้นวันนี้แน่นอนตายตัวเป็นตารางประจำเหมือน*“งานกินข้าวหาด”*ที่ทำกันแต่ครั้งก่อน

ถาม : ***“กินข้าวนา”อาจจะมีคนกลุ่มทำนาเท่านั้น คนอื่นที่ไม่ทำนาก็จะไม่ไป? หรือพวกที่สนใจก็ไปได้?***

ตอบ : ผู้สนใจที่ไม่ได้ทำนาก็ไปได้ และก็มีกันอยู่เสมอสำหรับผู้ที่เขาอยากจะไปผ่อนคลายร่วมสังสันทน์

ถาม : ผมเห็นจริงๆว่า เรื่องอย่าง"งานกินข้าวหาด"นี่ ที่มีวันหนึ่งในการผ่อนคลาย นั้นเป็นสิ่งที่ดีอย่างยิ่ง เพราะว่าผมมีความรู้สึกว่าชาวอโศกนี่ปฏิบัติธรรมแล้วบางคนนั้นเน้นในเรื่องการปฏิบัติธรรมตามความเห็นของผม ผมคิดว่า เน้นมากกว่าพ่อท่านด้วยซ้ำไป เคร่งเครียดมากกว่าด้วยซ้ำไป

ตอบ : จริง.. บางคน***เคร่งครัดชนิดยึดมั่นถือมั่น*** จน***เคร่งเครียด*** และเขาเห็นแม้กระทั่งว่า ที่อาตมาให้มีการผ่อนคลายนี้ เป็น**"การย่อหย่อน"** ชนิดหนึ่ง เป็นการอนุโลมมากเกินไป เขารู้สึกเช่นนั้นจริงๆ คนที่ยึดถือเช่นนี้อยู่ก็มีจริง คนที่มีจริตอย่างนี้ก็เป็นของเขาผู้นั้นจริง เราก็พยายามทำความเข้าใจกัน ให้เรียนรู้ และก็ต้องเห็นใจทั้ง ๒ ฝ่าย ทั้งผู้ที่เขา"ไม่ยอมอนุโลม"นั้นๆ เขายังยึดในความเคร่งครัด ซึ่งก็เป็นสิ่งดีอยู่แน่ ดังนั้นผู้ที่*"อนุโลม"ได้ ก็ต้องเข้าใจเขาบ้าง*

ข้อสำคัญก็อยู่ตรงที่ว่า ผู้อนุโลมแต่ละคนก็ต้องรู้ตัวเราเองให้ดีว่า*เรานั้นเมื่อทำการอนุโลมไปเช่นนี้ มันเป็น**"ความย่อหย่อน"** หรือเป็น**"การยืดหยุ่น"**ได้จริงของเราแน่?* ***จิตใจเราแข็งแรงจริงจนสามารถ"ยืดหยุ่น" กลับไปคลุกคลีกับสภาพที่เราเคยห่างเคยเว้นขาดมานั้นโดยจิตเราไม่เสพไม่ติดได้จริงหรือ? หากจิตเรายัง"แอบเสพโลกียรส"นั้นๆอยู่ เราก็ตรวจให้รู้ภายในจิตของเราเอง และทำการประหารได้ไหม? หรือว่าไม่รู้ตัวเลยแถมเราก็เสพโลกียรสให้กิเลสโตเพิ่มซ้ำเข้าไปอีก ถ้าเป็นเช่นนี้ ผู้นั้นก็ขาดทุนแน่***

ผู้ที่ยังต้อง**เคร่งครัด**อยู่ ยังอนุโลมตนไปคลุกคลีไม่ได้ ก็ต้องรู้ตัวเอง

และยึดเคร่งศีลเคร่งตบะเอาไว้ ไม่ต้องไปทำตามผู้ที่เขาอนุโลมหรือเขายึดหยุ่นได้แล้ว *เพียงแต่เราอย่าไปเพ่งโทษผู้ที่เขาสามารถ"ยึดหยุ่น" หรืออนุโลมได้จริง* ซึ่งเป็น**"ปฏินิสสัคคะ"**ชนิดหนึ่งคือเป็น**"สัจจะย้อนสภาพ"** ของผู้ที่บรรลุผลได้จริงถึงจริงแล้ว ท่านจึงกลับมาอนุโลมคลุกคลีเกี่ยวข้องสิ่งที่ตนละตนทิ้งไปแล้วนั้นใหม่ โดย"อยู่เหนือ"(โลกุตระ)มันได้อย่างมั่นคง ก็เป็นเรื่องของท่าน ส่วนเรายังทำไม่ได้ เราก็เคร่งของเราไป *แต่อย่าไปถือสาเขา เพ่งโทษเขา* ถ้าเขาตกต่ำพลาดท่า เสียทีให้แก่กิเลส มันก็เป็นเรื่องส่วนตัวของเขา เรา**"ทำใจในใจ"***(มนสิการ)*ของเราให้ดีๆก็แล้วกัน ต่อเมื่อเขาตกต่ำชัดๆ และเราอยู่ในฐานะจะช่วยเขาได้ ก็ค่อยคิดหรือสมควรลงมือช่วย ก็ค่อยช่วย อย่าทำตนเป็น'เตี้ยอุ้มค่อม'

ถาม : *ผมเห็นชาวอโศกบางคน ท้วงว่า ทำไมต้องมีการสนุกสนานเช่นนี้ด้วย เขารู้สึกเช่นนั้นด้วยซ้ำ*

ตอบ : นั่นแหละ บางคนเขามีจริตเช่นนั้นจริง เราก็ค่อยๆทำความเข้าใจกันให้รู้ว่า การปฏิบัติธรรมตามธรรมชาติของสังคม หรือในชีวิตประจำวันนั้น ต้องเข้าใจความเป็นจริงเหล่านี้ให้ลึกซึ้ง

ถาม : *ผมอยากถามพ่อท่านว่า ทำไมต้องมีคนคิดเช่นนั้น*

ตอบ : เป็นธรรมดาของคน คนย่อมมีหลากหลายฐานะ มีทั้งคน**"เคร่งเครียด"** มีทั้งคน**"เคร่งครัด"** และมีทั้งคน**"ยึดหยุ่น"** มีทั้งคนที่**"หย่อนยาน"**

"คนเคร่งเครียด"นั้นก็คือ คนที่***ยัง"อนุโลม"หรือยัง"ปล่อยวาง"ไม่ได้*** *เพราะตนยังเห็นว่า"ต้องยึด"แต่ไม่ยึดเฉพาะของตน จะให้ผู้อื่นเขายึดเหมือนตนด้วย โดยไม่ยอมเข้าใจผู้อื่น เพราะไม่มีภูมิรู้ว่า ตัวใครจะยึด*

*ขนาดไหนก็ยึดของใครของมัน ไม่ใช่จะให้ผู้อื่นมายึดเหมือนตัวไปทุกคน หรือแม้บางคนรู้ แต่มันมีจริต"ช่างยึด"มันก็วางไม่ลงจริง เมื่อวางไม่ลงมากๆเข้าก็**"เครียด"***(เป็นทุกข์) **เพราะ"เอาแต่เคร่งยึด"** (serious) **จนมากถึงขีดก็เครียด** ***[สำหรับผู้"ไม่เคร่ง****หรือ****ไม่ยึด"อะไรกับใครเลย หรือคนไม่เอาจริงเอาจังในอะไรนั้น แน่อยู่แล้วว่า ย่อมไม่มีวันเสียล่ะ..ที่จะ"เครียด" แต่"ความไม่เคร่ง*** *หรือ****ไม่ยึด****หรือ****ไม่เอาจริงเอาจัง"นี้ก็เป็นความบกพร่องของคนอีกนัยหนึ่ง ที่จะทำให้เขาไม่สามารถเจริญสูงส่งสุดยอดได้]***

ที่ถูก มันต้องเข้าใจว่า.. ใครก็ตาม ผู้ที่เขายังคลุกคลีกับสิ่งต่ำนั้นอยู่ เพราะเขายังไม่มีภูมิละเว้นหรือยังไม่หลุดพ้นมาได้จริง ก็ต้องเข้าใจเขาบ้างว่าเขาก็เท่านี้จริง เราต่างหากที่**"ต้องปล่อยวางใจเรา"** ส่วนเขาก็คือเขาก็ให้เขาเป็นอยู่ของเขา อย่างที่เขาเป็น เราจะได้ไม่**"เครียด"** หากเราอยู่ในฐานะที่จะช่วยเขาได้ เมื่อประสงค์จะช่วยเขา ก็ต้องรู้จักประมาณการช่วยเขาให้ดี ต้องใช้"สัปปุริสธรรม ๗"ให้ละเมียดละไมลึกซึ้งอย่างสำคัญ

หรืออนึ่ง บางคน..ผู้นั้นเขาคลุกคลีสิ่งต่ำนั้นๆได้แล้ว เพราะเขาผู้นั้นมีจิตสูงหลุดพ้นสิ่งนั้นแล้ว ถึงขั้นจิตเขามี**"ปฏินิสสัคคะ"***(สัจจะย้อนสภาพ)* เขาสามารถคลุกคลีสิ่งต่ำนั้น ด้วย"โลกุตรจิต" มีจิตอยู่เหนือสิ่งต่ำนั้นโดยไม่แอบเสพ ไม่เป็นทาสสิ่งนั้นแล้ว ไม่ติดยึดสิ่งนั้นได้จริง เขาสามารถอนุโลมหรือ**"ยืดหยุ่น"**คลุกคลีเกี่ยวข้องสิ่งนั้นเพื่อมนุษยสัมพันธ์ หรือเพื่อผู้อื่น เขาทำเพื่อคนอื่นโดยแท้ ก็เป็นความจริงอีกระดับหนึ่งที่มีในคนฐานะสูงเช่นนี้จริง

หรืออย่าง**"งานกินข้าวหาด"**นี้เป็นต้น ที่ต้องมีการ**"ยืดหยุ่น"**ให้มีการคลุกคลีกับรูปรสกลิ่นเสียงสัมผัสที่อนุโลมให้**"หย่อนๆ"**ลงมาบ้าง มีเอร็ดอร่อยสนุกสนานเกินธรรมดาของนักปฏิบัติธรรมนิดๆหน่อยๆ ก็เพราะนับเป็น**"จารีต"**อย่างหนึ่ง ที่มีผู้รู้ หรือกลุ่มผู้รู้ได้เห็นดีตกลงทำกัน

เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่ใช่เพื่อโทษเพื่อภัยอันใด ผู้เข้ามาคลุกคลีสังสันทน์ก็ต้องรู้ตัว ประมาณตน พยายามเรียนรู้ประโยชน์แล้วเอาประโยชน์นั้นๆให้ได้ และหากจะเกิดโทษก็ศึกษาให้รู้ว่าเป็นเช่นใดก็ระวังเอา

ถ้าแม้นว่า เรารู้ตัวเรา ว่าเราร่วมสภาพเช่นนั้นไม่ได้เพราะอินทรีย์เรายังอ่อนอยู่ เราก็**"เคร่งครัด"**ของเราไปเป็นส่วนตัว เราจะไม่ไปร่วมคลุกคลีเกี่ยวข้องกับ"จารีต"นั้นด้วยก็ย่อมได้ *แต่ไม่จำเป็นต้องไม่ชอบงานนั้น หรือเกลียดผู้ไปร่วมงานนั้น หรือโกรธเขานี่* ในเมื่อเขายังเป็นประโยชน์อย่างสำคัญของหมู่กลุ่มเขาอยู่

ต่อเมื่อใด..ต่างมั่นใจชัดเจนลึกซึ้งแน่แท้กันแล้วว่า*"จารีต"นั้นๆมันมีโทษต่อ"สังคมส่วนรวมที่เราสังกัดอยู่ด้วย"มากกว่ามีคุณเสียแล้วจริงๆเท่านั้น* ค่อยช่วยกันต่อต้าน และช่วยกันพยายามเลิกล้มหรือทำลาย"จารีต"นั้นเสียเป็นที่สุดหากใครหรือคณะใดสามารถจะล้มเลิกทำลายได้ เพราะถ้าขืนปล่อยให้งมงายกระทำกันอยู่อย่างหลงนิยมชมชื่นต่อไป ก็รังแต่จะก่อความเสื่อมเสียหายแก่สังคมนั้นๆ

สรุปแล้ว**"คนเคร่งเครียด"**นั้น ได้แก่ *คนที่เคร่งจนเกินสมดุล หรือเคร่งมากไปไม่ผ่อนคลาย* เมื่อ**คร่ำเคร่ง**นานเข้า หรือ**เคร่ง**จนสะสมความกดดันใส่ตนเองมากถึงขีดหนึ่งก็เรียกได้ว่า**"เครียด"** เพราะ**"ปล่อยวาง** หรือ**ระบาย"**ไม่เป็น ไม่มีปัญญารู้**"อาการ"**เหล่านั้นในจิตของตนแล้วจัดการให้พอดี หรือไม่มีวิธีทำที่ถูกต้อง

"คนเคร่งครัด" นั่นก็คือ *คนที่เอาจริงเอาจังในสิ่งที่ตนยึดถือ หรือสิ่งที่ตนตั้งใจมุ่งมั่นนั้น ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง* ถ้าหาก**เคร่งจนไม่สมดุล หรือไม่รู้จักผ่อนคลาย ก็จะถึงเครียด** ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว

ส่วนคำว่า**"เคร่ง"**คำเดียวโดดๆนั้น หมายความว่า *การเอาจริงเอาจังในสิ่งที่ตนยึดถือปฏิบัติ* และคำว่า**"คร่ำเคร่ง"**ก็คือ *หมกมุ่นในการกระทำ*

นั้นๆอย่างหนัก ซึ่งหากไม่รู้จักความสมดุล ทำจนกักเก็บเกินไป ไม่รู้จักผ่อนคลายปล่อยวางก็จะ**"เครียด"**ได้อยู่นั่นเอง

สำหรับคำว่า**"คนยืดหยุ่น"**นั้น ก็หมายถึง *คนที่รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว รู้จักหย่อนรู้จักยึดอย่างพอเหมาะพอสม หรือสามารถปรับตัวเพิ่มขึ้นหรือลดลง มากบ้างน้อยบ้างตามเหตุปัจจัย แล้วกลับเข้าสู่สมดุลดังเดิมได้อย่างมีปัญญาทำด้วยเจตนาจริง ไม่แอบแฝงและซื่อสัตย์*

ส่วนคำว่า**"คนหย่อนยาน"**นั้น หมายถึง *คนที่ลดลงเสื่อมลงมาจากที่ตนยึดถือปฏิบัติจนไม่ได้ระดับเดิมหรือไม่อยู่ในขีดที่ใช้ได้แล้ว หรือไม่ตึงไม่เคร่งครัดอย่างเดิมแล้ว* หาก**"หย่อนยาน"จนปรับตัวเองให้สูงขึ้นไปอย่างเดิมไม่ได้แล้ว** ก็คือ **ล้มเหลวจากสภาพนั้นไปเลย**

ดังนั้น มันมีทั้งสภาพที่**"ยึด**หรือ**เคร่ง"อย่างไม่มีปัญญา** เรียกว่า **"ยึดถาวร"** ก็นับเป็น**"ความสุดโต่ง"**ชนิดหนึ่ง หรือ**"หย่อน"เกินไปชนิดไม่ดึงไม่ถ่วงกันไว้เลย** ก็นับเป็น**"ความสุดโต่ง"**อีกเหมือน เพียงแต่คนละด้านเท่านั้น

มันต้องมี**"ปัญญา"**ชัดเจนทั้ง ๒ ด้าน ไม่ว่ามากไปหรือน้อยไปในด้านใด เช่น *ยินดีส่งเสริมด้านหนึ่งมากไป หรือต่อต้านอีกด้านหนึ่งมากไป ก็เสียหาย หากแม้นส่งเสริมก็อย่างพอควร หรือต่อต้านก็อย่างพอเหมาะก็เป็นประโยชน์ได้มาก*

ถาม : ***ผมเข้าใจอยู่ว่า จริงๆเรื่องนี้เกี่ยวกับเรื่องจะสุดโต่งหรือควรที่จะกลางๆ จะผ่อนคลายบ้าง ไม่กลายเป็นสนุกสนานเกินไป หรือจะเคร่งบ้าง ไม่ใช่เคร่งจนเครียดก็ตาม ก็คือ สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ให้เป็นไปในทางสายกลาง อย่างนั้นด้วยหรือเปล่า***

ตอบ : ใช่.. ต้องศึกษาและรู้จักสภาพต่างๆด้วย**"ปัญญา" ให้ลึกซึ้ง** อย่างเช่น อาตมาเองนั้น อาตมาจะต้องอาศัยรูปแบบอย่างมีการยืดหยุ่นไปอย่างนั้นบ้างก็ได้ หรืออาตมาไม่มีก็ได้ อาตมาเองไม่จำเป็นจะต้อง relax อย่างนั้นหรอก เพราะ*อาตมาไม่ได้มีความเครียดอะไรอย่างนั้น* อาตมาก็เบิกบานร่าเริงเป็นปกติสามัญอยู่แล้วไม่ต้องได้เสพสนุกรื่นเริงอะไรก็สันโดษ ก็เบิกบานอยู่ในตนได้แล้ว แต่เพื่อผู้อื่น อาตมาก็ต้องลงไปร่วมทำร่วมสนุกดูราวกับอาตมาสนุกครึกครื้นเหมือนฆราวาส ก็เป็นเพียงอาตมา**"ยืดหยุ่น"**ไม่ใช่อาตมา**"หย่อนยาน"**อย่างนี้เป็นต้น อาตมาจะต้องรู้ในใจตน ตรวจใจตน อย่าให้มี**"บวก**หรือ**ลบในใจ"** แม้จะมีอาการ **"เสพรสอร่อยอยู่น้อยนิด** หรือ**ยังฝืนใจอยู่นิดน้อยปานใดๆ"**ก็ตาม ไม่เช่นนั้นก็จะกลายเป็นลักษณะ**"สุดโต่ง"**ไปข้างใดข้างหนึ่งอยู่ นี่ก็เป็น **"ภูมิฐานะของอาตมา"**จะต้องรู้ตัวเอง แม้การ**"โต่ง** หรือ **ยังไม่สูญยังไม่กลาง"**กันถึงขั้นนี้ เป็นต้น

นี่ก็คือ"ความเป็นกลาง"หรือความสุดโต่งที่ลึกซึ้งสำคัญขั้นปรมัตถ-ธรรมทีเดียว

ข้อสำคัญมันอยู่ที่ว่า **ตนต้องรู้จักตนเอง และประมาณในตนเองเป็นสำคัญ ต้องทำที่ตัวเองนี่แหละ แล้วเข้าใจคนอื่นให้ดีๆด้วย จะเกื้อกูลคนอื่น เพื่อคนอื่น เราเองก็ต้อง***"ไม่พร่าประโยชน์ตน เพราะประโยชน์ผู้อื่นแม้มาก"* **ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ให้ได้** ส่วนคนอื่น เขาก็ต้องระวังตนของตนเช่นเดียวกัน และใครจะทำตนแค่ไหนก็ต้องประมาณเอาเอง

ถาม : ***ผมอยากเรียนถามว่า สำหรับพ่อท่านเอง พ่อท่านรู้สึกมั้ยครับว่า บางคนนั้นด้วยตัวของเขาเอง โดยสิทธิอันชอบธรรมของ***

เขาเอง เขามีสิทธิที่จะมีการผ่อนคลายและรู้สึกสนุกสนานบางครั้ง

ผมหมายความว่า พ่อท่านคิดว่าแต่ละคนนั้นเขามีสิทธิ์หรือเปล่าที่จะได้รับการผ่อนคลาย หรือจะ relax แล้วก็อาจจะสนุกสนานบ้าง

ตอบ : ก็มีซี คนที่ยังอยู่ในภูมิฐานที่ยังต้องมีการผ่อนคลายบ้างเป็นบางครั้ง ก็ต้องมี ถ้าไม่มีก็จะกักเก็บดังกล่าวมาแล้ว

แต่ถ้าผู้ใดสามารถ*"ไม่ต้องมีสนุกขนาดนั้นๆได้แล้ว"***จริง** *เป็นผู้มีวิเวกและสันโดษได้แล้ว***จริง** *มี"วิมุติรส"สมบูรณ์* คนผู้ปฏิบัติถึงผลได้แล้วจะรู้สึกและรู้แจ้งได้ด้วยตนเองว่า เราไม่จำเป็นต้องไปมีความสนุกสนานรื่นเริงด้วยการมีสัมผัสหรือต้องแสดงออกอาการภายนอก เพราะผู้นี้จะรู้แจ้งเห็นจริงใน**"ปฏินิสสัคคะ"** เนื่องจากตนเคยมีบทฝึกหัดที่ได้***"ตามรู้ตามเห็น 'สัจจะย้อนสภาพ' ของตนที่ตนเคยมีเคยเป็นมาแล้ว"*** *(ปฏินิสสัคคานุปัสสี)* จนสมบูรณ์ด้วย**"วิมุติญาณทัสสนะ"**

แต่คนส่วนมากยังเข้าใจกันว่า นักปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ว่าผู้มีภูมิสูงหรือมีภูมิต่ำ ล้วนไม่จำเป็นจะต้องออกอาการรื่นเริงอย่างที่มีรูปใดๆเหมือนชาวโลกเขาเลย ไม่จำเป็นต้องอนุโลมใดๆ จะต้องสัมผัสกินของอร่อยบ้างก็ไม่ได้ จะต้องสัมผัสของใช้ที่สวยที่หรูเชื่องบ้างก็ไม่ได้ จะร้องมีสำเนียงเสียงไพเราะเป็นทำนองบ้างก็ไม่ได้ จะออกท่าออกทางบ้าง ซึ่งก็ไม่ถึงกับเต้นแร้งหรือเต้นร็อค ชนิดเลยเถิดน่าเกลียดอะไรปานนั้นหรอก ก็ไม่ได้

จริงอยู่..ความเบิกบานร่าเริงที่สงบสมบูรณ์แล้วของ**"วิมุติรสแบบพุทธหรือแบบโลกุตระ"**จริงนั้น มันไม่ต้องไปมีสัมผัสภายนอก หรือไปออกอาการภายนอกก็ได้จริงที่สุด ***แต่ถ้าท่านจะเจตนาอนุโลมแสดงออกถึงขั้นมีท่าทีลีลาภายนอก เป็นกายกรรมวจีกรรมบ้าง เพื่อผู้อื่นแท้ๆนั้นมันก็มีจริงๆได้ด้วย*** เป็นต้น

ถาม : ***ผมเข้าใจที่พ่อท่านพูด***

ตอบ : แต่คนที่ภูมิจิตยังไม่ถึง ก็ต้องมีความรู้สึกมีรสชาติกับกรรมกิริยาภายนอกอยู่จริง

ถาม : ***ที่พ่อท่านพูดว่า ถ้าเผื่อว่ามีความรู้สึกร่าเริงเบิกบานแล้วนี่ก็ไม่จำเป็นจะต้องแสดงออกด้วยกายภายนอก มันจะผิดอะไรหรือครับ ในการที่เขาจะแสดงความรู้สึกของความสนุกสนานโดยทางกายภายนอก***

ตอบ : จิตที่มันเบิกบานร่าเริงเป็นพุทธ เพราะมีวิมุติแล้ว มันก็ไม่ต้องแสดงออกถึงกายภายนอก เพราะมันไม่จำเป็นแล้วสำหรับตน *แต่ความสนุกสนานทางกายภายนอก ถ้าใครจะแสดงออกนี่ มันต้องเปลืองแคลอรีที่จะต้องไปขับเคลื่อนให้กายจะต้องแสดงท่าร่าเริง ท่ากรี๊ดกร๊าด จะต้องปรุงแต่งมากมาย ยิ่งเป็นมหรสพแบบโลกๆยิ่งเปลืองแคลอรี่มากยิ่งขึ้นหลายเท่า*

เพราะฉะนั้นความละเอียดลึกซึ้งมันอยู่ตรงที่ว่า ถ้าแสดงออกถึงภายนอกแล้ว จะเป็นการเสียพลังงาน เป็นการลำบากอีกชนิดหนึ่งด้วยซ้ำ ***ท่านผู้ไม่จำเป็นแล้ว หากจะแสดงออกจึงต้องเป็นเจตนา เพราะต้องลงทุนชนิดหนึ่งจริง จริงไหมคุณว่า***

ถาม : ***ผมไม่ค่อยเข้าใจกระจ่างในการที่ว่า จะต้องใช้ความตั้งใจจะต้องมีเจตนาในการแสดงออกอย่างนั้น***

ตอบ : การแสดงออกโดยเฉพาะทางกาย มีพฤติกรรมภายนอกนั้นมันต้องปรุงแต่งเลยทีเดียว ต้องใช้แคลอรี่ขับเคลื่อนซึ่งเป็นพลังงานทางกายภาพ ต้องสูญเสียหรือต้องจ่ายวัตถุกายไปจริงจำนวนหนึ่ง ต้อง

เมื่อยขึ้นไปอีก เป็นความลำบากขึ้นไปอีก**สำหรับผู้ไม่ได้ทำด้วยตัณหาเพื่อเสพสมสุขสมแก่ตน** *ในเมื่อเราเองสำหรับเราไม่จำเป็น เราไม่ต้องทำเพื่อเรา*

ดังนั้น ***ถ้าหากเราจะทำหรือเราจะต้องจ่ายสิ่งเหล่านั้น เพื่อคนอื่น*** *เราก็ต้อง รู้ว่าเราจะทำ เราต้องเจตนา ต้องรู้อย่างชัดเจนจริงว่า เรามีเจตนาเพื่อผู้อื่น พูดตรงๆก็คือเราจะเสียสละแท้ๆ สำคัญอยู่ที่ว่า เรายินดีจะเสียสละนั้นไหมเท่านั้น*

ถาม : ***สำหรับผมนั้น ผมคิดว่า ถ้าหากผมรู้สึกสนุก แล้วผมหัวเราะออกไปดังๆนั้น ผมก็ไม่รู้สึกว่าผมต้องพยายามทำอย่างนั้น และไม่คิดว่าจะต้องเปลืองพลังงานด้วย***

ตอบ : แต่เข้าใจไหมว่า ในขณะที่หัวเราะออกไปดังๆนั้น *นั่นก็เปลืองพลังงานกว่าหัวเราะเบาๆ* และที่คุณบอกว่าเมื่อคุณ"รู้สึกสนุก"นั้น นั่นคือคุณ*"ไม่ได้ทำเพื่อใคร คุณกำลังเสพสุขเพื่อตัวเอง คุณเสพรสนั้น"* **คุณย่อมไม่เสียดาย คุณย่อมไม่รู้สึกว่าเปลือง เพราะคุณได้ผลตอบแทนมา"บำเรอแก่ตัวเอง"แล้ว และคุณจะรู้สึกว่าไม่ได้แสดงกิริยาเหล่านั้นเพื่อใคร..ก็จริงอีก เพราะมันเป็นเพียงคุณทำเพื่อ"ตัวคุณเอง" คุณอาจจะคิดเข้าใจเอาเองของคุณอีกว่าคุณได้เสียสละด้วยซ้ำก็ได้ แต่ที่จริงไม่ใช่ คุณยังเสพโลกียรส คุณยังรับรสเพื่อตัวคุณ** *ยังเป็น"อัตตา"****ที่ไม่พ้นอวิชชาอยู่***

✿ จบเล่ม ๑ ✿

แม้จะถูกกระแทกกระเทือน
ด้วยโลกธรรมอยู่แท้ ๆ
จิตของผู้นั้น
ก็ไม่หวั่นไหว.

เล่ม ๑

ตอบพรั่ง เรื่องสังคมพุทธ

สมณะโพธิรักษ์

๕๐.-